
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Ex libris Bibliothecæ quam Illustrissimus
Archiepiscopus & Prorex Lugdunensis
Camillus de Neufville Collegio SS.
Trinitatis Patrum Societatis, J E S U
Testamenti tabulis attribuit anno 1693.

fiche faite 1967

1530t

B. L. P. 1 p. 55

Kirchen

(Atanas)

341644

341644

ATHANASII KIRCHERI FULDENSIS BVCHONII

E SOC. IESV.

PRODROMVS COPTVS SIVE ÆGYPTIACVS.

Ad

Eminentiss: Principem S. R. E. Cardinalem

FRANCISCVM BARBERINVM.

in quo

Cùm linguæ Coptæ, siue Ægyptiacæ, quondam Pharaonica, origo, ætas, vicissitudo, inclinatio; tùm hieroglyphicæ literaturæ instauratio, vti per varia variarum eruditionum, interpretationumque difficillimarum specimina, ita noua quoque & insolita methodo exhibentur.

Romæ. Typis S. Cong: de propag: Fide. 1636.

Superiorum permissu.

Eminentissimo Principi

FRANCISCO
CARD: BARBERINO

S.R.E. Vicecancellario

ATHANASIVS KIRCHERVS

è Soc: IESV

perpetuam felicitatem.

I Acienda est, Eminentissime Princeps, mihi penè dixerim inuito, existimationis alea; dum hæc Coptæ, seu Aegyptiacæ linguæ primitias, sub Eminentissimi Nominis tui splendore mentis oculorumque arbitrio committo, æqua atque iniqua variorum iudicia non iniquo animo præstolaturus. Et latuissent illa sanè cum suo Authore, sicuti reliqua omnia, quæ de priscâ, atque hucusque incognitâ Aegyptiorum symbolicâ sapientiâ indefesso studio, conatu pertinaci, iam compararam supellectilia; nisi officiosa amicorum importunitas, armata deprecatio & amica quædam vis, quotidiana penè expostulatione de manibus extorsisset. Quorum ego, si authoritatē æquè ac rationes eneruare valuissem, animum meum procul du-

† a

bio

Epistola Dedicatoria.

bio obfirmassem, priuataque delectatione contentus illud Antigenidæ vsurpassem: *Intus mihi cano & musis.* Nam quod nōnulli cōmemorabant, vestigium aliquod relinquēdum esse, quo me posteritati vixisse testarer; ne totus morerer, magna; pars mei vitaret libitinam; nihil admodum me commouebat, cui sola nominis immortalitas nimis exile præmium tantorum laborum semper est visa. Memineram etiam præclarè illud à Seuerino Boetio, sapienterque pronunciatum.

*Quod si putatis longius vitam trahi
Mortalis aura Numinis.*

*Cum sera vobis rapiet hoc etiam dies
Iam vos secunda mors manet.*

Porro si gloriæ posteritatisque recordationi velle verificandum est, aliud à Propheta Regio viris Religiosis æquor aperitur, vt assidua nimirum virtutum solidarum, exercitatione, atque apparentium bonorum contemptu, nunquam interituram nominis immortalitatem consecutentur: In memoria enim æterna iustum fore, diuino illius vaticinio, multo iam ante didiceram. Plus igitur aliquantò eorum rationes videbantur momenti, qui neminem sibi vni natum esse contendebant; ac proinde quæ quis talenta à Deo O. M. sibi concredita affecutus
effec

Epistola Dedicatoria.

esset publica luce aliorum iudicio non indigna, publico nequaquam inuidenda. Sed habebam tamen non pauca quæ his opponerem; ac primum quidem tenuitatis meæ mihi conscius, non satis incorruptum Iudicem esse arbitrabar amicum in me benevolentiam. Quin & continuo illud animo obuersabatur meo: quis leget hæc? aut si legere possit, quis animum, linguas adeo peregrinas, tantumque ab orbe nostro remotas ut intelligat, adijciet? Neque enim ignorabam acria Criticorum ætatis huius ingenia, & Aristarchis suis hoc sæculum abundare. Nam si presso pede eorum, qui de rebus maximè arduis scripserunt, vestigijs institero, styli barbariem seuerioribus obeliscis mox iugulabunt: sin aliquantò liberius in philologiæ campos excurrero, rebus grauioribus verborum ampullis fucum obducendo, iniuriam me facere dictitabunt. Hisce rationibus hoc apud amicos agebam, ut nihil agerem Neque tamen idcirco verborum lenocinia, fucosque, & calamistra in materia graui difficultique sum sectatus; hanc hederam scriptis suis appendant licet, qui re totâ sunt destituti; nobis difficultium, rerumque abditarum inquisitio, natio suo cultu castius videtur nitere.

Plus itaque omnibus hisce honoris Dei, in quem

vni-

Epistola Dedicatoria.

vnicum collimabam, & boni publici cura poterat, qua factum est, vt ego, qui popularem auram nunquam magni aestimaui: ne maledicentiæ quidem fluctus, declinare latendo potuerim, & cum negotij nil fuerit silendo sapientem videri, nunc in eam me palæstram dederim in qua non raro, vt cum Comico loquar, existimationis damno *desudascitur*. Verùm in hac ambigûa mentis luctâ, me reficit, ac restaurat vnicum Eminentissimi Nominis tui patrociniû; cuius eximio splendore frontem huius operis vt insignirem, varijs sum rationibus adductus. Imprimis quia Eminentia tua, vt huiusmodi aggrederer, iussit; vt auderem, animauit; vt possem, necessaria suppeditauit; vt feruentius progrederer, stimulû addidit tuus in reconditis literaturis inuestigâdis ingēs cura, & studiû incredibile; vt demum cautè agerem & consideratè, tum in ijs percēsendis, acerrimum permouit iudicium, aliæque virtutes, quæ quantæ sint, malim silentio prædicare, quàm, vt quondam de Augusto dicebat Suetonius, parcè & ieiunè attingere. Accessit hisce demum omnibus, singularis tuus in Societatem nostram affectus, cui tametsi ex æquo me respondere posse diffidam, in parte tamen gratiarum reponendum est, non ingratum esse conari.

His

Epistola Dedicatoria.

His igitur rationibus motus ecce Prodrōmus iste Cop^{seu} Aegyptiacus, tandem post diuturna itin^{er}ia difficilis pericula, laboresq; varios integ^{er} volumis Eminentissimo conspectui tuo tibi nouarū, ita rararum recōditissimarum rerum Nuncius fidelis. Tuum erit, eā quā ream nouarum proscænia soles fronte eum excipere. Et si enim sermo eius fuerit simplicior, & prima fronte nescio quid impositum, & asperum præ se tulerit, placebit tamen ni fallor mira quædam eius in loquendo varietas, & quod rei caput, rerum incognitarū multiplex manifestatio, alio autem eum sine non præmissi, quàm vt, quid in reliquo de sacris Aegyptiorum sculpturis secuturis operibus molirer patefacere, & quàm ingens linguarum exterarum notitia secretioribus studijs & disciplinis lumen adferret, propalàm demonstrarem. Quod si verò id expectationi tuæ non ita responderit, excuses id velim, ceu opus non nisi subcesiuarum horarum elucubratione partum. Alterum verò opus (quod hōc tanto futurum est excellentius, quanto non immeritò altior & sublimior Philosophia Grāmaticā censi solet.) Hieroglyphicorum, inquam, enigmatum rediuiuum Oedipum, omnem prioris defectum faciliè suppleturum tibi persuadeas. Hoc
enim

Epistola Dedicatoria.

enim exiguum esse fateor, & non nisi rudimentum quoddam, seu quasi primam quantum ad umbrationem: qualecunque tamen sit, si ad purpura tua habiturum confido, & (fasciam) tuam ab eo aliquem, ut nimirum ad posterum dimanet hic tuus in optimas artes amor vel honor; dimanet, inquam, in laudem tuam, in aliorum exemplum. Quod cum factum comperero, fructum me laboris mei non exiguum consecutum putabo. Deus Eminentiam tuam Ecclesie Catholice decus, atque ornamentum quam diutissime seruet incolumem. Vale. Romae è domo Professæ Soc: Iesu. 14 die mensis Coptici ~~Septembris~~ seu 2. Augusti, anno Christi 1636. Coptitarum Martyrum 1352.

אֲנִי הָיִיתִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
 וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

Expositio eiusdem.

P Rodromus hic est scythiarum, Nilus flumen mirabilium, Pro-
 dromus omnium scientiarum, Nilus rerum prodigiosarum
 Terram Aegypti hic inundat eiusque solum Agricolae beat.
 Ille Orbem sapientiae aquis irrigat. Omnesque literatos pela-
 go scientiae diras.

Eiusdem Abrahami Echeleusis
 Idiome Samaritano.

אֲנִי הָיִיתִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

וְעַתָּה אֲנִי מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ

א

†††

Armenian script, likely a continuation of the text from the previous page, consisting of several lines of dense characters.

Eiusdem interpretatio.

Omnis lingua, & idioma elegans, quod circulus claudis
Solvat vota sua & tributum separet
Illi, qui radicem famis à campo sapientia extirpavit.
Et damanitanus munus suum offert, manu plaudis
Et facies inuitat, & pelagus eius encomiozum navigat.
Et huic Ioseph laudem addit, & nunquam abmutescit.

Petri Pauli Copi, Sacerdotis Armeni
Eulogium Armenicum.

Armenian script, likely the Armenian version of the eulogy mentioned in the header above, consisting of several lines of dense characters.

Interpretatio eiusdem.

Multi ut peregrinas linguas & varias scientias addiscant per-
uagantur, Africam, Asiam, & Europam; Sed iam necessarium am-
plius non erit, cum quatinque occulta Africa, Asia, & Europa con-
sumentur, hic Autor suis libris complectatur.

Michaelis Archiepiscopi Episcopi Syriae
A. M. In Prodromum Captum
Reuerendi Patris Athanasij Kircherij
Socii Iesu

Rhythmus Heraclius seu vetusta Chaldeorum
Lingua.

Handwritten Chaldean script in several lines, representing the 'Rhythmus Heraclius' mentioned in the title.

Interpretatio eiusdem.

Vidi librum tuum Vir acute, & admiratus sum eum & ve-
hementer obstupui, cum queuis recondita inueniantur in eo,
omniq; idiomata peregrina signentur in eo, subtiliter & elegan-
ter declarentur in eo: opus tuum admirabile est, Doctor subtilis
apud Doctores, nilque aliud est quam thuribulum ex quo redolent omnes odores.

††† 2

*Io: Hopffneri Herbipolitani, Theologi
 In reconditum opus Prodrōmi Copti R. P. Athana-
 sij Kircha Fuldenfis Germani
 e Societ. Iesu*

Rythmus Hebraicus

שִׁיר עִבְרִי *Explicatio eiusdem.*

*Quae sunt quae Orationibus inter qua tollit in altum
 Quae sole Phoebus condere noctis caput.
 Quae te lingua laet et sit Hebraea, Latina, sit omnis
 Vnam omnes Calles Coptica lingua tua est.
 Hanc isthoc Prodrōmo biseno idioma te, primus
 Merfam AEgyptiacis eruis e tenebris.*

*Doctōris Io: Baptiste Lione de Sapheta, quae Vrbs est
 Galilea superioris Palaestinae, Hebraicarum
 literarum In Pisa Academiae professoris
 in idem opus
 Rythmus Rabinicus.*

וְיִשְׁמַחַתְּ בְּמַעֲשֵׂי יְהוָה וְיִשְׂמַחַתְּ בְּדַעַתְּ יְהוָה וְיִשְׂמַחַתְּ בְּדַעַתְּ יְהוָה

*א קטע עורס : סכס לר ותחם : ססל ירוסדס : כסכד טנרס :
 ט דף לכו ויכבידות סכסיכס : כטעדים טוסס סף וסכ פגוס
 ט קנעסס טיען : ככל עת חוקן : לא טכום סלכון : הלשון טנרס :
 ס טעיסוק גלס : כטותיעו עלס : וגסרלס דלס : עיס טנרס
 ו טעלסו סלל : סומר וסרלל : וככו סגולל : קלס טנרס :
 ו דתו לטיעדוס : ככל עת סידרס : ויטעסו לגלס ככלטנרס :
 ט דוק לכו עלעס : ויקס טעיעס : עסס לבו כדקס : ככסקלכו טנרס :*

Sacerdotum Abyssinorum
 In eundem Prodrogum Goptum Testimonium
 Ethiopicum.

በዘመን ሐዘ፡ ኦልቦ፡ ሰሐተ፡ ንሕነ፡ ሰግግተት፡ ኢትዮጵያዊን፡
 ወንጌሎን፡ ኦሰሎ፡ ቡሎሎ፡ ግሎግረን፡ ወቶሎጋዊያን፡ ልተወ፡
 ከሎ፡ ያሕግረ፡ ቡሎገረ፡ ዐሐወርተ፡ ከሎ፡ ያሕግረ፡ ፋካረህ፡
 በከሎ፡ ኢረከቡ፡ ረከቡ፡ ኢተርተዋከ፡ ወግሎግረ፡ ኩሎ፡ ነገረ፡ ግሎግ፡
 ልሰነ፡ ቅብጥ፡ ወኢኦጲያ፡ ንሕነ፡ ርከግር፡ ሰግከተ፡ ዘኢህ፡ ንሕ፡
 ኢባ፡ ግሕጸንተ፡ ግርያም፡
 ኢባ፡ ሐብተ፡ ግጋያም፡
 ኢባ፡ ኢጸጸ፡ ጸገገል፡
 ተንግሎ፡ ከርህተ፡

Explicatio

IN hoc libro in Aethiopicis mendacium non est, & nos sumus testes, & dicimus quod multi Sapientes desiderauerunt scire varias linguas, ad interpretationes varias perficiendas, & non inuenerunt. Hic Athanasius primus omnes sermones explicare nouit, non in alijs tantum linguis, sed & in Aethiopica potissimum & Aegyptiaca, & nos infra scripti sumus testes eius.

Macbzanta Maroiam.	Depositum Mariae.)	Sacerdotes Abyssini
Chabta Maroiam hoc est	Donum Mariae	
Azfa Dungal.	Pallium Virginis.)	

Tansa Cbristos Resurrexto Cbristi. Diaconus.

PRODROMI COPTI CAPITVM SYLLABVS ET LEMMATA.

Proemium Prodromi

Causa scriptiois, difficultas tractandi antiqua; lingua Copta antiquitas, Extimioris virorū ad hoc genus scribendi incitatio. The Saurus Copto-Arabicus praevisitatur. Hieroglyphi ei proprii, & scripturae basis & fundamentum.

Caput I

De etymio vocis Coptos.

Coptos non ab Aegypto, nec Chibt, sed ab Vrbe Copto derivatur.

ΓΗΠΤΙΟΣ ΚΟΠΤΙΚΗ Arabicum, Item **كهنوت**

مصر Mesra quid proprie significent. differentia inter **ΚΟΠΤΟΣ**

ΚΟΦΘΟΣ. Aethiopica vox Gobjo quid Copti Urbis descriptio.

Gana Ramusio, Elitron Aegypto dicitur, celebritas eius & feracitas.

Caput II

De Coptitarum institutis.

Coptitae ante Christum Idolorum cultum deditissimi. Post Christum prima Christiana religione induuntur. Vrbs vicina Thebaidas. Coptitae linguam Aegyptiam antiquam ab interitu vindicarunt. Libri Coptici Bibliotheca Vaticana. Religionis studium apud Coptitas viget. Ingens Martyrum numerus. Aera Martyrum quid? Ritus Coptitarum in sacramentis, administrandis. Liturgia Coptice ratio. Coptica & Aethiopica Ecclesia una fuit olim sub Antistite Aethiopyno. Quodum prodesse possint huiusmodi liturgia antiquissima Haereticis ad conversionem.

Caput III.

De Copto-Aethiopicæ Ecclesiæ Colonijs in alias mundi partes traductis.

Coptitae, Aegyptij, & Aethiopes, lingua Syriaca quodam in sacris vsi sunt. Ex Aegypto, Syria, & Aethiopia in Indiam ad propagationem fidei

Prodrōmi Copti Capitiūm Syllabāz.

et Christiana Colonia transmissa. idque ex vetustissima monumento Syro-sinice characteribus, quod paucis ante annis in China detectum fuit; inscripto probatur.

Caput IV.

De Colonijs dictis in Indiam, Chinam, Iaponiam, Tartariam deductis.

Quid & ubi proprie Cathaia, Quis & ubi magnus ille Presbyter Ioannes. De Gnyphibus & Pygmæis, & an hi proprie homines sint. De prima predicatione S. Thomæ Apostoli in India, eiusq; martyrio Calummia seu Malapora peractō, de Cruce miraculosa sanguine eius expressa. Brachmanicarum literarum cruci circumscriptarum interpretatio. De navigationibus primorum Christianorum ex Aegypto in Indiam, quæ Ophir Aegyptiacè dicitur, varia traduntur.

Caput V.

Lingua Copta seu antiqua Aegyptiaca affinis olim Græca. Examen nominis Coptice seu Aegyptiaci. Thapbnat sanech. seu Psontomphanieb. Aegyptij op miracula patrata vocant Moysen Psontomphaneti, quod arcanorum reuelatorem significat; disentiuntur circa hoc nomen textus Hebraicus, Syriacus, Arabicus, Chaldaus, Samaritanus, Græcus, Armenus, Coptus. Copta lingua non fuit affinis Hebraica nec alijs Orientalibus linguis, Græca excepta. Locus Benjamin explicatur de Aegyptiaca lingua. Moses nomen Aegyptiacum eiusque significatio. Comparatio lingue Coptæ cum alijs linguis Orientalibus. Menses Aegyptiorum Veterum, & nomina stellarum aliarumque rerum, uti barbarum, animalium, Deorum, Copta lingua cum antiqua Aegyptiaca eadem adhuc retinet. Asima non est Aegyptiacum nomen, sed Samaritanum.

Caput VI.

De Nomine Dei Copto Ⲫⲧ Phra.

Mythicum nomen est. mysticorum nominum ratio. Varia monogramma. Mystera literarum Armenicarum. Mystera nominis Copti Ⲫⲧ explicantur. Quis fuerit Phibā antiquas Aegyptiorum Deus. Generatio eius ab Henzepht. Phibā mundi symbolant; nomen uni.

Prodromi Copti Caputum Syllabus.

eniuersum perambulans. Characteres varij Phta seu Tauti inter Hieroglyphica adhuc reperiuntur. Vnde baculus nota Tau insignitus D. An. 10. n. j. Figura baculi Mosaici qua fuerit? Coptitarum, mysticorum nominum rationes habet. Comparatio eius cum nomine Dei tetragrammato.

Caput VII.

Lingua Graeca primum à lingua Aegyptiaca profuxit. Notabilia, de signo senarij numeri Graecorum; apud Coptitas adhuc pro litera Alphabeti sexta usurpato. Differentia linguae antiquae Aegyptiacae, vernaculae & Graecae quae ipsis doctrinalis erat. Columnae & monumenta Graecis literis inscripta. Penorum lingua olim similis erat. Hebraica. Lingua Copta ex varia Aegyptiaci Imperij mutatione variam quoque corruptionem passa est. A Latinis, Graecis, Arabicis multa mutuuntur. In Syntaxi nominum & verborum quantitas sit ab omnibus ceteris linguis discrepantia.

Caput VIII.

De utilitate Linguae Coptae.

Utilitas linguae Coptae maxima non ad haereses dentaxat refutandas, sed & aliae literas excolendas. Thesaurus librorum Coptorum in Bibliotheca Vaticana, eorumque Catalogus. Thesauri Copto arabici praestantia. Alphabetum Agarenorum seu Africanorum. Mirabilis cuiusdam Vetustissimaeque Inscriptionis, in rape quadam motis Oreb incisa, à nemine ante hac explanata vera, certa & fidelis Interpretatio: in qua multa recondita ex Hebraeorum antiquitatibus eruuntur.

Caput IX.

Literis hieroglyphicis verba Copta inserta fuisse varijs exemplis ostenditur. Variasque mono grammata dilucidantur: quibus de nique subiungitur Specimen interpretationis hieroglyphicae; in quo multa de veterum Aegyptiorum symbolicis disciplinis à nemine (quod sciam antehac) indigitata nouo ausu & molimine produntur. Quibus omnibus in fine tractatus particularis decementis linguae Coptae, quem Primitias linguae Coptae siue Aegyptiacae notare libuit, una cum I dea Oedipi, adnexus est.

C Y N Φ †

AD EMINENTISSIMVM

S. R. E.

FRANCISCVM

CARD. BARBERINVM

532

PRODROMI COPTI

Sive Aegyptiaci .

Π Ρ Ο Ο Ι Μ Ι Ο Ν

V M. olim , Eminentissime Prin-
ceps , repente quodam apud
Corinthios rumore percrebui-
set , Philippum Macedonum vr-
bi cum vasto exercitu imminere ,
ciuesq; ad obsidionem ferendam impigre , quæ
forent ex vsu parassent : Fertur *in iusepho* ille Dio-
genes deposito philosophico & pileo , & pallio ,
fordidatus , & squalore obsitus , dies aliquot ,
suum illud dolium *ἀνὰ τὴν κλίμα* , quasi magnum
quippiam moliturus per collem vrbi vicinum

A

no-

nouo quodam & ante hac inuiso laboris genere
 voluisse, reuoluisse, subuoluisse, & deuoluisse.
 Quod cum pleriq; mirarentur, atque adeo inusi-
 tato rei spectaculo attoniti: ecquid insueta hac
 vasis volutatione sibi vellet? rogarent; respon-
 disse; ne ipse, alijs omnibus negotiosis, solus
 otiosus videretur: Intelliges nifallor (Magne
 Princeps) quid hac Prodromi mei prolusione
 velim. Cum singulari fauore tuo in Urbem ac-
 cerfitus, doctissimos quosuis in hoc orbis thea-
 tro legendo, scribendo, docendo, & aliter cer-
 ratim de literis, ac posteritate bene mereri vide-
 rem; palladijsque machinis aduersus *ἀγροίαν* fe-
 lici Marte pugnare; ac eam in rem nouas subin-
 de acies instruere, quæ & casum & punctum in
 illam eiusq; socios, ac foederatos sub præstan-
 tissimis ducibus irruant. Mihi Diogenæi illius,
 digni sanè tanto Philosopho apophthegmatis me-
 mori visum est, pro mea tenuitate, in medium
 cum illis prodire, ne inter tot egregios proba-
 tæ virtutis milites, vnus de multis cessator ha-
 berer. & proinde, Hæliodi illud in me cadere
 meritò agnoscerem, *ἡρώδης ἀγροίαν ἀπέεργε*. Verum
 cum in hac velitatione, ac verè Apollinea ex-
 peditione oportuno dolio hoc philosophico
 voluendo locum inquirerem, atque in tanta oc-
 cupationum, ac studiorum, quibus singulos iam
 inuentos inuebar, innotate, sedulo circumspice-
 rem,

*Hæliodorus.
Theog.*

rem, qua in parte huius literarij campi industriam meam potissimum collocarem; ecce stationibus iam singulis occupatis, sola mihi restare video antiquissima illa Aegyptiorum rudera, ac temporis iniuria semisepultas monumentorum parietinas; Nam praeter difficilem illam antiquitatum Aegyptiacarum, sacrorumq; mysteriorum, sub hieroglyphicis disciplinis latentium à nemine hucusque (quantum quidem mihi scire licet) tentatam inuestigationem, idiomatis quoq; Aegyptiaci antiqui, quod Coptum vocamus, restauratio mihi commissa tanto maiorem laborum copiam, quanto & materia rarior est, & difficilior, suppeditauit. Praesertim cum in summa illa rerum humanarum inconstantia, & vicissitudine nil difficilius sit, ac arduum magis, quam earum rerum, quas vetustas temporum paulatim ab hominum memoria longè remotas; ita abdidit; ut omnem intellectus lucem effugere videantur, describere narrationem: in qua praesobscuram ambiguitatem scribentibus praebet rerum inexplorata antiquitas; & legentibus quandoque fidem detrahit abstrusa ac infinitis dissentientium Authorum controuersijs intricata, & admodum perplexa temporum descriptio. An non igitur in me campum adeo confragosum, ac innumeris difficultatibus impeditum, potissimum sine duce viarum gna-

Difficultas tractanda materiae.

Multæ te-
nebræ mul-
tus error.

ro, ingredientem appositè quadrabit, nota illa Hebræorum מרבה חסך מרבה תועה? vbi enim multa tenebrarum caligo, ignota adhæc via, multos errores & lapsus, frequentesq; offensiones contingere necesse est. Ac proinde periculosa plenum aleæ opus me aggredi non ignoro; dum non de communi aliquo, ac familiari nobis idiomate, sed Sapientum Aegyptiorum antiquissimo, lingua vti in hunc diem Europæis incognita, sic vetustatis apud ipsosmet Aegyptios adhuc incompertæ, ac plurimarum gentium commixtione succedentibus seculis vitiosa aliquid certi adstruere contendo. Sed enim cum nullæ tenebræ tantæ sint, in quibus non aliquis saltem lucis effulgeat radius; nec tanti rerum nodi, quos non humani ingenij veritatis amore flagrantis sagax dissoluat industria; Ego certè non reconditoris tantùm antiquitatis studiosis; sed & toti Reip: literariæ rem haudquaquam ingratam me facturum existimaui. Si, vti in cæteris Aegyptiacis, quæ hucusque delituere monumentis eruderandis; ita in eorundem lingua seù idiomate restaurando, operam meam quantulamcunq; collocarem; opusq; non tam proprio ingenij ad quæuis difficilia cæteroqui prompti motu; quam doctissimorum virorum, quos inter principem sane non immeritò locum obtinet Amplissimus Dominus Nicolaus Fabricius

cus

cius de Peiresc Christianissimo Regi à secretis consilijs armata deprecatione extortum aggrederer, idq; ab alijs derelictum, ad incudem reuocarem. Ne verò laborem difficultatemque subeundam pertimescens & ego animum propositumq; exequendi operis abijcerem, Ecce causa fuit antiquissimus Codex manuscriptus, seu Onomasticon Copto-arabicum, quod Illustrissimus D. Petrus à Valle Patritius Romanus non ita pridem ab omni temporum, tinearumq; iniuria vindicatum, ex Aegypto secum transportauit: cuius ex arabicis tenebris in lucem latiam deducendi curam cum mihi aliorum rogatu Emin. Princeps commendasses. tantum è continua eiusdem tum versione, tum rerum in eo occurrentium consideratione profeci, vt cum eius linguæ Coptæ non iam planè ignarus, quamplurimas ad Aegyptiorum antiquitatem pertinentes difficultates eius opera me soluere posse considerem, hieroglyphicis (quibus tum magno ardore enodandis incumberam) adeoq; alijs omnibus occupationibus tantisper suspensis hoc præsens opus cæteris secuturis lucubrationibus meis adeò fructuosum, sine mora aggressus fuerim; memor illius Tatiani : ἢ ἡμετέρον συντάξις ἀποδείξις ἐστὶ τὸ λαμβάνειν ἢ ὑστερον. Et quamuis tota hæc materies ad hieroglyphicos tractatus commodius differri potuisset; quia tamen Thesaurus
lin-

linguæ Coptæ, sicuti & alia de Romanorum obeliscorum interpretatione molimina hanc tractationem veluti *æγδραμυρδωλω* atque adeo separatam vindicare videbantur, eam ceu Prodromum quendam; laudabili amicorum importunitate extortum; ac secutorum operum veluti exhibitorum absque vlla dilatione mox expediendum existimaui. Sed, ne antequam rem aggrediamur, *ἀβήτας* vitium subrepat, vti in huiusmodi miscellis dissertationibus fieri solet; hæc nostras exercitationes in certas classes, seu capita dispertiri visum est.

CAPVT I.

De Etymo vocis Coptos .

ETymorum, vocumq; peregrinarum perperam intellectarum imperitam explicationem magnis passim erroribus scriptores implicuisse, vt alia multa eruditorum monumenta; ita & illi demonstrant, qui vocem *κόπτος*, in rerum diuersarum sententiam distraxerunt.

Atque ij quidem, qui hoc vocabulum, *κόπτος*, idem esse volunt cum voce (Aegyptus) frigidis sanè coniecturis fulti, exiguos monstrant, vt postea videbimus in Arabicæ, & Coptæ linguæ cognitione progressus. Alij vero, qui eius etymon ab eo Rege, qui primus Mirsraim, Aeriam aut Oceaniam antiquitus dictam, Aegypti nomine insigniuit, quemq; Aegyptij, teste Leone Africano, vulgari lingua Chibth appellant, deducere volunt; eo longius à vero aberrant, quanto inter Coptos, & Chibth maior censa est differentia: Alij denique qui totius vocis huius *ετυμολογίαν* ab vrbe Coptos deriuant, præ reliquis videntur, ita loqui fas fit, *κοπιζειν*. Veruntamen cum singulis iam recensitis opinionibus, rationes vtrinque non incongruæ occurrant; visum fuit eas hic ad examen reuocare; vt eorum rationibus & argumentis primo

Koptos non deriuatur à voce Aegyptus.

Neque ab Aegypto primo Rege quem Chibth appellant.

Ioannes Leo Africanus 18.

Koptos ab Vrbe Copto deducitur.

tru-

8 *Cap. I. De Etymo Coptos.*

trutinatis, quid de singulis sentiendum, statuen-
dumq; sit, patefiat.

Primi itaque qui (*Ἡ κόπτος*) cum voce
(Aegyptus) passim confundere solent; aliam
opinionis suæ rationem non adducunt, nisi so-
lam affinitatem, quam vox Arabica *قبلى* Ko-
pti, & Copta vox *γύπτιος*, aut *γέπτιος*, tum sono,
tum significatione obtinent ad vocem (Aegy-
ptus) Verum hocce infirmo fundamento inniti,
nemo non videt. Nam si dicta vocabula paulò
pensiculatiùs discutiantur, affinia quidem ea,
& *ὁμόφωνα*; non *ὁμόνυμα* esse reperientur. Nam
ijs, qui vel extremis labris, dictarum linguarum
elementa degustarunt, compertum esse existi-
mo; hanc vocem *γύπτιος* hoc loco propriè Aegy-
ptum, nec lingua Copta; nec *قبلى* (Kopti)
Arabica significare. Cum Aegyptum Coptitæ
propriè denotent per dictionem *χῆμι*; quem-
admodum eandem per dictionem *مصر* (Mesra)
significant Arabes; patent hæc luculenter ex
Onomastico nostro Copto-arabico; cuius Au-
thor, quodocunque rerum ad Coptitas perti-
nentium titulos in Onomastico dicto Copto-ara-
bicè ponit; nequaquam Mesra, vel *χῆμι*, qui-
bus verbis cæteroquim Aegyptum propriè di-
ctam indicat, utitur. Sed *μετγύπτιος* & *قبلى*
Copti, queis nil aliud nisi Coptorum, seu Copti-
tarum in Aegypto sectam vult significare. Sic ti-
tulus

Coptitæ
Aegypti
proprio
nomine
chemi, &
Arabes
Mesra.

tulus *via βετα μμετα γυπτιος* Menses Copticos, non Aegyptios denotat. Cui & arabica versio consonat; quæ dictum Copticum interpretatur *الشهور القبطية* hoc est menses Copticos. non *الشهر المصري* videlicet menses Aegyptios. Pariratione Onomasticon Copto-arabicum numeros Coptitarum, non appellat *πιαριτμος χημι* hoc est numerum Aegyptium; sed *πιαριτμος γυπτιος* seu numerum Copticum. Vti & Arabes *الاجسام القبطية*. Multa similia thesaurum linguæ Coptæ volenti occurrent; *χημι* itaque etymo deducto à primo Aegypti cultore Chamo Noëmi filio, siquidem Berosò credimus, propriè lingua Copta Aegyptum significat; Quemadmodum in Arabica lingua *مصر* Mesra, à Misraim Chami filio deducto nomine; Priori subscribit Plutarchus libro de Osiride, & Iside in quo Aegyptum antiquis seculis *χημια*, hoc est vas *μυαβρ-σειου*, à nigrore nimirum & pinguedine terræ vocatam ait. Posterius, Arabes, Chaldæi, Syri, Aethiopes, Armeni, Persæ, omnes deniq; Orientales populi communi consensu asseuerant. *γυπτιος* vero & *قبطى* Kopti, propriè ab vrbe Coptos, Originem deduxere. Vnde & linguam Coptam, & si eandem cum antiqua Aegyptia faciamus, negamus tamen à voce Aegyptus eam deriuatam, sed ab vrbe Coptus, & non secus ac Latinam linguam à principe vrbe Roma, Rom

Niabotme meggiptios.

Alschahur elKaptihe. Alschahur almeiriin.

Piaritmos nichemi.

Alhhesab elKopti.

Chemi deriuatur à Chamo, & Mesra à Misraim eius filio.

Plutarchus l. de Osir. & Iside.

Menses Aegyptiorum antiquorum & lingua eorum ab vrbe Coptana vocatur Copta; sicuti Menses & lingua Latinorum ab vrbe Romana dicitur Romana.

B ma-

Coptos &
Cophthos
non sunt
idem.

Cophthi
qui dicantur.

Coptos
non deri-
natur à
Chibth.

manam, aut Indicam à Mexico, Mexicanam dictam afferimus. Notandus hic error quidam, in quem cum plurimi ex non infimis Authoribus inciderint, eum nequaquam dissimulandum censuimus, est autem iste, quod *κόπτες*, & *κόφθες* passim imperitè confundant; cum tamen tantum absit ut ea nomina idem sint, ut etiam toto cælo diuersa reperiantur. de Copto paulò ante dictum est, de quo & in sequentibus fusius dicemus. *κόφθες* vero nihil aliud est, quam à Mahumetanis confictum vocabulum, quo Christianos Aegyptios, seu Monachos aliosq; religiosæ vitæ sectatores Cophthos, quasi dicas incisos, per contemptum appellare solent, quæ diligenter notanda sunt. nec enim *κόφθες* apud prælicos Authores vnquã me legisse memini. Sed nos his notatis, eo vnde digressi sumus reuertamur. Porrò alij qui vocem Coptos. à primo Rege Aegyptò, quem vernacula lingua Chibth appellant, deriuare conantur, non minus quam priores decipiuntur; Cum illud vocabulum Chibth, quo in vulgari Arabico Idioma Aegyptum significant, aliam deriuationem nesciat, quam eam, quam à Græcis, Romanis, alijsq; exteris gentibus hausit. Nam Aegyptij, cum regnum suum magno hominum commercio frequentatum viderent, eamq; Aegyptum passim nuncupati animaduertent consimili nomine

mine Aegyptum, Chibth appellare cæperunt. Vnde nulla ratione concedendum est; *γυπτιος*, & Chibth & si affinia, eadem esse, vti diximus, Cum & etymo, & pronunciatione differant, Nam si ijs qui aliquam huius linguæ notitiam, in Aegypto ab ipsis Coptitis instructi hauserunt credimus, hoc vocabulum *γυπτιος*, v in *ou* mutato, *γουπτιος*, non *γυπτιος* pronounciandum esset; quod & in Aethiopum libris quoque obseruatur. qui à vicinis Coptitis instructi, Aegyptū alio nomine non appellant, nisi *Ἰουδαία* Medura gobzo. hoc est terram Aegypti. Quæ cum ita sint optimè ipsi sentiunt, qui huius Etymon à Copto celeberrima olim Aegypti vrbe, & Thebaidos metropoli deducunt. Hæc enim est à qua Coptitæ eorumq; lingua nomē inuenit, vti ante insinuauimus. Fuit autem hæc vrbs Coptos (quæ & Cana Ramusio dicitur), Ptolomæo teste Nomi Coptici metropolis sub 26 latitudinis gradu, & longitudinis 62 sita: cuius quoque meminere Fl. Iosephus & Aegesippus. Strabo eam Thebaidos caput, Arabum & Aegyptiorum commune appellat emporium, verba eius hic addere libuit. *Post Veneris inquit Templum est Isidis sanum, deinceps sunt ea quæ Typhonia vocantur, & fossa quæ Coptum desert communem Arabum, & Aegyptiorum urbem; deinceps est Isthmus in rubrum mare porrectus, iuxta Berenice*

Ab vrbe Copto de riuatio horū nominū desumenda.
Pol. l. 4. c. 11. de bell. Ind. Aegesipp. l. 4 c. 35. Cerdrens. Ptolomæus c. 35. Sirius vrbis Coptana. Strabo l. 17

necen urbem, quae quanquam sine portu est, tamen propter opportunitatem Isthmi idonea diuersoria habet: dicunt Philadelphum primò hanc viam exercitu aperuisse, cum aquis ea careret; ac diuersoria constituisse, tam pedibus iter agentibus, quam Camelis; Idq; effecisse, quoniam rubrum mare difficulter nauigaretur, praesertim ex intimo recessu. Enimvero experientia vtilitatem maximam demonstravit, atque nunc omnes Indica & Arabicae merces, ac Aethiopicae etiam, quae Arabico sinu aduehuntur, Coptum deferuntur, istarum rerum emporium. Non procul à Berenice est Muris Statio, quae urbs nauale habet. A Copto quoque non multum abest Apollinis Ciuitas, quarum duae vrbes Isthmum terminantes utrinque sunt. Sed Coptus & Muris Statio nunc excellent, usq; omnes vtuntur. Hæc de vrbe Coptos Strabo.

Plinius l. 8.
c. 9.

Plutarchus
l. de Osiride
& istae cit
ca mediū.

Coptos
Isidis tē-
pore cele-
bris.

Plinius inter ceteros Aegypti nomos, seu praefecturas, urbis Nomiq; Coptitis quoq; meminit. Plutarchus plurimis iu locis huius mentionem facit. Isidem enim cum Osiridem maritum à Typhone interfectum audisset, hic lugubri veste indutam, tonsisq; capillis nunquam latis Osiridis quaerendi initium fecisse. Isis, inquit, hæc audiens protinus capillos suos tondet, & lugubrem stolam induit. ex quo vrbi Coptos adhuc nomen manet, tametsi alij hoc nomine priuationem denotent. Nam *κόπτος* *privare* significat. Citato quoque libro

libro. Coptitas, ait, certis quibusdam solemnibus Asinum præcipitare solitos, & homines rufos infectari, eo quod, qui Osiridem occidit, Typhon, rufo & Asinino colore fuisse tradatur. In Copto quoque Hori simulacrum altera manu Typhonis pudenda tenens Coptitas coluisse, idem Plutarchus author est. Fanum seu adytum Isiacum, ad quod magni hominum vtriusque sexus oraculis consulendi gratia fieri concursus solebant, Copti quoque extitisse tradit Pausanias in Phocicis. *Τὸ τοῦ αὐτοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐς ἐπιτέρας τοῦ Αἰγυπτίου, ἀνδρα ἔστι χηρήμασιν ἀναπέλαστα ἐς τὸ ἀδύτον κατὰ πρῶτον τῆς Ἰσίδος τὸ ἐν Κόπτι καὶ ὁ ἐκπεμποθεὶς ἀνίσταται μὲν ἐκ τοῦ ἀδύτου, δὴ μὴν γὰρ ἀνδρὸς δὲ ἐπὶ ὅσα ἐθεάσατο, καὶ τὰ αὐτὰ ἐπυθάρμην ἔχουσαν. Εὐ ἰπσο, inquit, tempore Romanum hominem qui Aegyptum Prouinciã obtinebat, quendam mercede conductum, insisse Isidis adytum, quod Copti erat, intrare, rediisse illum mox, at qua conspexerat, exposuisset, è vita discessisse. Coptitas studiosos quoque Crocodilorum cultores ex Plutarcho tradit Volateranus. Vinum Thebaicum, maxime quod circa Coptum nascitur, ijs qui calidioribus morbis infestantur, commendatur ab Athenæo in dipnosophisticis. Cui adstipulatur Geographia Arabica, quæ vinum & fructus Coptenses commendat his verbis.*

Plutarchus
cit. loc.

Coptitas
præcipi-
tant Asinū
ex odio in
Typhonē.

Plutarchus
cit. loc.

Hori simu-
lacrū Copti
quale.

Fanū Isia-
cū Copti
celebre.

Pausanias
in Phocicis.

Coptitas
crocodi-
lōrum cul-
tores.

Volateran.
de Aegyptu
l. 1.

Vinū Copti-
cū bonū
febrientibus.

Athenæus
in dipno-
soph. l. 2.
circa finē.

Geograph.
Arabica
p. 3. cl. 2.

فتقول ان من مغار الرقيم الى جب جليمة خمسة وثلاثون ميلا

ميلًا ومن جب حلجة الى وادى بحيل خمسة
 وثلاثون ميلًا ومن وادى بحيل الى جب الميدان
 خمسة وثلاثون ميلًا ثم الى مرج الشيخ ثلاثون
 ميلًا ثم الى القويطة عشرون ميلًا كان به خمـ
 وثر كتيه

Phencul en men maagraetraquim ala giabb ha-
 limeth chams votolatum milan, vamen Giabh-
 halimeth ala vaadinahhil chams voatoltun mi-
 lan omen vaadinahhil elagiab el milan chams
 voatholtun milan thom ala marahh elscheich
 tholtun milan tfom ala elcopto haschrin milan
 kana beh chams vtamar ketir.

*Dicimus itaque quod à Maaratraqim vsq; ad bab-
 halimta quindecim milliaria. hincq; ad Vadinahhil
 totidem; & à Vadinahhil ad habalmidan totidem.
 ad Marabh verò antiquam tredecim milliaria, sicuti
 hinc ad Kuopte in qua vinum & fructus seu palma
 multa, tredecim milliaria similiter computentur.*

Vinum Co-
 ptum, &
 fructus Co-
 ptani boni.

Celebri-
 tas vrbis
 Coptæ, &
 antiquitas
 eius.

Atque ex hisce & similibus fusè allegatis testi-
 monijs patet, Coptum vrbem cum ob rerum
 copiam situsq; opportunitatem; tum ob famosa
 deorum Aegyptiorum delubra, & adyta, in-
 quibus Sacerdotes passim Mithræ, aut Serapi-
 dis consulendi gratia morabantur, ob festa de-
 nique frequentia in Isidis, Osiridis, aut Sera-
 pidis honorem ibi celebrari solita, vrbem fuisse

anti-

antiquissimam , atque post Thebas à quibus non procul distabat , totius Aegypti celeberrimam : quamvis hodierno tempore nimia vetustate collapsæ , bellorumq; iniuria destructæ , ut ab ijs , qui Aegyptum lustrarunt , fide dignissimis viris percepi , vix ruinas reperiatis . Cæterum qui plura de situ Copti vrbis desiderat , consulat syntagma primum apparatus nostri hieroglyphici ; in quo Veteris hodiernæq; Aegypti chorographiam vnà tum singulorum Nomorum ,

Vrbiumq; celebrium exacta descriptione ,

reperiet . Atque hæc de Etymio Vr-

bis Coptensis sufficiant . Nunc

ad Coptitas eorumque

instituta progre-

diamur

CAPVT II.

De Coptitarum moribus, & institutis.

Coptanæ vrbis situ, fama, etymô alijsq; ad eam spectantibus præcedente capite expensis, nihil iam restat, nisi vt, quales illi Coptitæ, à quibus lingua Copta nomen deduxit, quod vitæ illorum institutum fuerit, paucis quoque declaremus, ne quid in hac materia consideratione dignum omisisse videamur. Aduertendum igitur, quod toto illo salutis humanæ aduentum antecedente tempore, Coptanæ vrbis incolæ religione alia non erant imbuti, nisi ea, quæ toti Aegypto erat communis, videlicet Solis, Lunæ, ac brutorum animantium, canum dico, felium Crocodilorum, aliorumq; similibus cultu. cui vsque adeo immerfi erant; Vt non immeritò Satyricus poeta, in eos inuehi videatur;

Quæ religio Coptitis ante Christi aduentum?

Brutorum cultus.

Iuuenalis Satyr. 15.

*Quis nescit Volusi Bitbynice qualia demens
Ægyptus portentâ colat? & paulo post
Oppida tota Canem venerantur, nemo Dianam.*

Verum cum Aegypto, temporum successu, Sole iustitiæ mundo exoriente, per Sanctos Apostolos, eorumq; successores, ad veram Christi fidem

fidem adducta Christianæ religionis proiecta, femina cum vbique locorum; tum in Aegypto potissimum, utpote Euangelij noui fonti vicina, felici segete adolescerent. Multi ex Aegyptijs amore euangelicæ perfectionis instigati, ad ea se loca contulerunt, quæ à rerum vanarum strepitu semota, cælestium contemplationi maxime apta erant; cuiusmodi Thebaidos solitudinem fuisse scribit Palladius: cui eum vrbs Coptos proxima esset, monasticæ vitæ sectatores partim rerum, quæ ipsis necessariae esse poterant, comparandarum commoditate allecti, eum, utpote deserto adiacentem, à quo & Coptitæ quoque postmodum dicti sunt, elegerunt; partim etiam, ut locus iste, in quo tanta superstitionis monumenta intuebantur, quique dæmonum furij erat infestus, pijs Monachorum studijs, & sanctis Christianæ vitæ disciplinis initiatus, in Spiritus sancti habitaculum mutaretur.

Coptitarū ad Christū conuersorum, amor religionis.

Palladius in lausica.

Atque ij sunt, qui antiquam illam Aegyptiacam linguam, etsi, ut in regnorum mutationibus plerumque fieri solet, admodum corruptam, ab interitu, à quo crescente Mahumetis imperio non longè aberat, vindicarunt; scriptis varijs illustrarunt, atque ad hæc vsque tempora propagatam ab oppido Coptos, ut quæ in tota reliqua Aegypto alijs iam linguis introductis, extincta à solis Coptitis vrbis accolis conseruata.

Coptitæ primi linguam antiquam Aegyptiacam ab interitu vindicarunt, & ab vrbe CoptoCoptam primi appellarunt.

C flo-

Multi Coptici libri in Bibliotheca Vaticana.

Utilitas librorum Coptorum.

floreret, Coptam appellarunt. Vidi ego non in Vaticana solùm, sed & in alijs quoque celebrioribus vrbis Bibliothecis multos adhuc Copto caractere, linguaq; conscriptos codices; quorum alij grammaticas, onomastica, atque dictæ linguæ dictionaria, è quorum numero thesaurus ille linguæ Coptæ (quem ex arabico in latinum vertimus; & cuius ratione hunc Prodrorum præmittendum censuimus) vnus quoque fuit. Alij verò sacræ Scripturæ fragmenta, varia, libros, vt vocant, rituales, vitas martyrum, aliasq; sacras historias continent. quorū catalogum vide in cap. 7. huius Prodrumi. Retulit mihi quoq; supra citatus Petrus à Valle, multa egregia monumenta lingua Copta conscripta in Aegypto adhuc superesse; inter ea iv prima Concilia, Ecclesiasticam historiam, item Ecclesiæ Coptæ computum, aliaq; permulta ad rem Ecclesiasticam facientia; quæ si per Viros linguarum gnaros publici iuris fierent, non exiguum Reip. literariæ incrementum breui accessisse videremus. Verùm, vt plerumque fit, cum in nullius, siue boni communis promouendi neglectu, siue excolendarum linguarum incuria cædere censentur emolumentum, in blattarum lusus, & tinearum necesse est, vt abeant, alimentum. Sed spero, Eminentissime Princeps, te pro egregio illo tuo, ad literas instaurandas studio, affectuq;

Stuq; admirabili, ad posteritatem tibi hoc immortali beneficio deuinciendam, vti in omnibus alijs rerum bene gerendarum occasionibus, ita in huiusmodi quoque curando negotio partes tuas desiderari nequaquam passurum. quod & mecum de tua magnificentia, quotquot reconditoris literaturæ amore feruntur, sibi indubitanter spondent. Sed redeamus ad Coptitas.

Porro è sacris historijs lingua Copta scriptis apparet, innocentissimæ vitæ homines fuisse Coptitas, atque adeò feruentes Christianæ vitæ cultores, vt nullis vnquam suppliciorum generibus à suscepta semel fide, vitaq; abduci potuerint. Patet id è crudeli illa atque formidanda Diocletiani Imperatoris persecutione; in qua anno dicti Cæsaris decimo nono, Marcellini Papæ septimo, salutis nostræ 302. teste Baronio, ad viginti millia Christianorum crudelitate inaudita, innumeris alijs in exilium amandatis, vitam glorioso agone finierunt. Quos inter Philoromus, & Philetas, (hic Thmui, alter Alexandriæ episcopali munere fungebatur) eximium sanè Christiani certaminis exemplum posteritati præbuere. Meminit huius crudelissimæ persecutionis Chronicon Alexandrinum.

Innocentia, & zelus Coptitarum in fide.

Persecutio Christianorum Aegyptiorum sub Diocletiano. C. Baron. ann. cit.

Chronicon Alexandrinum anno 19. Diocletiani

Ετας, inquit, ιδ ε̄ Διοκλησιανῆ βασιλείας κί μαρτυροῦν ἡμῖνα ε̄ ἰσορῶ τῆ πάρα; ἠπλωτο̄ παταχόσε̄ ἐν τῆ Αιγύπτω καὶ θηβαίδι βασιλικὰ γράμματα, ὅτι μὴ ἐπ-

κλησίας ἰδαφος ὄρον , τὰς δὲ θείας γραφαὶ ἀφανῆς πλεῖ
 γρητάς, πρεσβύτων, καὶ τοῦ τιμῆς καὶ ἀξίας ἐπισημύ-
 νης , ἀτίμους ; τοῦ δὲ ἐν οἰκειότητι , εἰ ἐπιμύροισι τῆ τῆ
 χριστιανισμῷ προσέδιδε ἰλαθρίας ὑπερέδωκεν πρεσβυτέρων
 τῶ . μητ' ἔ πολὺ δὲ ἴτερον φοιτήσαντα γραμματὰ πρεσ-
 βυτέρῃ τοῦ . τῶ . ἐκκλησιῶν πρεσβυτέρου , καὶ παῖτας τύπος ,
 καὶ παῖτα ἕπον , πρεσβυτέρου μὲν διομοῖς ὄντα δίδωκεν , ἅτα
 ὑπεροπὴ πάσῃ μηχανῇ θύον ἀναγκάζουσα . ὡς πολλὰς μὲν
 ἐκ τῆ ποικίλως διαθλήσαντας τρυφωθῶσα , πολλὰς δὲ
 χανωθῆντας κατὰπισσῆν ἐπὶ δόξιας τῆ ψυχῆ ὀφρα-
 λήσαντας .

Anno , inquit ; Diocletiani 19. vigesimo quinto
 die Martij , ipso die paschatis vbiq; tum maximè
 in Ægypto , & Thebaide Imperatorum edicta sunt
 proposita , quibus iuebantur Christianorum tem-
 pla à fundamentis everti , sacrorum voluminum
 pagina deleri , magistratus & honoribus insignes di-
 gnitatibus privati in ordinem redigi ; reliqui in fa-
 milijs libertate exuri , ni exuerent mentem Chri-
 stianam . Nec multo post alia venerunt literæ ,
 quæ imperabant , vti Ecclesiarum Antistites , om-
 nesque , vbiq; locorum essent , Christiani vin-
 culis mandarentur , dein omni suppliciorum genere
 ad sacrificia cogerentur . Quo factum est , vt ab
 eo tempore multi exquisitis varijsq; tormentorum
 cruciatibus pro Christo occumberent , nec pauci stoli-
 dè præfidentes , postea animo præ metu cadentes ante
 supplicia deficerent ac laborentur . & paulò ante,
 Olimpiade videli. 245 . Πολλοὶ ἐμάρτησαν ἐπὶ Ἀλε-
 ξανδρείας καὶ Αἰγύπτου , καὶ Αὐγυπτακῆς καὶ ἑως Θηβαίδος ἕ-
 καὶ ἡδ-

Persecu-
 tio .

αἰ) νόμιε . multiq; ab Alexandria, & Ægypto, at-
 que Augustanica, in Thebaidem & Coptum vsque
 cæsi occubere. Qua perfecutione sanè maxima
 Aera Martyrum nomen inuenit, hoc est Epocha
 annorum, quam à gloriosa Martyrum circa Co-
 pton occisorum victoria ordiuntur. Verùm vt
 & annus Diocletiani, & Aera martyrum, simi-
 liaque meliùs intelligantur, visum fuit rem-
 gestam vtpotè paucis notam, & vix ab aliqui-
 bus tractatam, ea, qua ex Arabicis, & Copticis
 monumentis fide eam desumpsi, breuiter hic &
 summatim interserere. Res itaque sic se habet.

Aera Mar-
 tyrù quidè

Euectus ad imperij culmen Diocletianus, cum
 inter cæteras prouincias bello subactas, Aegy-
 ptus maximè Achilla duce rebellasset, ex in-
 dignatione summa, ob contumeliam, vt ip-
 se putabat, sibi à Refractarijs illis illatam; in-
 furem versus, mox ea expugnata non satis
 esse ratus est, Achillam iam in potestatem suam
 redactum, feris dilaniandum obijcere; sed vin-
 dictam quoque omni crudelitatis genere refer-
 tam, sibi exercendam existimans, in cuiuscumq;
 conditionis homines fœdum in modum debac-
 chatus est. Verùm inter alia, tria potissimùm,
 quæ perfecutionem vehementer auxere, contra
 eos machinatus est. Primum fuit, vt omnes
 cùm aliorum, tum Christianorum libros sacros
 hinc inde per vniuersam Aegyptum collectos,
 abo-

Aegyptus
 rebellat
 Diocle-
 tiano.

aboleret, his enim abolitis, ad Romanorum ritus facilius eos allectum iri confidebat. Alterum erat, ut artem transmutationis metallorum interdiceret timebat enim, ne inde locupletiores facti Aegyptij, collectoq; exercitu multum Romanis imposterum fortassis facescerent negotij; Tertium denique erat, ut computus anni Aegyptijs vsitatum rationem, Romano stylo accommodaret. Duo prima, etsi multum in eis defudauerit, assequi nunquam potuit; hoc, uti voluit, ita & perfecit eo quo sequitur modo.

Anni Dio
clerianzi
institutio.

Annum Aegyptium antiquum vniuersum 1031 cuius vltimus dies fuit 12 Iunij, à Nabonassaro progredi permisit. & 311. annos assumens, ob 77 vices, quater à primo Imperij Octauiani Cæsaris Augusti anno elapsas, in quibus omnes præterlapsi bissextiles compræhendebantur, iussit; ut 13 die mensis illius totidem etiam dies numerarentur tanquam intercalares. Tum dies 78 anni currentis 312. in diem incideret sequentem post nouilunium Virginis; (quod fuit in 28. diem) in feriam scilicet sextam diei 29. Augusti, & dies hic semper imposterum ipsum principium esset mensis Thoth noui illius anni reformati. Et sicuti post vltimū mensem semper illi dies 5. intercalabantur: hoc non fieret nisi in 3 primis annis cōmunibus Iulianis, & in quarto bissextili, alter item dies

dies ad eos adijceretur, vt essent 6. sic annus ille continuo progressu, & æquali meta perpetuo ad annum Romanum responderet, & à suo nomine impofterum vocaretur annus Diocletiani. Obseruata quidem hæc omnia fuerunt dum ritus stetit paganus; & quidem ob eorum iam inolitam consuetudinem semper continuatam, vsque ad ætatem Abbatis Dionysij; qui consignatione annorum Christi proposita, iuxta suam computationem, statim recepta fuit à multitudine. Ad quod exemplum Aegyptiæ gentes, annum, quem habebant, retinentes, & conditione sua melius considerata, nomen odiosum profani illius Imperatoris in nomen alterum, videlicet fortissimorum Martyrum, qui sanguinem sub ipso fuderant, quem & posteri eorum in hunc diem seruant, mutarunt. Primò itaq; Thebais, & vicina Copto loca; postmodum Alexandrina sedes tanquam Metropolitana, quæ primo iuxta Dionysij computum, annos suos à primò Ianuarij, mortem SS. Innocentium insecuto, sumere solebat, suam etiam & ipsa particularem æram, vna cùm Ecclesia Coptana, ob similem alterum euentum, accepit: nempe à primo Thoth, qui mortem subsecutus est magnorum illorum Athletarum qui agonem suum dicto Diocletiani tempore gloriose finierunt, initium faciens. atque hanc æram, nunc ab vrbe Copto

Institutio
æræ Coptæ.

ث

Tarich al-
schahada.

تاريخ الشهداء tarich alkubti , nunc
hoc est æram martyrum posteri , quæ & in
hunc diem durat , appellare cæperunt . Meminit
huius persecutionis , atque æræ martyrum Igna-
tius Antiochenus Patriarcha qui à Scaligero de
ijs consultus ita in quadam epistola arabica ad
quæsitâ responderet .

وايضاً انكم قد سألتم عن تاريخ الشهداء المستعمل
من القبطى ما هو وما هو سبب تسميتها بهذا
الاسم واعلم انها مبدى من السنة التاسعة عشر
الملك ديوقليطيانوس الاكبر التى فيها زاد
الاضطهاد على النصرى وامر بهدم كنائسهم ويقتل
كل من ما يذبح الاصنامهم واستشهد بهذا الامر
على يده من مومنين واليه القبطى .
ماية واربعه واربعين الف وسبعمايةة نفر
ومن هذا اليوم يبدى تاريخ القبطى ويسمونه
تاريخ الاشهدى اى هولاء الذين اسفك دمهم
ديوقليطيانوس .

Vvaigdan enakom ked saaltom han tarich el-
schiahed el mestahemel men alkobti mahu vo-
mahu Sabab tesmitiha behada elesm voahalem
ennaha mebadi men alsaneh eltesfahet hascher
almeik Diuclitianus elkabar elledi phiha zad
eladtahad alnazareth veamer behadm kanaif-
hom,

hom, vai aqtol kol men la i jdbahh elleſſanahom
voeſtaſched behad ellemer hala iadhoh men.
muminin vealih alkobri maict voarbahch vo-
arbahain alf voſabha maich nafar vomen had
eliaum iebadi tarich alcopti vuuſſmaneh tarich
elleſchad aihulai alledin eſphak damhom Dio-
clitianus.

*Rurſus ait, queſuiſtis ſuper æra Martyrum
viſitata à Coptit, qua & quam ob cauſam ita ap-
pellata ſit. Scito eius initium eſſe ab anno Regis Dio-
clitiani impj decimo nono, in quo auxit perſecutionem
contra Chriſtianos, cum edixiſſet eorum Eccleſias
deſtruendas; item, vt quicumq; idolis non ſacrifi-
caret, interficeretur. Quocirca hoc edito martyrio
coronati ſunt fidelium Terra Coptæ centum quadra-
ginta quatuor millia, ſeptingenta autem in exilium
acta. Ab eo tempore incipit æra Copta, quam vo-
cant æram Martyrum, eorum nempe quorum ſan-
guinem fudit Diocletianus. hæc Patriarcha. Vocat
autem, hic Scaliger, manifefto nomine Terram
Aegypti, Terram Copti ab vrbe celeberrima
Copto, ſicut æram Philippi, quæ à morte Phi-
lippi Aegyptij vtebantur, Albatègnius vocat
ترنج القبطى Tarich Elkupti. Sequuntur hos
Aethiopes Abyſſini, qui hunc annum Diocle-
tiani vocant. ٩٥٧: ٥٥٧: ٤ = Amath macha-
rath, hoc eſt annum gratiæ & miſericordiæ, ne-
que alia hodie epocha vtuntur Abyſſini; quem-*

Ignatius
Patriarcha

Ex Copti-
tis Chri-
ſtianis mar-
tyrio co-
ronantur.
144000.
700. in
exilium
miſſa.

Scaliger l. 7
de emend.
Temp. fol.
245. ed. pa-
riſ.
Albatègn.
de computo
annorum.

Aethio-
pes æram
Coptam
vocant à
nũ gratiæ.

D ad-

admodum ex eorum computu constat; in quo Epactas aliosq; cyclos inuestigaturi, de anno gratia, pro radice computus accipiendo monentur. Verum quandoquidem ea verba sæpè in eorum diarijs, seu Ephemeridibus occurrunt, visum fuit aliquot eius schemata hic adiungere. sic igitur dicunt.

Ratio computus Aethiopici.

Ex Ephemeride Aethiopica Bibl. Vatic. locul. num. 18.

ተኅሚረ፡አዎ፡አደዎ፡አስከ፡ይተረጸዎ፡ዓለዎ ። ለዘይተገበረ፡ ዓመተ፡ ወወለተ፡ ወሰነተ፡ ዘከረከቶ፡ ዎመተ፡ መሐረት፡ ተኅኅዘ ።

Tamiru, am, adam, ascha, iitfazam, alam, laziatgabara, amarat, vaabatat, vvasanbatat, zachrostos, amara, machrat, tachaz.

Hoc est, ut scias ab Adam vsq; ad consummationem seculi, quomodo fiant anni, dies, sabbaiba Christi; Accipe annum gratia in quo es. hæc ex Codice

Ex Epistola Aethiopica ad me data.

Abyssino Vaticano. In literis quoq; ab Aethiopicibus hic Romæ commorantibus ad me datis. in fine sic ponitur.

በረዓ፡ዓመተ፡ መሐረት፡ ርዕዮ፡ ወጠነበ፡ ረቶ፡ ዘከዎ፡ ዘኅሰሌ ከሎ፡ ከረከቶኅ፡ ርዮ፡ ጊዮ፡ ሀገዐ ።

Beroma, amath, macharath, 334, vvasabachafaba; richua, zacham, zachafaba, chalomu, christian; 1634.

Hoc est. Roma anno gratia iuxta minorem numerum 334, iuxta computum verò rectum, quo omnes Christiani vsuntur. 1634. Sed hæc & similia vbiq; passim in eorum libris obuia sunt. Ego certè cum

Ratio Aethiopum computandi annos.

mul-

multum de Aeræ Coptæ ratione dubitarem, utpote cui antehac de ea tractanti mihi non sine fundamento suspecta esset, verum eam non in alijs tantum Arabicis Authoribus; sed & in hoc Codice, vel ipsis Coptitis confirmantibus, tandem veram deprehendi. Nam in libris suis passim Authoris, & professionis indicato nomine, ei annorum à Martyrum suorum transitu elapsum numerum mox subiungunt. Sed quia res est scitu digna, visum fuit hic formulam eius ex fine Codicis nostri Copto-arabici decryptam subiungere. Sic author scribit.

Author
Theotauri
Copto-
arabici, in fi-
ne Codi-
cis.

وناقله المسكين العادم البدرية التمكين الراهب
للحقير غبريال ابن الرشيد عرق بكاتب قطليك
وكان الفراغ من نقله بدير طمويه في يوم الجمعة
اليادي العشرون من بابه سنة ستة وثلاثين والفي
الشهدا الاطهار رزقنا الله شفاعتهم امين والحمد
لله دائما:

Vanaqleh elmaskin, eldurbeth eltamkin elra-
heb, elhaquir Gabriel ebn elraschid haraph be-
etab catolika vana alphraga men nacloh bdair
Tamuih phi iaum elgemaha elhadi elhaschia-
rin men schiahr Baba faneth fateh votthatim volf
elschiada elerhabar razacna allah schaphahatom
Amin voalhhemd lilah daiman.

D 2 Hoc

28 Cap. II. De Coptis. Morib.

Hoc est. Et translator eius pauper & inops, directionis & firmitatis indigus, Monachus seu Religiosus humilis, & abiectus, Gabriel filius Arreschid, notus in libro كادليكا Kadelika, & perfecta fuit translatio eius in monasterio Thmuis die Veneris, vigesima prima die mensis Papa (hoc est 18. Octobris) anno millesimo trigesimo secundo SS. Martyrum nostrorum, det nobis Deus terminum cum ijs. Amen. quibus vltimis verbis respondet Copticū.

Hentiro-
pi namar-
tyros nie-
thuab,

Ⲭⲉⲛⲧⲓⲣⲟⲥⲓ ⲛⲁⲉⲗⲁⲣⲧⲓⲣⲟⲥ ⲛⲓⲉⲑⲟ-
ⲩⲁⲃ . &c.

hoc est. anno Martyrum nostrum sanctorum &c. E quibus luculenter patet huius Codicis nostri Coptarabici Authorem Monachum professione fuisse, hominem religiosum, & modestum abhinc trecentis annis scripsisse; patet quoque eos nequaquam Christianorum aram; sed Martyrum suorum obseruare, quam & vernaculo, seu Copto nomine

Piopen-
egiptos.

ⲛⲓⲒⲐⲛⲧⲉⲛⲧⲓⲟⲥ *

hoc est. Aeram seu computum Coptum vocant. quod nomen Scaliger se nescire fatetur l. v. de emendatione temporum, vbi ait, Nullum dubium relinquitur in initio annorum Diocletiani; constat enim illud initium competere anno 284. Hoc non solum confirmatur ex epilogismis Theonis; sed etiam

etiam ex Ægyptijs Coptitis Christianis, qui ad hanc diem ea Epocha vtuntur, vocantq; eam arabicè **الشهدا القبطى** hoc est æram Coptam Martyrum. Quomodo autem sua lingua vocent, quæ est vetus Ægyptiaca, & qua in sacris & ritibus Ecclesiæ suæ vtuntur, equidem nescio. hæc ille.

Scaligor.
l. 7. fol. 245
lin. 2.

Tarich
Kubci
Iſchaha-
da.

Hanc vero Martyrum æram in Aegypto in hunc diem durare, testantur literæ, quæ conseruantur in actis Apostolicis vnionis Ægyptiacæ Ecclesiæ cum Romana, quæ contigit Romæ sub Clemente Octauo in Vaticano, publico in Consistorio, anno Gregor. 1595. Expeditionis ipsius patriarchæ libelli, signati erant Cairi, Mesre vulgo dicta, feria 2. die 22. Nouemb. anno 1593. hac subscriptione facta.

في يوم عشرة سنه من شهر هاتور المبارك سنه
عشر وثلاثمائه والى الشهدا الاطهر

hoc est die 16. Mensis Hatur benedicti, anno à Sanctis Martyribus 1310. Epistola verò Ioannis Commus his verbis subscribitur

في يوم السبت في عشرة اثنى من شهر كيهك
القبطى في سنه عشرة وثلاثمائه والى من
السبى الشهدا الاطهر

Hoc est, die Sabbati 12. Mensis Coptici Choëac anno 1310. à captiuitate Martyrum Sanctorum. Atque hæc sunt, quæ de æra Mar-

Martyrum dicenda existimaui, nunc ad alia
progre diamur .

Ritus Co-
pitarum
similes ri-
tibus Ae-
thiopicis .

Porro inter cæteros Orientalium Ecclesiarum
ritus, Copticos seu Aegyptiacos in sacris admini-
strandis, Aethiopicis ritibus maximè assimila-
& Liturgiæ utriq; genti communes abundè de-
monstrant . Nam & cærimoniarum omnium
rituumq; in ijs comprehensorum, ea est ad inui-
cem similitudo & affinitas, vt si verba excipias,
rem eandem pœnè deprehendas; Verum operæ
precium faciam, si rem vel vnico exemplo Mis-
sæ eorum, quam ijs, qui sequuntur ritibus per-
agunt, demonstra uero . Sacerdos Coptus, aut
Aethiops statuta hora Ecclesiam intrat, ac con-
gregato iam populo pontificali habitu amictus
altare ascendit, Diacono clara voce intonante
verba Copta,

Ratiomis-
sæ cele-
brandæ a-
pud Co-
ptitas .

ΠΡΟΨΕΡΙΝΕΤΑ .

Hoc est: pro fit oblatio, que is effatis, alta quoque
voce ad populum conuersus Sacerdos hæc verba
sequentia ingeminat .

ΧΥΣ ΔΕΤΑΝΤΟΝ .

Christus cum omnibus; cui respondet populus

ΧΕ ΔΕΤΑ ΤΟ ΠΝΑ ΤΟΚΟΤ,

& cum

& cum Spiritu tuo. Varijs itaque ritibus præmissis, & hymnis utro citroque recitatis. tris hagio illo denique, quod his verbis incipiunt

Ϡοταβ Ϡοταβ Ϡοταβ Ϡ

finito, Sacerdos patenam, calicem, cochlear, & hostiæ arculam, per quam ipsi arcam fœderis, sicuti per cochlear lanceam Christi mysticè significant, benedicens, extensis manibus sic oblationem orditur.

Quid Cochlear, & arcula hostiæ mysticè significant.

Φη ϐρος ιης πιχς πιωφηρηνααι
 Διου ουτο ϑηλογοη η τεπισα τωαλεβ
 φιωτπεεπια εθοταβ Ϡ φιωτπε//
 ηος ουτο ϑηπεος ουτο ϑηπεουτ ο//
 το ϑηπεωτηρ ηθοκταρ περικωικε//
 τονς εταϑιενεϠ η τεβ ολθεητφε
 ουτο ϑακερϠορη ηχακηου ϑηβηα//
 ταδπε ϑρημεχεν πωηθεηπκδσεος
 Τηη ϑροτοϑτηντωβε ητελετα//
 γαθος πειαιρωει Οκωηϑει ηεκ//
 ϑο ερρηεχεν παιωικ φαι πεεεχεν
 παιαφουφαιη. Ηαι εταρχατε ϑρηε//
 χενταιτραπεζαη ηιερατικη ητακ//
 ϑαι Ϡ. Ποτερωου ϑριαγισϑηη εεεωτ
 εατεβιου. Ουτο ϑητοϑβου ϑηηαη
 ηαηη

Oblatio Copta ex Missali seu Rituali Copto Var. nu. 11. 12. 13.

ΠΑΙΩΙΚ ΜΕΝ ΗΤΕΥΨΩΠΗΘΟΥ ΠΕΠΕΚΛ
 ΟΩΛΛ ΕΘΥΑΒ * ΠΕΩΤΑΕΤΣΕΥ
 ΠΑΙΑ ΦΟΥΤ ΗΘΟΥ ΠΕΠΕΚΚΟΥ ΕΤΤΑΙ//
 ΗΟΥΤ *

Hoc est

O Domine Iesu Christe, diuinæ essentia participes, Verbum immaculatum, coequalis Patri, & Spiritui sancto, pater noster, dominus noster, Deus noster, & seruator noster; tu es panis ille, qui de cælo descendit, qui venisti vt esses agnus immaculatus: pro redemptione, & vita mundi; Rogamus, & deprecamur bonitatem tuam; vt ponas super hoc sanctum mysterium faciem tuam; super hunc panem, & super hunc calicem, qui ponimus ea super hanc mensam Sacerdotes tui; Benedic, sanctifica, munda, & transfer panem hunc in corpus tuum sanctum, (seu carnem tuam sanctam) & Vinum quod est in hoc Calice in sanguinem tuum preciosum &c. quæ in Liturgia Aethiopica iisdem propè verbis habentur. Verba sequuntur.

Aethiopi-
 ca obla-
 tio.

አለቅ: አየሱስ: ከርሱቶስ: ዘኢተገብረ: ሀለቶሀ: ቂል: ንጹሕ:
 ወልደ: አቤ: ወመንፈስ: ቅዱስ: ኣንተ: ወአቶ: ኅብስተ: ሐወተ::
 ዘወረደ: አምላጭት: ወአቅደምክ: ከዩኒ: ከመ: በግዕ: ንጹሕ:
 ዘአልቦ: ነው: ረባኣነት: ሐየወተ: ዓለም:: ወያኣዜኒ: ንስኣል:
 ወንንግግ: ሐራተክ: ሠናይተክ: አመኛቀኔ: ስብኣ:
 አርኣ:

ኧርክ: ገጸክ: ለዕለ: ዝንቱ: ኅብሐት: ወለዕለ: ዝንቱ: ጸጥጥ:
 ከክብርክ ለዕለ: ዝንቱ: ታቦት: መካሪሰጥ: ። ዘለክ: ባርከሙ:
 ወቀድ: ሰሙ: ወክንጸከሙ: ወግጦ: ለዝንቱ: ኅብሐት: ከሙዕኩን
 ጸገክ: ነፁ: ሐ: ዘተደወረ: ጸሐለ: ዝንቱ: ጸጥፊ: ጸጥክ: ከቡር:

Alak Iafus chrostos zaitagabra holikehu Kal ne-
 zuhh walda aba vemanphas Kedus enta . vaatu
 hobfata chauat zawayada em samaiat vaakdama-
 cha chawina chama bago nazuhh zazalbo nauu-
 ra baenta chawata alam . waiaazeni nefal wanhi-
 fchosch chiruta faniaticha emfakare sabaa arij
 gazach laala zantu, ob fata wahaala zantu zuuaa
 zaanbarna laala zantu tabot manfas wi zalacha
 barachmu wakadufmu waanzuchmu wamitho
 lazantu hobfata cham iaehun fagoch nazuhh za-
 tadamra massa zantu zuwaa dmacha chabur .

Quæ verba sic verto .

O Princeps noster, Iesu Christe, cuius substantia
 creata non est. Sed es purum verbum, tu es Filius
 Patris, tu es panis vitæ, descēdens de cælo, qui an-
 tequã venires, eras in figura agni immaculati pro
 redēptione mundi, nunc bonitatem tuã, ò amator
 hominum humiliter imploramus, vt faciē tuam
 super hunc panem, & calicē in hoc altari osten-
 das. † Benedic † Sanctifica, † munda, & transfer
 panem hunc in carnem tuam immaculatam; &
 vinum hoc in sanguinem tuum pretiosum &c.
 quæ sequuntur. Quæ Coptæ Liturgiæ ita respon-
 dent, vt in nullo discrepent; in cæteris est ijs in-

Queis ver-
 bis obla-
 tionē per-
 agant Aë-
 thioptes .

E cen-

cenfandi ratio eadem, eadem confeffionis dicen-
dæ formula, eadem confeccrationis verba (quæ
& communia habent cum alijs Orthodoxis Ec-
clefijs.) Idem adorationis actus, quem Coptita
Sacerdos, peracta confeccratione fic orditur.

num. II.
fol. 36.
Actus ad-
orationis
Sacerdo-
tis Copti-
tæ.

ⲓⲛⲁⲣⲧⲓ ⲓⲛⲁⲣⲧⲓ ⲓⲛⲁⲣⲧⲓ ⲟⲩⲟⲩ
ⲧⲉⲣⲟⲗⲟⲓⲛ ⲩⲁⲓⲛⲛⲩⲓⲛⲃⲁⲓⲃⲁⲣⲗ
ⲛⲣⲉϥⲧⲁⲛⲃⲟⲩⲧⲁⲓⲛⲉⲕⲗⲟⲛⲟⲩⲉⲛⲛⲥ
ⲛⲩⲩ ⲓⲛⲉⲛⲟⲥ ⲟⲩⲟⲩⲛⲉⲛⲟⲩⲧⲓ ⲟⲩⲟⲩ
ⲛⲉⲛⲟⲩⲧⲛⲣⲓⲛⲥ ⲛⲩⲥ ⲛⲩⲥ ⲓ

Quæ sic è Copto verto, Credo, credo, credo &
confiteor ex tota anima mea, quod hoc ipsum
(quod est in manu mea, illud est corpus viuum
Filij tui Vnigeniti Domini nostri, Dei nostri, ac
Saluatoris nostri Iesu Christi &c. Quæ Aethio-
pico omnino respondent vti post videbimus.
Eedem igitur fidei, commemorationis, aliarumq;
benedictionū formulæ, verba eadem omnia sunt.

Quæ fit
causa affi-
nitatis ri-
tuum Copto-
rum, &
Aethiopi-
corum.
Aegyptia,
& Aethio-
pica Ec-
clesia vna.
Nicephorus
hif. viij.
Zonaras.
Cedrenus.
Chronicon
Alexandrin.

Cuius quidem affinitatis causam aliam non re-
perio, nisi, quod Ecclesia Aegyptia, & Aethio-
pica, sicuti ab vno semper Episcopo, eoq; Ale-
xandrino administrata fuit; sic ab eodem ritibus
ferè iisdem, cerimonijsq; imbuta, alias facilè ne-
glexit. Aegyptiam autem Ecclesiam, & Aethio-
picam eandem fuisse, præter ea quæ dicta sunt,
ostendunt Nicephorus, Zonaras, Cedrenus,
Chronicum Alexandrinum, ipsa denique ritua-
lia

lia Aethiopica: Nam in communi commemoratione, quam pro felici statu Ecclesiæ Aethiopicæ, Regis Claudij, Principum ac Iudicum eius, subditorumq; salute faciunt, Pontificis quoque Alexandrini specialis fit mentio; hisce verbis.

በኢጥጥ፡ ሊቀ፡ ሊቀ፡ ጳጳሳ፡ ክባ፡ ክገሌ፡ ክግዚኦ፡ ርክሰ፡ ኤጲስቆጳስ፡ ለግቤ፡ ሀገር፡ ክሰከላር፡ ወርክሰ፡ ሀገርክ ከቡር፡ ጳጳሳ፡ ክባ፡ ክገሌ፡ ፡ ወኩሎሙ፡ ክጲስቆጳስ፡ ቀሰውሰት፡ ወደደቆናት፡ ርቱዒክ፡ ሃሃይግናት ።

Rituale Aethiopicum, & missæ Romæ impressæ una cum Evangelij fol. 8. Aethiopes orant pro Archiepiscopo Alexandrino, tanquam pro capite Ecclesiæ.

Baanta likan lika Papasna aba agale Agzia Raaf Episko pafat laabaia, hagara alafachanduraia, waraas hagarana, chabura Papasana Ab Agale, va cholumu Episkopasat Kas wu sat, vaduiakont ratuana hahe iama not.

Quæ verba ex abyssino translata sic sonant. Orate pro principe nostro, principe Archiepiscoporum nostrorû Gabriele, domino, & capite Episcoporum Magnæ Prouinciæ Alexandriae. & pro capite patriæ nostræ venerando Archiepiscopo nostro Marco, ac omnibus Episcopis, Sacerdotibus, & Diaconis rectæ fidei.

In alijs quoq; commemorationibus sequentium SS. Marci Euangelistæ, Theonæ, Petri, Alexandri, Athanasij, Theophili, Cyrilli, aliorumque Episcoporum Alexandrinorum passim mentionem faciunt. Quæ satis ostendunt Aegyptiam, & Aethiopicam, in vnam coisse Ecclesiam; non secus ac veterum Aegyptiorum Aethio-

E 2 pumq;

Sicut olim
commu-
nis erat
Aegyptio
rum, &
Aethiopi-
religio, sic
& post
Christū.

Cur Ae-
thiopes
æram suā
vocēt ærā
Martyrū.
Cur Aethio-
pum æra
vocetur gra-
tia.

Scaliger. l.
7. de em.
iēp. in an-
not. Aeth.
fol. 339.
ed. Paris.
Quid an-
nus gratiæ
apud Ae-
thiopes.

pumq; profanam Ecclesiam, atque idololatricam religionem, quam vtrique genti communem fuisse Diodorus docet. Ritus enim, & ceremonias, consuetudinesq; Ecclesiam, caputq; eius comitari, nos quotidiana docet experientia.

Atque ex dictis quoque patet, cur cum Coptitis Aethiopes eadem æra Martyrum vtantur? Cum enim vnam Ecclesiam sub vno Pastore constituerent, diraq; Diocletiani persecutione non Aegyptij tantum; sed & Aethiopes quoque infestati, ac grauissimis tormentis sublati pro Christi nomine, Martyrij coronam adepti sint; communi quoque æra eos, videlicet epocha, seu radice, qua in memoriam gratiæ tot sanctis concessi à Deo Martyrij, computandorum annorum initium sumerent, gaudere decebat. Vnde miror, Scaligerum cætera perspicacem, in expositione horum annorum gratiæ, tam subito ignorantiam suam fateri voluisse; verba eius sunt. *Annum gratiæ vocant Æthiopes æram Diocletiani, qua vtuntur; causam appellationis ignoro. & in fine discursus, Æstiuauit aliquantum priusquam hos annos gratiæ intelligere potui. Sed mirum non est, virum vti in hoc, ita in multis alijs peccasse; vt, qui libros eorum non viderit, vel visos non intellexerit.*

Porro sicuti Copto-Aethiopica Ecclesia primis temporibus sanctis moribus; & institutis

in-

instructa, egregios in Christiana perfectione progressus fecit, sic successu temporum, (quæ est rerum humanarum vicissitudo & inconstantia) alijs atque alijs schismatis, ab vniuersali Ecclesiæ corpore, diuersis temporibus diuulsa, & prauis Dioscori aliorumq; dogmatis infecta, sancta esse desijt, nec ei præter ritus & cerimonias in sacris obeundis, quas non obstante schismate, illibatas semper retinuit, quicquam remansit. Vti patet ex eorum monumentis, quæ hic Romæ in hunc diem conseruantur, in quibus etsi particulares hæreses, alijsque errores notabiles, quantum quidem obseruare licuit, non reperiuntur, schismatis tamen alijs atque alijs temporibus facti, manifesta passim apparent indicia. Nam præter Alexandrinum Pontificem, seu Patriarcham, neminem alium agnoscunt Ecclesiæ Præsidentem. In Liturgijs quoque eorum multa, quæ in antiquis patrum Cyrilli, Basilij, Gregorijque Liturgijs desunt, adiuncta reperio. Quemadmodum ex formula confessionis, quam offertorio subiungunt, patet. Vbi Coadiutor Sacerdotis, ita confessionem orditur. *Serui tui hodie ministrantes Sacerdos, Diaconus, & omnes Ministri, populus, & ego pauper seruus tuus, & peccator absolua mur, per os Trinitatis Sanctæ, Patris, Filij, & Spiritus Sancti, & B. Mariæ celi secundi, Matris Dei, per os Michaëlis, Gabrielis,*

Copto-
Aethiopi-
ca Eccle-
siæ; schis-
ma.

Copto-
thiopica
Ecclesia
aliū præ-
ter Ale-
xandrinū
Pontificē
nōcogno-
scit.

Formula
Confessio-
nis vtitata
dictæ Ec-
clesiæ.

lis; Raphaelis, Vrielis, & omnium Archangelorum, & nonaginta nouem ordinum Angelorum, & mille millium ministrantium, & quorum nomina numerare nescimus; & 4 animalium, qui 6 alas habent; Seraphim, & Cherubim qui cum 2 alis suis faciem suam, & cum duabus alis suis, pedes suos tegunt; cum duabus verdè volant à fine mundi ad finem, & 24 Seniorum, & primorum Sanctorum Patrum, & quindecim Prophetarum, ac quatuordecim millium puerorum Bethleem, item per os 12 Apostolorum, & Sancti Iacobi Episcopi Hierosolymitani, & S. Pauli, Timothei, Sylla, Barnabæ, Titi, Philemonis, Clementis, & omnium septuaginta duorum Discipulorum, & quingentorum suorum sociorum, & per os sancti Marci diuinitatem clamantis, & aliorum Euangelistarum, & per os trecentorum & decem & octo Episcoporum; qui re-
 cta fide in Nicæna Synodo congregati fuerunt, & centum quinquaginta in Constantinopolitana; & ducentorum in Synodo Ephesina, & per os Pontificis nostri Saeros, (Seueri) Ioannis Chrysoſtomi oris aurei, Cyrilli, Basilij, Theophili, Athanasij, Gregorij, & Pontificum nostrorum; Matthæi, Gabrielis, Ioannis, Salame, Bartholomæi, Isaac, Murci, & per os Ecclesie Vnicæ, quæ congregata fuit per Apostolos Sanctos, & per me peccatorem absoluamini, & impleamini gratia, ad gloriam, & honorem Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Quo facto

Et Diaconus clara voce dicit. *Omnes qui non
amant Dominum nostrum, & in natiuitatem eius,
minimè credunt, & in sanctam Mariam Virginem,
anathema sunt, usque ad aduentum eius.* Quæ
omnia absunt à reliquis Liturgijs. Verùm hoc
loco nequaquam prætereundi nobis sunt ritus,
ac cerimonix, quas in consecratione corporis, &
sanguinis Domini vtraque gens obseruare solet.
sic itaque, vt breuiter me expediam, sese-
res habet. Sacerdos Aethiops trifagio dicto sese
accingens ad consecrationem, dicit alta voce:
*Extendit manus suas ad infirmitatem, infirmatus
est, vt infirmos sanaret in te sperantes, qui & in
ea nocte in qua traditus est, accepit panem in san-
ctas & puras manus suas, inspexit in celum ad te
patrem suum, gratias egit, benedixit, & sancti-
ficauit, & dedit discipulis suis dicens, accipite &
comedite ex eo omnes.*

ዝሕብሰት : ሥጋዩ : ወኑቱ : ለዘ : በኦንተለከሙ : ይተረተት :
ለሕድገት : ኃጢአት : አጫነ :

Zach-obsata schgoia Vuuatu laza baantiachama
laffatat lahhdugata hhathiar, Amen.

Hic panis caro mea est, quæ pro vobis tradetur
in remissionem peccatorum, Amen.

Populus verò dicit.

የ : ሕዝብ : አጫነ : አጫነ : አጫነ : ነክግን : ወንተከሙን : ነክብከኑ :
አክገዚአነ : ወከመለከ : ዘንቱ : ወኑቱ : በአጫን : ነክግን :
ሥጋክ :

Amen,

40 Cap. II. De Coptit. Morib.

Amen; Amen, Amen, naemen vantaemmen ne-
sebhacha aagziana vaamlachna Zantu vuatu
baemen naemen schagoch .

Amen, Amen, Amen, credimus & confidimus,
& laudamus te, ò Domine Deus noster . Hoc est
(in veritate credimus) caro tua .

Sacerdos dicit .

ወከሞህ ፡ ጸዋሕ ፡ አክኩፑ ፡ በረከ ፡ ወቀይሰ ፡ ወይቤሎሙ ፡
ገሥኩ ፡ አትዩ ፡ አሞሁ ፡ ከ-ልከሙ ፡ ዝጸዋዕ ፡ ደሞዩ ፡ ወክቱ ፡
ለዘበኣኑቲክከሙ ፡ ይተከዩ ወ ፡ ለቤዛ ፡ በዙጋን ፡ አሜን ።

Vachamahu zuuaani aachuto , baracha , vakadi-
so, waiabelomu naschu fatiu emnihu chulchamu
zazuuaa damaia watu lazbaantiachamu iatchaiuru
labeza bzuhhan . Amen .

Similiter calicem, gratias agens, benedixit & san-
ctificauit, & dixit eis, accipite, & bibite ex eo
omnes. Hic est calix sanguinis mei, qui pro
vobis effunderetur, & pro redemptione multo-
rum. Amen.

Populus verò respondet .

አሜን ፡ አሜን ፡ አሜን ፡ ገክሞን ፡ ወነተክሙን ፡ ገሥብሐክ ፡
አክሞሁክክ ወአሞላከክ ፡ ዝገቱ ፡ ነአሞን ፡ በአሞን ፡ ደሞክ ።

Amen, Amen, Amen, naemen wantaemen
nefebhach aagziana Vaamlachna zantu naemen
beeman dmacha .

Amen; Amen, Amen, credimus & confidimus,
& laudamus te, ò Domine Deus noster .

Hic

Hic (in veritate credimus) sanguis tuus est. Atque hæc quoad consecrationem Abyssinis vsurpatam. Coptitæ vero dicto Trifagio illo solemni, his verbis inchoant consecrationem.

*Consecratio Corporis, & sanguinis Domini
iuxta Coptitarum ritus.*

Αϥχωλεπαν εθρηι ς επταμϥϥϥ
 εεεϥτρηριον ητε ϥε τε ϥε β ης εϥ
 θηϥγαρετ ης ϥε φεϥϥ — ϥαπυηϥεϥ
 ηκϥοϥαϥ ς ϥϥδϥνοϥωικ εϥεπϥεϥ
 ϥικ εϥοϥαβ ς ηαταβη οϥοϥ ηατη
 θωλεβ οϥοϥεεεαιτρηριον οϥοϥε
 ηερεϥταηθϥ ς Αϥχϥοϥεϥτε πϥϥωι
 ετϥε ϥαροκ ς Φη ετεφωϥηηωϥϥ ς
 Φϥ ς οϥοϥ Φηηβ ητεοϥοηηβεν ς
 Ετεϥϥεηεϥοϥ ς (λεοϥ ς Αεηη ς)
 εϥεϥοϥεϥοϥ (λεοϥ ϥωεεεϥ Α//
 εηη) εϥεϥαηηαηηηεεϥοϥ (Αεηη)
 Φαϥϥϥτ ης ϥηηετεποϥϥηαηηοϥ εη//
 εεαθηηης ς οϥοϥ ηαποϥτολοϥ εϥο//
 ταβ ς εϥϥωεεεϥ ς ϥεβϥοϥ ωεεϥ//
 βοληηηηηηηοϥ ς

ϣ φαι

ΦΛΙ ΓΑΡ ΠΕΝΑΣΩΙΑ

ΕΤΟΥ ΠΑΨΑΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΝΟΥ &
 ΠΕΕΡΔΑΚΕΛΕΝΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣΕΝ ΧΟΥ//
 ΕΒΟΛ ΗΤΕ ΠΕΠΠΟΒΙ - ΦΑΙ
 ΔΡΙΤΣΕΠΤΑΕΦΛΕΥΙ &

Παιρι-τοπι κεφουτ μεπεπκαπι//
 Διππον & Δυθο-θηβολ ζεπου ηρη//
 πελω-κωου ετςυενδμεοτ(Δεση)
 Δυωουεροσ (Δεση) Δυεραγιαζιν
 Δεου (Δεση) Δυχεε-τομας τιν
 υον ηνετεποτςηδιδος Δεεθιτης &
 ουορ ηδιδος τυδος εθουαβ ετςυαε//
 μος & Χεσωε βοληθ ηττιροα &

ΦΛΙ ΓΑΡ ΠΕΠΑΣΝΟΥ

ΗΤΕ-Τ ΔΙΑΘΗΚΟΙΒΕΡΙ
 ΕΤΟΥ ΠΑΨΟΟΥ ΕΒΟΛΕΧΕΠΘΗΝΟΥ &
 ΠΕΕΡΔΑΚΕΛΕΝΟΥ ΗΣΕΤΗΙΣ. ΕΠΧΩΕ//
 ΒΟΛ ΗΤΕΠΠΟΒΙ ΦΑΙ ΔΡΙΤ//
 ΣΕΠΤΑΕΦΛΕΥΙ &

Trisagio itaque solemniter decantato Coptita
 Sacerdos; his verbis orditur consecrationem.
 Dominus noster Iesus Christus, qui posuit nobis
 mysterium magnum in signum quod ille traderetur
 in mortem pro vita & redemptione mundi; Accepit
 panem

panem in sanctas incontaminatas, puras, & illibat as manus suas. & aspiciens in calum ad te, Deus, qui pater eius es, &, Dominus omnipotens; gratias egit (hic respondet populus Amen) & benedixit eum (populus dicit Amen) & sanctificauit eum (populus dicit Amen) deditq; eum discipulis suis, & Apostolis Sanctis, dicens accipite & comedite de eo ipso omnes vos.

Hoc enim est Corpus meum.

Quod pro vobis, & pro multis frangetur, & dabitur in remissionem peccatorum, hoc facite in meam commemorationem.

Similiter autem & post canam accepit Calicem, & miscuit illum cum vino, & aqua, & adorauit (respondet populus Amen) & benedixit eum (Amen) & sanctificauit eum (Amen) & gustauit, & dedit etiam discipulis suis, & Apostolis Sanctis, & dixit. Accipite de eo omnes vos.

Hic enim est Sanguis meus
noui testamenti,

Qui effundetur pro vobis, & pro multis dabitur in remissionem peccatorum, in memoriam meam,

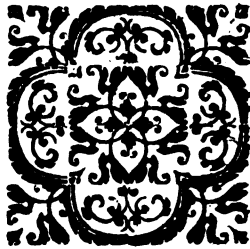
Atque hæc est formula consecrationis Coctitis ante mille, & quadringentos circiter

annos vsitata, ex qua vel maxime apparet cum primorum Christianorum in obeundis Sacramentis deuotio; & SS. Eucharistiæ antiquitas, cum Ecclesiæ Catholicæ in confectione eiusdem hucusq; non interrupta consuetudo, vniformitas, & conuenientia.

Multa hic alia de ritibus eorum proferre possem, sed quia ea omnia in aliud tempus reseruaui, ne Prodromi huius limites excedere videar, consultò hic de ijs plura dicere supersedeo. Hoc vnicum addam, plurimum huiusmodi Liturgiæ Coptæ antiquitatē sanè maximam profuturam, cum ad confirmandas Sacramentorum ceremonias, tum dogmata hac tempestate controuersa. Maximè hoc seculo calamitosissimo, quo Heterodoxis nostris non fatis est, probris, conuitijs, libellis famosis, contumelijs blasphemijs sacros Ecclesiæ Catholicæ ritus, augustissimumque Missæ sacrificium impugnare, sed & ipsi deniq; corpori, & sanguini Domini violentas manus inferre, sanctaq; eius conculcare & contaminare; Insuper ipsius Missæ exsufflatores, prorsus iugem illam hostiam sublatam à medio volunt, & abominationem desolationis, ante consummationem temporum à Daniele definitam, introducere nituntur. Quæ mentis insania certè facile retundi poterit; si ostenderimus Missam non nuperam, non à Papistis (vt calumniantur)

con-

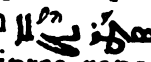
confictam , non à D. Gregorio Papa primum
introducãtam ; sed à Christo institutam, ab Apo-
stolis vsitatam , à primitiuã Ecclesiã patribus ,
primis illis sex à Christo incarnato seculis , cer-
tis quibusdam cerimonijs ac precibus auctam ;
quod eximiè sanè præstare poterunt Ecclesiã
Coptã Liturgici libri , omnium qui è manuscri-
ptis supersunt , antiquissimi . Verum horum
editionem relinquimus Sacrã illi Eminentiſſ.^{ſſim}
Cardd. quã à Fide propaganda nomen habet ,
Congregationi , quam pro egregio suo ze-
lo , affectuq; quo in huiusmodi stu-
dia nullo non tempore fertur ,
magnificè sanè præsti-
turam non du-
bito .

C A P.

C A P. III.

*De Colonijs Ecclesie Copto-Aethiopice
in alias mundi partes tra-
ductis .*

R Ecentis ijs, quæ de ritibus, & cerimo-
nijs Ecclesiasticis Ecclesie Copto-Aethio-
picæ vſitatis dicenda occurrebant; dubium mo-
do non leue occurrit, vtrum videlicet prædicta
Ecclesia alia quapiam præter memoratas lin-
guas, in sacris ſuis lingua ſit vſa? an non: du-
bium mouent notæ marginales Codicum tum
Aegyptiorum, tum Aethiopum, quas antiquo
illo charactere Syriaco, quem Eſtran-
gelo vocant, paſſim conſcriptas reperio; An
illud forſitan, quod è Syria in Aegyptum, &
Aethiopiam, vtpote confines regiones traductæ
Colonix, & linguæ Syræ, & characterum fue-
runt traditricæ? certè argumenta quampluri-
ma coniecturæ factæ veritatem comprobare
videntur.

Vtrum è
Syria in
Aegyptu,
& Aethio-
pian Co-
loniaz trãf-
miſſæ.

At primo quidem ipſa Aethiopica lingua,
quæ ſi pauca exceperis, Syræ, vel Chaldææ (con-
funduntur enim hæ duæ linguæ paſſim ab Au-
thoribus) prorfus affinis eſt. Deinde monimen-
ta varia, & Codices dicto charactere conſcri-
pti

Cap. III. De Copt. Aethiop. Colon. 47

pti apud Aegyptios, & Aethiopes in hunc diem (vt Franciscus Alvarez tradit) adhuc superstites. Quod & Sacerdotes Abyssini, (quibuscum maxima mihi hic Romæ, dum hæc scribo, commercium est, quorum & nomina sub censura Aethiopica huius libelli reperies) testantur. Aiunt enim, libros suos, & sacra volumina duplici quondam caractere à Monachis Abyssinis fuisse conscripta; Quædam antiquo Suriano (quem & Sanctum ob causam paulò post indicandam vocant) quo soli Sacerdotes & doctiores olim utebantur; cætera vulgari & communi, quo in hunc diem omnes Abyssini promiscuè, cuiusmodi & nos in hoc opusculo passim exhibemus, vtuntur. atque hosce caracteres illius linguæ propriè Aethiopicæ esse, quam **ግዛዝ** Geets, idest liberam vocant, quòd à nulla alia (vt glorientur) originem duxerit: illos Surianos esse, siue Chaldaicos, à quibus Aethiopica lingua à non paucis postmodum Chaldæa, seu Assyria appellata fuerit.

Aethiopica lingua, Chaldææ affinis. Franc. Alvarez in l. de rebus Aethiopicis.

Suffragantur in his omnibus opinioni meæ Authores non vulgares, C. Baronius. Author Chronici Alexandrini, Zonaras, Cedrenus, Franciscus Alvarez, alijq; quibus adstipulatur Scaliger l. 7. de emendatione temporum. Arabes, inquit, vicini hodie eos vocant **حبشى** habaschi, & nos inde Abassenos, vel vt alij Abyssinos, ipsi vero

C. Bar. s. r. ann. 134. Chronicon Alex. anno 1260. Scalig. fol. 338. Abyssini se vocant Chaldæos

48 Cap. III. De Copt. Aethiop. Colon.

vero se vocant Chaldaeos . neque frustra , lingua enim elegantissima & vetustissima qua libros sacros , & profanos conscriptos tenent , proximè abest à Chaldea, seu Assyria . Quæ iisdem penè verbis P. Nicolaus Codignus refert. l. de rebus Abyffinis c. 17.

Nicol. Codignus l. de abyff. rebus. c. 17.

Porro Colonias multas ex Assyria in Aethiopiam traductas , & lingua Chaldaica etiam temporibus Iustiniani eas vsas esse refert vetus historia Ecclesiastica , & ex eadem Nicephorus l. 9. c. 18. Eos verò eadem historia Ecclesiastica Auxumitas vocat, à regia nomine Αὔσμα, cuius etiam Ptolomæus meminit; ipsi vero teste Aluarez vocant *ἄστου* Chassumu . Verum Nicephorum de his audiamus . Porro , inquit , ex India , & Arabia magna ad Auxumitas Aethiopas Theophilus est progressus . qui in primis rubri maris littoribus habitabant , quod Oceanus sese vt illi insinuans , efficit , quod sanè rubrum mare in maximam longitudinem protensum , in duos diuiditur sinus . horum alter quidem ad Aegyptum exundans procedit , vbi etiam nomen sibi suum ferre desinit , quem antiquitus filij Israël Aegyptios fugientes siccis pedibus transiere , alter ad palestynam excurret prope urbem , cui vetus nomen est Ela . In rubri istius maris partibus exterioribus ad finitram Auxumitæ sunt , quorum metropolis est Auxumis . Ante hos verò ad extremum pertingentes Ocea-

Nicephor. l. 9. c. 18.

Aluarez cit. loco.

Aethiopes Auxumitæ.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 49

*Oceanum Orientem versus, Assyrj, apud quos etiam
hanc appellationem habeat, quos Alexander Ma-
cedo, è Syria pulsos, Colonos eo deduxit. ij ad hos
vsque tempus patria vtuntur lingua. (quæ est Sy-
riaca.) hæc Nicephorus. Atque his ita probatis
certè non video, cur quispiam de lingua Syra
Ecclesiæ Copto-Aethiopicæ, seu Alexandrinæ
in sacris vsitata dubitare amplius possit, cum
& hæc Ecclesia, cum Syriaca maximum nullo
non tempore vtrò citròque habuerit commer-
cium; accedit quod verisimile sit, Ecclesiam di-
ctam Syram linguam tanto didicisse ardentius,
quanto & ipse lingua, vtpotè ore Christi nobili-
tata, & excellentior erat & sacratior. Quod vero
huius eiusdem linguæ nominumq; quorundam
Aethiopicis, vti & Aegyptijs, Syrisq; vsitato-
rum, non in Asiæ tantum remotioribus regio-
nibus, sed & vsque adeò in ipsa India, extimoq;
Sinarum regno in hunc diem vestigia reperian-
tur, res haud dubio omni admiratione digna est;
monumenta inquam Euangelij quondam in
Chinam transportati, partim Sinicis, partim Sy-
riacis literis conscripta, vna cum eorum nomi-
bus qui ibidem dicti Euangelij fuerant prædica-
tores, qui quidem alij (vti è sequentibus patebit)
non erant, nisi Syri, Aegyptij, Coptitæ, & Aethio-
pes; quæ verò hæc fuerint monumenta, & quo-
modo in Chinam peruenerint in gratiam cu-*

G

riof

riofì Lectoris, hic declarare, id ipsa rei & dignitate, & vtilitate, raritateq; vel maximè postulante grauari nec debui, nec potui, res itaq; sic se habet, Anno 1625 cum in Villa Sanxuen dicta in magno Sinarum regno, eruta terra, fossa quædam fundamentis muri cuiusdam collocandis præpararetur, contigit, vt Operæ inter cætera monumenta, in ingens etiam saxum, Sinicis characteribus eximie ornatum incidere, de inuento monumento mox certior factus loci gubernator, qui cum venerandæ antiquitatis vestigia attentius fuisset intuitus, propediem scripto quodam in inuenti monumenti laudem edito, in altero eiusdem quantitatis lapide totam inuenti saxi perigraphen incidi iisdem characterum, notarumq; ductibus, ea qua par erat fide, incidi curauit; positamq; in montis cuiusdam in primaria vrbe Sigàn existentis Heremitorio, inuentæ antiquitatis Thesaurum æternæ memoriæ conseruatum posuit. Porrò Patres Societatis nostræ, qui eo ipso tempore fortè in eandem prouinciam recens appulerant, cum multa, fama paulatim longè lateq; perirebrescente, de inuento monumento percepissent, ad id inspiciendum, non tam humano quam diuino instinctu compulsi, eò & ipsi se contulerunt; Erant autem ad interpretationem inscriptionis ritè perficiendâ, multi è propinquis locis, & ex Bontzijs, & Mandada-

darinis accersiti; Variæ erant variorum de hac inscriptione sententiæ & opiniones, quæ tamen in hoc quadrabant omnes, Legis videlicet magni, & veri Dei aliundè in Chinam quondam translati, promulgatiq; interpretationem esse. patres itaque in omnem animarum Deo lucrandarum occasionem intenti hæc audientes, cum multùm huiusmodi sacri monumenti interpretationem ad infamem & propudiosam Sinenfium religionem confutandam ponderis habiturum esse existimarent. Adhibitis quibusvis linguæ Sinicæ peritioribus magistris, eam primo quidem è Sinico sermone in Lusitanicum translata, deinde totius saxi inscriptione fusioribus commèratis auctam, in vniuersum Sinarum regnum, quo plures tanti boni participes esse possent, eo sanè animarum fructu, quo tota posteritas non immetitò gaudebit, euulgarunt. Exemplum verò prototypi iuxta omnem dimensionem vna cum fideli interpretatione huc Romam transtulerunt, vbi in hunc diem non sine intuentium admiratione in Bibliotheca Domus Professæ Soc. Iesu, vna cum interpretatione italica, quæ Romæ ex Lusitanica, ad instantiam multorum translata impressa fuit an. 1631. quam & nos modo latini iuris fecimus, omnibus spectandum proponitur. Est autem lapidis figura in modum parallelogrammi exten-

G 2 sa,

52 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

sa, 5 palmis lata, vno crassa, longa ferè decem; tabulæ limbus superius in pyramidalem figuram duobus palmis longam, latam vno abiens summitati insculptam tenet crucis figuram, non absimilem ei, quam Equites portant Melitenses. Supra crucem immediatè titulus lapidis 9 characteribus Sinensibus expressus ponitur, vt sequitur.

Nouem Sinenses characteres titulum lapidis exprimentes.

Huius autem tituli hæc est explicatio.

Lapis

*Lapis in laudem & memoriam eternam
legis lucis, & veritatis portatae
de Iudaea, & in China
promulgatae cre-
tus.*

Titululum sequitur prologus epigraphes, quæ est prima linea Characterum à superiori loco deorsum *ⲙⲓ ⲛⲓ ⲟⲩⲃⲁⲥ*, siue ad angulos rectos more Sinensium, exaratorum; cuius explicatio sequitur.

Prologus Sacerdotis Regni Iudæe dicti

Quim Cim.

Post hæc denique incipit Epigraphæ, tota Sinico incisa caractere, sublimi & exquisito stylo composita; quam proindè libenter hic vna cum Sinicis characteribus iuxta prototypon apponem, nisi me cum intricatissimorum characterum multitudo, cum spacij angustia ab hoc superuacaneo labore absterrent, ne tamen lector huius tam eximij monumenti fructu priuetur, visum fuit omisso caractere, & idiomate Sinico, totam eius interpretationem ex italico in latinum verbo tenus à me translata, ut pluribus ea communicaretur, hoc loco ea fide, qua inueni, proponere.

De-

*Declaratio Inscriptionis Synica
Primum è Sinico in Lusitanicam, ex hac in
Italicam, & demum ex Italica in Lati-
nam linguam de verba ad ver-
bum translata . ut se-
quitur .*

Declaratio del Xiù Più .

Dico itaque hoc modo , ille qui semper
verus fuit & quietus, omnis expers prin-
cipij, intellectus profundissimi, & semper du-
raturi , eccellente potentia sua creavit res, in-
finita Maiestate sua & sanctitate fecit sanctos .
Hæc est essentia diuina , trina in personis , &
in substantia vna , Dominus noster, verus sine
principio , Olò , ò yu (*quod in Chaldaeo idem ac
Eloha significat*) in figura Crucis fecit qua-
tuor mundi partes , commouit Chaos , fecit
duo Kis (*hoc est duas virtutes seu duas quali-
tates dictas Inyam*) mutauit tenebras , fecit
cælum & terram , fecit vt Sol & Luna moti-
bus suis noctem & diem causarentur , res om-
nes fabricatus est . Verùm creando primum
hominem ei præterea Iustitiam largitus est
originalem, Dominum eum constituendo to-
tius vniuersi , qui de sua natura primo vacuus
erat,

Creatio
rerum .

Kis quid
in Sinenfi
lingua .

erat, & vilis, seipso plenus, intellectu plano & æquali, & sine mistura nullum habens appetitum inordinatum.

- 2 Postquam verò Satanas fraudibus suis usus, effecit; ut Adamus id quod ex se & sua natura purum erat, & perfectum, inficeret. hoc est fecit ut malitia in ipsum intrare inciperet perturbatura pacem, & huius suæ simplicitatis æqualitatem, & discordiam illa fraude introduxit. Iccirco trecentis sexaginta quinque sætis vna post alteram obortis, vnaquæq; earum maximum quem poterat numerum ad se trahebat. Aliqui creaturam Creatoris loco habebant. Alij principium rerum omnium vacuum ponebant, & ens reale (*alludit ad hoc secta Pagodum & litteratorum Sinen- sum;*) quoniam illi asserunt, quod principium, è quo omnia prodire, sit vacuum; quod idem illis est ac subtile, sensibus imperceptibile, etiamsi in se reale sit & positivum principium. Literari verò dicunt, quod principium rerum non solum reale sit, & positivum; sed præterea quod talis sit figuræ, & corpulentia, ut sensibus comprehendi queat. Quidam sacrificijs quærebant beatitudinem. Quidam bonitate quadam gloriabantur ad decipiendos homines, qua in re omnem suam scientiam & industriam collocabant, omni

Lapsus A-
dami.

365. sectæ

Varij er-
rores ho-
minum.

omni diligentia , & intentione suis affectibus feruientes . Verùm frustra laborabant , & sine profectu , semper in peius progredientes , quemadmodum contingit ijs , qui è vase cretaceo ignem elicere volunt obscuritatem ad dentes obscuritati , & hoc ipso veram semitam perdentes ad viam vitæ reuerti nescientes .

Incarnatio
Filiij
Dei .

3 Tunc vna de diuinis personis Sanctissimæ Trinitatis dicta Messias restringendo, tegendoq; Maiestatem suam, & se humanæ naturæ accommodando homo factus est . Quam ob rem ad hoc gaudium annunciandum Angelum ablegauit , & de Virgine in Iudæa natus est . Stella magna felicitatis huius fuit annunciatrix . Reges eius claritate perspecta munera oblaturi venerunt , vt Lex , & Prophetiæ viginti quatuor Prophetarum adimplerentur . Gubernauit autem mundum lege magna , condidit legem diuinam , spiritualem sine verborum strepitu , fide vera consummavit : octo disposuit beatitudines : res mundanas mutauit in æternas : aperuit portam trium virtutum (*Theologicalarum*) vitam dedit destruendo mortem . In persona sua ad inferos descendit , & omnia confudit dæmonia ; naue pietatis suæ ad cælum conduxit bonos , & iustorum animas in salutem vindicauit .

uit. Hisce denique finitis sua potentia circa meridiem in cælum ascendit, relinquens viginti septem doctrinæ tomos ad portam magnæ conuersionis mundi aperiendam. Baptismum ex aqua, & spiritu instituit ad abluenda peccata, & mundum ad puritatem reducendum. Cruce utitur, ut omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reuerentiam exhibere iubens versus Orientem, ut pergant in via vitæ glorioſæ.

4. Ministri eius ornamenti exterioris causa, barbam alunt, & coronas in capite faciunt (*id est verticem radunt*) ut ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipijs non utuntur: in alto & basso (*puta dominio*) seu humili omnibus se faciunt æquales: diuitias non congregant, sed eas omnibus faciunt communes: ieiunia colunt cum ad mortificandas passiones, tum ad præcepta diuina seruanda: magni faciunt homines supra se eleuatos & (*à rebus mundanis*) abstractos: septies in die orationes tam pro viuis, quam pro defunctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia

Apostolorum, Sacerdotum, seu Ministrorum Christi vita.

Legis christianæ excellentia.

H esse

58 *Cap. III. De Copt. Aethiop. Colon.*

effectus sit illuminare , & omnia claritate perfundere ; vnde necessarium fuit eam appellare *Kim Ki* ad , hoc est legem claram & magnam.

5 Lex vbi personæ Regiæ desunt , non extenditur , nec dilatatur : personæ verò Regiæ absq; lege nequaquam magnificentur . Lege itaque , & Regibus concordantibus , & in vnam veluti rem coeuntibus illicò mundus illuminatur . Igitur Rege dicto *Tai* cum veñ huanñti tempestate illa celebri , singulari prudentia & sanctitate (*Chinam*) administrante , venit ex Iudæa summæ virtutis vir vocatus *Olò puèr* , qui à nubibus deductus veram doctrinam importauit . deductus etiam per ventos , & chartas hydrographicas multa pericula , & labores sustinuit , & tandem anno *Chin* quonñ & ieuñ siè (*erat ille annus Christi sexcentessimus trigesimus sextus*) ad Curiam Regiam appulit . Rex verò famoso *Colào* , qui *Fam Kieu* lym dicebatur , præcepit , vt accepto iumento obuiam nouo hospiti versus occidentalem partem procederet , hoc est versus suburbium Ciuitatis , eumq; omni beneuolentia exceptum in Regiam introduceret . Iussit Rex traduci doctrinam in palatio , ibidemque vnà inuestigauit veritatem legis . Intellexit Rex esse veram legem , & seriò per totum

Lex in
Chinã ap-
portatur .

Per Chinã
diuulga-
tur .

totum regnum cum efficacia, & honore ius-
 sit diuulgari, & dilatari, & in hoc anno 12.
 Ciñ quon̄ 7. mense Autumni (*erat is annus*
Domini 636.) rescripsit in hunc modum.
 (*Promulgationis tenor est iste, qui sequitur.*)
 Lex vera non habet nomen determinatum,
 nec sancti locum habent, vbi consistant de-
 terminatum: excurrunt ad omnes partes, vt
 mundum doceant, ad mundo laboranti suc-
 currendum, velis remis ad vtilitatem affe-
 rendam intenti. Ex hoc Regno Tancin
 (*sive Iudaea*) Olò puèn magnæ virtutis homo
 de locis adeo diffitis doctrinam, & imagines
 Regiæ nostræ Curiaæ præsentaturus asporta-
 uit. Cuius nos intentum docendi à funda-
 mentis examinantes, inuenimus doctrinam
 eius admodum excellentem, & sine strepitu
 exteriori, fundatam principaliter in creatione
 mundi. Doctrina eius non est multorū verbo-
 rum, nec superficietenus suam fundat veritatē,
 salutem hominibus adferens, & profectum:
 vnde congruum est, vt toto nostro Imperio
 diuulgetur. Mandarinis quoque, qui Niñ
 fañ dicuntur in eo curiaæ loco præcepit, ma-
 gnā vt Ecclesiam exstruerent, eidemque
 viginti & vnum Ministros deputarent. (*Au-
 zhor Kim Cim laudat hinc Regem*) scilicet ad vi-
 res Monarchiæ Cheù Olad iù (*caput hoc est*

Ecclesia
 exstruitur
 rat.

sectæ Stai iù) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem discessit (*hoc est extra Chinam*) verùm vbi magnus Tam illustris factus est cum Tao, sanctum Euangelium Chinæ illatum est. Paulò inde Rex effigiem illius (*Olo puèn*) qui vt diximus primus Euangelium attulit, depingi curauit, & muro appendi; excellens eius figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in mundo.

Effigies
Olopuen
primi Si-
nensium
Apostoli.

6 Iuxta Geographos, qui partium occidentali-
um mentionem faciunt, & iuxta Historicos
duorum Regnorum Hañ & Guei, Regnum
Tan cin (*id est Iudæa*) ab Austro confine est
Mari rubro, ab Aquilone relinquit montes
gemmarum, ab Occidente bocò das fullas
(*quod quid sit difficile est conijcere, ego Carme-
lum suspicor esse*) in prospectu versus sanctos.
ab Oriente denique contermina est huic loco
Ciamfam, & aquæ, quam mortuam dicunt.
Hæc terra cineres eructat igne calentes (*fortè
intelligit lacum Asphaltitum*) producit balsa-
mum, gemmas minutas, & Carbunculos
(*quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora
rubri maris, in qua prædicta reperiuntur*)
Latronibus caret & Assassinis, populus in pa-
ce viuit & gaudio; in regnum non admittunt
nisi Euangelium; dignitates nulli, nisi virtute
me-

Descri-
ptio situs
Iudææ iux-
ta Sinen-
sium Geo-
graphos.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 61

meritis conferuntur : ædificia sunt grandia :
(verbo) regnum celebre est poësi , & bonis
moribus .

7 Docào , cùm, filius-Tai cùm, gubernacula
regni adiit anno Domini 651. (*continuando*
Author Kim Cim hæc dicit) Caò vīm magnus
Imperator minimè virtutibus Aui sui dege-
ner, nouit cum honore continuare intentum.
Aui sui , & dilatare & honorare res patris
sui , præcipiens in omnibus prouincijs fieri
ecclesias , vnàq; honorans Olò puèn titulo
Episcopi magnæ legis , quæ gubernat Re-
gnum Chinæ . Tum lex Dei promulgata est
per decem prouincias (*quibus Sinense Regnum*
continebatur & regnum summa pace frueba-
tur:) Ecclesijs replebantur omnes vrbes , &
domus felicitate Euangelij florebant .

In 10. pro-
uincijs
Chinæ
prædica-
tur Euan-
gelium.

8 In hoc anno dicto Xim liè (*qui tum annus*
Domini 699.) Bontij Pagodum sectatores
suis vsi viribus extulerunt voces (*id est bla-*
sphemarunt nostram sanctam legem) in loco
qui dicitur Tum cieū (*erat is fortè in prouin-*
cia Honan.) & in fine huius alterius anni dicti
Sien tieñ (*qui respondet anno Domini 713.*)
quidam priuati homines in Siendò , quæ erat
antiqua Regia Ven Vam in prouincia Xenfi
ausi sunt nostram sanctam legem sannis , lu-
dibrio , & vituperio proscindere .

Perfecu-
tio moue-
tur contra
legem.

Hoc

62 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

9 Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (*videtur fuisse Episcopus*) nomine Ioannes, & alius magnæ virtutis vir nomine Kie lie. Hi duo cum alijs nobilibus populatibus suis non famà minus, quam rerum mundanarum contemptu celebribus, cœperunt iterùm ritè Euangelium suum excellens explicare continuando, & fila (*malitia Caco-dæmonis*) pridem rupta reficere. Rex dictus Hiuen cum chi taõ (*cœpit huius Imperium anno 719.*) quinque Regulis præcepit, vt in persona adirent felicem domum, (*hoc est Ecclesiam*) & erigerent altaria. Tum columna legis, quæ ad breue tempus iacuit prostrata, cœpit cursum erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni Tien pao (*quod erat anno Domini 743.*) præcepit Rex Ota Ciam Kuen (*nomen tituli*) dicto Cuoliè siè (*erat is Eunuchus summa apud Regem gratia valens & auctoritate*) vt effigies veras quinque Regum prædecessorum auorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, vnàq; centum preciosarum rerum cimelia in ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam (*dicit Author Kim Cim in laudem ipsorum Regem*) Barbæ longæ draconis etiam si longè sint, nihilominus arcus & enses eius manibus apprehendi possunt (*alludit ad hi-*
sto-

Lex reuiuiscit.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 63

Storiam quandam antiquam eiusdem Regis :) qui fingebatur ascendisse in aëra Draconi infidens, quem serui, qui se dicebant ituros cum Rege, varijs armorum generibus instruxerant; qui verò remanserant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt in memoriam Regis, in ijs veluti præsentem eum intuentes. *Alludit itaque Author huius scripturæ ad hanc historiam, vt declarat effigies memoratorum Regum, Regi præsentium, & viventium loco fuisse; ideo subiungit, Claritudo, quam reddunt hæ imagines, ostendit eos nobis præsentis adesse.* Anno tertio Tien pào (*annus is erat Dominus 745.*) fuit in Iudæa Sacerdos quidam Kie hò, qui stellarum ope ductus in Chinam appulit, & respiciens Solem (*erat hac Cerimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium*) ad conspectum nostri Imperatoris intromissus est. Rex autem iussit, vt Sacerdos Ioannes & Paulus cum alijs eiusdem professionis viris, & cum præsentem tantæ virtutis viro Kiè ho ad palatium. Hiñ Kiñ vocatum, ad adorandum, & ad sancta (*deuotionis*) opera exercenda sese conferrent. Hoc tempore litteræ Regiæ in tabellis Ecclesiæ seruabantur, preciosè secundum ordinem ornatae, splendentes colore rubro & ceruleo, & penna Regia replebat

Fabula Sinenfium.

anno 745.
Appulit
alius Prædicator ex
Iudæa.

va-

64 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

vacuum, ascendens, & ad Solem vsque per-
tingens: fauor eius & dona altitudini montis
Aultri comparantur, & abundantia benefi-
ciorum profunditatem æquat maris orienta-
lis. Ratio non potest non probare approba-
tum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus
Sa cumñ neñ meñ, (*qui regere cœpit anno 757.*)
in hoc Limñ suũ seũ, & quinque vrbibus re-
centi mandato Ecclesias fieri voluit. Erat
hic Rex eximix indolis, sub quo porta feli-
citatís toti Regno aperta est, hac felicitate,
gaudio & plausu existentibus, res gubernationis
regalis maximè eleuatæ sunt.

Anno 757
Rex Sa
cum nen
men & e-
ius virtu-
tes.

10 Rex Tai cumñ veñ vù (*adijt imperium an-
no 764.*) bonorum temporum particeps fa-
ctus, negotia regni sine difficultate admini-
strabat: festo nascens Christi singulis annis
in gratiarum actionem mittebat odoramenta
cælestia, & ad honorandos huius sanctæ legis
ministros, rerum omnium, & annonæ regiæ
assignabat prouisionem; certè cælum mundo
tribuit pulchritudinem, & perfectionem, &
ideò liberaliter res producit; hic Rex imita-
batur cælum, iccirco nouerat alere, & susten-
tare suos.

Anno 764

Regis Tai
cum vir-
tutes.

Anno 781 11 Rex Kieñ Ciumñ Xiñ veñuũ, regnans an-
no 781. octo utebatur modis ad præmiandos
bonos, & castigandos malos. nouas rationes
ad

ad Euangelij statum instaurandum, promo-
uendumq; instituit. Regimen ipsius erat ad-
modum excellens, rogamus DEVM pro ip-
so, non verecundantes in hoc. Magnæ vir-
tutis est æquè esse humilem, pacificum, & sciën-
tem, tolerare proximum, abundare charitate
ad omnes iuuandos, & benefacere omnibus
viuentibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ
legis nostræ, facere vt pluuia & venti solitis
temporibus reuertantur, mundus sit quietus,
homines bene gubernati, res singulæ rectè
dispositæ, viuentes bene viuant, defuncti gau-
dio perfruantur. Hæc habere in promptu, &
rationem reddere, in veritate procedit ex no-
stra sancta fide, & omnes effectus sunt forti-
tudinis, & potentæ sancti Euangelij nostri.

Euangelij
& legis
Christia-
næ effe-
ctus.

12 Rex Sacerdoti dicto Vsù magno legis pro-
mulgatori hosce titulos dedit Kin iù, quàm-
lò tai fù (*officium est in regia aula*) & Sou füm
ciè rù fù lèi (*officium extra aulam*) Xi tien,
thum Kieñ (*officium quoque aliud est, quorum
explicationes non inueni in exemplari.*) Item di-
cto Sacerdoti magnæ legis promulgatori ve-
stimentum Ecclesiasticum coloris cærulei,
(*italicè di color paxonazo*) donauit. Erat Sa-
cerdos iste pacificus, alijs benefacere gaude-
bat, virtutis opera summo studio peragendo.
Aduenit ille in Chinam regione remota è lo-

Dona re-
gis facta
prædica-
tori verbi
Dei.

eo dicto Vam Xi ciù Chiñ regionis Pagodum, quod idem ac regio longè diffita. Eius res gestæ tres generationes famosas Chinæ superarunt, & reliquas scientias perfectè dilatauit. In principio Regi in aula seruebat, post eius nomen libro quoque regio illatum. Regulus dictus Cò cù y in principio bellicis studebat negotijs in partibus Sofam. Rex vero dictus Sò cùm præcepit Ay sù, vt Cò cù y fauorabilius ceteris promoueret, (*videtur quod Rex iussit eum esse Consiliarium Cò cù y*) etiamsi vehementer à Capitaneo amaretur, non curauit tamen stylum eius ordinarium procedendi; erat enim vngues, & dentes Reip. oculi & aures exercitus (*phrasis Sinica*) sciebat distribuere redditus suos, non domi accumulare. Obtulit Ecclesiæ rem pretiosam dictam Poli (*videtur fuisse ex viro*) huius loci Ciñ reguen. Præterea tapetes auro intertextos huius loci Ciè Kì dictos: refecit Ecclesias veteres de nouo fundans, & stabiliens atrium, & domum legis: adornans domus, & hospitia splendentia instar Phasianorum volantium, præter exercitia sanctæ legis nostræ operibus studebat charitatis, quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando, quibus toto corde inseruebat, de rebus omnibus necessarijs prouidebat spatio dierum

Regis opera charitatis.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 67

rum quinquaginta, adhuc, famelicos saturabat, nudos cooperiebat, infirmos curabat, mortuos sepeliebat.

- 13 Tempore Tà sò cum omni parsimonia sua similis non est audita bonitas (*erat hic Tà sò Bonzius sectæ Pagodus,*) qui in maxima quadam congregatione Bonziorum, in qua agendum erat de rebus sectæ suæ, officioungebatur hospium excipiendorum, & procurandarum rerum unicuique necessariatum. (*Ideo author tractando de operibus charitatis Oy sò hunc Tansò anteponit.*) Sed tempore huius Evangelij similes homines videmus, sanctis operibus vacantes. Idcirco, ut in lucem irent opera tam heroica, lapidi huic magno ea insculpere volui. Dico itaque DEVS verus, expers principij, purus, quietus & immutabilis est, ille fuit primus Creationis artifex, aperuit terram, eleuauit cælum; Vna ex personis pro æterna mortalium salute factus est homo, ascendit in altum solis instar, destruens tenebrosam, & in omnibus profundam veritatem stabiliens.

Felix Ecclesie Sinenfis status Lapidu inciditur.

- 14 Splendidissimus ille Rex, qui verissime primus primorum Regum fuit, opportunitate vsus omnem sustulit difficultatem, cælum dilatatum est, terra extensa. Clarissimum est Euangelium nostrum, quod regno

68 *Cap. III. De Copt-Aethiop.Colon.*

Tam illatum est, afferendo doctrinam, Ecclesias erigendo, pro viuis & defunctis loco fuit nauigij: omnem felicitatem exaltans, quietem dedit vniuerso mundo.

15 Caò cum insistendo vestigijs Aui sui denuò ad nouas Ecclesias exstruendas animum adiecit. Tempa pacis alta, & magnifica terram repleuerunt omnem. Lex vera induit pulchritudinem. Titulo honorauit Episcopum, tranquillitate, & gaudio populi sine laboribus potiti.

16 Sapiens Rex Niuèn cum nouit ingredi vias veras & rectas: tabulae regiae erant magnificae & illustres, literae regiae in ijs florebant, & resplendebant. Figurae Regiae elugebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.

17 Hic Rex Sò cum, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam, sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem, & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in regia domo aggregata, mala cessarunt, sublatisq; dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.

18 Hic Rex Tai cum fù obediens fuit, virtute caelum æquauit, & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odoramenta

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 69

menta in gratiarum actionem misit Ecclesie, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in eius vniebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei præstandam aduocabant.

19 Hic Rex Kien cum in regimine constitutus, claram reddebat virtutem: armis & maria pacificauit: literis decem millia confinium illustrauit: instar candelæ secreta hominum illuminauit, & velut in speculo detecta cernebat omnia, totum resuscitauit orbem: cuncti Barbari regulam viuendi acceperunt.

20 Lex, o quanta, quam perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non legem diuinam appellare. Reges nouerant res suas disponere, ego Vasallus eas possum enarrare, ideò erigo hunc lapidem prædiuitem, in præconium magnæ felicitatis.

21 In nostro potentatu magni Tam, anno secundo huius Kien ciuam (videlicet anno Domini 782.) die septimo mensis Autumni, die Dominica, hic lapis erectus fuit Episcopo Him ciu, Ecclesiam Sinensem administrante, Mandarinus nomine Liu sièci yeñ, tituli erat Ciao y cum, in quo officio ante eum fuit Tai cièu sièsu Cañ kiun, hanc sua manu confecit inscriptionem.

Lapis erectus anno 782

Atque

Atque hæc est explicatio inscriptionis saxo in-
 sculptæ, in qua illud sanè summa admiratione,
 dignum est. adeò variam, & multiplicem re-
 rum, quam hoc saxum continet, relationem,
 tam arcto spacio, & characteribus non nisi mille
 octodecim comprehendi potuisse; Fuit autem
 huius scripturæ duplex facta interpretatio, præ-
 sens admodum conformis est illi, quæ facta fuit
 Pequini, quæ & elegantior est, & magis propria
 Sinicæq; phrasi magis conformis, & quamvis
 ob eandem causam appareat minus elegans in
 nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima,
 & quo ad stylum, & phrasim Sinicam, maximè
 ab omnibus ijs, qui se dictæ linguæ Magistros
 profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc
 monumento primo legis Christianæ in regnum
 Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit,
 introductio. Item quanto cum honore, & veneratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quo-
 modo, & per quantas prævincias fuerit promul-
 gata, quantum 150. annis, quibus maximè flo-
 ruit, fuerit dilatata; quales denique persecutio-
 nes bis sustinuerit, ita ijs paulatim suppressa, vt
 nisi eius in hoc monumento remansisset noti-
 tia, nulla eius vestigia amplius superessent. Certè
 in *Chronica Sinensibus*, de eius in Chinam in-
 troductione præter memoratorum Regum, &
 Mandarinorum nomina, vix quicquam inueni-
 tur.

Quo tem-
 pore lex
 Christia-
 na Chinæ
 fuerit illa-
 ta.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 71

tur. Inuentus autem est hic lapis paucis ante annis, quam Patres Soc. I E S V in Chinam appellerent; Vnde apparet tam eximiarum & sublimium rerum interpretationem, non fuisse reſeruatam, niſi ijs, qui diuinarum, humanarumq; rerum ſcientia egregiè inſtructi, eiſdem doctrinæ, legisq; vetuſtate temporum obliteratæ, futuri erant annunciatores, propagatoresque. Atque hæc quidem quoad inſcriptionem Siniſico charactere factam ſufficiant. Nunc ad eam, quæ marginibus inſculpta eſt inſcriptionem progrediamur, quæ quidem, cum ob hominum peritorum huius ſcripturæ in China penuriam hucusque manſerit inexplicata, atque eade causa à PP. noſtris Luſitanis in Europam à peritis Syræ linguæ explicanda fuerit tranſmiſſa; ego primus eius interpretationem fructu non pænitendo aggreſſus, ea tandem, qua par eſt fide & diligentia expediui. Eſt autem literis antiquis Syriacis, quas Eſtrangelo vocant, marginibus lapidis incisa, continetque annum, nomina, & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic lapis ſcriptus eſt, erectusque, ex Apoſtolicis viris, & legis diuinæ promotoribus in China verſabantur. Meminit huius lapidis, inſcriptionumque memoratarum. P. Emanuel Dias in quadam epiſtola Luſitanica Macao data 23. Aug. 1625. quam hic latinis verbis reſerre

72 Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.

ferre visum est. In Prouincia, inquit, Xensi Sinarum, ubi modo est Trigautius, effossus quidam lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui mysteria Trinitatis & Incarnationis predicarent, ac Sinarum Reges multos illis impendisse fauores. Doctor Leo Christianus rem totam imprimi voluit, ac de mysterijs eo in lapide ostensis à Mandarinis Christianis scribi, vt res magis innotesceret. Id agitur modo, vt in Regis notitiam res tota deueniat, vertat Deus omnia in gloriam suam.

Confirmat hoc ipsum P. Franciscus Hurtado, e Prouincia Nancheu, additque hoc anno apertam fuisse portam in nouas regni Sinensis prouincias Xensi, Xansi, Fohum, quæ vltima Conchinchine contermina est, & exteros facile admittit. In fine autem ita dicit. His adscripta erant 10 vel 12 lineæ Syriacæ, quas interpretari non potui. Adiunctæ etiam erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ a Sacerdotibus illius legis. Versio hæc ad verbum è Sinico idiomate facta est. Aliæ extant versiones, sed omnes conueniunt in essentialibus. In libris Regum Sinarum habetur, ante 994 annos peruenisse ad Sinas fidem nostram, & 140 annis post ingressum, hanc inscriptionem factam esse. Hæc P. Emanuel Dias. In alijs vero literis paulo recentioribus 21 Nou. 1627 Macao datis ita de hoc

Syriacæ
inscriptio
nes.

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 73

hoc lapide scribitur. Annis præterlapsis inuenta est scriptura quadam longa, & antiqua, lapidi prægrandi incisa lingua Sinesi, & Chaldaica, vel Syriaca; ex qua constat legem Domini Dei nostri iam quasi ab hinc mille annis peruenisse in Sinam, anno scilicet Domini 636. lapis autem ille erectus, & inscriptus fuit anno Domini 782 hoc est 146 annis post legis ibidem prædicationem, qua ingens conuersio ad fidem facta est, Ecclesia edificata, Episcopi constituti. Reges, qui tempore illius vixerunt numerantur 8, quorum nomina lapis ille exprimit, qui Christianis fauebant; prædicatores vero legis venerunt ex Palestina, alijsq; vicinis locis; Continet autem præcipua fidei nostræ mysteria &c. quæ ex inscriptione patent. Verum operæ precium faciam, si hoc loco Syriacam inscriptionem iisdem characteribus Strangelicis, quibus in China expressa fuit vna cum interpretatione eius, exhibeam; præsertim cum Patres nostri Sineses, eam ideo particulari folio in China impresso in Europam eius linguæ Magistris (uti paulò ante diximus) ad eam melius explicandam transmiserint: hac enim explicata, spero futurum, vt & annus, & nomina, & patria, officiaq; diuinæ legis prædicatorum, & scopus quoque noster melius patefiant. Inscriptio autem Syriaca quemadmodum ea in China impressa fuit, est sequens.

Anno
Christi
636. Euan-
gelium
Chinz ul-
latum.

K

ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ
ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ
ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ

僧 經 寶

Hi Characteres si-
nenses nō-
mīna, &
officia si-
gnificant.

ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ
ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ
ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ

ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ

ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ

檢 校 建

立 碑 僧 行 通

ገረገሳ ገረገሳ ገረገሳ

ገረገሳ

K

2

אָדָם קאַפּיטאַן פֿאַר דער
 קאַפּיטאַל פֿון דער
 קאַפּיטאַל פֿון דער

Adam Kasifo vcurapiscupo v papasi dizinstan. Be-
 iume Abo dabohotho Mor Hanā iesua Katoliko
 Patriarchis Besanath alf vtifaain vtarten diaua-
 noie . Mor Iidbuzad Kasifo vcurapiscupo de
 Cumdan medinah malcutho bar nihh napso
 Milis Kasifo dmen Balehh medintho Tahhur-
 stan Akim Lucho hono Papa dictabon belī
 medabarnurtho dpharukan vcaruzuthon dabhañ
 daluat malche dizinio .

Adam meschamschòno Bar Iidbuzad Curaphis-
 copo

Mar fargis kasifo, vcurapiscupo
 Sarnischua kasifo.

Gabriel kasifo Varcodiacun, vrisch aihto de
 Cumbdanvdafrag.

Explicatio eius hæc est

*Adam Sacerdos seu, Presbyter, & Archiepisco-
 pus & papalis zinoſtan seu Regionis Sinarum*
 Stan quid significet. (vbi nota Stan indica lingua regionem significa-
 re, vnde Hindostan, siue Indostan, Sinoſtan,
 Turkistan, seu Turchestan & similia nomina
 idem significant, ac regionem, Indorum, Si-
 narum,

narum, Furcarum, non secus ac Germanica nomina sequentia friessland franckeland, &c. Frisonum, Franconum, Regiones significant, & innumera alia huiusmodi, quæ omnia ex germanico (land vt indica ex Stã) ex loci, sc. seu regionis proprio nomine componuntur. Quæ ideo hic apponenda duxi, vt causam, cur china zindostan dicatur, non ignorares). In diebus patris patrum Domini Hanan Iesua, siue Ioannis Iosue Catholici Patriarchæ (Subintellige Alexandrinum, aut Babylonium, qui proprie dicuntur vniuersales seu Catholici Patriarchæ) Anno millesimo nonagesimo secundo iuxta grecos; Dominus Iizbudzad Sacerdos, & Archiepiscopus Cumdan ciuitatis Regni (sc. Metropolis) Filius Miles, requies sit anime eius, Sacerdotis Belehb ciuitatis Taburstan (lege Turchestan) erexit tabulam hanc Papa (sic Supremos in aliquo Ordine Ecclesiastico vocant) & scripta sunt in ea administratio, seu gubernatio Saluatoris nostri, & predicatio patrum nostrorum qui sunt apud Reges Sinarum.

Adam Diaconus filius Iizbudzad Archiepiscopus.

Mar sargis Presbyter, & Archiepiscopus.

Sarnischua Presbyter

Gabriel Presbyter, & Arcidiaconus Princeps Ecclesiarum ciuitatum Cumdan & dasrag.

Atque hæc in folio in China impresso reperiuntur, quæ & in saxo insculpta cernuntur.

Ve-

78 *Cap. III. De Copt. Aethiop. Colón.*

Verum antequam ulterius híc progrediar, vna adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis huius lapidis occurrit, restat dissoluenda. Annus enim huiusmodi in Sinica inscriptione adeò à Syriaca diuersus reperitur, vt non pauci ea diuersitate perplexi, mecum de vera, & fideli huius lapidis interpretatione dubitarent. Nam ex Sinico Lusitanica versio, & ex hac Italica erecti lapidis annum ponunt post Christum. 782. Syriaca vero iuxta Græcorum computum statuit annum 1092. qui quam ab altero diuersus sit quis non videt? Verum vt exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoquè dissoluatur, priùs inscriptionis dictæ translationes hic verbotenus proponendas duxi.

Lusitanica versio sic habet.

Lusitanica No nosso potentado do grãde Tam, Segundo anno deste kieñ, ciuñ que eram do Senhor 782. no mes de Autuno, no settimo dia, dia de domingo foy alleuantada esta pedra, sendo Bispo Nimciu que gouerna à igreja da China.

Italica ita habet.

Italica Nel nostro potentato del gran Tam, secundo anno di questo kieñ ciuñ (che erano del Signore.

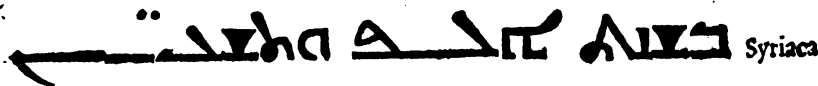
Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 79

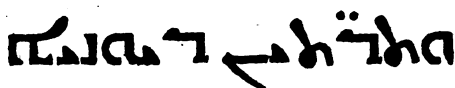
re .782. nel mese di Autunno, nel settimo giorno, giorno di Domenica, fu inalzata questa pietra; essendo Vescouo Niñ ciù, che governa la Chiesa della China.

Vtriusquè interpretatio hæc est.

In nostro potentatu magni Tam.sc.Regis anno secundo huius kien cium, qui erat annus Domini 782. mense Autumni, 7. die, die Dominica, exaltatus fuit hic lapis, Episcopo Nem ^{Latina} ciù Ecclesiam Sinensem administrante.

Syriaca Inscriptio ita habet.

 Syriaca

Hoc est.

In Anno millesimo nonagesimo secundo, qui grecorum. Cum ergò Orientales seu græca Ecclesia magna ex parte in computu annorum conueniat cum latina, quæritur, qua ratione hi anni conciliandi sint? Dico itaquè duplici annorum dictis Diuinæ Legis promulgatoribus vſitatorum genere hunc lapidem fuisse insignitum, vno Eccle-

Ecclesiastico annorum Christi, quo Fideles in China Christiani passim utebantur; altero politico seu ciuili, qui erat communis Syris, Caldæis, Arabibus, AEgyptijs, ac toti propè Orienti; quem vt melius intelligas, notandum est annos Regni Græcorum, quorum meminerunt libri Machabæorum eisdem esse, qui aliàs dicuntur Seleucidarum, Syro-Græcorum, aut Syro-Macedonum à Chaldeis, ab Hebræis verò, anni contractuū, ab AEgyptijs anni Alexandrei, siue à morte Alexandri, ab Arabibus ذوالقرنين Dhulkarnaim, quod idem est, ac Alexandri duo cornua tenentis (vocantquè eum ideò, vel, (vt Chrismannus vult) ob vtraquè orientis scilicet & occidentis mūdi cornua à se subacta, vel vt ego existimo verisimilius ab Ammone Arietino cuius filium se appellabat, aut etiam ob hircum illum Caprarum, cum quo eum Daniel comparauit) aut deniq; anni Philippi (quem تاريخ القبطى supra Albitegniū vocasse diximus) Atquè horū æra incipit annis 12. exactis, ab obitu Alexandri Magni vt ex Eusebio in cap. 9. Dan. S. Hieronimus notat. Quem sequitur Ribera, Torriellus, & alij. Etsi vero ante Iulium Cæsarem hi anni aliam formam, aliud suorum mensium initium habuisse videantur, communi tamen supputatione sumunt à Calend. Octobribus exordium. Nomina mensium aut græca sunt, aut Syro

Cur Alexander Magnus dictus sit Dhulkarnaim?

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 81

Syro-caldaica, in cæteris cum anni Iuliani quantitate, & forma congruunt, nisi quod dies intercalaris in hac æra adijciatur ad finem mensis Sabbath, qui Februario nostro respondet.

His prænotatis primordia Regni græcorum statuimus cum Eusebio, Scaligero, aliisque anno ante Christi æram trecentesimo decimo fluente, quo acta est Olympias 117. iuxta Chronicon Alexandrinum; si quidem in confesso est, Alexandrum Magnum mortuum esse eo anno, quo cæpit Olympias 114 postremis diebus mensis hecatombæonis, ut Plutarchus scribit, nempe ante æram Christi 322 (natus enim est Christus 3. anno exclusivè Olympiad: 194.) differunt igitur anni Regni græcorum, ineuntes ab annis Christi labentibus 310. ita ut primo anno Christi inierit annus Regni græcorum 313. Undè fit, ut si ad annum Christi propositum adijciatur 310, exurgat annus Alexandræus illo Christi anno labente exoriens; Si anno Alexandræo detrahantur 310, remaneat annus Christi, quo Alexandræus ille aperitur. Si deniquè annus Alexandræus subtrahatur à 310 numerus relictus indicet annum ante æram Christi, quo cæpit annus ille græcorum; siuè quo initium fuit æræ Alexandri, تاريخ ذوالقرنين, uti Arabes, & Aegyptij eam appellant.

Annus
Alexan-
dreus

Tarih dhul
Karnaim.

His igitur ita demonstratis. Si ab anno Alexan-
L dreo

82 *Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon.*

dr̄eo siuè gr̄æcorum 1092 Syriacis literis lapidi inciso, 310 (quæ est differentia annorum inter annum Christi, & Alexandrinum) subtrahas, remanebunt 782, qui est annus Christi lapidi sinicis numeris incisus, anno Syro-gr̄æcorum siuè Alexandr̄eo exactè respondens.

Paradigma computus.

Mortuus est Alexander Magnus, Plut: teste _____ Olymp. — 114. A
 Post cuius mortem B: Hier. teste, annis 12 exactis, incipit æra Alexandr̄ea videlicet, _____ Olymp. — 117. B
 Natus verò est Christus anno 3 exclus: id est secūdo cōpleto Olymp. — 194. C
 Lapis erectus est año Alexandr̄eo — 1092. D
 Anno verò Christi _____ 782. E

His positis subtrahe numerum B à numero C, & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ ductæ in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant producunturq; 308, his adde 2 annos completos Olympiad: Christi nati, & facies 310, quæ subtracta à 1092 relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic lapis erectus est. Studio itaque duplici annorum genere hunc lapidem con-

Cap. III. De Copt-Aethiop. Colon. 83

consignarunt , vt qui annum Christi non intel-
 ligerent ex Aduenis , annum saltem Alexandræ-
 um , vt pote latiùs patentem, cognoscerent. Dif-
 ficultare itaque proposita quoque dissoluta, nunc
 ad lapidem reuertamur , in cuius margine præ-
 ter ea Syriaca quæ hic paulò antè proposuimus ,
 multa adhuc alia nomina propria , quæ in folio
 dicto defunt , quorum numerus ad 72 excurrit ,
 videntur. Verùm quia pleraque nomina malè ex-
 pressa sunt; nos 24 tantum, ea videlicet quæ lectu
 faciliora erant , & ad scopum nostrum condu-
 cibilia hic adiicienda existimauimus . Ex his
 enim luculenter apparebit , hos Apostolicos vi-
 ros alios non fuisse , nisi Syros, Aegyptios, Cop-
 titas , & Aethiops. Vti sequitur.

Nomina eorum qui margini lapidis Syro
 Characterè incisa spectantur .

𐤀𐤌𐤀 𐤉𐤍𐤃𐤓𐤀𐤌𐤀 *Constantinus*

𐤒𐤀 𐤀𐤌𐤀𐤒𐤀 𐤒𐤀𐤀𐤌𐤀 *Saba Cusio , seu
 Aethiops*

𐤀𐤌𐤀 𐤉𐤍𐤃𐤓𐤀𐤌𐤀 𐤒𐤀𐤀𐤌𐤀 *Marsargis Taben-
 nita ; seu Dominus
 Sergius*

L 2

Isa

Ⲁⲃⲁⲉ Ⲅⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Abad gusnaseph*

:Ⲭⲏⲛⲁⲃⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *sacerdos*

Ⲁⲓⲣⲓⲥⲱⲥⲁⲥⲉⲫⲏ *Arius Sacerdos*

ⲉⲃⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ ⲉⲃⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *David Sacerdos*

ⲀⲥⲔⲁ Ⲅⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Asba Kusius, seu*

:Ⲭⲏⲛⲁⲃⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *A Ethiops sac.*

Ⲁⲃⲁⲉ Ⲅⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Abba Syrus*

:Ⲁⲃⲁⲉ Ⲅⲱⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Abraham Sacerd.*

Ⲁⲓⲛⲟⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Simon Sacerdos*

:Ⲁⲓⲛⲟⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Petrus Sacerdos*

Ⲁⲓⲛⲟⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Lucas Sacerdos*

Ⲁⲓⲛⲟⲛⲁⲥⲉⲫⲏ *Mathæus Sacer-*

Atquæ hæc sunt , quæ de lapidis huius Syro-
finica inscriptione dicenda existimaui ; nil igitur
restat nisi vt ad particulares Syro-coptitarum
expeditiones modo calamum conuertamus .

Cap.

CAP: IV.

De Expeditione Aegyptiorū, seu Coptitarū, in Indiā, Chinā, & reliquas Asiæ regiones facta.

Coloniae
copto--
Aethiopi-
ca Eccle-
siaz.

CUm in India, China, cæterisque Asiæ regionibus, frequentia in hunc diem adhuc extent Christianæ Religionis vestigia, operæ pretium faciam, si declarato iam Syro-Coptitarum in China reperto monumento, hoc loco quoquè monstrarem, qua occasione, & via hi Apostolici Viri in huiusmodi remotissimas plagas penetrarint; hoc enim præstito, Aegyptum non Christianæ tantum Religionis, in exteris regionibus promovendæ; sed, & omnis superstitionis per totum orbem propagatæ Seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verùm ut in re abstrusa clariùs procedam, primò sententias quorundam hic de ijs proponere visum est; ut illis discussis quid circa rem propositam statuendum sit, luculentius pateat.

Presbyter
Ioannes.

Primò itaque non desunt, qui huiusmodi Colonias Christianorum in Chinam cæterasque Asiæ regiones penetrasse asserant ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Ioannem vocant; Sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore, eiusquè Regnorum situ, qualitate, ac conditione,

tionem, cōtrouersia, antè ònia aliqua de ipso eiusq; Regnis ad clariorè rerū explanationē, a dferemus.

Quemadmodum igitur AEgyptiorum Reges primum Pharaones, deinde Ptolomei, Mauritanorum Seriphij, Persarum Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc Sophi dicuntur; ita Presbyteri Ioannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo iam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud AEthiopes, aut in vlla alia Africæ parte, vt perperam multi opinantur; sed in Asia imperasse peritiores conueniunt, quo tamen loco imperium habuerit, non est omnino compertum. Nam, quod quidam scripserunt eos fuisse Reges Cathaię, magis dubiam rem facit, cum hinc proximis annis cognitum sit, quicquid Cathaium est, ad Sinas pertinere, nec urbem esse vllam, aut regnum hac voce dictum, quod nunc extra Sinarum terminos reperiatur. Sic enim à Mathæo Riccio Societ. Iesu apud Sinas Præposito, geographica demonstratione prius inuentum, & postea à Benedicto Gæzio eiusdem Societatis ex Regno Mogor Profecto, Cathaiumquè terrestri itinere ex industria inuestigante, satis exploratum. Non crederem ego procul à vero diffitum, præter illam terræ partem, quæ Cathai nomine intra Sinarum limites à nostris reperta est, aliam esse orbis plagam
mul-

Vbi Imperium Presbyteri Ioannis.

Cathaium quod Regnum.

multò ampliorem per Asiaticos, Scythas, Massagetas, Seres, & Paronomifadas, vicinosquè circum effusam populos, Sinarumquè Regno à meridie, & occasu conterminam, cui, & Cathai nomen fuerit, & in qua is, de quo nunc agitur Presbyter Ioannes maiorum nostrorum ætate principatum tenuerit, quam Scythiã extra Imaum Ptolomeus, Paulus Marcus Venetus Imperium magni Cham, sacra verò paginæ, teste Aria Montano Gog, & Magog appellant de quibus, & Sibylla.

Paulus
Mar. Ven.

Sibylla l.
carm:

*Αἱ αἰ σοι Γῶγ, καὶ πάντων ἐφεξῆς ἀμυ Μαγῶν,
Μαρσῶν ἢ δ' Ἀγγυῶσασοι κακὰ μοῖρα πηγάζει.*

Hæc tibi Gogq; Magoq; alijq; ex ordine cunctis.
Marfon atq; Angō tibi quot mala fata propinquant.

Hanc autem Scythiam veram Cathaiam esse plurima monstrant indicia, de quibus & Geographia arabica, per 4 integra climata posteriora tractat, traditquè hominibus, animalibus, minerisque refertam, Christianis florentem, ac immensis Caucasi districtibus circumuallatam, dictam Iagog, & Magog ita enim part. 9. clim. 5. lin. 21. refert.

Geogra-
phia Ara-
bica.

ومن قلعة خزا مدينة تهامة في جهة الجنوب
أربع مراحل ومن مدينة خزا إلى الجبل المسمى
قوفايا سبعة أيام وهذا الجبل الذي يحيط بياجوج
وماجوج

وما جوج وهو جبل قايم للنبات لا يصعد
الى شى منه البتة وان صعد لم يتوصل الى قنته
للكثرة الثلج المتعقد به وان لا يتجملل منه ابدا
ولان اعلى هذا الجبل عليه شبه اصاب ابدا
الدهر كانه لا يتجلى عنه ولا يزول منه وهذا
الجبل خلفه من بلاد ياجوج وما جوج مدن كثيرة
وربما تعلق بهذا الجبل النابر من الناس فبرقى لقرى
ما فى اعلاه وما خلفه فلا يرجع ولا يمكن
رجوعه انه لعدوان الحيوان عليه او اقبح الامم
الذى خلق للجبل على من طروا عليهم من
ساير الامم وربما رجع بالخبر الشاذ منها ويجبرانه
انه راي بالليل فى تلك الارض التى خلق للجبل
فيرا انا كثير واما بالنهار فلا يرى شيا الاضباب
وسرابا مختلطا متصلا وهذا الصنف.

hoc est A diuersorio Garada ad ciuitatem Tabamet è latere australi 4 conficiuntur leuca (quarum videlicet, vna in 25. passuum) à ciuitate Garada vsquè ad montem, qui Caucasus dicitur, 7 dierum iter est. Atquè hic mons Regiones Iagog, & Magog circumdat (mons verò lateribus constat adeò arduis, nemo ea transcendere possit, & si ascenderit nunquam tamen ad fastigium montis perueniet, niuium inueteratarum, & in glaciem concretarum copia impeditus; & quoniam ea nun-

Alcudo
montis
Caucasi.

M quam

quam dissoluuntur, in vertice montis nebula cuiusdā iugis Caucaseis perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post montem verò multæ vrbes Iagog, & Magog. Et contingit non raro, vt homines huius regionis curiositate ducti ascendunt, visuri quid in supremitate montis sit, & quid à tergo eius, & non reuertuntur, & impossibilis est reditus eorum, vel quia à feris siluestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui verò subindè redeunt incolumes, narrant quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes; diurno verò; nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur, Et paulò post linea 35. ait indigenas terræ Iagog, & Magog ignium, & rei cuiuscunquè luminosæ cultores esse. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. in huius regionibus plurimos quoquè Christianos, seù Nazareos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam, dicit, vim auri, ex huiusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferarum venationes, demum, magnum hisce regionibus Principem præesse. Quæ omnia Imperio magni Cham, seù Cathaio conuenire oculatus inspector Paulus Marcus Venetus l. 1. c. 64. his uerbis tradit. Ab Egrigaia Prouincia eundo versus Orientem, iter ad Tenduc ducit, (quam pleriquè Geographi cum Cathaio confundunt) in qua sunt ciuitates, & castra multa, vbi etiam manere

Christiani

Egrigaia
Prouincia

con-

Cap. IV - De Exped. Copt. Ind. &c. 91

consuevit Rex ille magnus , & toto orbe terrarum nominatissimus , vulgo Presbyter Ioannes dictus . Modo autem prouincia illa tributa pendet magno Cham , habens Regem de progenie Presbyteri Ioannis . Et licet ibi sint aliqui Idololatra , & Mahumetani , tamen maior pars prouinciæ fidem obseruat Christianam , & hi Christiani primas tenent in hac prouincia ; præsertim est ibi gens quædam Argon vocata , quæ reliquis populis sagacior est , & eloquentior sunt etiam hic Regiones Gog , & Magog , quos illi nominant Lug , & Mongug , in his locis reperitur lapis Lazuli , de quo fit azurum optimum ; sunt etiam in montibus hisce prouinciæ magnæ , minere argenti , & multiplices siluestrium animalium venationes ; quæ omnia aptè conueniunt paulò antè allegatæ arabicæ descriptioni . De montium verò Iagog , & Magog altitudine , ita lib. 1. cap. 37. scribit . Hinc si discedas ad Orientalem plagam ascendendum tibi erit per 3 continuos dies , (videlicet arduas Caucasæ rupes) quousquè peruenias ad montem altissimum , & quo altior non est in mundo ; nulla quoquè ibi apparet auis propter frigus , & nimiam terræ eleuationem , quæ pabulum nullum administrare potest animalibus . Ignis si quandoquè ibi accendatur obstante nimia regionis frigiditate , non est ita lucidus , nec ad eò efficax in sua actione , vt in locis demissioribus , (& paulò post .) vocaturquè hæc regio Belor omni tempore

Argon populus.

Gog & Magog

Mons altissimus .

Frigus ingens .

M 2 hyems

Belor

R. Abram
Pizol

hyems effigiem praeferens donec viator 40 dietas
absoluat . Hæc Marcus Venetus . Atquæ circa
hoc Regnum Belor antiquam , scilicet Sacarum
stationem , Tebeth principale Presbyteri Ioan-
nis in Cathaio Regnum , situm esse , tum Geo-
graphus Arabs , tum tractatus ארם ארץ ת' עולם dictus
R. Abraham Pizol clarè demonstrant . Ille qui-
dem id Begarger vocat , in qua & maximam
urbem esse sequentibus verbis asserit.

ومن سريقتها بلاد العرعر ومدينتها العظمى لها
اثننا عشر بابا من حديد واهلها .

In Orientali parte illius est Regio Begarger, cuius
vrbs maxima nominatur Centaba duodecim portis
è ferro instructa . R. Pizol cum Veneto id Balor
vocat, in quo, & Regnum Tebeth recens detec-
tum ait, Verba eius hæc sunt .

מלכות באלור הגדולה העליון לכל אלה אשר כתבו הספרים אצלו
שיהודים רבים סגורים בו והוא בצד המזרחי הצפוני גם נתגדשו עוד
ישובים אחרים בחדוש הגלילות האלה המזרחים כיבשה יקרא ום
בשם יושביהם **בטי'בט** צונכא בוקטארי עדרי אוראנאוס
וקרוב לזה למעלה מהכל עיר גדולה לאלחים אין כמות תחת השמים
אשר סכלטוב להסחדברים היקרים ומתנהגים כפי הטבע

Regnum, inquit, Balor magnum, & excelsum
nimis iuxta omnes illos, qui scripserunt Historicos
sunt in eo Iudæi plurimi inclusi, & illud in latere
Orientali, & Boreali, & sunt adhuc populi alij non
ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indi-
gene

Cap. IV. De Exped. Copt. Ind. &c. 93

gena, Tebeth, Zinegae, Bukchari, (lege Buccara) vsquè diarusfa (lege Adiarochosa) Ariachosiam vsquè; Huic vicina vrbs est omnes alias vrbes magnitudine superans, penè diuina, non est sicut illa sub Calo, in qua omnia bona reperiuntur. quæ sanè alia esse non potest; nisi Cambalu; quam vicinam Regno Tebeth omnes pæne constituunt Geographi relationem Pauli Marci Veneri secuti, quibus omnibus ea congruunt, quæ de Regno Tebeth, eiusquè maxima vrbe Chaparanguè, atquè de monumentis religionis à Christianis quondam ibi relictis refert P. Antonius Andrada Lusitanus è Soc: IESV, qui cum incolas eius Religione Christianos inaudisset, è Regno Mogor anno 1624 plenam laboris difficultatisquè in id expeditiõem suscepit. Id autem vnum è magnæ Cathaiæ regnis asserit; Cathaiam autem, totam illam Asiæ partem complecti, quam extra Imaum montem Ptolomæus collocat, Seriam antiquitùs dictam, quam ab ortu terminant Oceanus, & China; Gangis fontes, Caucafi iuga, Parapanisus, & Aria à meridie; ab occidente tota intra Imaum coarctata Scythia; à Borea deniquè Oceanus Hyperboreus. Vndè patet totam illam Tartariæ magnæ plagam extra Imaum sirm nomine Cathaiæ, aut Regionum Iagog, & Magog intelligi. Ostendit hoc clarè supra citata Geographia Arabica,

Expeditiõ
ni regnum
Tebeth.

Cathaiæ
fines.

bica, quæ de ijs per quatuor integra climata agens, omnia, quæ miranda de ijs cæteri Authores tradunt, confirmat; veluti de Pygmæis Cubitalibus, & insolitæ vastitatis volucris, in interiori recessu Regnorum Iagog, & Magog, seu Cathaia, degentibus. De illis ita part. 10 clim. 5. tradit.

ان في هذا الجز العاشر من الاقليم الخامس بلاد
ياجوج العليا وهي بلاد كثيرة عامرة وهم عدد
كثير وخلفهم خلق صغار جدا وهم كلهم
قصار جدا ونهاية القصر حتى ان الرجل منهم
لا يتجاوز ثلثه اشبار ونسوانهم مثل ذلك.

pygmaei Est in parte huius climatis Iagog regio multum habitata, & post eam homines inveniuntur, omnes minimi statura, in tantum ut ex ijs vnus 3 palmos, vel spithamas non excedit, & mulieres eorum similiter. Cui consentiunt omnes Septentrionalium rerum Scriptores. Ita Paulus Iouius in libro de Moscouitarum legatione. *Vltra Laponas*, inquit, in regione, inter Corum, & Aquilonem perpetua oppressa caligine Pygmaeos reperiri, aliqui eximia fidei testes retulerunt, qui postquam ad summum adoleuerint, nostratis pueri denum annorum mensuram vix excedunt, meticulousum genus hominum, & garritu sermonem exprimens, adeo, ut tam Simiae propinqui, quam statura, & sen-

Cap. IV. De Exped. Copt. Ind. &c. 95

sensibus ac iusta proceritatis homine remoti videantur. De his vide quoque Olaum Magnum, qui eos *Screlingers*, hoc est cubitales appellat. Certè meminerunt huiusmodi monstrorum Authores Grauiissimi, Aristoteles, Plut. Ctesias, Plinius, ac proindè ea aliquàdo visa esse vti non facilè negauero; ita homines eos veros fuisse non facilè asseruero, cùm in hunc diem metallorum fossoribus huiusmodi monstrorum genus in profundioribus Terræ regionibus, quos dèmonculos Montanos passim vocant, comparere soleat de quibus ita *Georgius Agricola fol. vlt. de animal. subter.* Sunt deniquè mites quidam dæmones, quos Germanorum alij, vt etiam Græci vocant Cobalos; quod hominum sunt imitatores. Nam quasi lætitia gestientes rident, multa videntur facere, quum prorsus nihil faciant. Alij nominant virunculos montanos, significantes staturam, qua plerunquè sunt, nempe Nani tres dodrantes longi. Videntur autem esse Seneciones, & vestiti more Metallicorum, id est vittato indusio, & corio circum lumbos dependente induri. Hi damnum dare non solent Metallicis; sed vagantur in puteis, & cuniculis: & quum nil agant, in omni laborum genere se exercere videntur; quasi modo fodiant venas, modo in vasa infundant id, quod effossum est: modo versent machinam tractoriam. Quanquam

Pygmæi,
vtrum alicubi
existant, &
an veri homines sint?

*Georgius
Agricola
l. vlt. de
animal. Subter.*

quam verò interdùm , glareis laceffant operarios , rariffimè tamen eos lædunt . Nec lædunt vnquam , nifi priùs ipfi cachinno fuerint , aut malediçto laceffiti , non diffimiles ijs dæmonibus , quos Gutelos , aut Trullas Germani vocant . Quos sexu , tam mulieris quàm viri ementito , cùm apud alias nationes , tum apud Sueones maximè in famulatu fuiſſe ferūt . Hæc Georg: Agric:

Cui aſtipulatur quotquot in viſceribus terræ auro ſcrutando operam dant ; atquè ex horum numero ego dictos Pygmæos , ſi quando ab hominibus viſi ſunt fuiſſe ſentio , qui homunculorum ſpecie , in caliginofis huiuſmodi regionibus , ad quas damnati ſunt , apparentes , hominibus fabulæ de Pygmæis cubitalibus gruum antagoniſtis , occaſionem præbuerint . Atquè hæc opinionem haud improbabilem eſſe , is facilè cognoſcet , qui ea , quæ de dæmonum ſpectris in ſeptentrionalibus regionibus paſſim comparere ſolitis Olaus , Iornandes , & Marcus Venetus de deſerto Lop in Cathaio tradunt , diligenter fuerit perſcrutatus .

Gryphes
in Cataio
ſeu Iagog,
& Magog

Porro De vaſtis volucribus , ſeu Gryphibus Hyperborreis. p.9.clim.7.hæc tradit Geograph.

Geographia
Arabica.

قسمى هذا الجز التاسع من الاقليم السابع قطعه
من ارض ياجوج وماجوج الداخلة وحكى
وقطعه من البحر الزفتى وهو اخر البحر الشرقى
وهم

وهو ايضا مظلم وحكى صاحب كتاب العجايب
 ان في داخل بلاد ياحوج وماجوج نهريسي
 المشهرا يعرف له قعر فاذا تقاتلوا واسر بعضهم
 بعضا طرحوا الاسرى في ذلك الوادى فيرون عند
 ذلك طيور اعظامنا تخرج الى من ان يصلوا الى
 اخره قترفع بهم الى تلك الصوف فتاكل
 اجسومهم

*Continet hac pars 9. climatis 7. partem Terra
 Iagog, & Magog interioris, & partem maris picei;
 narrat Author libri rerum mirabilium, quod ad in-
 troitum regionum Iagog, & Magog fluvius sit di-
 ctus Almasbar, inexplorabilis profunditatis. Et
 occisorum in praelio corpora in hoc flumen proiecit a, si-
 mul ac ingetes quadam Aves conspiciunt, subito edu-
 ctæ in speluncam, quam è latere Montis habent, de-
 portant ibique corpora eorum deuorant. Meminit
 horum rapacium volucrum quoq; Beniaminus
 in itinerario suo, eosque circa eundem Borealem
 Cathaie tractum iuxta quendam maris si-
 num astro Kesil seu Arcturo subiectum, ac pro-
 inde ætuosissimū ponit, in quem cum homines
 vi sæuientis maris fuerint coniecti, irremediabi-
 liter eos mori necesse sit, nisi se ope dictarum
 volucrum, modo quodam admirabili (quem
 cognoscere non fuerit iniucundum) eripiant.*

R. Beniamin in itinerario vbi de Sinarum regione agit

לוקחים עירות בני בקר עמהם ואם יבא אותו הרוח וישלבים בימ
 חבקפא יקה העור ויכבה בתוכו וסכז אחד כידו ותופר את העור
 מפנים כדי שלא יפגם בו חמים ומפיל עצמו בתוך חמים ורואה
 הנשר הגדול ונקרא גריפו והוא סבור שהיא כהמה יורד ולוקח
 אותו ומוציאו ליבשה והנה העילו כתר עמק לאכול אותו וממהר
 האדם ומכה אותו בספין והודגו ויצא מן העור והולך עד
 שמגיע ליבשה והרכה בני אדם ניצילים נענין זה

Boum coria integra quàm plurima in nauibus imponuntur ; qui cùm in has maris angustias vento aëti introducuntur singuli singula subeunt , atque collo introrsum complicato , ita consuunt , ne aqua aditus pateat vllus: tum sese mouentes in mare conijciunt, quos cum maxima aquile illis regionibus familiares gryphes diè et prospiciunt: boues, aut alia animalia esse putantes , aduolantes eripiunt , atque in aridam transportant ; tunc verò depositis in valle , vel monte incumbunt , vt ipsis disruptis pascantur ; verùm opportuna celeritate vsus , qui intra corium includitur homo , feram ipsam gladio confossam vulnerat , et occidit , atque hoc pacto complures euadunt.

De narrationis huius veritate nolo disputare , vt pote à Rabbino facta, quod genus hominum huiusmodi fabulosis narratiunculis nullo non tempore delectari solitum nemo nescit ; hoc scio plerosque Geographos circa hunc extremum Septentrionis, & hyperborei Oceani tractum

Etum inusitatæ magnitudinis Volucres ponere, quos Grifalcos Paulus Marc: vocat ijsque ad Venationes M. Chamû, vti solitum tradit. Herberstenius quoque ex recentioribus memorat, tantę hısce locis fortitudinis Aquilas esse, vt vitulum aggredi non vereantur, huc fortę respicit quod cit. Marcus Ven: l 3. capite de monstrosæ vastitatis volucre Ruc dicta *ελισσασμαχα* narrat. Vt vel hinc appareat non sine causa tanta de hyperboreis Gryphibus ab Authoribus tradita fuisse. Certę Aegyptios Sapientes dicta monstra nequaquam latuisse, imò ea inter hieroglyphica, symbola relata ex Oedipo nostro clarę patebit; quare nemo miretur si nos in hac materia Copta seu Aegyptiaca ad Pygmeos, & Gryphes Scythicos dilapsos viderit, quo enim fine id fecerimus, & quanta sit huius digressionis utilitas tunc apparebit; nunc ad instituti nostri semitam reuertamur. Atque ex his omnibus hucusque dictis tandem concludo; Tartariam, Scythiam, Regiones Iagog, & Magog vno nomine Tartarico Cathai, (quod Regna significat montibus, & desertis referta) comprehendi. Diuiditur autem Cathaia in maiorem, & minorem; maiorem Cathaiam immensa locorum hucusque inexploratorum intercapedine, à Caucaſo inter latera videlicet Oceani Hyperborei, & montes Sinarum ad Oceanum Orientalem vsque

Cathai,
montes &
deserta
significat
Tartaricę.

N 2

ex-

extensam, ibi in extremo Septentrionis angulo Americæ isthmo quodam coniungi, ego mathematicis rationibus penè conuictus existimo; Minor verò Cathaia maioris præcipua pars est, quam nos (quicquid alij dicant qui cum Kiraisko seu nigra Cathaia eandè cōfundunt) cum PP. Soc. Iesu, qui eam diligēter explorarūt, aliam esse nō dicimus, quam eā videlicet regionē quæ Borealibus Sinis cōtermina, Thebet, cuius quoq; paulò ante mentio facta est, vulgò appellatur. Atque in hisce vastis Cathaia regionibus longè latèque potentissimum istum Imperatorem, Presbyterū Ioannē dominatu Reges 72. partim Christianos, partim Ethnicos suæ ditioni subditos habuisse comperio; etsi multitudinem regnorum, multitudo nominum ei impositorum secuta, magnam passim Historicis præbuerit confusionis materiam. Quidam enim passim eum cum magno Cham cōfundunt. Alij Aschid vocant origine Persam; ita Akmachin. l. 3 c. 4. hist. Sar:

Presbyter
Ioannes
varijs uo-
minibus
intitulatus

كلن ملك فرغانه لقت يلاخشيل كما يسمي
ملك الروم قيصر الفرس كسرى

Omnis Rex Phargana (ita Urbem Sogdiana, vocant) dicitur Aschid, quemadmodum Romanorum Imperator Caesar, aut Persarum Cosrai. Sunt qui cum Aethiopibus eum recenti nomine P d 7 d i: N d i t:

Iu-

Cap. III. De Exped: Copt: Ind: &c. 101

Iuchane s. Betul, idest, preciosum Ioannem nuncupent.
 Nonnulli in honorem Ionæ Vatis dictum apud
 suos Ioanam, omnibus, qui Imperiū illud tene-
 bant, cōmuni nomine haud improbabili conie-
 ctura asserūt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ la-
 tinæ partibus Ioannem solitum appellari addito
 Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset;
 sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem
 erectam, quo religionis Christianæ defensorem
 se prædicabat, sibi præferri curabat. Vnde Sca-
 liger eum à Persica voce فرستجانی Prestegiani
 quod Apostolicū sonat, ita dictum putat. quas
 voces Occidui perperam intelligētes, pro voce
 Prestegiani (Presbyter Ioannes) scripserunt.
 verba eius subiungo . *Sanè non semel mirati su-
 mus gentem nauticæ rei penitus ignaram adeò terra
 marique potentem fuisse, vt ab Aethiopia ad Sinas
 vsque Imperij fines propagarit, Ab illis enim tempo-
 ribus eius Imperatoris notitiæ ad nos peruenit; Sed
 nomine Prestegiani quod persica lingua, qua tota
 Asia ferè locum habet, vt in Occidente Latina, signi-
 ficat Apostolicū. quo nomine Christianum Regem &
 Orthodoxum intelligi constat. Nam Persicè فرستجان
 Prestegiani, numero plurali فرستجانی
 Prestegiani verò Apostolicus, velut قدسه فرستجانی
 Padesa Prestegiani; Rex Apostolicus arabicè ملك
 الوسري*

prestegia-
ni Persicè
dicitur.

Gentilitiū

الوسري Melek alrassuli Aethiopicè ንጉሠ ነዓሥ
 Negus Chauuariaui dicitur . Magnum & latum
 ipsorum Aethiopū in Asa Imperiū fuisse indicio sunt
 Cruces Aethiopicæ; quæ in Iapan, Sina, & alibi vi-
 suntur; quin & Templū Thomæ Apostoli in Regio-
 ne Maabar situm, nil nisi Aethiopicum habet, Cru-
 ces, Structuram, & multa alia, & quod mireris no-
 men . hucusq; Scaliger . E quo discursu, benè qui-
 dem colligitur, ex Aethiopia in Indiã, Chinã, &
 cæteras Asiæ Regiones Colonias quasdam, quæ
 fidem Christianam illis in locis propagarent,
 traductas, quod & nos modo nitimur ostende-
 re; At quòd Presbyterum Ioannem origine
 Afrum, aut ex Asia pulsū in Aethiopia Rerum
 potitum postmodū resedisse, dicat; omninò cõ-
 fictum est, & omni fundamento, vt postea vide-
 bimus, caret . Diuersos enim fuisse Imperatores
 Africanum, & Asiaticum, magna meliorū Au-
 ctorum pars mecum consentit . Atque Asiatici
 quidem Imperium multos annos floruit, donec
 ad Dauidem quendam peruētum, qui vt Paulus
 Marcus Venetus tradit, à quodam duce Cinge
 dicto (qui in Imperatorem electus à Scythis,
 pro Presbytero Vncam cæpit appellari) prælio
 cum ingente rei Christianæ detrimento victus,
 & Imperij gloriæ, & Presbyteri Ioannis nomini
 finem imposuit . Quo tamen errore Presbyteri
 Ioannis nomen Abassino Imperatori datum sit,
 rem

Paul: Mar:
 Venetus.

Cap. IV . De Exped. Copt. Ind. &c. 103

rem apertam facio . Eo tempore quo nouas terrarum plagas maritimo cursu Lusitani inquirebant, magna per Europam celebritate ferebatur Presbyteri Ioannis nomen , dicebatur enim esse Imperator potentissimus , multorum Regnorũ dominus, Religione Christianus, quo tamen esset loco erat incognitum . Ergo cum Petrus Couilanius, quem Ioannes II. Lusitaniæ Rex ad eum principem per mare mediterraneum primum, terrestri deindè itinere inuestigandum miserat; in Asiatica India ad quam deuenerat, audisset, in ea Aethiopia quæ sub Aegypto est, principem quendam esse, longè potentissimum, qui Christianam profiteretur Religionem , ad ipsum se contulit ; cumque multa apud ipsum reperisset, quæ de vero Presbytero Ioanne constanti fama apud Europæos percrebuerât, credidit illum esse, qui Presbyter Ioannes dicebatur; hic igitur primus fuit, qui Abyssinũ Imperatorẽ eo cæpit nomine appellare , Eum deinde cæteri imitati, qui consequentibus annis Aethiopiam sunt ingressi, eundem errorem in Europam facilè inuexere. Cum itaque de Presbytero Ioanne loquimur, Abassinum Imperatorem nequaquam intelligimus, cum præter quam , quod ab Asiatico, toto cælo eius Imperium sit diffitum , nulla quoque in Chronologia Regum Aethiopiæ, vt ex ea patet, quæ in Vaticano latina habetur, de eius aut ex
Afri-

Cur Abassinorum Imperator quoque Presbyter Ioannes dicatur:

Damianus
à Goes

Quomodo
& vnde
Christiani
in hæc lo-
ca pene-
trarunt.

Belech ci-
uitas Tur-
chestan.

Africa in Asiam, aut ex hac in illam transmigra-
tione fiat mentio: imo expresse negat Damianus
à Goes l. de Aethiopum moribus, eum Presby-
terum Ioannem dici, aut vnquam dictum esse,
quod & Sacerdotes Aethiopes supra citati asse-
runt. Sed intelligimus maximû illum Asiæ Prin-
cipem, de quo in præcedentibus hactenus dictû
est. Illo enim eiusque successoribus longè latequè
in Asia Imperantibus, fidemque Christianam
egregiè promouentibus, aut vocatos, aut sponte
sua fama istorû Regnorum & promouedæ fidei
zelo, aut quod probabilius est dire illius persecu-
tionis, qua in Syria, Aegypto, vicinisq; Aethio-
piæ locis, ad supplicia sæuissima Christianæ vitæ
sectatores, passim inquirebantur, compulsos for-
midine è dictis locis fugientes in media Persia
Bactria Turchestane substitisse, deinde in exte-
mas Asiæ regiones, paulatim longo exilio per-
uenisse, omninò verisimile est. Imò id luculen-
ter demonstrat superius adducta Syriaca inscri-
ptio, vbi Iizbuzad Archiepiscopus Sinésis dici-
tur filius Noe Sacerdotis cuiusdã oriûdi ex ciui-
tate Belech Regni Turchestan; quemadmodum
è Syriacis verbis hoc loco repetitis constat;

ܕܥܡܐ ܕܐܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ
 ܕܥܡܐ ܕܐܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ
 ܕܥܡܐ ܕܐܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ ܫܘܠܬܝܢ

An-

Cap. IV. De Exped. Copt. Ind. &c. 105

Anno millesimo nonagesimo secundo &c. Iydbuzad Sacerdos & Archiepiscopus Cumdan ciuitatis regiae filius Noe Sacerdotis oriundi ex Belech ciuitate regni Turchestan &c. Turchestan autem Turcarum origine infamem Regionem eam esse, quam Sogdianam Ixarte flumine irriguam Ptolemæus vocat, magnæ Cathaiæ initium, & Ciuitatem Belech in ea sitā, clarè geographus Arabs part. 8. clim. 4. lin. 34. ostendit, vbi de Corasinorum Turchestanis peculiari prouincia agens, Ciuitatis Belech situm non procul à Samarcāda regia magni Tamburlanis Curia, celebratissima quondam vrbe constituit his verbis.

Samarcan-
da Regia
Tāburlanis

ان الجز الثامن من الاقليم الرابع تضمن جزا
من بلاد خراسان ومن زمران قصر علقمه
خمسة عشر ميلا ومنها الى سمرقند ستة ميلا
والطريق من سمرقند الى مدينة بلخ.

Est autem hac climatis 4. octaua pars, & continet
portionem Regionis Corasinae; & in ea 35. ARarman
vsque Kasaralkamat 15. miliaria; hinc Samarcādā
& 6. miliaria, & venientū è Samarcanda in ciuitatem
Belech via est. Ex quo fanè luculenter apparet
Iydbuzadum Archiepiscopum dictum origine
Syrum, patria Sogdianum, seu Corasinum fuisse;
multos quoque ex Pagodum Regione, cæterisq;
Asiæ regionibus in Chinam Euangelij propa-
gan-

gandi causa penetrasse, ex superiori Syro-Sinica lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Colonis in regna Presbyteri Ioannis, & in Chinam traductis sufficiant.

Verè sentiunt qui in Indiam primò eos migrasse asserunt.

Porro qui Evangelicos hosce Viros plerosque primùm, è Syria, Aegypto, Aethiopia in Indiã appulisse, eaque ad fidem Christi eorum opera conuersa, inde in Chinam, ob frequens, quod tunc temporis Indis cum Sinis maritimo itinere intecedebat commercium, è suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, vti verius ita certius sentiunt; cuius expeditionis factæ seriem breuibus apertam facio.

India à S. Thoma conuersa.

Meliaporæ occubuit.

Notum est, inter cæteras Asiæ Regiones S. Thomæ Apostoli prædicatione Christo subactas, vnã quoque esse ingentem illum Indiæ transmontanum districtum, qui à Promontorio Comorino Narsingam, & Bengalam vsque excurrens, Zeilanum Insulam celeberrimam è latere respicit; in qua dictus Apostolus innumerablem hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Christiani Thomæi vocantur) multitudinem ad Christum conuersa, sanguinem quoque suum fudit, quod Meliaporæ vrbe Regia, & Narsingæ metropoli contigisse, Malabarum Annales tradunt; & si quidam eum Calaminæ distincta Indiæ vrbe; vel vt perperam alij, Salaminæ in Cy-

pro

pro passum velint ; quem quidem errorem ex mala vocis (*Calamina*) intelligentia irrepisse, tum patebit, vbi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus. Nota itaq; nullã huius nominis Urbẽ, teste Malabarũ Chronico nec hodie reperiri in India ; nec olim repertam esse ; Sed loco Calaminæ ; *Calurmina* legendum esse, quam vocem constat Malabaricam ; compositam ex *Calur*, & *mina*, quarum hæc (*supra*) illa, *petram* significat, quasi dicat *supra petram*. Est autam Meliaporæ eo in loco, vbi S. Apostolus martyrio affectus traditur, ingens quædam **petra**, quã in hunc diẽ, *Calur* Malabari ca lingua vocant. Dum igitur Malabarũ fasti eum Calurminæ passum esse tradunt, ea voce nequaquam Urbem quãdam particularem, sed vicinam Meliaporæ petram *Calur* dictam, quam Apostolus orandi gratia quotidie ascendere solebat, & supra quã dũ orationi incumberet, postea quoq; occisus est, intelligebãt : Vnde si à Thomeis quispiã, vbi S. Apostolus occubuerit, interrogarit, aliud non respõdebũt quã Meliaporẽ *Calurmina*, i. Meliaporæ supra petram ; ita ore tenus mihi retulit vir fide dignissimus P. Petrus Paulus Godignus Lusitanus Collegij Soc: Iesu Cocini in India Rector, qui dũ hæc scriberẽ Malabaricẽ provincie Procurator in Urbem aduenit ; atque ita Annales Malabarum habere, & vnanimi con-

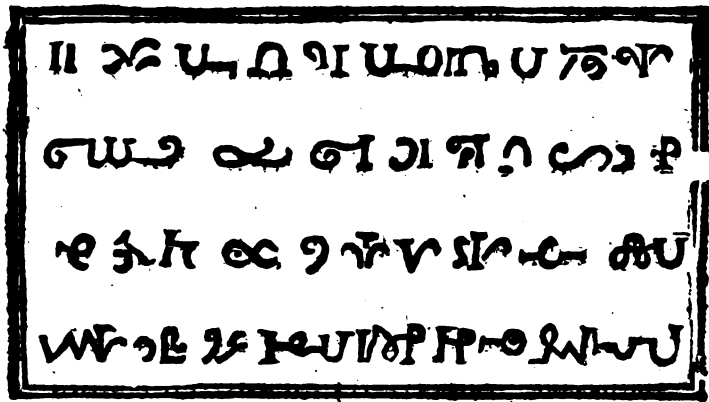
Calurmina non est Vrbs separata à Meliaporæ.

Componitur ex Calur & Mina. hoc supra petram.

sensu ab omnibus Christianis ita credi asseueravit; ita *Cruz ipsa mirabilis* quæ dum *S. Apostolus sanguinem funderet ex ipsius sanguinis fluxu expressa in lapide quodam miraculosè comparens, in hunc diem Meliaporæ in Ecclesia Sæcti Thomæ, sūma deuotione Indigenarū conseruata testatur; quin & id clariùs docet insolito characterū genere circa ipsā crucē ad perpetuā rei memoriā incisa perigraphæ, quā ex historia Xaueriana P. Ioannis Lucenæ decerptā vnà cum mysticis Brachmanū characteribus hic adnectere visū est.*

Ioannes
Lucena in
uita S. Frã-
cisci Xau-
erij. c. fol.
171. col: 2
lin: pen:

Characteres mystici in circuitu crucis scriptæ.

Hosce characteres mysticos veterum philosophorum fuisse, singulosque singulis dictionibus respondere, non secus ac Aegyptiorum mysticas notas Brachmanes asserūt; quamuis alij ve-
ri-

risimilius existimēt singulis syllabis singulas re-
spōdere vti ex Alphabeto linguæ Tamul, atq;
earundem literarū Syllabario, quod in hoc typo-
graphio habetur, constat. Explicationem verò à
Brachmane quodā factā & ex malabarica lingua
in Lusitanam traductam supracitatus Lucena
sequentibus verbis refert.

Depois que appareceo à ley dos Christãos
em o mundo, dali a trinta annos à 21. do mes de
dezembro morreo o Apostolo S. Thome em
Meliapor, onde ouue conhecimento de Deos
& mudança da ley, destruíam do dæmonio.
Naceo Deos da Virgem Maria, esteue em sua
obediencia trinta annos & era hum Deos eterno.
este Deos insinou à doze Apostolos sua ley,
hum delles veyo a Meliapor com hum bordam
na mam, & fez hũa igreja, & el Rey de Malabar
& o de choromandel, & o de Pandi, & outros de
diuerfas nacões, & Seitas se determinaram to-
dos de boa vontade, concertandose entresi de
se sogeitar à ley de S. Thome varam Sancto &
penitente, Veyo tempo, que S. Thome morreo
per mam d'hum Brachmene, & de su sangue se
fez hũa Cruz.

Cruz mi-
raculosa
fluxu San-
guinis S.
Thomas
expressa

*Anno trigesimo, vigesima prima die Decembris,
post legis Christianæ factam toto orbe promulga-
tionem S. Apostolus Thomas, in Meliapore mor-
tuus est; Vnde tenet cognitionem Dei, mutationem
le-*

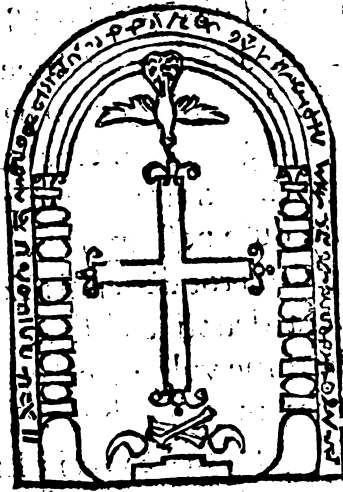
legis, & destructionē Dæmonis, Natus est Deus ex Virgine Maria, & sub eius obedientia 30. annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam legem 12. Apostolos docebat, e quorum numero vnus aduenit Meliaporam manu tenens regulam fabri lignarij & palum (fertur hic palus è mari in littus reiectus eius fuisse vastitatis, vt cōplures Elephantes ad eum loco mouendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesiæ constituendæ fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non secus ac paleam leuissimam traxisse traditur.) fecit Ecclesiam. Rex Meliapore, & Coromandeli s, & Pardorum, aliq̄ue diuersarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese legi S. Thomæ certatim submittere (maximo viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet Brahmani cuiusdam manu, & de proprio suo sanguine hæc Crux expressa fuit. Haët: Lucena.

Miraculum à S. Thomæ factum.

Porro hæc Crux 18. Decembris festo videlicet B.V. quod expectationē partus Hispani vocant, quotannis tempore Missæ solēnis in varios se colores mutare solet; quin & subinde sāguinē cum sudore copiosissimo, emittere; quod tamen semper magnæ calamitatis imminētis prognosticū fuisse, experiētia docuit: Crucis veram effigiē vnā cum characteribus hic apponendā duximus.

Miracula Crucis.

Pauo-

Crux mi
S. Thomæ
Melapozæ

faculosa
Apostoli
in India.

Pauonis figura Cruci imminens insigne est Regis Narsingæ. Cætera quæ circa hanc crucem certis temporibus cõtingere solere diximus omninò mirabilia, lege apud dictũ Lucenã, & Osoriũ quem citat Baronius tom. i. anno Christi 57.

Extra scopum forsan hæc videri possent. Sed cum in ea nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cum vt eximie antiquitatis monumentum Europæ haud ita forsan notum, tum vt, quomodo Breviarium & Martyrologiũ circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digre ssu Lectori forsan haud ingrato, patefacerm. quare ad derelictam semitam reuertamur.

Hæc itaque Indiæ transmontanæ Regio à S. Thoma Apostolo ad Christum conuersa, cum
mul

India va-
rios erro-
res imbi-
bit.

Extincta
religio su-
scitatur
per quen-
dam Tho-
mā natio-
ne Syrum.

multos annos in suscepta fide cōstanter perseue-
rasset, tandem deficientibus operarijs, & verbi
Dei ministris, Regio à pristino paulatim feruore
deficiens, varios gentilium errores imbibit; Vn-
de tota religio in extremum periculum deducta,
parùm abfuit, quin pessum ireret; & isset sanè, nisi
Diuina Prouidētia tot deficiētis Ecclesię misera-
ta malis, opera deuoti cuiusdam viri natione
Syri, qui Martome vulgò dicebatur, hoc est Do-
minus Thomas, maturè subuenisset; Hic enim
singulari Dei instinctu è Syria in Indiam profe-
ctus, dum vineam hanc adeò incultam, squali-
dam, & tribulis spinisque horridam intueretur,
pro summa cura, qua Christianæ fidei propagan-
dæ tangebatur, eam sibi excolēdam ratus, primò
Indigenarum animis cū beneuolentia, tū
authoritate, qua pollebat maxima (erat enim non
Natalium minus, quam doctrinæ eruditionisque
splendore, famaue insignis) lucrefactis, mox
Coadiutores Episcopos è Syria, & Babylone
AEgypti (ita enim passim modò Cairum ap-
pellant) accersiros, per diuersa Regni loca con-
stituit, Syriacam linguam, qua in eadem Re-
gione Apostolus Sanctum Euangelium quon-
dam, vt traditio tenebat, prædicarat, introduxit,
nihil deniq; eorum, quæ ad Ecclesiæ incremen-
tum conferre possent, intermisit; hac ratione vi-
nea Christi in pristinum statum reducta, eos
pau-

paulatim progressus fecit; Ut non iam proprijs contenta finibus, vberissimas propagines suas in omnem Indiã, & in Chinã usq; extenderit. Verum contigit tandem successu temporis, vt hi Suriani Sacerdotes Nestoriana hereseos labe infecti, quicquid pro amicorum in India laudabiliter in Christiana religionis propagatione confecerant, ipsi prauis dogmatis turpiter destruxerint. Ita restantur dicti Malabarum Annales; ita Lusitani Annalium Indicarum scriptores Ioannes de Bairres & Didacus de Coutto. Ita denique refert P. Ludouicus Guffmanus in sua de Indicis expeditionibus historia Hispanico sermone cõscripta l. 2. c. 27. cuius formalia verba, ad maiorem fidei attestationem hic adiungenda censuimus sic enim scribit.

Malabari-
ci Annales

de Bairres
& de Coutto

Son muchos los Christianos que ay en la India con este nombre de S. Thome que passaron de ciento y cinquenta mil, aunque repartidos per diuersos reynos, y subiectos a diuersos Reyes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos su Arçobispo, Obispos y Sacerdotes, que vienen da la Suria y communmente los prouee. el Patriarcha Oriental de Babylonia (o Alexandria) y porque los Obispos non pueden venir a visitar esta gente, sino de tarde en tarde, paraque no les faken Sacerdotes, ordenan a los Niños, siendo muy pequeños de todas ordines

P. Ludoi-
cus Guf-
manus.

P aun-

aunque non las exercitan hasta ser grandes. La
 causa de auer entrada estos Obispos, y Sacerdotes
 Surianos en la India, y tener tanta mano, y auto-
 ridad con los Christianos de S. Thome, se vn
 hombre llamado Martomé Suriano, que en len-
 gua Suriana vale tanto, como en la española
 Don. Era Martomé hombre muy rico, y princi-
 pal, y a esta causa tuuo entrada con los Reyes de
 Caranganor, y Colon, y con ocasion del nomi-
 bre, que tenia del Thome, y su autoridad en
 aquella tierra, fueron se le pegando los Christia-
 nos, que descendian del Apostol S. Thome y el se
 hizo como Cabeça dellos, amparando los, y fa-
 uereciendolos, y por esta via les fue ganado las
 voluntades, y como el era Suriano facilmente
 les persuadio, que recibiesen, y admittiesen los
 Obispos de aquella tierra, haziédoles creer que a-
 quella era la lengua, en que auia predicado Chri-
 sto nuestro Senór en Hierusalem; y per consig-
 uiente, que los Obispos Surianos ensenauan la
 verdadera doctrina del Euangelio, y la que el
 Apostol S. Thome auia predicado à sus ante pas-
 sados. desta manera entraron los Obispos Su-
 rianos lo primero en los Reynos de Caranganor,
 Colon, y Cochín, y poco a poco se fueron esten-
 dido à todas las partes hasta a China.

Syrè

كثوف

Bool

idè duod

Don Tho

*Hoc est. Multi in India Christiani quorum nu-
 merus ultra centum quinquaginta milia sepe occu-
 rit.*

rit, Christiani Thomae dicti, per varia regna dimisi,
 diuersis Regibus Gentilium & Maurorum subiecti
 reperiuntur. Habent ij suum Archiepiscopum, Epi-
 scopos & Sacerdotes, qui omnes e Syria veniunt
 plerumque eos ad huiusmodi expeditiorem Patriar-
 cha Babylonis seu Alexandrina designant. Cum vet-
 zo Episcopi non possint terras adeo remotas nisi ad-
 modum tarde & raro inuisere, ne Sacerdotes de-
 stituantur paruos adhuc pueros ordinibus imitari
 solent, etiam si non nisi in prouectiori aetate functio-
 nis suas exerceant. Causa vero cur Episcopi & Sa-
 cerdotes Syriani Indiam ingressi tantam sibi apud
 dictos Christianos aut horum aem conciliarint, fuit
 bene quidam natione Syriacus, Martoma nomine,
 quod in nostra lingua dicitur Thomam, significat.
 Hic Martoma erat admodum dives, & excellens,
 & ab hanc causam intravit cum Regibus Caran-
 garoe, & Colon, & ea occasione nominis Thomae,
 & magna qua palabat auctoritatis, Christiani
 Thomae ei se conuigebant. Ita Martoma veluti ca-
 put eorum factus benevolentia sua ita ceterorum ani-
 mos sibi deuinxit, ut difficile non esset, ijs de solis
 Episcopis Syriae in Indiam recipiendis admittendis-
 que persuadere. Multum ad hoc ijs persuadendum
 poterat lingua Syra, quam eandem esse demonstra-
 bat, qua Christus Saluator noster in Hierosolima
 quondam esset usus, & qua S. Apostolus I. Thomae,
 suis maioribus sacrum olim promulgasset. Euange-
 lium

Christiani
Thomae

Martoma
natione
Syrae fide
Christi in
India sus-
citavit.

Colonis
Syrorum

in fine
in fine

In India
lingua Sy-
riana apud
Brachma-
nos hodie
adhuc vi-
get.

Nomina
AEthio-
pica AE-
gyptia, la-
pidi inci-
sa.

Hinc Hæc igitur ratione Episcopi Suriani primæ
Regnam Caranpator, Colon & Cochim ingressi pau-
latim omnes circa Regionas in Chinam vsque occu-
parunt. Hæc Gulmantus. Quæ omnia confirmat
supracitatus P. Paulus Godignus, atque eos in
hanc diem aliam doctrinalem, præter Syriacam
linguam nescire, hæc omnia monumenta, omnes
sacros & Ecclesiasticos Codices conscriptos te-
nere, omnes deniq; Literatos sacris potissimum
initia ad hanc non secus, ac apud nos ad La-
tinam addiscendam teneri, addit Vaipocoe in
Collegio Soc: Iesu, eam ex professo veluti ad
Brachmanes conuertendos necessariam doceri.
Unde indubitæ colligo, tam eximiarum in vi-
tiosas Asia fines Expeditionum Authores alios
non fuisse, quam dictos Episcopos Surianos Tho-
marum. Inter quos non Syros tantum, sed &
AEgyptios seu Coptas, AEthiopesque fuisse ab-
undè declarant supra allegata nomina patris lapi-
dis marginibus Suriano charactere inculpta. Ve-
l, *Arba*, Saba, Kufio, Tabennio, Kubris, Mitroio.
Quorum illa AEthiopica, hæc AEgyptica, cæte-
ra Syra esse, vel leuiter tantum dictarum lingua-
rum cognitione imbutus ignorare non potest.
Dicebantur autem hi omnes promiscuè Suriani,
vel quod totum illum tractum, qui est ab Eufra-

te ad mare Erythæum vsque vnâ cum extimis
& citimis dici maris littoribus Syriam latè di-
cerent, vel ob linguam Syram, aut Chaldaicam,
quam omnes doctiores profitentur, quemadmo-
dum de Arabo Aegyptijs & Aethiopicis Mo-
nachis supra ostendimus, & de Sinaitis mona-
chis monstrat. Beniaminus in suo Itinerario
his verbis.

Beniaminus

ומשם שני ימים לרמדים יושבים שם בני ערב ואין בו מישראל
ומשם יום לחר סיני ובראש חחר כמה לכומרים הנקראים סור
אניים ובגזי החר מצבר נקרא סור סיני יושביו מדברים כלשן
הרגום והם תחת עול מצרים

Vnde in Raphidim duorum dierū iter est, vbi
Arabes habitant, nullusque ex Israelitis est, Hinc
verò ad Sinai montem vna die itur, in cuius ca-
cumine sanum est Monachorum, qui Surian di-
cuntur; in montis autem radicibus castrum ma-
gnum est, quod Tor Sinai appellant, huius in-
cola Chaldaicè loquuntur, hoc est lingua tar-
gum, suntque huius loci incolæ Aegyptiorum
subditi. Hos autem Monachos Coptitas fuisse; li-
brorum Coptorum in huius Arabiae deserta
monasterijs factæ testantur inscriptiones, quas
in catalogo librorum Coptorum propositas
considera. Patet igitur Ecclesiam Copto-
Aethiopicam, quæ totam dicto modo Syriam
comprehēdebat, vni Patriarchæ Alexandrino seu
Cai-

Copti

Lingua Targum

Cairano subdebat; in Indiam primò, atque hinc in Chinam. cæteraque Asiæ Regiones, colonias factas nullo non tempore traduxisse. Nam cum Aegyptus optimos quosq; , & commodissimos maris Erythræi portus obtinuerit; ex Erythræo verò mari in Aethiopian, Persidem ac reliquâ denique Indiam non incòmodus tractus fuerit, frequentissimam nullo non tempore vitrò citròque fuisse commutationem, præter alias, celeberrima quoque illa Salomonis ex Asiongaber maris Rubri portu in Regionem Ophir facta, maritima expeditio satis declarat. Verùm quid Ophir hoc loco propriè sit. inter Interpretes admodum controuersum reperio; scio quosdam Ophir pro ipso auro obrizo accipere, verùm hanc opinionem iam dudum explosa est; Alios verò per Ophir eam Regionem Americæ designare, quam Peru vulgò dicunt; quæ cum duplex sit Borea & Austrina, eas numero duali Paruaim dictas ex illo colligunt, & aurum illud aurum Paruaim. Ita Arias Montanus. Verùm eum non videam quomodo dicta classis in Antipodum Palestinæ prorsus & è diametro oppositum, disiunctum, ignotumque mortalibus Orbem, absque magnete, cuius tunc temporis usum ignorabant, alijsque subsidijs, quibus freti nostrè Archinante eum Orbem detexerunt, destituti, securè, & tantò exiguo tempore peruenire potue-

Commoditas ex Agypto nauigandi in Indiam.

Quid propriè Ophir

Paruaim

tuerint, præterea quo animo aurum, gemmas, ligna pretiosa, cum tanto periculo in Regionibus adeò diffitis, quibus in vicinioribus, utpote, Chersoneso aurea abundat, quærere attentarint? hæc inquã qui facere potuerint cū non videam, meritò eã opinionẽ veluti incongruã explodendã cẽseo. Certius itaq; & securius iter arrepturus dico, Ophir vocẽ Coptã esse, seu Aegyptiacam; qua Aegyptij Veteres eam Indiam appellabant, quæ continet Regna Malabar, Zeilanum, Aurẽã Chersonesum & ad eam spectantes Samatram, Moluccas, Iauas, aliasque vicinas Insulas Auriferas, in quas Hiram classẽ Salomonis statutis temporibus expediuisse, non aurũ tantũ, gemmã, lapidẽ & ligna pretiosa, Pauones, Simiã, similiaq; quæ è dictis Regionibus, rebus huiusmodi refertis Classis Hiram secum attulit, testatur. Sed onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de nominibus gentium id clarè docet. vbi $\alpha\chi\alpha\phi\iota\rho$ هند. quod & Indiam explicat. $\alpha\chi\alpha\phi\iota\rho\varsigma$ verò هندي seu Indum, Ophir igitur nihil aliud est, quã India; aurum verò Paruaim ego existimo fuisse ex פראים Iauaim, hoc est è Iauis Insulis, ita enim has Insulas binas dici, apud Rabbinos me legisse memini. Cum itaque ex Erythraeo mari in Ophir seu Indiam adeò frequens fuerit expeditio; certè hac vsos opportunitate, nõ Christianã tantũ Reli-

Salamoni
Vnde aurũ asportatum.

$\alpha\chi\iota\rho$
Aegyptiacè Indiam significat.

gio-

gionis propagatores; sed & vereres Aegyptios eorumque Hieromatas, & philosophos cum dictis Regionibus ingens habuisse vltro citroque commercium, varia Aegyptiorum in ijs relicta testantur monumeta. Inter ea Ormus seu Hormuz nobilissima Persici sinus Vrbs, prima Aegyptiorum in Persia Colonia, & comoda ijs qui in India trajcere volut, statio, qua; ab Hermete Aegyptio, (a quo & nomen habet; هرموز Hormoz enim Arabibus idē est, quod Graecis Ερμης Mercurius) aedificata, Haithon tradit. l. de Tartaris c. 6. Iterum Reges Persiae Aelius Spartianus, ab Osiride; Plammossires dictos asserit, nec imperite, Osridem. n. primum in eas partes & dein in Indiam concessisse, Urbibusque exstructis populos ad meliorem viuendi normam redegisse, Diodorus sequentibus verbis tradit.

Ormus ab Hermete fundata.

In vita Adri:

l. c. 2.

Επιτα ποιησαδαι τινω πορειαν δι' Αραβιας παρα τινω Ερυθραν θαλασσαν, εως Ινδων κη τα πικρατος ο οικημενος, κτισαι δε κη πολεις εκ ολιγας εν Ινδοις, εν αις κη Νυσαν ονοματα, βελομνον μνημειον δυναστων εκεινης καθ' αυ εραση κατ' Αιγυπτον. φυτευσαι δε κη κτιρον εν τη παρ' Ινδοις Νυση κη δεσμωρον τω τω φυτον εν εκεινω μονη τω πορω ην κη τινω Ινδικω κη τινω ομαρον χωραν. πολλα δε κη αλλα σημεια ο εαυτη παρουσιας δυναστων κατ' εκεινω κη χωραν, δι' ων παραχθεις τω μετ' αχαις ερευς ην Ινδων αμφισβητηται περι τω θη, λεγοντας, Ινδον η.

Hinc per Arabiam, secus mare Rubrum ad Indos vique & Orbis habitabilis fines perrexit.

Nec

Nec paucas Indis Vrbes cōdidit, è quibus vnam vocauit Nysam AEgyptiæ illius, vbi nutritus fuerat monumentum relinquere volens. In hac Indorum Nysa hederam plantauit, quæ præ omnibus Indiæ, & finitimæ terræ locis tantum crescit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas aduentus signa reliquit. quibus Indi posteriores induciti, controuersiam mouent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Huius secuti vestigia, frequentius postmodum huiusmodi plagas AEgyptios adijisse verisimile est. Certè Perlarum Magos, Indorum Brachmanas, vti & cæteros Asiæ sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus, & cerimonias ab AEgyptijs nõ aliter, quàm hoc reciproco cōmercio accepisse, præterquàm quod clarè in vita Apollonij id doceat Philostratus; certè ipsa dictarum Gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; Cum in hodiernum diem in India, China, Iapone, Tartaria seu Cathaia, quin etiam in ipsa America, Solis, Lunæ, Siderum, Terræ, Animalium omnis generis cultum, nõ secus, ac in AEgypto ab immemorabili tempore, vigere intueamur. Polymorphas Osiridis & Isis statuas, Apides quoq; Anubides, Canopos, & similia AEgyptiorum monstra ibi passim coli reperias; pyramides mysticas & magnificentissima Tempa Genijs ad AEgypto-

Indorum
philosophi
omnem
scientiam
ab AEgyptijs
hauerunt.

Idolatria
AEgyptiorum
in
tota India
passim ad-
huc viget.

Q

ptio-

priorum normam erecta, verbo Aegyptiacarum rerum faciem vbique videas. Quæ omnia hic fusius declararem, nisi ea in primæ Oedipi nostri partis Syntagmate quarto (quam Simiam Aegyptiacam voco) fusissimè & particulatim pertractassem, quare Lectorem eò remittimus. Atque hæc sunt, quæ de Colonijs Coptitarum siue Aegyptiorum hucusque dicenda existimaui, de quibus non ignoro alios aliter forsan sentire posse; Verùm ista mihi visa sunt verisimiliora, potuissentque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesse assensum à Lectoribus violenter extorquere. Sufficit nobis, ex Aegypto factas in totum Orbem expeditiones, qui vnicus noster scopus erat, dilucidè, etsi fusrus forsan, quàm par erat, hoc loco demonstrasse. Quare his relictis ad linguam Coptam postliminio reuertamur.

Cap.

C A P V T . V .

*Vtrum Lingua Copta vera &
antiqua sit AEgyptiorum
Lingua.*

Veteres AEgyptios, præter Hieroglyphi-
cas literas (de quibus nos, cum non tam
scriptura propriè sit, quàm symbolica quædam
& sublimioris Theosophiæ per vniuersales ani-
mi notiones expressa repræsentatio; modo file-
mus) aliam propriã linguã, omnibusq; commu-
ne idioma habuisse, nequaquam dubitari debet,
nisi forsã eos quispiã per Hieroglyphicas notas,
gestu nutuque expressas, Astomorum more lo-
cutos asserat; quod ridiculũ, ne dicam stolidum
est asserere. Quænam igitur fuerit antiqua illa
AEgyptiorum lingua, si quis ex me quærat; ei
facilius quid sentiam respondebo, quàm quid
scripto prodere debeã; cum nullũ, quem in hac
vetustatis nebula sequar, inueniã; ita Scriptorum
omniũ in ea peruidẽda caligant oculi; ita altũ de
ea omnium silentium. Veruntamen quandoqui-
dem semper gloriosum esse duxi, in quam maxi-
mè arduis conari tantũ; ego sanè tõto penè se-
mestri spatio, quo Codicis huius nostri Copta-
rabici tum versionì, tum descriptioni incubui,
singulari semper studio, id vnum contendi, vt è

Difficul-
tas in in-
quirenda
lingua an-
tiqua AE-
gyptiaca.

Q 2 Sac-

Sacris Biblijs, Chronicis, atq; antiquioribus Scrip-
toribus Trismegisto, Beroſo, Herodoto, Philo-
ne, Plutarcho, Eusebio, Pauſania, Horo, Porphy-
rio, Iamblichō, alijsq; Hebræis, Arabicis, & Sy-
riacis Authoribus, vocibus antiquæ AEgyptiacæ
linguæ proprijs in vnum collectis, ijsque cum
Coptæ linguæ vocabulis collatis, quid de vtraq;
ſentiendum eſſet, cognoſcerem. quo labore id
tandem conſecutus eſſe videor, vt dubitatione
omni ſublata, id, de quo paulò ante ſuſpicabar,
clare viderem. Nam ex ijs, quæ ad noſtra vſque
tempora dictorum Authorum traditione perue-
nerunt, neſcio quid affinitatis vnus ad alteram,
(quemadmodum in ſequentibus monſtrabimus)
deprehendi. Nam examine cæterarum Orienta-
lium ad has inſtituto, ſicuti Copta ad antiquam
AEgyptiacam, ita vtraque ad nullam maio-
rem deprehenditur affinitatem habere, quàm
ad Græcam. Falluntur igitur omnes ij, qui illud
פנהח, quo iuxta vulgatâ editionem Pharaō Iose-
phum mûdi Saluatorem appellat, coacta & vio-
lenta deriuatione aliud, quàm AEgyptiacum
eſſe aſſerunt. Nam præterquàm quod, non D.
Hieronymus tantùm; ſed etiam quotquot de
eius verſione rectè ſentiunt, id AEgyptiacum
eſſe aſſerant; certè ipſæ Sacræ literæ non obſtan-
te defectu verborum id apertè ſignificantium id
adeò clarè fanè hiſce verbis môſtrare videntur,

Magna af-
finitas
AEgypti-
acæ lin-
guæ ad li-
guam
Græcam.

Tſaph-
nach Pha-
nehh

vel

Tſaphnat
phanech
non eſt
Hebraicū

ut

vt nulli amplius dubitandi locus relinquatur.

ו'קראפרעה שם'וסף
צפנתפענה

Gen. 41.
7. 44.

Hoc est & vocavit Pharaon nomen Ioseph Tsaphnath phanech. in hoc versu Hebraico, desunt quidem hæc verba (in lingua AEgyptia) ex quo unico aduersæ partis sententiæ erroris sui originem traxisse videntur. Sed eorum in Hebraico fieri mentionem, necessarium non erat, cum vocabulum à Mose hoc loco positum seipsum veluti peregrinũ, atq; ab Hebraica phrasi spurium, apud omnes linguæ sanctæ gnaros satis explicet. Quod & Rabbinii omnes fatentur. Rabbi Schlomo Iarri. hoc loco inquit וזני לפענה דמיון במרקה non est simile verbum Phanech in Scriptura. Cui subscribit Rabbi Abraham hoc loco ita commentans. אם זה מלה מצרית לא ידענו פרושה Si inquit hæc verba, verba AEgyptia, nescimus eorum significationem Cum autem barbarum sit & peregrinũ, & cuius, vti probauimus, significatio nesciatur, ex sequela sanè verborumq; cõtextu ad aliam linguam pertinere non potest, nisi ad eam, quæ Pharaoni erat vernacula, quaq; Iosephum quotidie alloqui erat solitus, videlicet AEgyptiam, cui affinẽ, imò eãdem diximus Coptã. Dicimus itaq; hoc vocabulũ Tsaphnath Phanech idẽ esse quoq; AEgyptiacum

Tsaphath
Phanech
AEgyptia
VOX.

Rabbinii

R. Salomon
Iarri in
comment.
huius loci

R. Abrahã
hoc loco

Y saph-
nath Pha-
nech idē
quod pfo-
tom pha-
nech

Pentateu-
chus Co-
ptus in Bi-
bliotheca
Vaticana
n.4.

Textus
Coptus

cum seu Coptū ψοτουκπανηκ vel ψονη
σοε φανηκ, quorum prius ψοντοε
in Aegyptiaca lingua futura; πανικ vel φαν
νηκ verò vatem vel Augurem significat, aut eū
qui futura & abscondita aperit. Hoc autem ita
esse docet Pētateuchus Coptus seu Aegyptiacus
qui ab iniuria temporū vindicatus, summo Reip.
literariē bono hodiē in Vaticana Bibliotheca cō-
seruatur. Vbi ψοντοεπανηκ pro Hebræo
נבאנבאך legitur vti. Οτοδαφαραω ελπε
γωδοτρεβολρι, τυτγδγτηγε//
χιηνωσχηφ οτοδαγτηποτρεβσωη
γεποθιωτγοτοδαγτ; πυχλαλ
ηποτβεφητγ. οτοδαγταλωγεξε
πετβερεσωοτσεεεαδαγτα, λωγ
εχειτβερεσωοτσεεεαδσποττ,
οτοδαπικριζω γεβολ δαχωγοτ
οδαγχαγεχειπικαδιτηρηνηεε.
& paulò post. Οτοδαφαραω τρεπφραν
ηνωσχηφχε ψονθον φανηκ.

Hoc est, *Dixit Pharaos ad Ioseph quia reuelavit tibi Deus, omnia quae locutus es, nunquid Sapiientiore[m] & consimilem tui inuenire poterò? & postea versu 42. Tulitque Pharaos annulu[m] de manu sua, & dedit eum in manu eius Ioseph; vestiuitq; eum stola byssina & collo torquem aureum circum-*
pos-

posuit . fecit que eum ascendere super currum suum secundum præcone clamante, vt omnes coram eo genuflecterent & propositum esse scirent vniuersa terra A Egypti. & post. versu 45. Mutauitque Pharaõ nomẽ Ioseph in **ΨΟΝΤΟΜΦΑΝΗΚ** (quod est futurorum vates.) Ex quo sanè luculenter patet nomen illud aliud non esse, nisi A Egyptiacum .

Non enim verisimile est, Pharaonem nomen Ioseph in aliam, quàm que ei vernacula erat, linguam commutasse . Sed si forsan cuipiam in hac versione Copta, vtpote lingua peregrina, barbara & hucusque Europæis incognita minus satisfactum esset, ille adeat 70. interpretum translationem, quam ita sanè congruam Coptæ reperiet, vt in nullo ab ea differre videatur. Sic enim verutt. *Καὶ ἐκάλεσε Φαραὼ τὸ ὄνομα Ἰωσήφ Ψοντομφανήκ*

& vocauit nomen Ioseph Pfontomphanech. Quod si nunc quispiam præter Sacræ Scripturæ testimonia profanas quoque desiderat authoritates, nec illæ defunt. Nam omnes eos qui futura prædicerent, A Egyptiaca voce Pfontomphantes appellatos esse, maximè verò Mosen hoc nomine ab A Egyptijs cohonestatum asserit Chronicum Alexandrinum hisce verbis: *Τὸν Μωϋσῶν μὲν*

τὸ ἰσαγαγὼν αὐτὸν τὰς πληγὰς, οἱ Αἰγύπτιοι Ψοντομφανήκην προσηγόρευσαν, ὃ ἐρμηνεύει δὲ ἀπεκαλύφθη τὸ μέλλον. *Mosem inquit, cum 10. plagis in A Egyptum introdiuisset, A Egyptij appellabant Pfontomphanchthi.*

70. Interpretes habet Pfontomphanech.

Gen. 41 n. 44.

A Egyptij Augures & Interpretes sōniorum & futurorum prædictores vocabantur Pfontomphantes.

Chronicò Alexandrinum f. 179 edit. Græcolatinæ

Moses ob prodigia patrata vocatur Pfontomphantes

cuius-

زفناه فانه قد خبا وكشاه

Zafnat fanech meschachhiono deasiotfo. Hoc est Inuentorem arcanorum, & absconditorum. Arabica quoque versio idem habet hoc loco.

Arabica
lectio.

و سنى فرعون انما يوسف موضع الخفي بابا

Et vocauit Pharaos nomen Ioseph quasi qui aperiret abscondita. Vaisimi Farauti Esma Iusef mutschalhahafiat. Samaritana tamen magis congruit Hebraeo textui, sic. n. in Vaticano codice legitur.

Pentateuchus Samaritanus Vaticanus cit. loco.

ⲕⲁⲓⲙ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ
ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ

Vaiomer Pharao al Iosef Ani Pharao vbalgatach lo iarim isch eth iado veeth raglo becol Mitfrain. Vaicra Farao schem Ioseph Tsaphnath phanech. Et dixit Pharao ad Ioseph Ego Pharaos & prater te non leuabit vir manum suam, aut pedem suum in vniversa terra Aegypti. Et vocauit nomen Ioseph Tsaphnat Phanech, id est arcanorum interpretē. Armenica verò Biblia: pro Tsafnat fanech habet Fesuut. vt in vaticano exemplari legitur

Armenica
Biblia
Vatica.

ⲕⲁⲓⲙ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ ⲛⲓⲛⲓ

R Eui

Eui gociatſi Paraun fanun Houſepu Feſuut . Et appellauit Pharao Ioseph Feſuut . &c. quod uocabulū quid propriè ſignificet ; nullus mihi Armenorum quibuſcum frequens mihi hic Romæ familiaritas eſt, explicare potuit . Atque ex hac authoritatum farragine luculèter apparet, hanc uocem *Tſaphnath phanech*, idem eſſe quod *Pſonthom phanech*, corruptumque eſſe ab Hebræis, ob difficultatem qua Aegyptiacas uoces pronūciabant. Nam cū hoc uerbum abſconditorum, reuelatorem ſignificare intelligerent; uerifimile eſt eos *Pſonthom* in *Tſaphan* (*per enim idem quod occultum eſt*) ut Hebraicæ phraſi lectione redderent ſimiliorem, tranſmutaſſe. In qua opinione fuiſſe uidetur *Oleaſter* in hunc locum cōmentans, ex Hebræorum libris perſuaſus. *Mihi uidetur*, inquit, *ſe Tſaphnath phanech dictiones Hebræe ſunt, nullum eſſe dubium quin priar rmbz Tſaphnoth ſignificet occultum, à rmbz quod eſt abſcondere, ſeu occultare. De ſignificatione uerò ſecundæ dictionis magis dubitatur, quod ea ſolum hoc loco reperitur. Rabini tamen noſtri omnes dicunt ſignificare reuelatorem lingua barbara. Quibus aſtipulatur R. Moſes Aegyptius uulgò Rambam maximarum difficultatum egregius interpres, qui & ob eximiam eruditionis ſuæ ſoliditatem, hoc in epitaphio ſuo in hūc diem ad lacum Genefareth in Palæſtina, uiſedo à poſteris Hebræis*

Eulo-

*Tſaphan
phanech
eſt corru-
ptum AE-
gyptiacū.*

*Oleaſter ex
R. Ieri in
com:
Gen:*

Eulogium meruit *מֹשֶׁה מִן־הַמִּצְרַיִם* ὡς νομοδότης à Mose
 ad Mosem non surrexit sicut Moses. Hic, inquam,
 Moses AEgyptius natione, in commentatione
 huius loci expressis verbis asserit vocem Zaph-
 nath phanech esse AEgyptiacam, qua arcanorū
 reuelatorem significarent, & ab Hebræis corru-
 ptam, & hoc ab ipsis linguæ AEgyptiæ peritis se
 accepisse. *Ἐὐλόγιον* igitur ad difficultatē pro-
 nunciationis vitandam in Tsaphnat versum, idē
 esse facile eā nomina comparanti patebit. Vnde
 satis mirari non possum, quid in mentem vene-
 rit Eugubino, quod Tsaphnat phanech verum
 AEgyptiacum, Pfontomphanik autem corruptū
 asserere ausus sit; tātūm abest vt hoc corruptum
 sit, vt potius 70. Interpretes ab ipsis Sacerdoti-
 bus AEgyptijs instructos, id tanquam propriam
 AEgyptiæ linguæ vocem posuisse, cēsendum sit.

Porro perperā sentit Diodorus Sículus apud
 Claudium Duretum, qui præterquàm quod lin-
 guam antiquam AEgyptiorum extinctam dicat,
 tantam eius ad Hebræam adstruit affinitatem;
 vt hæcæ duas Gētes sine difficultatē sese intel-
 xisse innuere videatur. Quod si verum est, quo-
 modo seruabitur illud psalmi de Ioseph loquen-
 tis, *Cum exiret de terra AEgypti, linguam quam non
 nouerat audiuit?* Aut vnde tantam ad Hebræam
 contraxit similitudinē, an è cōmercio, vel vtrius-
 que populi frequēti digressu? Sed Hebræos AE-

Eugubino
 in 4. supet
 Genes.

Diodo-
 rus Sículus
 apud Clau-
 diū Dure-
 tum delo-
 riginē det
 linguas
 decessit vni-
 uers. c. 44

Psalm. 80
 V. 4.

Genes. 41

Beniaminus Iudaeus

Arabica lingua affinis Hebraez.

Chaldaica & Arabica similes Hebraez.

Beniamino Itinerario manuscripto Hebraico Iudaici cuiusdam Romani.

gyptijs commiseri nefas esse, sacra pagina testatur. Si porro dixerimus quod à prima origine huiusmodi inter eos extiterit similitudo, id certè cum nulla huius rei existant vestigia, gratis asseremus. Quod porro alij obijciat illud Beniamini Iudæi asserentis, A Egyptiacam linguam ab Hebraica parùm differre, refutatione nõ indiget; cum illud nequaquam de lingua antiqua Aegyptiorum; sed Arabica, qua ante quadringentos circiter annos, quo tempore Benjamin Aegyptum lustrabat, vulgò utebantur, intelligendum sit. Hanc enim cū sororibus suis Chaldaica, Syra, Aethiopica vnicam matrem suam profiteri clarũ est. Et testatur Author libri Gozri. his verbis.

היה עלי שלש לשונות משוחבות מתרמות הארץ והערבית והעברית בשמותיהם והלכותיהם ובשמותיהם

Tres istæ linguæ, Chaldaica, Arabica, & Hebraica coniunguntur ex similitudine in nominibus suis consuetudinibus & ministerijs. Quĩ & hoc ipsũ textus Beniamini Hebræus clarè indicat: sic enim habet.

ונחנאל ראש הכנסת וסגדון יושב בשואן בית המלך בעיר הגדולה במצרים אשר היא ראשונה לבני ערב לשונם כלשון הקדש

Tractans de primarijs sectæ Iudaicæ viris. Inter hos, ait, primas tenet Nathanael; primus Ecclesie Synedrj, Sedens in Domo Regiæ in Soan in Vrbe magna Egypti, quæ filiorum Arab, id est, Arabum Metropolis est, lingua eorum sicut lingua sancta;

Vbi

Vbi forsitan pro voce Arabica *اب*, Authores *אב* quod Hebraeorum significat sumentes, erroris causam dederunt. Porro qui linguam Aegyptiam, Aethiopicam, Chaldaicam, Arabicam, Syriacam, alijsq; Orientalibus affinem dicunt, veluti Bibliander, Gesnerus, Volaterranus, Eugubinus, Ambrosius Theseus, nominibus quibusdam Coptis persuasum id asserere videntur. Patrem enim, ait Theseus, *אב* & *אב* filium appellant, & per literas non secus ac Hebraei, Arabes, & Chaldaei (quorum linguam quoque affectare videntur.) computant. Sed quid quaeso haec ad linguas Orientales? certe vti totius linguae, ita quoque nominum horum a caetera Orientalium linguarum phrasi diuersitatem maximam esse, nullo alio testimonio, nisi dictarum linguarum cum Copta comparatione, opus esse arbitror. Sed opera precium faciam si id exemplo aliquo demonstrauero.

Beniamini
Textus
corruptus
pro *אב*
accipien-
tis *אב*

Gesnerus
Volaterra-
nus, Am-
brosius,
Theseus,
introduc-
t: ling: Chald:
Syriac:
Armen:

Lingua
Aegyptia-
ca ad nul-
lam Ori-
entalium af-
finitatem
habet.

Hebraei	<i>אב</i>	Ab vben
Chaldaei	<i>אב</i>	Aba vbra
Syri	<i>אב</i>	Ab vabro
Dicunt Patrem	<i>اب والابن</i>	Ellab vallebr
Arabes	<i>اب والابن</i>	Ellab vallebr
Aethiopes	<i>አብ ወልደ</i>	Ab vawalda
Filium	<i>አብ ወልደ</i>	Hor cui ords
Samaritan	<i>אב</i>	Ab vben
Coptice Aegypti	<i>Ⲁⲃⲟⲩⲛⲉⲛⲥⲓ</i>	Phior nemfiri
	<i>ⲥⲩⲛⲣⲓ</i>	Quem

Quemadmodum è sequenti catholica religionis
versiculo (In nomine Patris & Filij & Spiritus S.)
toti orthodoxo mundo passim vsitato, patet .

Hebraei	<p>בשם האב ובן דוד הקדש Beschেম haab vben veruah hakodesch</p>
Ghaldei	<p>ܒܝܫܡܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܟܕܝܫܐ Bisma aba vbra varubha Kdischa</p>
Syri	<p>ܒܝܫܡܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܟܕܝܫܐ Beschেম abo vabro varucho Kudsch</p>
Arabes	<p>بِسْمِ الْاَبِ وَالْاَبْنِ وَالرُّوحِ الْقُدُسِ Bismillab valleb. varuch elkods.</p>
Aethiops	<p>በስሙ ወልደ ወልደ ወልደ ስፍላ። Basma walwalda wamanphas Kedus.</p>
Armeni	<p>Անն Խոր էւի օրծւ էւի Խօսն Տեր Եւ Anun bor cui ordu cui hocun serbu</p>
Samarit:	<p>ܒܝܫܡܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܟܕܝܫܐ Beschেম ab vben veruach haKkodesch</p>
Coptice	<p>Ϣϣϣϣ ϣϣϣϣ ϣϣϣϣ ϣϣϣϣ Chenpbra phiot nem pfi ri ne pipna et hu ab</p>

Qui

Qui iam verba in hisce paradigmatis proposita diligenter contulerit, videbit magnam quidem Orientalium hic citatarum linguarum ad se inuicem esse affinitatem; sed ad Coptam nullam prorsus. Quid enim *ⲛⲓⲱⲧ* & *ⲛⲉⲩⲏⲣⲉ* ad *Ab ben*, *Ab uabro*, *Ab ubnu*, *wawalda* & cætera huius generis obtineat, dispicere vix possum. Accedit quod Theseus linguarum affinitatem, ex vno atque altero vocabulo malè concludat. Nam hac ratione Germanicam dicerem maxime affinem Hebraicæ, aut etiam Persicæ, cum plurima cõtineat nomina dictis linguis propria. Pari ratione imprudenter faceret qui ex pauculis vocabulis Armenicis V.G. *Գուրգուրան* *Gurcudã* *Թուրքուրան* *Tataristan*, *Թուրքուրան* *Turchistan*, *Շաիսդան* *Schaisdan*; quibus vocabulis Indi & Armeni, Georgiam, Tartariam, Turciam Armeniã indicant, ideò Armenicę Indicã affiné esse concluderet. cum vix lingua sit, quæ non ab alijs quædam vocabula mutuetur, etsi ipsæ inter se sint diuersissimæ. Sed hæc de nomine Pson-tomphanech dicta sint.

Porro ij, qui nomen Moysis ab Hebraica voce non diductum, Hebraicum esse volunt, grauius quoque errant. Cum hanc vocem Coptam seu AEgyptiacam esse, præter Authores paulò post allegandos id certè sacra scriptura clarè indicet his verbis.

והיה הילד ותנחמוהו לבת פרעה והיה לה לכן ותקרא שמו משה
והוא יקראוהו משה כי אמר כי מן המים משיחתי

Philo de Vita
Mosis.

Adultum verò tradidit filiae Pharaonis; quem illa
adoptavit in locum filij, vocavitque nomen eius
Moyſes, dicens, quia ex aquis extraxi eum. Equi-
bus verbis clarè patet hoc nomen Moyſi non
à Parentibus; nec ab aliqua alio ex Hebraeo-
rum Gente; sed ab ipsa Pharaonis filia indi-
tum esse; quæ cum præter vernaculam AE-
gyptiani aliam familiarem non haberet; cer-
tè inuentum puerum eam AEgyptio nomine
Moysem, quasi diceret, ex aquis servatum,
appellasse, in confesso est; quin & id antiquissi-
mi Scriptores Philo, & El. Iosephus clarè ostendunt:
quorum ille in vita Moyſis ita differit.

Mos vel
Moy, aut
Mo. AEGY-
ptiacè idè
quod aqua

Βίνα: ἀδιδωσιν ὄνομα, διὰ τοῦ Μωσῆν ἐπίμωτος, ἀπὸ τοῦ
ὄρου τοῦ ὑδατός, ἀπὸ τοῦ αἰγύπτου. Το γὰρ ὑδωρ Μωσὶς ὄνομα-
ζουσι Αἰγύπτου. Post hac nomen ei datur sumptum
ex re ipsa, quod esset ex aqua sublatum. Nam
Aegyptiorum lingua Mos aqua dicitur; hic verò
l. 2. de antiquit: Iudæorum ita dicit. Καὶ αὐτοὶ
τῶ ἐπιμωσίου ταῦτῳ κατὰ τὸ συμβεβηκός ἴδεντο εἰς
τοῦ ποταμοῦ ἐπιμωσίου. Το γὰρ ὑδωρ Μωσὶς Αἰγύπτου
καλεῖσιν, ὅτις ἀπὸ τοῦ ὄρου ὑδατός σωθέντας. σωθέντες
οὐδὲ ἀμφοτέρων τῶ προσηγορίας αὐτοὶ ταῦτῳ τί-
θεσται. Et quia proiectus fuerat in flumen ab
hoc casu nomen sortitus est. Aquam enim AE-
gyptij Mo vocant. ὅτις verò servatum. Quare

com-

Et cum iam creuisset introduxit eum ad se
 filia Faraut, & factus est ei in filium, & voca-
 uit nomen eius Moses, dicens quia de aqua tuli eum.
 cui & Clem. Alex: l. i. Stromat: subscribit hisce
 verbis: Deinde nomen imponit Regina, Moyses, ca-
 pta etymologia eò, quod eum ex aqua susculisset.
 Aquam enim Moy vocat Aegyptij in qua moritu-
 rus fuerat expositus: Moysen enim vocant eum,
 qui ex aqua emersus respirauerit. Ad quod haud
 obscure alludit Targum Vzielidis his verbis.

ורמא רביא ואיתיה לכת פרעה וחוה לה הכיב הי כביר וקרר
 דגרה שחילה מן מו' דגרה שחילה

Et aduultum venire fecit ad se filia Pharaonis,
 & fuit ei dilectus, & cum iam validus esset,
 vocauit nomen eius Moyses; quia dixit (min de
 Moy) hoc est, de aqua eduxi eum. **ΜΟΥΣΗΣ**
 igitur Aegyptiacum est, non Hebraicum. à
 μου, & ρησ, quod ex aquis seruatnm dicit, vt
 bene Iosephus notat, compositum. Atque ex
 his colligitur, eos qui Musicam à voce Aegy-
 ptiacae μουσικη, quod aquam significare diximus,
 deriuant, eò quod Aegyptij primi eam ad aquas
 inuenerint, haud inconuenienter sentire.
 Cum enim in Aegypto Papyrus, & arundo ex
 stagnantis Nili lacunis copiosa propagine pul-
 lulasceret, ex arundine vero prima fistularum, &
 monaulorum intentio extiterit, occasione fi-
 stu-

Musica ab
 aquis sic
 dicta.

stularum arundinearum, quæ stagnantis aquæ soboles passim habentur, Musicam primæ fundamenta sua iecisse, haud inyerisimile est. Vnde & *Mēsa* quoque, quod artem Copticè significat, à *æuonæ* non malè diduxero, cum Aegyptios omnes artes occasione aquæ, & fluminum reperisse, alibi abundè demonstremus.

Præterea linguam Coptam Aegyptiacæ antiquæ, non affinem tantùm, sed & penitus eandem fuisse, præter eas, de quibus dictum est, innumeræ aliæ voces in omnibus antiquitatum monumentis adhuc superstites, affatim declarant. Verùm ne gratis id asserere videamur, dicta exemplis confirmemus.

Ac primò quidem 12. Mensium nomina, prisca Aegyptijs vsitata, Coptitis adhuc incorrupta manere Tabula Mensium Copticorum, id clarè demonstrat; quæ ex Thesaurò nostro Copto-Arabico depromptam, vnà cum Aethiopum, & Arabum mensibus proponere volui.

*Nomina Mensium Aegyptiorum
& Coptitarum, ut respondent
Mensibus Romanis,
& Aethiopicis.*

S. A. N.

ΝΙΡΑΝΗΤΕΡΑ ΒΟΥΤ ΕΡΕΤΤΙΝΙΤΙΟC
 dicit Coptita.

Nomina Mensium Ægyptiorum
 sunt hæc.

Thoth	Α 1 ΘΟΥΤ	ΘΟΥΤ	Μασκερρυμ	29 Augusti:
Paophi	Β 2 ΠΑΟΠΙ	ΠΑΟΠΙ	Τεχεμτ	28 Septem:
Athir	Γ 3 ΑΘΙΡ	ΑΘΙΡ	Ηεδαρ	29 Octob.
Chæac	Δ 4 ΧΟΙΑΚ	ΧΟΙΑΚ	Τεχσας	27 Novem:
Tybi	Ε 5 ΤΥΒΙ	ΤΥΒΙ	Θιρ	27 Decem:
Mechir	Ε 6 ΜΕΧΙΡ	ΜΕΧΙΡ	Λεκαχ	26 Ian:
Phame- noth	Ζ 7 ΦΑΜΕΝΟΥΘ	ΦΑΜΕΝΟΥΘ	Μεγαβιτ	26 Feb:
Pharmuchi	Η 8 ΦΑΡΜΟΥΧΙ	ΦΑΡΜΟΥΧΙ	Μιαζια	27 Mart:
Paony	Θ 9 ΠΑΟΥΝΟC	ΠΑΟΥΝΟC	Κονβουθ	26 April:
payni	Ι 10 ΠΑΥΝΙ	ΠΑΥΝΙ	Σεμ	26 Maij
Eriphi	ΑΙ 11 ΕΡΙΦΙ	ΕΡΙΦΙ	Κμαλι	25 Iunij
Mefori	ΒΙ 12 ΜΕΦΟΡΙ	ΜΕΦΟΡΙ	Ναχφι	25 Iulij

Re-

Residuos verò dies **μεντεμτερον**
επιτομαεν & c seu intercalares vocant,

Notandum itaque antiquitus, præsertim apud Aegyptios annum, etsi diebus tantum 360. constiterit, (qui quidem numerus propter æqualitatem diuisionis est aptissimus) neuiquam tamen annum omninò perfectum ac Zodiaco correspondentem extitisse. Quare Aegyptij Hierophantæ, qui cum scirent anno populari ad perfectionem deesse dies integros quinque, ac quadrantè, eum annum perfectum, si quando significare vellent, Serpentè in orbem, ac circulù cõuolutù, caudam ore admorsam Hieroglyphicè exprimebant; tanquam Sol perfectum & abfulutum Zodiaci curriculum non conficiat si quinque illè dies desint. Eum Serpètem **Νεσι** vocabant; retinent hanc vocè hodie Coptitz, & Aegyptij vetustissimi Christiani, qui **Νεσι** vocare solèt Nesi lingua prisca Aegyptiaca, seu Copta, de qua modo tractamus. Ita enim Onomasticum Coptum de ijs loquitur.

الشهور القبطيه سنتهم ثلثماية وخمسة وستين
يوماً خمس النسي يوم الكيس في كل اربع سنين
بدو السنه النوروز وهي لفظه فارسيه .

Alschahural Koptihieh sanathom toltmaieh
hhenseh satin iuman hhamis Nesi iumalkeis phil
col

De anni
Coptici
& Aegy-
ptiaci an-
tiqui ra-
tione.

Serpens
caudam
mordens
in orbem
circumuo-
latus AEG-
gyptiacè
Nisi dicitur . quo
nomine
Coptitz
dies ier-
onymus vo-
cant.

Onomasti-
con Cpta-
rubicum
fol. 55. de
mensibus
Copt:

142 Cap. V. An ling Copt. Vera AEgypti
 col arba Sanin badu allanee ilnuruz voahi
 lephath pharsieh.

Menfes Coptitarum sunt duodecim, annus
 eorum continet trecentos sexaginta quinque
 dies. quinque dies Nefi intercalatur omni anno
 quarto; Initium anni Neuruz, est illa vox Perfi-
 ca. Horus quoque Serpentem illum Κορμιοειδης
 εχνηματιο μη εν quo annum, Mundum, Regem, &
 alia significaban, Μηοι vocari scribit, sed cor-
 rupte, vt multa alia in Horo occurrentia; Nam
 fine anni Solaris etiamnum Coptitas Nefi vo-
 care, ex citatis paulo ante verbis patuit. Porro no-
 men επαγομεδων dictum est εν ετηοριον, tanquam
 olim annus 360 dieru simpliciter fuisset. Quod,
 vt dixi Hierophantæ ipsi nõ solum in libris suis
 scriptum habebant, sed & fabulam origini &
 causæ εν επαγομεδων adijciebant. Mercurium
 alea cum Luna ludentem vicisse, & septuagesi-
 mam secundam partem anni ab eo extorsisse,
 quam postea 360 diebus, qui modus erat anni
 prisca, adiecerit. Plutarchus ita rem narrat. Anit
 Rheam furtim in complexum Saturni venisse;
 mox & cum Sole congressam esse; sed quasi præ-
 gnatione damnatam, neque annum, neq; men-
 sem qui pareret inuenisse. Mercurij etiam amore
 captam cum eo concubuisse. Subinde antem
 eum Luna ludentem Astragalus diei cuiusque
 septuagesimam abstulisse, ex quibus 5 dies con-
 fe-

Apud Ho-
 rum Ser-
 pens Mifi
 dicitur.
 tu pro Mi-
 si corru-
 pto, lege
 Nifi.

Causa &
 origo die-
 rum επα-
 γομεδων.

-Plutarchus
 l. de Os: &
 Is: circa
 principii-

fecit eosque in centis sexaginta coniunxit; Eos nunc Aegyptij *ἱερογλυφίας* id est Superinductos vocat, & Deorū Natales putant. Ex quibus patet *ἱερογλυφίας* antè non fuisse, sed dicta occasione adiectas esse; quarum cognomina erant, vt infra subiecta sunt.

Ἐπιγλύφαι ἡτοι **ἩΙΟΙ** *νισί*

Πρώτη **OCIPIC** Osiris

Δεύτεα **ΑΡΟΥΡΙC** Arueris

Τρίτη **ΤΥΦΩΥC** Typhon

Τετάρτη **ΙCΙC** Isis

Πέμπτη **ΝΕΦΘΗ** *ἡτοι* *ἑποφείς* Nephte

Natales
Deorum
Aegy--
ptiorum

Annus ergo Aegyptiacus fuit dierum 365 sine quadrantis adiectione, cuius Thoth Mercurio dicatus primus mensis necessario caput ab ortu caniculæ. Solè in Leonem transeunte, nouilunio. Quia obseruatio anni, & temporum in caniculæ ortu ab Aegyptijs statuabatur: eaq; erat ipsis cursus Solaris epocha. Et quamuis eorum Thoth laxis habenis in anteriora fugeret,

Thoth pri-
mus mens
Aegypti:
incipit à
ortu Canib-
culæ.

ta-

tamen quarto quoque anno diem intercalabant, ut Diodorus Siculus lib. 1. Dies non secundum Lunam, sed secundum Solem metiuntur, triginta dierum mensem conficientes. Quinque autē dies, & quartam partem 1 2 mensibus adiungentes, anni cursum perficiunt. Quod ea qua sequitur ratione fiebat. Sit nouiluniū Thoth mensis, VG. prima die Augusti, Canicula oriente: post quartū annum Thoth superatis Kalendis Augusti ascendet in 3 1 Iulij. Quare AEgyptiorum Hierophātæ quinto anno ineunte, annū suum *Ιερολυφικόν* à secunda die Thoth auspiciabantur, & spacium illud quadriennij *Κωικόν ενιαυτόν*, item *Ηλιακόν ἔτος*, aut *ἔτος Θεῦ*, id est Solis, vocabant. Pari ratione quadriennio exacto, noui anni principium à 3: Thoth numerabant: quadriennium quidem exactum *ἔτος Θεῦ* appellantes, equabilem verò annū labentem quadrantem; ideo illum *Ιερολυφικῶς* designare volentes, quartam arui seu iugeri partem pingebant. Horus. *Ἐτος τὸ ἐπιστάδιον γερόντις, τέταρτον ἀρεας γερόντις. ἔστι δὲ μέτρον γῆς ἢ ἀρεας, πηχῶν ἑκατὸν. βυζύριμα δὲ ἔτος ἡπῆρ, τέταρτον λέγουσιν. ἰπιδὲ ἡ φασὶ τὸ πλὴν ἀνατολῆς τῆ ἀρεαυ ἢ Σώθιας, μέχρι τῆ ἄλλης ἀνατολῆς, τέταρτον ἡμέρας φερεσθῆσθαι, ὡς ἔστι τὸ ἔτος τῆ Θεῦ τριακοσίων ἑξήκοντα πέντε ἡμερῶν. ὁ δὲ κῆρ δὲ τριαιτηεῖδος περιεσθῆν ἡμέραν ἀριθμῶσιν Αἰγύπτιοι. τὰ γὰρ τέσσαρα τέταρτα ἡμέραν ἀπαρτίζουσι*

Instantem, inquit, annum significantes arui partem pingunt. Est autem ἀρεας vnde. Latinis aruum

Diodorus Siculus l. 1. part. 2. c. 1

Exemplū

Κωικὸς ενιαυτὸς seu Canicularis. annus.

Quomodo annus quadrabilem labentem Hieroglyphicè exprimeret.

aruum dicitur terræ mensura centum complectens cubitos. Itaque annum volentes dicere, quartum dicunt. eò quod ab vno, vt tradunt, Sideris, cui *Σώδης* nomen fecimus (Coptiticè *Γωϋ*), ortu ad alterum, quarta sit interiecta diei pars. Enim verò Dei (Solis inquam) annus 365 diebus absolvitur. Quamobrem & quarto quoque anno superuacuum diem computant, atque intercalant AEgyptij. quatuor siquidem diei quadrantes, diem perficiunt. Quæ confirmatur ab Eudoxo apud Plinium; cuius quidem lustrum nihil aliud est; quàm quadriennium caniculare, vt & computus Coptus antiquo AEgyptiorum computui, quo ad annos dictos ad vnguem quadrans, ostendit. de quo in fine opusculi huius fusius dicemus, vbi etiam quid per Neuruz Coptitæ velint, explicatum inuenies.

Plin: l. x.

Paret igitur ex dictis, Coptitas non mensium tantùm antiquorum AEgyptiorum, ac Nisi, seu dierum *ἡμερομῆρας* nomina, sed & omnem quoque computus Ecclesiastici instituendi rationem a Proavis suis acceptam, ad vltima vsque tempora traduxisse: At menses quidem Coptos eisdem cum AEgyptiacis non nostrum duntaxat Onomasticon; sed & cæteri Authores, quos infra citamus, abundè demonstrant. Ac mense quidem *Παομ*, Osiridem è diurna peregrinatione reducem, Pausanias tradit. Mense verò *Αβυρ*

Pausanias
in Arcad:

T

a

Φ &
 ρε
 ρουθ

Ephēbi

Paophi
 mensis.

Tybi
 mensis.

Plutarchus.
 Herodorus.
 Elymus
 Gyraldus.

Nomina
 planetarū
 in lingua
 Aegy-
 ptiaca

à Typhone occisum Plutarchus Author est. In
 nouilunio quoque mensis Φ & ρουθ festum
 agunt, eodem Authore teste, quod Osiridis in-
 gressum in Lunam nūcupant. Iterum trigesima
 Γουθ seu vulgò Ephēphi mensis festum cele-
 brant, quod naralem oculorum Hori nūcupant.
 Et octauum diem Παοφι, seu abeuntis Paophi,
 festum rursus agunt, quo baculos Solis nasci te-
 nent; & sexto eiusdem Harpocratem ab Iside gi-
 gni. Idem 7 die mensis Τυβι, seu Tybi sacris
 operantur A Egyptij, eumque diem vocant ad-
 ventum Isidis è Phœnicia, & in placentalis hip-
 popotamum ligatum efformat. Verùm qui plu-
 ra huiusmodi desiderat, consulat Plutarchum,
 Herodotum, & ex recentioribus Lihum Gyr-
 aldum, è quibus dicta ferè desumpsimus.

Porrò nec mensium tantum A Egyptiorum
 nomina; sed & Astrorum Copticis vocibus
 respondent. Dicunt A Egyptij Solem Patrio
 nomine Πρη ab ignea, qua pollet, virtute; Sa-
 turnum Ρηβαν Rephan, de quo mentio fit 7
 Actorum. ρουθ Lunam &c. quibus Copra
 Planetarum nomina magna ex parte respon-
 dent; vt in Tabula adiuncta apparet.

μη

Πιζεφαιςτηρεταω†
 † Planetarum seu ambulantium Siderum
 nomina.

Copticè	Latinè.	Hebraicè.	Arabicè
Πιιοθ	Luna	לכנא	القمر
Πιερενς	Merc:	מרכב	عطارد
Coτροτ	Venus	נוגה	الزهرة
Πιρη	Sol	שמש	الشمس
Uολοχ	Mars	מרכס	المريخ
Πιζεεϋς	Juppiter	שבתאי	المشتري
Ρηφαι	Saturnus	שבתאי	زحل

Verùm hæc Planetarum nomina in Oedipo
 nestro Hieroglyphico exactius discutiemus. Ex
 stellis fixis apud antiquos AEGyptios reperio ce-
 lebratissimum Sidus **Cωθις**, quod **Σιότιον**
 interpretantur. Sed & idem reperio apud Co-
 ptitas nuncupatum **Cιω†** Sioti. Cum verò
Cωθις Sidus ab AEGyptijs Sanctum dictum

Cωθις
θις
 Stella quæ
 canicula
 seu
 ἀργονύκτιον
 appellatur.

fuerit , vti in præcedentibus ex Plutarcho mô-
 strauimus ; ideò Coptitæ idem **СΙΩϚ**, vel
СΩΘΙC, & **ϚϚ** quoque, hoc est sanctū ap-
 pellasse videntur . Vnde apparet **СΩΘΙC** &
СΙΩϚ idem esse nomen, eandemque rem si-
 gnificare. Multa similia ex Thesauro nostro Co-
 pto patefient . Dixerunt prisca à Chamo Noemi
 filio , AEgyptum *Χημιας*, (à quo & Chemitæ apud
 Berosum AEgyptij dicuntur) quam Neoterici
 Coptitæ modò vocant **Χημιας** , nomine prio-
 ri haud absimili , atque ex hac voce postmodum
 Græcis mista, heterogenea nata nomina mon-
 stra, magnâ passim corruptionis occasionē de-
 derunt. Vti ex voce *ἑρμοχάμιος*, aut *ἑρμολάμιος* quod
 Mercurium, vel interpretem AEgyptium signi-
 ficat, voce è Græca & AEgyptia conflata patet.
 Similia hic de nominiibus **СΒΩ**, **ΦΘΑC**, **ΒΑΛ**.
ϚϚΦΗ, dicere possem, nisi earum vocum di-
 scussionem alijs locis reseruassem.

Prætereà Horus & Apuleius plurima nomina
 proferunt , quæ cum Coptis comparatâ magnâ
 vtriusq; linguæ ad se inuicè monstrant affinitatē.
 Vocat Horus in Hieroglyphicis Serpētē **ВβαιϚ**,
 vel vt melius **ВрβαϚ**, Accipitrē **ΒαιεϚ**, Cor-
 nicem **Сори**, Cucupham **Вррр**, Cicumam
Сiconiam, quibus in lingua Copta totidem vo-
 cabula respondent **ΠΙΟΦΙΟΝ**. **ΒΑΙϚ**. **ΒαιϚ**.

ΠΙ

Nomina
 AEgyptia
 animalium

Πικρο **Κοκκοφ** **ατ** **τ** **κακα** **ατ**. Sbo
 Vocant Aegyptij institutionem **ατ** Nomen
 quo nomine & Coptitæ eam vocant. ynde & de- Aegyptiū.
 riuata eius **πρετ** **ατ** **ατ** **ατ** Magister. **ατ** **ατ**
ατ cognitiones. **ατ** **ατ** **ατ** nouit, cognoscit,
 seit, &c. Nomina quoque Plantarum ab Apu- Nomina
 leio in suo, de virtutibus plantarum, tractatu in- Plantarū
 dicatarum, cum Coptiis herbarum nominibus Aegyptia.
 comparata exiguam habere differētiā compe-
 riuntur. Vocant, teste Apuleio, Draconteam seu Apuleius
 Viperinam, Aegyptij Eminion, cui Coptum; c. 9. l. 1. de
ατ **ατ** **ατ** in eadem significatione. respondet. Plantis;
 Atque hæc est herba cuius Plutarchus meminit
 à Magis, & Prophetis in Mythræ sacrificijs vfi- Herba
 tata, Omomum, dictum. de qua nos fusè suo Omomum
 loco. Item Scolopendrium, seu Adianton, quod
 alij piper aquaticum quoq; nūcupant; Aegyptij
 pheper vocant, Coptitæ **ατ** **ατ** **ατ**. Peristereon
 etiam dicitur Thiophenges, quod iuxta Coptam
 deriuationem idem sonat, ac Dæmones apparere
 facere, à Prophetis Pharijs teste citato Apuleio,
 dicebatur **ατ** **ατ** **ατ**. sanguis videlicet Mer-
 curij. Pari ratione Pemptempham donum Dei
 à **ατ** **ατ** **ατ** & **ατ** **ατ** diductum quo nomine
 ob eximiam qua pollet vim, Verbenacam Co-
 pro-Aegyptij vocant. Saphta verò ex **ατ** & **ατ**
 compositum, id est, quod contra Deum, quo no-
 mi-

mine AEgyptij prisci, & Coptitz modernū Hyosciamon herbam vocāt: atque hæc est herba quam Typhonion teste Apuleio Sacerdotes AEgypti vocabant, eò quod illa herba Typhonis naturæ esset, & Osiridi AEgyptio Deo contraria. Portulacam prisci dicebant $\Upsilon\Delta\epsilon\lambda\epsilon\omicron\upsilon\tau$ $\theta\omicron\varsigma$, quam Coptitz $\Upsilon\epsilon\epsilon\lambda\epsilon\omicron\upsilon\tau\zeta$ corruptè dicunt; Centauream verò illi $\alpha\delta\theta\mu\iota$, hi $\alpha\delta\tau\acute{\iota}\alpha\mu\alpha\varsigma$. His adiungi possunt Mene, Sylichō, Thaborin, Emen ipse, herbarum nomina AEgyptia, quibus in Latino respondent Satyrion, Scylla, Chamæleon, Dictamnus, quæ cū Coptis dictionibus comparata, ex quo fonte profluxerint, facile monstrabunt. Sed cum huiusmodi vocabula ab Authoribus multis tractata, ac paulatim corrupta à genuina appellatione recesserint; consultò de ijs tacemus, ne forsitan, ob plusculum discrepantia verba, coactam & violentam comparisonem instituisse videamur.

Cum itaque (vt ex dictis patet) nu lla lingua antiquæ AEgyptiacæ Copta similior sit, certè indubitatum relinquatur, eam veram esse & germanam antiquæ AEgyptiacæ linguæ filiam: non puram quidem, qualis ab initio, videlicet florecentis AEgyptiorum Imperij, tempore Patriarcharum vigebat; sed è varia hominum, linguarumque commixtione, statusque AEgyptiaci fre-

quen-

Cap. V. An Ling. Copt. Vera AEgypt. 151

quæ mutatione, succedentibus sæculis corrupta.

Cæterum vnum meritò quispiam mirari possit, cur nullus apud Coptitas AEgyptios de Gentilium Deorum nominibus, præter vnicum Ptha (de quo in sequente capite) sermo sit. neque enim unquam Osiridis, Isis, Hori, Ichtó, Emeph, aliorumque à Plutarcho & Iamblichò citatorum nominum; etsi id singulari semper studio inquisiuerim, in eorum libris mentionem fieri deprehendi. Quod cum me multum perplexum, & ancipitem animo redderet, reperi tandem, id non factum esse, quod Coptitæ huiusmodi nomina ignorarent; sed quod summæ religionis amore moti, nefas esse putarent, sacras historias, in quibus conscribendis toti erant, fabulosis Gentiliu Deorum nominibus profanare; in hoc imitantes Hebræos, qui alto quoque silentio huiusmodi nomina suppressisse videtur, tum quia AEgyptijs nunquam licitum erat Hebræis commisceri, tum ob summam Idololatriæ, ac alienæ seruitutis detestationem, quam tanto odio persequerentur, ut falsi numinis nomē, vel ore proferre, crimē existimarent morte piandū; atque hæc est ratio, cur non nomina tantū; verum etiā ipsas historias eorū, quæ in AEgypto quondam ab Heroibus & maioribus eorū gerebantur, veluti teneris mētibus noxias attingere temerariū existimarent. Sed quid de nomine Dei Copto sentiendum sit, iam aperiāmus.

Apud Coptitas nulum Deorum nomē præter Ptha superest.

Cap.

CAPUT .VI.

*De nomine Dei Copto Φ†
Phtha eiusque Origine
atque mysterijs.*

F Requens omninò apud Coptitas est illud nomen Φ† Phtha, quod tamen, vtrum idem sit cum illa Phtha antiquo Aegyptiorum Numine, cuius Iamblichus, Plutarchus, alijq; meminere, non immeritò quispiam dubitare posset. Sunt, qui ab ipsis Coptitis instructi hoc nomen Dei Φ† nequaquam expansum; sed abbreviatione contractum esse asserunt; nec legi debere Φ† Phtha; sed Φ† Phnutha, aut Η† Phnutha. atque hi quidem aliam assertionis suae rationem non adducunt, nisi Pythagoricum illud *αυτοῦ θεα*, auctoritatem videlicet Coptitarum prætendentes, à quibus id se didicisse gloriatur. Verùm cum hisce temporibus Sacerdotum Aegypti ruditas, & summa antiquitatū ignorantia, prætereà linguam Coptam perfectè callentium in Aegypto paucitas passim notissima sit, non video cur huiuscemodi imperitis hominibus in hac maxima vetustatis caligine, tan-

*Iamblichus
Seg. 8. 15.
Euf. de præ-
paratione
Evangel.
Plutarchus
l. de Osir:
Iside.*

tanta sit fides habenda ; Ego certè, qui huius rei veritatè è Coptitarũ monumentis summo studio inuestigare contendi, nomen Dei ΠΙΝΟΥΤΙ sepe sæpius quidem; ΦΝΟΥΤΙ autem, quod ipsi ΦΤΙ contracto æquipollere dicunt, nunquam in vilo Coptorum monumetorũ me legisse memini. E quo vel solo luculèter patet, ΦΤΙ à nomine Dei ΦΝΟΥΤΙ, vel vt melius, ΠΙΝΟΥΤΙ, omninò diuersum esse. dato tamen, non concessò, ΦΤΙ idem esse, quod ΠΙΝΟΥΤΙ, inde tamè nulla ratione sequitur, illud in abbreviacione sua non Phtha, sed ΠΙΝΟΥΤΙ necessariò pronuncianduũ esse, cũ nemo ignoret, plerorumq; Orientaliũ morè esse, abbreviata nomina qualiaciũque maioris breuitatis causa, eo quo scribũtur modo, abbreviatè pronuciare; Rem aliquibus exemplis clariore reddo; ΠΩC abbreviatũ Dei nomẽ, apud Coptitas idẽ est, quod Dominus. nec aliã tamẽ pronuciacionẽ, nisi quã literẽ dat, habet. אלה & אלה Agla & Haba, Hebræorum Dei nomina abbreviata sunt; ex ijs literis quas אלה תבורת appellat, resultantia; Agla quidem ex capitalibus dictionum sequentis sententiæ.

Rasche theboch.

אלה תבורת אלה תבורת אלה תבורת

hoc est

Tu es fortis in æternum Deus.

V

Ha-

Haba verò ex hac sententia emergit;
 אלהים בן עשרה Sanctus benedictus ille nec
 tamen dum mentio fit. horum nominum,
 ea expansè, sed contractè, vt gnari huius linguæ
 sciunt, pronunciantur. Innumera similia ex Heb-
 ræis, Arabibus, Syriacis, Persicis, hîc adducere
 possem; si aut fusiores demonstrationes requi-
 reret patefacta veritas, aut Prodromi festinatio
 id permetteret. Manet igitur, abbreviata Dei
 nomina non necessario expansè pronunciani.

Alij verò, qui hoc nomen Φ (eò quod Ψ
 litera, non Θ Th; sed D sonet) ideo non Phtha,
 sed Phda pronunciani debere asserunt, similiter
 falluntur. Cum in propatulo sit, hanc vltimam,
 literã Alphabeti Coptici Ψ , mystico Hebræo-
 rum, & Samaritandrũ Thau, Græcorum Θ , sono
 æquipollenti omninò respondere; quod autem
 Aegyptij Copticæ id passim veluti D pronun-
 ciant, id nos tam ob naturalem pronunciatio-
 nem, quàm ob linguæ vitium, quo in hac litera
 Ψ pronunciana Copticæ laborant, fieri cen-
 sendum est.

Sed dicent alij, interisimile esse, Christianos
 Aegyptios hoc profano Dei gentilis nomine
 pro veri Dei nomine vfos esse; Verùm his respõ-
 demus; hoc nomen Φ vnum fuisse ex abso-
 lutis Dei nominibus, qualia Thoyth, Emeph,
 Ichthõ quoq; erat, certos Dei effectus explicãtia.

&

& qualia apud Hebræos, יהוה Ichoua, מקום ma-
 kom, שם Schem. אדוני Adonai אל el. & apud Arabes
 الله alla; ac proindè vitio ijs nequaquã vertendum
 esse, si illud nomen Dei vnà cum lingua Aegy-
 ptiorũ Veterũ retinuerint. His igitur ita præliba-
 tis, nunc tandè, quid propriè sit illud Dei nomen
 Ⲫⲏ, vnde deriuatum, quæ mysteria referat,
 aut cuius rei Hieroglyphicum sit, postliminiò
 aperiamus. Dico igitur hoc nomen Dei Ⲫⲏ
 Coptitas ab Antiquis acceptum inter secreta,
 & mysteriosa Dei nomina, recensuisse. quod vt
 intelligatur sciendum est. Mysticorum nomi-
 nũ rationẽ olim postulasse certis quibusdã Cha-
 racteribus, seu Monogrammis distingui, ne cõ-
 muniõribus vocabulis mista profanarètur; quod
 præ cæteris Gentibus, Hebræis, Chaldæis, Arabi-
 bus vsitatum fuisse legimus: qui nomen Dei
 non tãrũ mysticè scribebant; sed & illud aper-
 tẽ scribere aut temerè quoquẽ pronounciare sub
 grauissima pœna prohibebant. Vndè Rabbi
 Iohanan filius Beroca, in Pirckeaouth dicit.

Rabbi
 Iohanan.
 פירקי
 אבות

כל המהלל שם שמים כסתר נפרעין ממנו בגלוי אחר שונג ואחר
 מור בחלול השם

*Omnis, inquit, homo, qui clam et in secreto veren-
 dum Dei nomen inhonorat, iste palàm debitas sce-
 leri suo penas luet.* Rabbi Ionathan quoque in
 expositione sua Chaldaica, quæ Syriacis literis

Rabbi
 Ionathan

156 Cap. VI. De nomine Dei Phtha.

scripta in Vaticano seruaturs, hanc ad fidelium
cætum facit admonitionem de Dei nomine
non publicando.

Targum
Babyloni-
cū Syriacis
litteris scri-
ptum in
Bibl. Vat.

ⲛⲓⲙⲓ Ⲓⲣⲁⲓⲗ ⲛⲉⲙⲑⲏⲁⲗ ⲛⲉⲙⲁⲕⲏⲙ ⲛⲉⲙⲏⲁⲕⲏⲙ
ⲛⲉⲙⲏⲁⲕⲏⲙ ⲛⲉⲙⲏⲁⲕⲏⲙ ⲛⲉⲙⲏⲁⲕⲏⲙ ⲛⲉⲙⲏⲁⲕⲏⲙ

Nomē Dei
Tetragra-
maron va-
riè refere-
batur.

Ami Israil lu mephar sem menachum sino mo-
rih dalloh metul mezci alho beiuma ddina raba
Popule meus Israel nemo ex te publicet nomen, seu
verbum Dei, quia non iustificabitur, quicumque fe-
cerit illud, in die iudicij magno. Ac proindè stu-
dio summo magnum illud nomē Dei תִּפְּאֵרֶדְךָ
מֵאֵל, quod תִּפְּאֵרֶדְךָ appellant, tegebant; & sicut
ob supremam Diuini Numinis reuerentiam id
humanis labijs pronunciano profanari nollent,
ita nec legi. Quam ob causam varijs id modis
referebant; nunc per tria Iodim circulo inscri-
pta, ad 3 Diuinas proprietates, quas תְּרֵימֵימ
vocat, in arbore Sephiroth indicandas. vti apparet.

Ⓜ. Nunc per , & n, vti sequitur. Ⓜ. Sæpè
quoque per vnicā tantummodo literam
aut n, quibus singulis scribendi rationibus
maxima quæuis mysteria insinuabant. quemad-
modum in Hieroglyphico opere fusè declarabi-
mus. Quamuis apud Græcos nomen Dei his tri-
bus literis ΙΑΩ scriptū quoq; reperiam.
vel vt in circulo sequenti Nam Diodorus,

Si-

Siculus, qui primus, si Plinio credendum est, apud Græcos nugari desijt, spectatorque rerum plurimarum fuit, inter cætera, Mosē hoc nomine vocatū his verbis prodit. Apud Iudæos Mosēs ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges dare præseferēbat &c. Quo loco nomine Iao sacrosanctum Dei Tetragrammaton יהוה à Diodoro designatum esse, certum est. Græcos enim istud Dei nomen sic scripsisse, tūm ex Macrobio, tūm ex Clemente Alexandrino clarissimè patet; Macrobius enim cum Deorum omniū nomina ad vnum Deum referre vellet, hunc Orphei versiculum recitat.

Plinius l. 7. c. 56. &c. 12. l. 5.

Diodorus l. 34

Mosēs Iao dicitur.

Macrobius Saturni l. 1. c. 18.

Orpheus.

Εἰς Ζεῦς, εἰς Ἀδης, εἰς Ἥλιος, εἰς Διόνυσος.

Id est. Iuppiter est vnus, Pluto vnus, Bacchus est vnus, vnus Sol;

Vel vt Caninius vno versu tradit

Bacchus, Sol, Orcus, & Iuppiter vnus & idē.

Caninius.

Huius, inquit, Macrobius versus auctoritas fundatur Oraculo Apollinis Clarij, in quo aliud quoquè nomen Soli adijcitur, qui in eiusdem sacris versibus, inter cætera vocatur *Iao*. Nam consultus Apollo Clarius, quis Deorum habendus sit, qui vocatur *Iao*, ita effatus est.

Oraculum Apollinis Clarij.

Ὀργια μὲν δευαῶτες ἐχθρῶ πικρῶθία κούθη.

Ἐν δ' ἀπάτη πάρη (μύσις κα) νῆς ἀλαπαδνός.

Φεάζει τῷ πρώτων ὑπατρὶ Θιόν ἱμῶν *Iao*.

Quorum versuū sentētia sic à Caninio appēditur.

Orgia qui norunt, arcana recondere par est.

Oraculum

Fra-

58 Cap. VI. De Nomine Dei Phtha.

*Fraudē mētis inops agitat, quē inscitia versat.
Diuorum summum cunctorum en accipe Iaw.*

Clem. Alex.
l. 3. Strom:

Clemens Alexandrinus, quatuor literarum, inquit, nomen mysticum est, quo illi circumbantur, qui soli adytum ingrediebantur. Dicitur au-

Iaw quasi
o dr.

tem Iaw, quod exponitur Existens (ὁ ὤν). Verum de hoc nomine Iaw eiusque mysterijs, in hieroglyphicis fufius tractabimus, cum de Basilidis, Valentini, Marci, aliorumque Gnosticorum, qui primi hoc nomen Iaw ad superstitiones innuerras traduxerūt, dicemus. quare hisce per transennam dictis, ad nostra monogrammata reuertamur.

MeKubalim aliàs
Kabalistæ.

Secuti sunt hosce Hæbræorum Mekubalim, omnes propè Oriëntales populi. Nā præter Chaldæos, qui nomen suū diuinum plerumq; sic referunt י , aut sic etiā י י י , vt in antiquis manuscriptis apparet. Græci quoque hosce secuti Christi Seruatoris nostri nomen, mystico hoc monogrammate diuinitus accepto formare sunt

Chaldæi.

Græci.

soliti. Ϟ . vel αϞω . cuiusmodi μωνὲ γεωμῆα

adeò in primitiua Ecclesia post Constantinum Magnum vsitatum fuit, vt nullum Christianorum epitaphium eo carere videatur. Quemadmodum hic Romæ in Callisti, Priscillæ, Lucillæ, Calepodij Cæmiterijs subterraneis non semel cum summa animi voluptate videre licuit. Et egregium illud Romæ subterraneæ opus recens
edi-

Roma
subterranea Iacobi Bosij.

edicum luculenter demonstrat. Hanc itaque arcanam nominis Dei & Christi scribendi rationem ad Latinam quoque Ecclesiam traductam, monstrant sequentia monogrammata Christi

Latini.

IHS . XC . quibus monogrammatum

dictorum apud Coptitas scribendi ratio, adeo affinis est; ut, an Latini à Coptitis, an hi ab illis eam desumpserint dispici vix possit. Simili enim characterum genere dicta nomina effigiant.

Coptitz:

IHC . XC . Iesus Christus . Armeni

Armenorum mysterium in literis.

quoque nomen Dei, ac summa quævis mysteria fidei, teste Ambrosio Theseo, literis consignant. Nam per primam Alphabeti literam *Ⲁ* quam *Aip* vocant, coniunctam ultimæ dicti Alphabeti, videlicet trigesimæ nonæ *ⲟ*, quæ *Aipun* dicunt, idè denotant, quod Hebræorum sapientes per ζ Iodim circulo inscripta, seu quod Græci per primam & ultimam Alphabeti sui literam *A* & *Ω*, videlicet illum, qui se *A* & *Ω*, *Ⲁ* & *ⲟ* *Aip* & *Aipun*, principium scilicet & finem esse dicebat. Nam in *Ⲁ* *Aip*. prima Alphabeti Armeniaci litera, quæ tribus lineolis ad basim literæ perpendiculariter erectis effigiata est, tria in vno cōveniunt, Pater videlicet, & Filius, & Spiritus Sanctus; tres vnum sunt. Et *ⲟ* *Aipun* trigesima nona litera Alphabetum claudens, nec ad

Mysterium Trinitatis.

qua-

quadragenarium numerum transire permittens, orbis est in se reuolutus, atque reflexus principio & sine carens, Trinitatis unionem inscrutabilem designat. Testatur hoc monogramma Armenicū, quod in libro, seu charta quadā cōuoluta Armenicè scripta Bibliothecæ Vaticanæ, orationū principijs præfixū videtur; vt sequitur;

Liber seu Charta cōuoluta Armenicè scripta in Vaticano.

Quid Armenicè Heli Hubel.

ac proindè hoc nomen per huiusmodi characteres repræsentatum idem est, quod Հելի Հու. պէլ որ Թարգմանն մեծէ մծ. Heli hubel vr tartmani mietie astuuati, hoc est, *Heli Hubel quod exponitur magnus Deus*. Alia præterea plurima in voce Adam, quam per primam hanc literam referunt, recōdita Sacramenta ostendū.

Adam.

Sed quia illa digna sunt scitu, ea hīc subiungā. Dicunt Armeni literā *u* Aip propagationis humani generis per Adamum primū, & redemptionis deperditi, per Christum Adamum secundū factæ, symbolū esse. Hinc eā vocant mysticè *ադամ* Adam. hoc est Հող huug terram aut Հող-երկեր զրէ. argir terra virgo; vel Հող մարման յեղ huug marmatial, terra incarnata, aut Հորիտե Հող. carmir huug terra rubens: vel quæ admodum alij quoq; explicant, teste Ambrosi Thef: qui ex terra tota sua, de quo illud quoque D. Pauli intelligunt Armeni որպես ադաման հաւեւեքէան մեզան նյնպէս ընէ. ալ հեղեանս կէս

Adam significat Terram. Terram Virginem. Terram incarnatā. Terram rubentem. Eum qui ex terra tota sua.

ἡ ἑρμηνεία αὐτῆς vrbes Adamauen amenechian merran nun bes Christus eui amenechian ghen tanatian *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur* . Sed hæc ideo fufius tradidi, vt ostenderem, quanto Oriētales populi huiusmodi myfteriosos Characteres honore profecuti ſint . Arabes quoq; ad ſuperſtitionem vſque huiusmodi myſticis monogrammatiſ ſingendis deditos, ſatis ſuperque in Hieroglyphicis noſtris apparebit; Tempus me chartaque deficeret, ſi omnia de myſticis Oriētalium nominibus recensere vellem, quare ijs omiſſis ad Coptitas redeamus.

Arabes
ſuperſti-
tioſi in
nominibus
Dei.

Non ab ſimilem itaque rationem Coptitæ in myſterioſo nomine **Φ** **†** Hebræos imitati, obſeruaffe videntur . Conſtat id duobus elementis **Φ** & **†** (quamuis in Coptitarum libris id monogramma contractum etiam reperiam, vti in characteribus paulò poſt ponendis apparebit. Per **Φ**, eadem quæ aut Hebræi per characterem **Ⲫ**, vel Armeni per literam **Ⲱ**, naturam, nempe Diuinam 3 perſonis ſubſiſtentem, idque per tres lineas quibus litera cōſtat, ſignificatam; aut etiam Perſonam Chriſti duabus naturis ſubſiſtentem, non incongruè per circulares ſimul, & rectas lineas, quibus character componitur, quarum illæ Diuinam, æternam, immortalẽ, incorruptibilem; hæc verò humanam & ex ſe,

Figura
Φ **†**
quid my-
ſticè ſi-
gnificet.

X

na.

naturam fragilem & mortalem refert, designasse videtur. Per \dagger verò, quæ in Coptico Alphabeto ultima est, & Thau vinificum illud signum salutis humane affectat, scilicet Seruatore nostrum, qui corpus ex elementorum commistione coagmentatum, (quæ elemēta aptè per quatuor Crucis \times ramos designantur), assumens, voluntarium Crucis supplicium subiit, vt quadripartito mundo salutē perdit arestitueret, eos in digitasse verisimile est. Verum si hæc forsā alicui minus placeant, audiat quid mihi ex insperato in mentē venerit. Tradunt Aegyptij, teste Eusebio, Supremum illud Aegyptiorū Numen, quod Eimeph vel Hemeph vocant, (alij corruptè Cneph, vel Eimeth) ouum ex ore producere, è quo Deus, quæ Phtha nuncupant, nascitur. Græci Vulcanum, Taautū Phœnices appellant; De quo Suidas his verbis. Θ θα δ Ἡρακλῆος ω θα Μισθῆταις, ἢ ω αεγυπτιακοῦ Θ θα σ οι λελελυκε. Phthas Vulcanus dicitur à Memphitis, & proverbium est, Vulcanus sine Phthas tibi locutus est. Mundum itaque per duū intelligētes cum pingere vellent, in circulo Serpentem seu Aspidem Ἰερακόμορον , quemque ob igneam quandam viuacitatem Deum existimabant, vocatum Αγαθοδαίμονα , ea ratione adaptabāt; vt Θ Theta græcæ literæ simillimum constitueret characterē. Atque hac figuram quem vniuersum regere, atque conseruare cre-

Tau signū

Euseb: de
preparat:
Euangel:
1.3.6.2. & 3

Heme ph
ouum ex
ore pro-
ducit è
quo Deus
Phtha.

credebant, descriptum adorabant, & sanctè venerabantur. Hoc item nomen Dei aiebant peragere vniuersum Orbem; de quo ita Iamblichus. *Hanc sanè, inquit viam deificam & anagogicã ad diuina Mercurij docuit, & differuit, explanauit, & eandem interpretatus est Bytys Propheta Ammoni Regi; quam iuuenit in adytis descriptã literis Hieroglyphicis in vrbe Aegyptia, quam Soin appellat, Idem Propheta Dei nomen tradidit, nomen inquam Dei perambulans vniuersum mundum.* Hæc Iamblichus. Constat autem totus character duobus, circulo, & serpente, qui alis extensis capiteque accipitrino sursum sublato, cauda deorsum vergente, formam Crucis exactè referebat, vti in hac figura. apparet.

Oculos huius eo, artificio teste Eusebio, adornabant Aegyptij, vt & claudi & aperiri possent. Hunc itaque simul atque oculis apertis proferebant; vniuersa Aegyptus læticia, atq; hilaritate perfundeatur; perinde ac si Deorũ oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur; in luce igitur & in propatulo omnes esse, risu & iocis atque cõuiuijs dare operam; Quo si clausis cum oculis extulissent, ibi tum omnia mærore luctuque confundi, auersos & iratos esse Deos existimari, se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quemque niti,

Nomen perambulans vniuersum Orbem.

Iamblichus legm. 8. c. 5.

Bytys Propheta Aegyptius.

Nomẽ Dei perambulans mundum.

Eusebius de prepar. Euangel.

Artificiofa fabrica Taauci Agathodæmonis.

vt Deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Hunc characterem capiti seu fronti Serapidis inferebant. Hunc Osiris & Isis in manibus portabant; quæ omnia in Hieroglyphicis nostris ex uarijs authoribus stabilimus; antiqui autē Aegyptij varijs modis hoc monogramma Hieroglyphicum conficiebant, vti in præsentibus apparet.

Characteres Phtha seu Taaut variè afformabantur ab Aegyptijs.

Bembina tabula.

Quibus quidem characteribus in Hieroglyphicis obeliscis, & Bembina Tabula nil frequentius; vti ea perlustranti luculenter patebit. Hos itaque characteres mysticos, cum primi Christiani Aegyptij studiosius considerarent, & aliquam ad characteres suos, quæis nomen Altissimi referre solebant, viderent **⊕**, Phtha, vel Emph, quod iam veluti mysticum traditione perceperant, affinitatem deprehenderent; verisimile est eos, cum eadem signa toties, non in obeliscis tantum, aut pyramidibus; Sed etiam in manibus Idolorum, in templorum valuis, alijsque celebrioribus locis incisa viderent, & magnum quiddam ab Aegyptijs significari intelligerent, veluti symbolum quoddam à fidei suæ mysterijs nequaquam alienum, in sacrum vsum, tanto libèrius, quanto Crucis figura, quam huiusmodi monogrammata exprimebāt, maiora mysteria indigitare videbantur, conuertisse. Sed ne quis forsan sola me coniectura

du-

ductum id dicere existimet, audiat Ruffinum, cuius narrationem optimè quadrare meæ assertioni, verba sequentia satis demonstrant. *Signam, dominicæ Crucis inter illas, quas dicunt Ιερατικὰς seu Sacerdotales literas habere Aegyptij dicuntur. veluti vnum ex ijs, quæ apud illos sunt, literarum elementis. Cuius litera seu vocabuli hanc asserunt esse interpretationem, vita ventura.* Subscribit huic Sozomenus. his verbis. *Φασὶ δὲ τὴν αὐτὴν χαρακτῆρα τῶν ἁγίων σημεῖον ἰμπεριᾶς ἐν κοχλαγραμμοῖς τοῖς λίθοις ἀναθηρῆσαι, παρ' ἐπισημόνων δὲ τὰ τοιαῦτα ἐρηλωνθεῖσασιν ἑρμῆσαι ταύτην τὴν γραμμὴν ζώην ἐπιχομίζου. Αἰνεῖται, inquit, templo illo Serapidis diruto disiectoque, quasdam ex ijs, quas hieroglyphicas vocant notas, similes signo Crucis inscriptas lapidibus apparuisse. Ab ijs autem qui docti hæc talia, explicatam eum notam, significare Vitam venturam.* in Suida quoque hæc historiola breuiter. *Ἐπὶ Θεοδοσίου τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ καθαρυμένων τῶν ἱερῶν ἰδρυκῶν ἱερῶν, εὐρέθησαν ἐν τῷ Σεράπιδος τῶν ἱερογλυφικῶν γραμμάτων τῶν ἁγίων ἔχοντα τύπον. ἀπὲρ θεασάμενοι οἱ ἐξ ἑλλήνων χριστιανιστῆται, ἴφασαν, σημαίνει τὴν ζωὴν τοῖς ἱερογλυφικὰς γινώσκουσι γραμμάτων, τὴν ζώην ἐπιχομίζου. Tempore Theodosij Imperatoris, cum templa Ethnicorum euertarentur, inuenta sunt in templo Serapidis hieroglyphicæ literæ Crucis figuram habentes, quas videntes ij Gentilium, qui Christo iam addiçti erāt, aiebant, significare Crucem apud peritos hieroglyphicarum notarum, vitam venturam.* Socrates de-

Ruffinus
Eccles. hist.
l. 2. c. 29.

Sozomenus
l. 7. Eccles.
hist. c. 15.

Suidas in
Theod.

mum

Socrates
 19. hist.
 tripar.

mum in historia sua tripartita, hisce iam dictis astipulatur. Cum, inquit, Serapidis templum spoliaretur, & in sacris, ut vocant, literis Crucis figure fuissent inuenta, ea res in disputationem venit Christiani enim, quibus notarum perit, astipulabantur; Crucem Christo adiudicabant. Ethnici vero quippia comune Christo cum Serapide esse impie contendebant; tutatus est Deus causam suam. Nam pluri eorum, quos Diabolus deceperat, Christo nomen dederunt, & trophaum passionis, Crux triumphalis notata frontibus refulsit inde.

Cur Antonius
 Baculum
 Thau msignitum
 gesserit.

Astruunt hanc historiam picturae, in quibus passim hodie videas D. Antonij vetustissimi Archimandrite penulae & manui assui, aut imponi hanc Crucem. Antiqua Aegyptius ille vir, quibus iam notum, & inter Sacra hoc signum? Certè obeliscis qui inde Romam vecti sunt, insculptum saepissime videmus. Atque ex haecenus dictis patet origo nominis Coptici Φ †. Norunt enim Copticae bene figuram, quam Φ refert, diuinitatis atque aeternitatis symbolum esse; Legerant praeterea in Sacris literis de virtute Salutiferi signi Thau, dolentium frontibus impressi; sciebant illud signum finem legis esse, & omnis iustitiae complementum; admirabantur praeterea admirabilem Dei O. M. providentiam, volentis illud in densissimis etiam infidelitatis tenebris, ceu vnicum, ac fulgentissimum salutis symbolum, characterem-

remque non Idololatri tantum, sed & ipsis Dæ-
 monibus venerandum proponere: Atque ex
 his omnibus diligenter inter se collatis, id iam
 ausum, quod supra verebar, inferre. **ϥ** ni-
 mirum Coptum idem significare, quod Phtha
 nomen diuinum, antiquis Aegyptijs receptum:
 quod præter composita nomina ex hoc **Πεν-
 τενϥ** Penntenptha, **Σαϥ** Saptha,
 de quibus supra c. 5. dictum est, egregie quoque
 docet Iamblichus cit. loco. Nam sicut, Emepht
 supremum apud Aegyptios Numen, intelligen-
 tiam omnia in se conuertentem significat, ita
 Phtha, quem Emepht ex ovo produxisse supra
 diximus, eum significat, cum veritate & absque
 falso omnia artificiosè conficientem, hoc est, qui
 executorem agere rerum ab Emepht in ovo mû-
 dano dispositarum, quod verum esse, vel ex ipso
 nominis etymo patet. Numen enim Phtha sic
 dictum à persuadendo, seu inflectendo oratione,
 (à quo & Græcorum *πάθει* promanasse arbi-
 tror.) indicat eum omnia verbo & virtute ad se
 trahere, immitare omnia, omnia flectere, con-
 seruare omnia; Quod Deum Aegyptiorum Phtha,
 Phœnionum Tnautum, Alexandrinorum Thoth,
 vel **Θυρς**, Græcorum Vulcanum, vel Mercu-
 rium *πυρ* seu *θυρς* Quada prestare notius, quam di-
 ci debeat; præter arbitrium enim in mundum.

Emepht
quid signi-
ficet.

Phtha
de deriue-
tur.

uniuersum, $\Phi\text{---}\dagger$ responsa quoque consulenti-
 bus dabat, (vnde & prouerbiū suprā indicatum
 $\Phi\theta\alpha\acute{\iota}\ \sigma\epsilon\iota\ \lambda\epsilon\lambda\alpha\lambda\eta\kappa\epsilon$. Phthas tibi locutus est; proma-
 nasse probabile est). Ac proinde non incongruē
 vti suprā diximus, hunc Taautum, Thoth, seu
 Mercurium Αγαθὸς ἀήμων , per circulum expri-
 mebant, Serpente Ιερακομέρφα , quem in modum
 Crucis alatum efformabant, ei imposito. Aptē
 enim hoc Hieroglyphico eius in hoc mundo do-
 minium exprimebant, & forsan hūc Crucis cha-
 racterem Aegyptij primū à Mose exaltante
 Serpentem in deserto, aut ex baculo eius seu
 virga mirifica in qua Tetragrammaton Dei no-
 men forma Crucis incisum fuisse traditur, vti
 in margine apparet, didicerunt.

Nomen
 Dei forma
 Crucis in-
 scriptum
 virga Mo-
 ysis.

\dagger * Π

Porro $\Phi\text{---}\dagger$ Coptitarum, sicut nec caracte-
 re à caractere Taauti multūm discrepat, ita nec
 significatione. Significant enim Coptitæ per hoc
 ipsum Dei naturam & essentiam, non secus ac
 Aegyptij per characterem suum Tauticum, ac
 Hebræi per nomen illud שׁוֹרֵן שׁוֹ , שׁוֹרֵן שׁוֹ &
 שׁוֹרֵן שׁוֹ denotare solent: veluti in
 sequētibus exemplis patet, in quibus vsurpant ap-
 propriatum Dei nomen $\Phi\text{---}\dagger$. vt $\text{Ποϋ}\ \Phi\text{---}\dagger$
Dominus Deus †αιρκαειεοκφ† *adiu-*
ro te Deus. αποκφ† *ego Deus.* Πεξεφ†
dixit Deus: αλλαεταυεαεοτεβολ

$\Phi\text{---}\dagger$
 Appro-
 priatum
 Dei nomē

ⲚⲓⲛⲪⲧ Scdex Deo nati sunt. Quibus apud Hebræos respōdēt. ⲙⲙⲓ ⲛⲓⲛⲓⲛⲓ dixit Dominus. ⲙⲙⲓ ⲛⲓⲛⲓ ego Dominus. & sic de ceteris. Iehoua autē appropriatū Deo nomē, nulli nō notū est. Notandū præterea omnia Dei nomina cōtracta apud Coptitas lineola quadā trāsuersa superposita signari. veluti

Ⲡⲟⲥ Dominus. Ⲓⲛⲥ Iesus. Ⲫⲥ Christus. Ⲑⲥ Deus. aliaq; similia; Ⲡⲧ verò nullibi hac lineola notatū reperiri, volenti Copticos libros patebit.

Quod cum primū aduertissem, ab eorū qui id nomē cōtractum dicunt, discessi sentētia. Iterūm hoc nomē Phtha nullā recipit mutationē, nec affixū vllum; Sed loco eius Coptitæ vtūtur nomine

Ⲡⲓⲛⲟⲩⲧ; veluti Ⲡⲁⲛⲟⲩⲧ Deus meus Ⲡⲉⲩⲛⲟⲩⲧ Deus tuus. Ⲡⲉⲩⲛⲟⲩⲧ Deus eius; non

secus ac Hebræi, qui loco ⲙⲙⲓ vtuntur ⲓⲛⲓⲛⲓ Adonai ⲓⲛⲓⲛⲓ Elobim. Non minus igitur inuariabile est, quā Tⲓⲉⲛⲉⲩⲛⲓⲛⲓⲛⲓ Dei nomē. Sicut igitur magnū illud Dei nomē mysticis rationibus constat,

sic & hoc Coptum. Iterum sicut nomē Dei ⲙⲙⲓ iuxta Rabbenu Hakadosch, Deū generatē significat, sic & hoc nō apud Coptitas tārūm; sed apud Aegyptios Antiquos quoq; Emepht, seu cū aspiratione Hemepht, seu ⲐⲉⲛⲪⲧ quod nos ex Copto interpretamur (in Phtha), quasi diceres, Deū omnia peragētē in Phtha filio, quē produxit; vel, vt cū Iamblichō loquar, Emepht nimirum

Nomen

Ⲡⲧ

non recipit mutationem nec affixū

Significat Deum generatē

Quid Emepht Copta lingua.

Y

pro-

170 *Cap. VI. De Nomine Dei Phtha.*

producētē ex ovo Phtha, hoc est, intelligentiā ad
 exēplar suū **IXΘN** generantē sapiētīā, omnia
 cū veritate artificiosē disponētē, nempē Taautū
 illum supradictū; quem proindē appositē per hos
 characteres seu *μοιροματᾶ*

repræsentabant: per circulum

primū mundi genitorē, æternumq; conseruatorē;
 ditinitatemq; eius ybiq; diffusam. per **†** verò sa-
 pientiā mundū gubernantem intelligētes; quæ
 sanè multūm affinitatis ad sacrosancta fidei no-
 stræ mysteria habere, quis non videt? Verisimile
 igitur est, primos Christianos Aegyptios, vti ex
 allegatis suprā Chronologorū testimonijs patet,
 Cum ex Aegyptijs Gentilibus de nominis huius
 mysterijs sæpenumero differentes audissent, ve-
 luti spēculum mysticum & symbolum fidei, vi-
 tæque futuræ propositum, vnanimi consensu, in
 Ecclesiam suam recepisse. Atque hæc sunt quæ
 de hoc nomine Dei **Φ†** dicenda putauī, præ-
 iudicio nō obfuturus, si mēliora quis in medium
 protulerit. Misit non ita pridem ad me scripto,
 suam de hoc nomine opinionem Illustrissimus
 D. Petrus à Vallē Coptitarum olim in Aegypto
 Auditor, in qua multa præclara de hoc nomine
 obseruat, quam proindē libenter hīc appone-
 rem; sed ne Prodromum iam propè fatigatum,
 nimis onerarem, eam Oedipo reseruare volui.

Cap.

CAPVT VII.

De affinitate Linguae Coptae, siue AEGYPTIACÆ ad Græcam, eiusque corruptione successu temporis facta.

Propinquitas, quam Copta seu antiqua AEGYPTIA ad linguam Græcam obtinet, ea est; vt, num hæc ab illa, an ab hac illa profluxerit, dispici vix possit. Vndè non malè. eam antiquissimam Græcam dicere possemus. Verisimile enim est, AEGYPTIAM vnà cū literis à Cadmo & Phœnice post Deucalionis diluuium, si Plinio & Eusebio credimus, in Græciam primùm transportatam, ibidem filiam, nempè linguam Græcā peperisse; Imò Græcos quoque ab AEGYPTIJS per literas numerandi rationem accepisse, satis ostendit litera Copta ϛ, quæ sicut sextum in ordine literarum obtinet, ita senarij quoque index est. Quam & Græci in hunc diem pro figura ϛ senarij vsurpant, aliumque extra numeros vsus non habet. Quod signum luculentum est linguam AEGYPTIAM in Græcia nouam Coloniam instituisse; quæ postea sensim exulta, breui ingentia incrementa

Figura numeri Senarij apud Græcos ϛ. apud Coptitas sextum inter literas locum occupat.

Lingua
Græca se
habebat
ad Aegy-
ptiã uti ad
Italicam
Latinam

Sixtus Se-
nenfis l. 2.
fol. 76. lin.
40.

Diodorus
Siculus
l. 1. c. 2.
fol. 14. ed:
Basil.

Democritus
Abderita
apud Sync-
sum.

fecerit; adeò, ut ipse Rex Psammeticus, teste He-
rodotò, è Græcia linguæ peritiores, qui subiectos
populos puritatem linguæ eius docerent, in AE-
gyptum accersuerit. (erat autem tunc, quan-
tum quidem coniectura assequi possum, ea inter
AEgyptiorum vernaculam, & Græcam distin-
ctio, quæ modò inter Italicam, Hispanicam aut
etiam Gallicam & Latinam; adeò ut nec Græcis
AEgyptiam, nec AEgyptijs Græcam linguam,
addiscere esset difficile. Quod & Sixtus Senensis
insinuare videtur; qui ait Trismegisti libros ple-
rosque videri stylo Græco conscriptos. Quicquid
sit, certè linguã Græcam apud AEgyptios in vsu
fuisse, testantur complurium Philosophorum,
in AEgyptum susceptæ expeditiones; conti-
nuumq; literarum vtrinque cõmercium. Quod
factum non esset nisi communi aliqua lingua, si-
cuti Europæi Latina, vsi essent. Confirmant id
quoque variz passim Cipporum, & Columna-
rum Græca lingua ab antiquis Regibus factæ in-
scriptiones; quas vide apud Diodorũ Siculũ. De-
mocritus Abderita Philosophus in libro cui titu-
lus est, *quorũ a q̃ p̃ m̃ s̃ m̃ a*, & Synesius, qui in illum
ad Dioscorum magni Serapidis Alexandrini Dei
Sacerdotẽ Scholia cõposuit, & is Græcas quoque
profert inscriptiones. Nã in AEgyptũ profectus,
apud magnum Hostenẽ in tẽplo Memphis, vnã
cũ Sacerdotis filijs ministri officio fungebatur;

&

& dum in templo cibū sumeret, repētè spōte sua lapidea apparuit in cinereo puluere scissa columna, ex qua πικρῶς βίβλυς id est libros lapideos extrahentes inuenerunt in eis, aliud prorsus nihil, quàm tria hæc Græca lingua conscripta.

Ἡ φύσις τῆ φύσιν τέρπει) *Natura natura deletatur.*

Ἡ φύσις ἢ φύσιν νικά *Natura naturam vincit.*

Ἡ φύσις ἢ φύσιν κρατῆ *Natura natura dominatur*

Inscriptio
Græca

Altera inscriptio huic similis, nō procul à Memphi saxo incisa verbis quidē Græcis; sed mystico-quodā characterum genere tectis (teste Barachia-Abenephi) extare fertur; quorū verborum sensus non dissentit ab ijs, quæ in Smaragdina Hermetis Trismegisti tabula proponuntur. Inscriptio est.

ΟΥΡΑΝΟ ΑΝΩ ΟΥΡΑΝΟ ΚΑΤΩ.

ΑΣΤΡΑ ΑΝΩ ΑΣΤΡΑ ΚΑΤΩ.

ΠΑΝΟ ΑΝΩ ΠΑΝΤΟΤΤΟ ΚΑΤΩ.

ΤΑΤΤΑ ΛΑΒΕ ΚΑΙ ΕΥΤΥΧΕ.

Hoc est *Cæli sursum, Cæli deorsum, Astra sursum, Astra deorsu, omne quod sur su, omne id deorsu, Hæc cape & prosperare.* Prætereà & hieroglyphicis schematismis, Græcas subinde inscriptiones supponi, luculèter testatur figura 38 Thesauri Hieroglyphicorum Heruartij, vbi sub Anubide crocodilo insistente, stipantibus eum à lateribus, Ammone, & Serapide, cum alijs Hieroglyphicis notis, hæc verba Græca, Copto tamen caracte-

Hieroglyphicis
miscen-
tur nomi-
na Græca.

ΚΥΝΘΡΟΝΟΙΣ ΤΟΙΣ ΕΝ
 ΑΙΥΠΤΩ ΘΕΟΙΣ ΙΣΙΣ
 ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ ΑΝΘ.

Affectis
 Dijs in
 AEgypto
 Isis Ar-
 chifacer-
 dos posuit

Fuisse autem hanc inscriptionē ab AEgyptio factā, nō à Græco; duo probant . primum, ipsa in AEgypto facta, ut ex verbis patet, inscriptio; alterum, ipsa Symbolorum ratio, quę purē Hieroglyphica est, & à nemine nisi in adytis AEgyptiorū educato perfici potuit, ut in Oedipo nostro apparebit, ubi singula huius schematis explicabuntur, cuius quoq; mētio fiet 9 cap. huius. Ex quibus patet, Græcā linguā AEgyptijs non familiarem tātūm; sed & AEgyptiacę quā simillimam fuisse, nominibus AEgyptiacis (quotquot à Veteribus Authoribus posteritati consignata adhuc supersunt) quæ omnia nescio quid Græcum sapiunt, id abundē ostendentibus. Quid enim aliud Osiris, nisi ὄσιος ἱερός Sacrosanctus? Quid aliud Isis nisi prudens naturæ progressus ὑπό τῆ ἰσίδας, hoc est ab eundo deducto nomine? Horus quoque certē ὑπό τῆ ὠρόν vel ὑπό τῆ ὀρόνιδας, deriuatum nomen, nil aliud significat, nisi τὸ ἥλιον παντεπρόπην & cursu quem in Zodiaco perficit, annum in quatuor partes, quas ὠεας, teste Macrobio, dicebant, dispartientem. Sic Typhon ὑπό τῆ σμῶν hoc est à dif-

Osiris vnderiuetur.

Isis vnde

Horus

Typhon

diffipando Smy & $\delta\alpha\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}$ $\psi\acute{\rho}\alpha\upsilon\eta\iota$ ab incendendo seu
 vrendo Typhon & $\beta\acute{\iota}\beta\lambda\omega\upsilon$ appellatus est. Serap-
 pis etiam, siue $\delta\alpha\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}$ $\sigma\acute{\omega}\rho\epsilon\upsilon$ κα) Απιδος à cista vide-
 licet, in qua à Titanibus Apis coniectus est; siue
 $\delta\alpha\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}$ $\sigma\alpha\acute{\iota}\rho\eta\iota$, hoc est à gaudio & hilaritate, vti
 Plutarcho placet, denominatus; à Græco certè
 nomen vel inuenit; vel Græco id impertijt; Sic
 $\beta\acute{\alpha}\lambda$ quod myrrham significat, Biblos nomen,
 Urbis, quorum illud $\delta\alpha\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}$ $\beta\acute{\alpha}\lambda\lambda\alpha\upsilon$ deductum,
 Plutarchus discussionem dementiæ vocat; hoc à
 multitudine papyrorum, seu arundinum aut iun-
 corum ibi nascentium Biblos nuncupant. Stra-
 bo & Herodotus. Ism quoque $\mu\epsilon\delta$ hoc est ma-
 trem $\delta\alpha\tau\acute{o}$ $\tau\acute{o}$ $\mu\eta\tau\eta\eta\epsilon\varsigma$, vocabulo Germanico $\mu\eta\tau\eta\eta$
 non multum dissimili, appellant. Hanc alio
 quoque nomine vocat $\mu\epsilon\delta\upsilon\epsilon$ & $\mu\epsilon\delta\upsilon\epsilon$; quorum
 illud mundanam domum, $\mu\epsilon\delta\upsilon\epsilon\upsilon$ hoc est aperta,
 & quasi sine portis: hoc omne ex multitudine &
 causa compositum significat. Sed his omnibus
 fusiùs tractantem l. de Osiride & Iside, Plutar-
 chum consule. Quis ignorat Mercurium illum
 Termaximum, ob eximiam qua pollebat sapien-
 tiam, Aegyptiacè Thoth, vel vt alij $\Theta\omega\upsilon\tau\alpha$,
 mense quoque $\Theta\omega\upsilon\tau\alpha$ nomini eius honoriq;
 consecrato, Deum appellatum? quod verbum
 non longè abest à Græco $\theta\epsilon\acute{\iota}\varsigma$, si finale Θ in Σ
 mutaueris. Nō desunt hoc loco, qui Deorum seu

Serapis

Bal discus-
sio demen-
tiæ.

Biblos

Isis $\mu\epsilon\delta$
dicitur

Mensis
Thoth
Mercurio
dicatus.

Ido-

Idolorum Syrorum nomina Afima, Thartac, Sefach, Nefroch, & sexcenta alia huiusmodi môstra quorû mentionem Sacra facit historia, inter AEgyptiaca quoque numerant. Sed nos eorum opinionem in syntragate; Oedipi nostri AEgyptiaci amplè explosimus. Nec enim VG. Afima, AEgyptiacum, aut Græcum est, vti ipsi pertinaciter volunt, sed Samaritanum vocabulum est, quo Deum, sub Hircina forma efformatum passim indigitabât; vt benè R. Nathan in Baal aruch ostendit, vbi hunc Deum, per contemptum non aliter vocari solitum asserit, quàm חיש בלי צמר hircum absque lana (seu pilis) hinc Hebræos quoque Cuthæis seu Samaritanis exprobrasse legimus, quod Genesim suam ab hirco ridiculè sanè, hisce verbis, inciperent.

אִמָּא מִמֶּנִּי: אִמָּא: אִמָּא מִמֶּנִּי

Hoc est, in principio creauit Afima, id est Hircus; quod & Abenezra in procemio in Esteris librû aduertit; vbi disquirens cur in toto libro illo Dei nominis nulla fieret mentio; tandem causam illius reddit hisce verbis

וּסְכַנּוּן בְּעֵינֵי שׂוֹאֵת הַתְּנִילָה הַכֹּהֵן עֲדֹכֵי וְזֶה הַטֶּעַם וְיִשְׁלַח מִפְּרִים וְכוּלָּם
 מִטֶּעֶם הַפֶּר אֲשֶׁר מֵהוּא הַתְּנִילָה כְּטֶעַם פֶּתֶגֶן וְהַעֲתִיקָה מִפְּרִים וְכַתְּבוּבָה כְּדִכְרִי
 הַיְמִיִּים וְזֶה הוּא עֲדֹכֵי עֲבֹדָה וְזֶה וְזֶה כֹּתֵבֵן יָצֵאת הַטֶּס הַכְּבֹד וְהַכֹּוֹל שֶׁ
 יִתְּנֶהוּם כֹּלֵךְ עֲשׂוֹת הַכֹּתִים שֶׁכְּתֹבוּתָם בְּרֵאשִׁית בְּרֵא אֱלֹהִים כֹּל אֲשִׁיבָה
 וְזֶה כְּבוֹד הַטֶּס שֶׁלֹּא יִזְכְּרוּ עֲדֹכֵי בְּתִילָה

Re-

C.VII: De Ling: Copt: ad Græc: affir: 177

Certum autem nobis visum est, hoc volumen Mardocheum composuisse, eo consilio, ut omnes libri sacri ex vno hoc volumine transcripti iuxta exemplar translationis Persarum mitterentur, & hoc describeretur in libris dierum Regum priorum. Cum autem seruituti alienæ seruirent, (id est Idolorum cultui essent addicti) scripserunt pro nomine glorioso & terribili, nomen abominationum suarum, quemadmodum fecerunt Cuthijm (Samaritani) qui scripserunt pro, (In principio creauit Deus) creauit Asima, & ecce ad gloriã Dei est, quod eius Mardocheus non meminerit. Verùm hãc calumniã ex odio quo Samaritanos persequabantur, ab Hebræis, ipsis Cuthæis falsò afflictam, apertè docet Pétateuchus Samaritanus Vaticanus, in quo nulla omninò huius Asimæ fit mētio, sed verba Samaritana vndequaq; Hebrææ lectioni respōdere videntur. quod & Ioannes Morinus quoq; in exercitationibus suis in Pétateuchū Samaritanū obseruauit, ut fides cōstet, Hebræo—Samaritanas lectiones, hic adduxi. in quarum nulla Asimæ mentio fit.

Ⲛⲙⲁⲗⲛ. ⲛⲁⲓ. ⲛⲙⲉⲛⲁⲓ

ⲙⲁⲛⲁ. ⲛⲛⲧ. Ⲛⲙⲟⲩⲛ

Brescit bara Elobim & schamaim veeth haaretz.

ⲁⲁⲗⲛ. ⲑⲟⲗⲛ. ⲁⲛⲧⲛⲟⲓ

ⲛⲟⲗⲛ ⲛⲙⲧ. ⲁⲙⲟⲩⲛⲛ

Bekameadah talmez Elebah ith schomib vaith ara-

ah. Sed hæc παρὰ τὸν ὄψον.

Z

Por-

Porro cum nihil in rerum natura stabile, nil firmum, sed omnia fluxa reperiantur & fallacia; mirum sane non est; si sicut in omnibus alijs linguis, sic & in Copta successu temporum maximæ mutationes cõrigerint. Nihil enim mutationi magis obnoxium esse, quàm linguas, tum alij, tum præclare admodum in historia Latinitatis sacra ostendit pereruditus P. Melchior Inchoferus, quin & omnia Occidentis Regna id abundè demonstrant. Quis enim hodiè nouerit antiquam Hetruscorum linguam? Quis Saxonum wandalorum, cæterarumque Gentium antiqua ab hodiernis facile discernat idiomata? Certe quantum Hetrusca & Latina lingua hodierna recesserit ab antiqua, inscriptiones monstrant, tum tabula Eugubina, antiquis Hetruscorum literis & lingua scripta, magis ad Hebraicam dicendi rationem, quàm Latinam accedentes; tum rostratae columnæ nulli hucusq; plenè exploratae. Quanta etiam linguarum corruptelæ è finitimo diuersarum Gentium cõuentu exoriatur, nos docet Itali, Galli, Dalmatae, Istri, Slauones finitimi Germaniae, quarum dialectus adeo ex harum nationum idiotismis cõfusa est, ut pleriq; lingua promiscua loquētes, nihil loqui videantur. Pœnorum quoque antiqua lingua tantum ab Hebraica & Syra cum quibus eadem erat, teste Hieronymo, degenerauit; ut vix dignosci possit. Quemadmodum è

Plau-

Plautino illo versu ab Hannone Pœno pro-
lato apparet. *Ny Ethaloim valon vth si co-
ratissima consith*. In quo si ineptas iunctu-
ras, atque imperitas verborum distinctiones
tollas, facies hanc lectionem Hebraicam.

נא את עליונים עליונות שקורה אתם מקום חיות

*Na ethelionim elionoth schacora otham makom
hazoth*. Hoc est, obsecro vos superos superasq;
quibus contigit locus iste. Multa sanè similia hie
dicere possem, si tempus permitteret, quare qui
plura huiusmodi desiderabit, consulat Bernar-
dum Ildretum Canonicum Cordubensem l. 2
c. 2, voluminis (varias Antiquitates de Espannâ
Africa, y otras prouincias) inscripti. apud quem
vocabula Punica singulari studio cōgesta repe-
ries. Sed nos ad Coptam reuertamur; quam
sanè linguam communi omnibus alijs vicissitu-
dini subiectam, probant ex omni ferè natione,
quæ successu temporum in hanc linguam irre-
psere, petita vocabula. quæ libenter hic quoque
recenserem, nisi à referendis nominum mōstris
Lectoris me remoueret patientia; aliqua tamen
hic, vt corruptio manifestiùs appareat, adduce-
re visum est. Nam Romanis AÆgyptū occupan-
tibus, in eam iam ante à Græcis penè corruptam,
plurima vocabula Latina quoq;, maximè ea, quæ
militare negotium concernunt, irrepsērunt. Vti
Πικτενος Censūs. Πι Δορυξ Dux. Πικρε

Z 2

τω

τραιον *Prætorium*. Πικοτραταιρ *Cu-
rator*. Πιτριβουτος *Tribunus*. Πινο-
 ταιριος *Notarius*, aliaque quàm plurima, quæ
 tibi Theſaurus noſter ſuppeditabit. Hebræorum
 verò ea nomina, quæ ad meſuras & pondera
 pertinet aſſumpſiſſe videntur. Vti Πικομορ
Chomor. Πιβατος *Bathus*. Πικορος
Corus. Πικκλος *Siclus*. Arabica quoque
 & Perſica quàm plurima reperio; quæ tamè bre-
 uitate cauſa libèſ prætereo. Græca verò lingua,
 ſi nuda tantùm vocabula reſpicias, meritò ma-
 gna ex parte Coptam ſibi vendicare videtur.
 ſi ſyntaxim nominumq; conſtructionem, tan-
 tò ab ea videbitur eſſe remotior, quantò in vo-
 cabulis affiniore. Non enim à Græca tantùm;
 ſed etiam ab omnibus alijs linguis in declinan-
 dorum hominum, ac coniugandorum verbo-
 rum ratione ita diuerſa eſt & difformis; vt ſi
 pauca excipias, cum nulla in nullo proſus con-
 uenire videatur. Eſt etiam proprium huius lin-
 guæ, omnem mutationem ſortiri à principijs
 verborum ſine ſemper immutabili vt Πιαγγελ-
 λος *Angelus*. Ζακαγγελος *Angeli*.
 Πιαθητης *Discipulus*. Πιαθητης
Discipuli. ſimiliaque quàm plurima, quæ ex ele-
 mentis noſtris Coptis huic libro adiunctis de-
 prehèdes. In quibus omnibus ſi verba reſpicias,
 ma-

Copta lin-
 gua affinis
 eſt Græca
 nomini-
 bus non
 nominum
 ſyntaxi.

magnam affinitatem ad Græcam linguam; si syntaxin, insignem diuersitatem reperies. ac proinde quando superius de huius ad Græcam linguam affinitate locuti sumus; id nequaquam de syntaxi; sed de vocabulis tantum nudè sumptis intelligas velim. accedit, quòd nulla habita distinctionis ratione verba alicuius periodi ita in vnum coaceruēt Coptitæ, vt vnum verbum constituere velle videantur. Patet id in sequentibus sententijs. **ΠΕΣΑΧΙΑΨΕΡΟΥΣΑΡΣ** *Verbum caro factum est.* & illud **ΦΑΙΠΕΨΕΡΕΔΘΗΤΗΣ ΠΙΗΣ.** *hic est Discipulus ille Iesu.* Item. **ΦΨΟΥΚΡΙΤΗΣ ΕΕΕΗΠΕ.** *Deus Iudex verus ille.* quæ iuxta nostrum scribendi morem, ita scribi deberent. **ΠΕΣΑΧΙΑΨΕΡΟΥΣΑΡΣ** *Verbum fuit caro.* **ΦΨΟΥΚΡΙΤΗΣΕΕΕΗΠΕ** &c. Atque in hisce sanè verborum contextibus, si dictiones aliquas exceperis, nec in periodis distinctio, nec in cōstructione *ἁλλωτισμός*, vllus reperitur. Vtrum verò huius Coptæ linguæ intricata, & difformis dictionum construendarum ratio eadem fuerit; quæ antiquæ Aegyptiorum linguæ, difficile omninò est asserere; præsertim cum libri modò nobis desint antiqua pura lingua Aegyptiorum scripti. Probabile tamen est, & quantum ex Coptitarum monumentis, va-

Copta lingua
difficilis

rio-

riorum Authorum lectionumque antiquarum collatione colligere licuit . eam si non eandem, vtpote vetustate temporum corruptam, saltem non omninò abfimilem fuisse Coptæ, quæ ab ea profuxit, & magnam vocabulorum partem antiquæ propriorum adhuc tenet . Verum, vt aliquid certi de hoc statueretur , AEgyptus consulenda foret, videndumque, si forsan aliqua adhuc in vetustis pyramidum ruinis eius vestigia reperirentur, quæ si haberentur, difficile non esset, ex cõparatione cum Copta facta, in eius proprietatum cognitionẽ deuenire . Sed quoniam desunt, qui indefesso studio huiusmodi deperditas antiquitates eruant; mirum non est, eas hoc sæculo manere inaccessas . nihilque remanere nobis nisi pauca quædam veluti ex temporum naufragio relicta fragmenta ; Pauca inquam vocabula quædam, à Vetustis Authoribus obseruata, quibus inopiam nostram solemur.

C A P V T VIII.

De Vtilitate Linguae Coptæ seu AEgyptiacæ.

M Iratus sum semper, cur ex tanto scribentium numero, tantaque librorum copia adeò pauci reperiantur, qui, aut reconditoris lite-

literaturæ difficultates perfectè attingât ; aut deprehensas superent, Videmus enim nobis dubitantibus innumeros quidem obuios libros esse, quos tamè si benè expenderis, ex mille vix vnū repereris qui in perplexitate constitutis animis subsidio esse possit. Imò, quod dicere pudet, omnes Scriptores in vnus verba ita coniurare, vt si verborum fucum tuleris, eandem omninò rem scriptam, subscriptam, transcriptamque reperias. Hinc fieri arbitror, vt concatenatorum more cæcorum vno trahente alterum, omnes in inemendabilium errorum barathrum labantur. Cuius quidem literariæ calamitatis aliam causam esse non existimo, nisi externarum literarum artiumque neglectum, quæ cum plerumque summo labore addiscantur, quidam ad propudiosum illud ignauix Asylum confugiunt, segnitiam mentisque inopiam velare conantur: illud (cui bono) probro suomalè præterentes, quasi nihil profit, nisi vnde veter & marsupitū turgeat. Mihi sanè longè alia mēs, alius ad literas animus: quo ita à natura sum cōparatus, vt nihil ingenuo homine dignius existimē; quàm industriā, viresq; ingenij, ijs in rebus potissimū, quas vel obliuiosa, ac indocta sæcula successu temporū neglexerūt, restaurādis; aut quas natura in secretioribus penetralibus recondidit, sagaciter rimandis experiri; ita quidem vt omnes huius-

mo-

modi abditos Thesauros pellustrem, & si minus eos exportare possim; saltem Alcmaeonis more me in ijs volutem, atque humeris, sinu, calcis quantum licet conueham. Eo studio instigatus, Coptæ quoq; linguæ, seu antiquæ Aegyptiacæ, vnâ cum Hieroglyphicæ vetustate temporum deperditę disciplinę instaurationem, molior; in quo negotio si non omnia ad desideratam perfectionem perduxisse videar, satis tamen fecisse cęlebor, primus hanc glaciem tē- tasse, alijsque ad vlteriùs inceptum iam opus promouendum, viam monstrasse. Quod si hęc spes me quoq; fefellerit; certè nil restare video nisi vt laudem in conatu reponam. Sed hęc forsan fusiùs quàm par erat, prosequutus sum. Quare linguam Coptam prosequamur, quæ, si Hebraicam excipias cum non immeritò linguarũ antiquissima sit; nemini quoque dubium esse, debet, ex eius instauratione ingentē oriri possētum literis tũm Ecclesiæ utilitatem & emolumentum. Literis quidem, cum eius ope innumera atque obscurissima antiquitatis mysteria, ac præsertim in Hieroglyphicis obeliscorum notis abditæ; quẽadmodum ex ijs, quæ in Oedipo nostro Aegyptiaco prodemus, apparebit; Libros enim ex omni facultate & scientia hac lingua conscriptos esse, ad eò certum est, vt ad hoc probandum nulla alia authoritate opus sit, nisi

nisi Thesauri nostri, seu onomastici Coptici, in quo omnium facultatum & sciētiarum termini, Copticis vocabulis adeò propriè exponuntur, vt in eo nulli alteri linguæ cedere velle videatur. Nomina autem huiusmodi, non est credibile ab Authore onomastici fuisse excogitata; sed ex Authoribus huius, vel illius facultatis deprompta fuisse, & summo studio collecta. Ego certè famosa illa Trismegisti volumina alia lingua non fuisse scripta, nisi Copta, multis rationibus, quas alibi prodemus, inducor. Magna igitur emolumenta ex huius linguæ instauratione Reip: literariæ prouenire posse, quis est qui nō videt? Ecclesiæ quidē, quia antiquissima Aegypti Christianorum Ecclesia, hac lingua, licet ipsismet hac tempestate ferè penitùs ignota, in sacris vtitur, eademque exaratos habet omnes, cùm veteris, tùm noui testamenti Codices; quin & 4 prima Concilia, aliaque permulta ad rem Ecclesiasticam facientia, vt suprà quoque recensuimus; quæ omnia plurimùm conferent ad confundendas impias atque abominandas nostri temporis hæreses; quandoquidem Aegyptiorum Ecclesia licet ab hinc mille & ducentis circiter annis, sub diuersis Episcopis Alexandrinis ab Ecclesia Romana frequenti schismate sit diuisa, in sacris tamen peragendis & in sacrorum librorum receptione ab illa nūquam dissensit. Porrò quo tem-

a A

po-

pore huiusmodi sacrorum voluminum in linguã Coptam prima facta fuerit translatio, hucusq; cognoscere non licuit; quantum tamen è martyrologio Coptico, quod Arabicè scriptũ in Maronitarum Collegio conseruatur, colligere licuit; ea facta est ab hinc mille circiter & trecentis annis, quo tempore, teste Nicephoro, studium sacrarum literarum in Thebaide, & per totam passim Aegyptum, maximè florebat; quod & dictum martyrologium, in prima prolusione mensis Thoth aperte dicit; præcipuam Monachorum eius temporis occupationem fuisse Sacra Biblia è Græca, Chaldaica, & Hebraica, in linguam ipsis propriam, Coptam nimirum, transferre; quæ prototypa deinde succedentibus sæculis, alij & alij identidem describentes, numerum librorum pro multitudine Cœnobiorum, Monachorumque in immensum auxerunt. His igitur ita ritè declaratis, nunc antequàm vltèrius progrediar, in gratiam studiosi Lectoris eorum librorum catalogum, qui hodiè in Bibliotheca Vaticana lingua Copta scripti conseruantur, priùs hoc loco prodere visum est, ne autem id obiter, vt dici solet, & superficietenus fiat, quidam Amicorum meorum rem haud ingratam me facturum existimarent, si præter nudas Codicum denominationes singulorum quoque titulos & inscriptiones tam Copticas, quàm Arabicas, & si quæ alia essent di-

cto-

etorum librorū profcænia , ex quibus annus, quo quisque scriptus; patria ad hæc, & nomen Authorum, simileque circumstantiæ à Lectore facilius percipi possent, adiungerem. Tàm laudabili amicorum postulationi deesse nec potui, nec debui: etsi labores tantò fuerint grauiores , quantò pauciores essent , qui in ijs exantlandis auxilio mihi consilioque esse possent . Nam inscriptiones plurimas quidem inueni; sed ita situ squalidas, ita corrosas, ac quod pessimum erat, ea negligentia & incuria exaratas , vt à peritioribus etiam Arabicæ linguæ vix legi, nedum intelligi posse viderentur . Quare omissis semesis huiusmodi librorum titulis , ac vetustate obliteratedis annotationibus, aliquas tantùm, hìc & eas quidem, quæ minorem in enodando difficultatem habebant, apponendas duxi.

C A T A L O G V S

Librorum Coptorum, seu Aegyptiorum, qui hoc tempore in Bibliotheca Vaticana conseruantur.

Primo loco sese offert Pentateuchus ; tomis I
in folio magno comprehensus, quorum primo
Genesis & Exodus: secundo Leuiticus, & nume-

2 a A ri

ri: tertio Deuteronomium continetur. Primi
tomi inscriptio Copto—Arabica est sequens.

Сън Θεω

ΤΕΠΕΡΖΗΤΣ ΗΕΝ† ΒΟΗΒΙΑ ΗΤΕ
Φ† ΤΕΠΣ ΗΔΗΝ ΕΗΧΩΕ ΗΤΕΛΛΩΥΣΗΣ
ΠΡΟΦΗΤΗΣ.

بندی بعون الله نكتب خمسة أسفار التوراة لموسى

Hoc est, Incipimus cum adiutorio Dei scribe-
re quinque libros Legis Mosis Propheta.

Postea singulorum quinque librorum tituli
incipiunt eo quo sequitur modo.

Gene-
sis. Η† ΓΕΠΣΙΣ ΗΤΕΛΛΩΥΣΗΣ ΠΠΡΟΦΗ
ΤΗΣ ΠΧΩΕ ΠΕΠΕΖΟΥΤ ΗΤΕ† ΕΕΤΡΕ
ΥΣΩΠΤΠΕ. Hoc est *Genesis Mosis Pro-*
phetæ, liber continens creationem rerum.

Exo-
dus. ΠΙΧΩΕ ΕΕΖΒ ΗΤΕΛΛΩΥΣΗΣ ΠΠΡΟ
ΦΗΤΗΣ ΠΧΩΕ ΗΕΖΟΔΟΣ. Hoc est. *Li-*
ber secundus Mosis Propheta, liber Exodus.

Levi-
ticus. ΠΙΕΕΖ Γ ΗΧΩΕ Η† ΓΕΠΕΣΙΣ ΗΤΕ
ΛΛΩΥΣΗΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΗΘΟΥ ΠΕΠΧΩΕ
ΗΠΙΔΕΥΙΤΙΚΟΝ. Tertius post libros Gene-
seos Mosis Propheta ille est liber *Leuiticus.*

Nu-
meri. ΠΙΧΩΕ Δ ΗΤΕ ΛΛΩΥΣΗΣ ΠΠΡΟΦΗ
ΤΗΣ

Cap. VIII. De Utilitate Ling: Copt: 189
 ΕΤΠΧΑΛΕΝΑΡΙΘΕΛΟΣ. Liber quartus
 Mosis Prophete, ille liber Numerorum.

ΠΙΘΗΧΑΛΕ ΛΗΤΕ ΛΕΛΟΥΧΗΣ ΠΡΟΦΗΤΗΣ ΠΧΑΛΕΝΤΕ ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ. *3. Deuteronomium.*
 Quintus liber Mosis Prophete, liber est Deuteronomij. Descripta verò fuerunt hi 3 Tomi áno Copto 1115. opera cuiusdã Gabrielis filij Phanus, sic enim in fine libri habetur.

كتب في ثلث عشرين من شهر مسرى المبارك سنة
 الف ومائة وخمسة عشر للشهدا الاطهار زقنا بركتهم
 Descripsit autem hoc opus vigesimo tertio mensis
 Megori benedicti, anno 1115. SS. Martyrum; det
 nobis Deus de benedictionibus eorum.

Est porrò Pentateuchus hic præ reliquis singulari cura scriptus; & accuratissima partitione in suas lectiones, κεφάλαια & versus distinctus, qua scribendi ratione, omnibus alijs palmam præcipere videntur. Dictiones Legis, aliorumque scriptorum separât Coptitæ lineola, non solo spacio, vt Iudæi, ceteræq; nationes. etsi in incisibris & periodis vix vllam distinctionis, vt paulò ante dictum est, habeant rationem: tenent tamen nonnullas alias notas, quibus cum sensus distinctione animi affectus exprimunt, veluti oppositionis, interiectionis, protractionis, interrogationis, obsecrationis, indignationis. Distingnunt
 Præ-

prætereà singulos Moſis libros in lectiones, quas Ἰστοιχος (verſus) appellât, םשׁרפ & םרפם paraſchim & ſedarim Iudaicis longè breuiores. Sexcentas triginta liber Genesis earum numerat: Exodus 603. Leuiticus 702. Numeroû 835. &c. quorum numerus finito libro exprimitur hiſce verbis Coptis.

ΓΕΝΕΣΙΣ ΕΠΙΡΗΝΗΖΗΤΗ ΣΤΟΙΧΟΣ ΛΥ.
Genesis continet verſus 630.

ΕΞΟΔΟΣ ΕΠΙΡΗΝΗ ΤΙΚΩΑΤΗ ΣΤΟΙ
 ΧΟΣ ————— ΓΥ.
Exodus continet verſus 603.

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ ΕΠΙΡΗΝΗ ΤΙΚΩΑΤΗ
 ἸΣΤΟΙΧΟΣ ΒΨ.
Leuiticus continet in ſumma 702.

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΠΙΡΗΝΗΖΗΤΗ ΣΤΟΙ
 ΧΟΣ ΩΔΕ.
Numerorum liber continet verſus 835.

Deuteronomium quot verſus habeat ob tritam & exesam vetuſtate paginam colligere non valui. Atque in hoc mihi Samaritanos imitari videntur Coptitæ. Distinguunt illi eadem ratione 5 libros Moſis, in ſectiones quaſdam quas Ⲛⲓⲙⲓⲛⲓ Katſim vocant, quarum 250 in Genesis libro numerât, & in tota Lege 960. & numerum earum non ſecus ac Coptitæ ſuos

ΣΤΟΙ

Cap. VIII. De Utilitate Ling: Copt: 191

στοιχος, & Hebraei Masorethæ suas para-
 fchas & Sedarim apponunt, quemadmodum in
 Vaticano codice patet.

אָבֶשׁ: אָבֶשׁ אָבֶשׁ
 : אָבֶשׁ : אָבֶשׁ אָבֶשׁ : אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ
 Hæze Sepher harifschon Katfin mathaim, hami-
 schin schanin. hic liber primus habet sectiones 250.
 & in fine.

אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ
 : אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ אָבֶשׁ

Ve soma Katfin becol thorath) _____ (960
Summa sectionum totius Legis)

4 Post Pentateuchū quarto loco occurrit liber
 Euangeliorum, non minus varietate picturarum,
 quàm scripturæ venustate cum primis spectabilis.
 Scriptus ille fuit in Conuentu S. Mercurij in
 Aegypto à quodam Gabriele nomine, eo anno
 quo sequitur.

كتب ذلك المسكين غبرائيل بكنيسة القديس
 مرقوريوس في مصر المحروسة بدير القديس العظيم
 انطونيوس ببرية العربة بحضور الحكيم المذكور في
 ثالث برحبات برمهاث سنة ستة وثمانين وتسع
 مائة للشهدا الاطهار الموافق الخامس رجب الصوم
 سنة ثمان وعشرين تسعماية

*Scripsit hoc in Conuentu S. Mercurij in Aegypto Ga-
 briel pauper & humilis, & custoditur id mo-
 do*

102 *Cap. VIII. De Utilitate Ling: Copt:*

do in monasterio Sancti Anthonij Magni in deserto Arabia, in presentis sapientis supradicti, in tertio mensis Pharmuthi, anno 986. SS. Martyr: 5 die Reheb mensis Ieiunij, anno Arabum 918.

5 Codex continet 14 Epistolas D. Pauli Apostoli. 3 Canonicas & actus Apostolorum, cuius hæc est epigraphæ

هذا الكتاب المبارك يشمل على رسائل بولس الرسول هم أربعة وعشرين

Hic est liber benedictus continens Epistolas Pauli Apostoli; & sunt illarum 14. In fine verò hæc scripta habentur.

كل ذلك بسلام من الرب في يوم السبت المبارك
خامس عشرين تدبر مودة المبارك بسنة الشهادة
الاطهار الف مائتين وعشرين

Perfectus est liber ille in pace, quæ à Domino. Die Sabbathi benedicti; 15 mensis Pharmuthi benedicti. anno SS. martyr: 1220.

6. Codex Euangeliorum alius, cuius inscriptio est.

ΠΙΕΥΑΝ ΕΛΙΟΝ ΠΕΝΘΕ ΙΗΣΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ.
Euangelium Domini nostri Iesu Christi.

7. Liber Apocalypsis S. Ioannis Apostoli; qui Copto-Arabicè sic incipit.

رويا القديس يوحنا الانجيلي

ΑΠΟ

Απογαλλευσικ του αγιου Ιωαν-
νου Ευαγγελιστου.

*Visio seu reuelatio S. Ioannis Euangelista . in fine
verò ponuntur sequentia verba.*

في يوم الجمعة الخامس عشرين من شهر برمهاث
سنة احدى وستين والى للشهدا الاطهار وهو
الاسبوع السادس من الصوم المقدس اعاد الله
من بركاته علقه لنفسى ولمن يشا الله تعالى بعد
العبد الحقير المسكين العاجز من جميع الفضائل
الخاطى كثر من كل بشر

*Hoc est. Die Veneris 25 mensis Pharmuthi
anno 1061 SS. Mart: & illa erat septimana sexta
Ieiunij sancti . det Deus de benedictione sua conti-
nentiam animæ meæ, & cui voluerit Deus excelsus
post me abiectum, vilem, pauperem omnibus meri-
tis & excellentijs priuatum, peccatorem inter mor-
tales maximum.*

8 Psalterium Dauidis descriptum fuit iussu
venerabilis Domini Patriarchæ Gabrielis. 22
mensis Paophi anno Coptico millesimo 82.

9 Liturgia S. Marci. titulus eius est

† ΓΙΑ ΑΝΑΦΟΡΑ Η ΤΕΠΑΓΙΟΣ ΜΑΡΚ.
ΠΡΟΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΗΣ ΟΥΡΕΥΧΗ.

*Missæ seu oblatio S. Marci Euangelista una cum
orationibus, & precibus quotidie recitandis.*

B b Con-

10 Cōtinet hic codex *Liturgiã S. Gregorij*; cui in fine adiunctę sūt orationes Copta lingua cōscriptę S. Cyrilli, quę Arabicè كيريلس kirilas vocant

11 *Missã seu Liturgia S. Basilij, Gregorii, Cyrilli*. Epigrapha libri est Copto-Arabica.

قداس القديس باسيليوس وكيريلس وعريغو، يوس

Ωταναφορα η τεμαγιος Βασιλιος
Κυριλλος, Γρηγοριος.

12 *Rituale Monachorum*, in quo de varijs ritibus & cerimonijs Antiquorũ Monachorum agitur. Item de varia sacrorũ vestimentorum ratione. quis huius Codicis sit Author, aut quando scriptus fuerit, mihi vt scirem, tineã inuiderunt.

13 *Manuale variarum orationum seu precum*, lingua Copta cōscriptarum; iuxta distributionem temporis dispositarum.

14 Aliud *Missale*, in quo varię Liturgię continentur. Annus & nomen Authoris desunt.

15 *Grammatica & dictionarium*, Lingua Copta scriptum ante 400 circiter annos. Authoris anonymi.

61 *Missale seu Codex variarum Liturgiarum S. Cyrilli, Gregorij, Basilij*. qui descriptus est per quẽdam Religiosum Andream nomin e.

71 *Epistola Beati Pauli. Canonica. & Actus Apostolorum.*

18 *Missale Coptum.*

Mis-

19 Missale S. Cyrilli

† παφορα παριος Κυριλλου.

20 Grammatica & dictionarium.

21 Missale.

22 Grammatica & dictionarium.

23 Evangelia.

24 Orationes sacrae.

Atq; hi sunt Codices Copti, quos Bibliotheca Vaticana hodiè conseruat, in alijs quoque celebrioribus Urbis Bibliothecis varia quoq; hac lingua cõscripta monumenta reperiuntur: est in Bibliotheca Collegij nostri Maronitici inter ceteros Arabicos Codices Martyrologium quoque Copticum, in quo Sanctorum Orientalis Ecclesiae, potissimum Aegyptiorum Monachorum vitæ, iuxta dies 12 mensium Coptorum singulari studio Arabica lingua, Coptitis vernacula, descriptæ spectantur; dignum sanè opus, quod ob rerum memorabilium copiam, & historias gestaque Sanctorum Latinæ Ecclesiae hucusque ignota, publici iuris fiat. Est & liber asceticus Epistolarũ S. Antonij ad Monachos Aegyptios cõscriptarũ, nõ minori rerũ copia refertus. Quæ Coptitarum monumenta esse plerisq; libris præfixæ, aut in fine adnexæ, aut marginibus etiam appositæ inscriptiones luculenter ostendunt. Porrò in priuatis quoque aliorum Bibliothecis non desunt Coptici Codices, inter quos Thesau-

rus noster Coptarabicus, (quem mihi Illustrissimus Vir, D. Petrus à Valle Patritius Romanus; pro egregio suo erga linguarum Orientalium, restaurationem affectu, ex AEgypto non ita pridem allatum, communicavit vertendum) præ cæteris omnibus ob rerum, nominum, verborumque copiam, qua refertus est, dignus visus est qui sine mora publici iuris fieret. Constat verò dictus Thesaurus à nobis ex Arabica Coptaque lingua, in Latinum versus, tribus potissimum partibus. Primam partem sibi vendicant ea, quæ ad Grammaticam spectant. Alteram verò nomina rerum in certas classes seu materias distributarum, quam ideò *ὀνομαστικὴ*, seu Nomenclatorem cum Iunio non malè vocamus. Tertiam partem denique absoluunt dictiones singulæ in Copticis monumentis passim occurrentes, iuxta Alphabeticum ordinem dispositæ, vnde & eam dictionarium vocamus; Copticæ Scalam Electam appellant, non incongruo vocabulo. Ordinantur enim in ea dictiones singulæ iuxta earundem fines, methodo ab ordine nostrorum dictionariorum prorsus contraria. sicut enim apud nos inquisitio dictionum instituitur à literis Capitalibus; ita apud Coptitas ex literis dictionum desinentibus vocum inquisitio instituenda est. quem modum Kamus quoq; celebre Arabum dictionarium obseruat.

Hic

Cap. VIII. De Vtilitate Ling: Copt: 197

Hic itaq; noster Copto-arabico-latinus The-
saurus , ea verborum nominumque copia refer-
tus est , vt nullam Literatorum familiam esse ar-
bitrer , cui non summam vtilitatem sit allaturus.
Inuenient in eo primò sacrarum literarum in-
terpretes , insignem rerum & nominum eorum
instituto propriorum copiam , qua in obscuris
nominibus in sacris literis occurrentibus adiu-
uentur . Medici huius ope è varijs dubijs , quæ
in nominibus plantarum, mineralium, aliorum-
que medicamentorum hìc Coptarabicolarinè
expositorum passim occurrunt, eruentur. Astro-
nomi mox cœlestem Siderum exercitum , sin-
gulasque stellas antiquis nominibus suis, queis eas
primi astronomiæ Inuentores Aegyptij & Ara-
bes olim insignierant , cohonestatas aspicient.
Nec Physicis deerit materia, qua obiecta sua ex-
colant. Nam & elemētorum, lapidum, arborum,
plātarum, animalium quadrupedum, volucrum,
piscium , serpentium nomina, prout ab Antiquis
indigitata sunt, cum summo gaudio contempla-
buntur . Mathematici antiquos quoque artium
terminos in geometricis, staticis, arithmeticis,
astronomicis, musicis, similibusque artibus &
scientijs , singula nominibus Coptis, Arabicis,
Latinis, insignita reperient . Antiquarijs denique
hic nil aliud erit, quàm promus condus, ex quo
innumera emolumēta literis promanatura mox

Interpre-
tes sacræ
Scripturæ.

Medici

Astrono-
mi.

Physici.

Mathema-
thici.

Antiquarij

ex

experientur . Atque hi sunt libri Copti qui ad notitiam meam peruenerunt.

Obtulit non ita pridem , ex familiaribus quidam , inscriptiones varias , inter Coptos seu Aegyptiacos Codices , vt ipse , aiebat , repertas , eo caractere , quem Salomonis perperam quidam appellant , exaratos . Has inscriptiones , cum analyticae artis subsidio , labore non adeo magno enodassem , deprehendi , tum dictarum inscriptionum sensum , tum alienam in multis ab Arabum scribendi ratione phrasin , nescio cuius imposturae speciem habere ; vnde induci nulla ratione potui , vt hosce Salomonis characteres Coptitis vquam vsitatos fuisse crederem ; accedebat , quod nulla horum , nec in Coptitarum monumentis , nec apud alios sinceros Authores eorum sub hoc nomine reperirentur vestigia ; quare , ne hoc Eridis pomum tangendo cuiquam praedudicio forem , earum explicationes consulto omittendas existimaui . Scio multos passim huius farinae characteres inscriptionesque Salomonis nomine circumferri , quibus tamen multum fidei habere nolim , cum nescio quid supposititij partus oleat , veriussimè maleferiatorum hominum , quam Salomonis officina deprompti videantur . Quia verò iudicium meum circa id genus characteres , quidam desiderant ; dico huiusmodi characterem nequaquam Salomonis esse , cum pure Arabicus sit

fit, & posteris temporibus è chirographico, seu currente Hebræorum caractere, (vti clarè alibi demonstrabimus) profluxerit; Sed Agarenorum esse, seu Saracenorum Africanorû; hos enim literis Arabicis super lineas data opera ductas veluti cõcatenatis, olim καλλιγραφίας, ergò vti solitos, è varijs numismatû inscriptionibus comperio; & celebratissima illa inscriptio Arabica, quã Georgius Gualterius in antiquitatibus Siculis in S. Restituta; in marmore quodam perpetuo venustissimè super lineas agglutinatis spectabilem proponit, abundè testatur. Verùm cum multæ passim hoc caractere inscriptiones factæ, circûferantur, visum fuit dictorum caracterum Alphabetum, præsertim cum à nemine id præstitum adhuc sciam, hoc loco apponere, vt si huiusmodi quandoque inscriptiones in manus Arabicæ linguæ periti inciderint (vti in meas nõ infrequenter inciderunt) clauem qua ad interiora eius faciliùs penetrare possit, hìc reperiret.

*Alphabetum
Characterum Agarenorum. seu
Saracenorum in Africa.*

									
R	Dh	D	Ch	hh	G	Th	T	B	A

Ⲁ Ⲃ Ⲅ Ⲇ Ⲉ Ⲋ Ⲍ Ⲏ Ⲑ Ⲓ Ⲕ Ⲗ Ⲙ Ⲛ

Ai Th T Dh D Sh S Sc S Z

Ⲝ Ⲟ Ⲡ Ⲣ Ⲥ ⲧ ⲩ ⲫ ⲭ ⲯ ⲱ ⲳ ⲵ ⲷ

N M M L L K C Ph Gh Gh Ai

ⲹ ⲻ ⲽ ⲿ ⲱ ⲳ ⲵ ⲷ ⲹ ⲻ ⲽ ⲿ

I I I L L H&LV H H N

His itaque ostēsis, cū in hanc variarum in-
 scriptionum materiem nescio qua occasione in-
 ciderimus, iniuriam me Reip. Literariæ factu-
 rum existimaui, si hoc loco præterirem scriptu-
 ram aliam sacram, seu hieroglyphicam, verè mi-
 rabilem, à nemine adhuc, vt intelligo, expli-
 catam; cuius enodationem ego diuina

Numinis gratia opitulante aggressus,

tandem feliciter primus expe-

diui. Attamen, vt inuen-

ta veritas luculen-

tiùs patefiat, totius rei historiam

ab ouo ordiri

visum

est.

Mira-

*Mirabilis vetustissimæq; Inscriptio-
nis, in rupe quadam montis Oreb
quæ pars montis Sinai
est, incisæ, à nemine antehac explana-
tæ, vera, certa, & fidelis
interpretatio.*

Prodromum Aegyptiacum mihi adornanti, dum à varijs, varij griphi, varijque hieroglyphici nodi dissoluēdi offerretur; inter cæteros, R. P. Dominicus Germanus, natione Silesius, Arabicæ linguæ professor, ex ordine S. P. Francisci; cùm de meo in abstrusis huiusmodi notis enucleandis molimine inaudisset, & ipse scripturã quandã attulit; in rupe quadã mōtis Sinæ sesquipalmari- bus literis incisam quã, R. P. Thomas Obecinus Nouariensis ex eadē D. Francisci Familia, vir ob egregiam eruditionem, linguarumque Orientalium peritiam passim notus; dum eas oras olim lustraret, summa diligentia, & fide, suis manibus descriptã, Romam eo animo secum asportavit: vt Europæis eam veluti hieroglyphicum quoddam, quo indagando ingenij vires experirentur, proponeret; Audio enim in tantum vnicam hanc scripturam Orientalinm hucusque torfisse ingenia; vt non defuerint, qui explicatu eam assererent omninò impossibilem; Quidam

C c

ob

ob difficultatem hieroglyphicis; alij Cabalisticis symbolis annumerarent: alij denique alia, vt in huiusmodi rebus arduis & abstrusis fieri solet, de ea comminiscerentur.

Hanc itaq; scripuram omnium Orientalium opinione inexplicabilem, cū mihi ita D.O. M. disponente primò oblatam penitiùs inspexissem, mox animum subijt scriptura illa Apuleiana de adytis prolata, ignorabilibus literis, partim nodosis, & in modum rotæ tortuosis, partim, capreatim condensis apicibus prænotata; quibus tamē tantum abest, vt animo conciderim, aut de ea penetrāda animū desponderim; vt nil potiùs habuerim antiquiùs, animum meum insolito quodam veritatis cognoscendæ inuadente desiderio, quàm in maximis mysterijs, quæ nescio, quo instinctu ei subesse cognoscebam, intelligendis indagādisque, omnem industriam, viresq; ingenij experiri. Diuino itaque priùs implorato auxilio, mox trium linguarum, Hebraicæ, Samaritanæ, & Syriacæ, ad quas dictæ scripturæ characteres proximè accedere videbantur, adhibitis quoque mihi consuetis artis cōbinatoriæ regulis, sedulam occepi comparationem; & ecce scripturæ cæteroquin intricatissime, omniumq; opinione inexplicabilis, sensus vti opinione citiùs, ita quoque labore non adèò magno & singulari, (Deo Patri luminum sit honor) clarus, omnibusque solutus

no-

nodis tandem emerſit. Vnde ſi quis à me quæſierit, quomodo tam citò rem adeò difficilem inuenire potuerim, illi aliud nõ reſpondeo, niſi illud Iacobi Iſaacidis, quia voluntas Dei fuit vt citò occurreret quod volebam. Verùm antequàm inuentam veritatem pandamus, memoratam ſcripturá priùs cū exemplari, doctiſſimi viri Ioannis Baptiſtæ Doni, qui eam ab Anglo quodam acceperat collatam (quam quidem noſtro ſimilli-

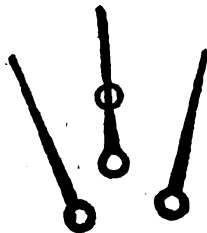
Gen. c. 27.
v. 20.

mam reperimus) ea fide qua eam citatus P. Thomas, alijque ex rupe Sinaica decerpſerunt, vnà cum authentica facti

relatione, priùs hìc ob oculos ponere viſum eſt. vt ea, qua in rebus incognitis & difficilibus decet, ingenuitate procedamus.

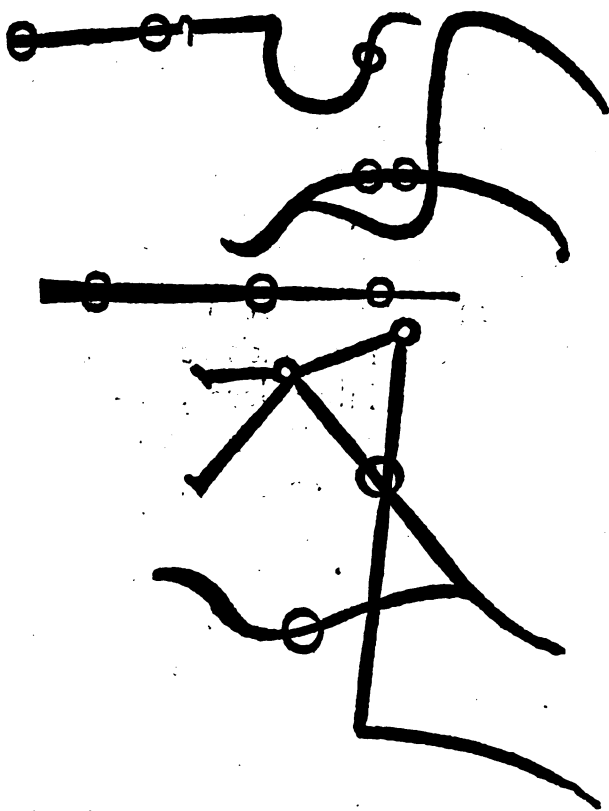
Scripturæ typus ſequitur.

*Da qui il principi
della*

*pio della schiema
pietra.*

Typus Inscriptioni Sinaice.

Et da qui è il fine occupando le lettere tutto il dosso della pietra.

P.

P. Thomæ Obecini Nouariensis
*authenticum huius scripturæ
testimonium.*

Queste figure d'lettere si trouano sculpite in vna
pietra piccola posta à piedi del monte Oreb, doue Dio
N. S. diede la legge, & si vede la pietra esser di ra-
dice del monte. Ma poco eleuata da terra, & mi
dissero quei Padri, & Arabi, che m'accompagnaua-
no, che era traditione presso di loro, che quella scrit-
tura fusse di Geremia Profeta. Ma che niuno l'au-
ua mai potuto interpretare; Che però teneuano, che
in quelle lettere manifestasse Geremia, oue haueua
nascoſto li sacri vasi del tempio, & m'affermauano,
quei Padri, che dal monasterio (qual è vicino) alcuni
deuoti Religiosi testificano spesse volte hauer visto
sopra quella pietra vn splendore mirabile. Quanto al
fatto, che Geremia nascondesse i sacri vasi, l'habbia-
mo ne Machabei nel cap. 2. del. l. 2. ma non si dice, che
ascendesse al monte Oreb, ma al monte doue ascese
Mose, & vidde l'heredità di Dio, & questo fù il
monte Nebo posta nella terra di Moab; dirimpetto
à Gerico, come nel Deut. 34. leggiamo. Sia come si vo-
le, l'hò voluto notare per essercitio de virtuosi. S'auer-
tirà che la scrittura essendo incauata nella schiena
della pietra, parte delle lettere declinano da vn lato
& parte dall'altro, & sono di grandezza più d'vn
palmo & mezzo; & quelli forami che se mostrano
qui

206 *Cap. VIII. De Vtilitate Ling: Copt:*

qui con figure d'O, sono piu profondi, che l'intagliatura della lettera, oue comodamente v'entrano le parte delle dita, che piu chi meno grande, come del sopra scritto esemplare si mostra.

Io Frà Tomaso da Nouara cauai da luoghi citati le presente figure di lettere Hebraiche antiche.

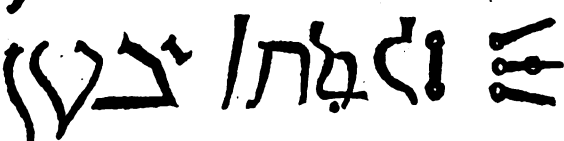

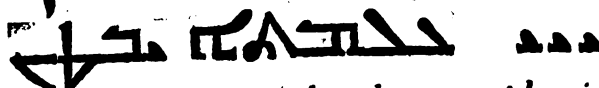

Quæ omnia approbat Illustrissimus D. Petrus à Valle, tùm montis Sinæ; tùm memoratæ scripturæ oculatus inspector. Hac itaque testificatione accepta, dico, hanc scripturam antiquam Chaldaicam esse, quam Assyriam, & Thargumicam alij; alij Aramæã, Libonæã seu Babyloniam, eò quòd tempore Regum Israel, & captiuitatis Babylonicæ ea passim & vulgò vterétur; alij denique alijs nominibus appellant. Character verò eius antiquus Hebræus est, monogrammaticus; ad mysteria sub eo latentia, à profanorum lectione securiùs occultanda, exaratus; cuius sensum istum esse dicimus, qui sequitur.

**DEVS VIRGINEM CONCIPERE
FACIET.**

Verùm, vt explicationis factæ veritas luculentiùs omnibus innotescat, singularum vocum resolutionem in suas literas hìc apponam.

Avà

Ανάλυσις
Inscriptionis Chaldaicæ
antiquæ

		Ανάλυσις Literarum
		
		Hebraicè:
		Chaldaicè
<i>Iebten Almatha Adonai</i>		Leſſio:
<i>Deus Virginem concipere faciet</i>		Interpræ- tatio.

Hanc literarum analyſin cùm penſculatiùs excuſſiſſem, in vltima voce ܐܕܘܢܝ duas alias adhuc voces contineri aduerti, videlicet ſequentes.

Verbabten Ben. & illa pariet filium.

Itavt totius ſcripturæ ſenſus ſit:

voluptatem haurire visi sunt. Authores itaque fuerunt ut hanc adeò antiquam nouitatem, vel ut meliùs dicã, antiquitatem adeò nouam, utpote quæ ingétia Ecclesiæ emoluméta adferre possit, non in Europæorum tantùm; sed & Asiaticorum gratiam, mox publici iuris facerem, quod quidem per Prodromum hunc AEGYPTIACUM commode fieri posse iudicaui.

Veruntamen ut & Lectori dictarum linguarum ignaro quoque satisfiat, & nequicquam vel proprio confinxisse ingenio, vel quippiam violenter tortum explicasse, aut coniecturis vagis indulxisse videar; singularum literarum, uti & vocum rationem varia auctoritate stabiliendam duxi. Ac primò quidem 3. illos apices seu 3 Iodim in modum coronæ disposita, mysticum Dei nomen יהוה olim significasse, Galatinus paulò post citandus tradit, & Ioannes Fortius Hortensius Neophytus in libello de mystica literarum significatione docet his verbis.

Ichona

Galatinus.

בן הקדמנים באופן אחת כתבן שם יהוה באופן אחרת הוה

קורין קצת מהם כתבוהו ב י נ ו י קצת כ ג תגים לרמוז הסוד ג

מרות. *Veteres, inquit, alia ratione scribebant Dei*

nomen יהוה, alia legebant. Quidam id 3 Iod, quidã

3 apicibus, ad 3 Diuinarum proprietatum, seu מרות

sacramentum indicandum scribebant. Certè nomẽ

Dei 3 Iod circulo inclusis olim mysticè scriptũ

D d fuis-

fuisse, suprà c. 7. declaratum est. & clarè ex Hebraicis antiquis Authoribus docet Lilius Gyraldus synt: 1. histor: Deor: fol. 2. *Alij*, inquit, *re-ctius Iehoua enunciant*; quod apud Antiquos quosdam Hebræos legimus hac significatione notatū, tribus videlicet Iod literis, quæ circulo concludentur, supposito puncto chamez hoc modo.

Vide Tal-
mud l.
תרי"ת c. 1
R Salomon
ibid: ע
Exod: 29. n.
36.
ל. מנחות
c. 8. ע 2.
משנת
fol. 96. n. 3.
c. 6. Rambam
in מרע
fol: 55 פ"ב.
Bant aruch
Voce . י
Aben Schin-
eb l. 2. c. 11.
fol. 50. in
Bodum.

Confirmant hanc scribendi rationem Antiquissimi tū impressi, tū manuscripti Hebræorum Codices Vaticani, in quibus passim hoc nomen Dei יהוה tribus hisce apicibus scriptum reperias. Qua quidem scribendi ratione nil aliud denotabant, nisi Sacrosanctæ Trinitatis mysteriū, trina nominis יהוה repetitione implicitè indicatum. Ut vel hinc appareat, Sacerdotes summos solennem olim populo daturus benedictionem, tribus medijs digitis dextræ manus extensis veluti tribus יי

Iod, hoc nomen, teste perplexorum doctore Rambam non sine causa mysticè expressisse: erat enim

illa typus quidam benedictionis per Patrem, & Filium & Spiritum sanctum in lege gratiæ dandæ fidelibus: Certè per hoc nomen tribus quoq; digitis eleuatis, (vel ut alij sētiūt vno digito, in quo 3 inter nodia 3 Iod exprimebant, extenso)

juramentum veteres præstitisse apud varios cõ-
perio. & in hunc diem non in Græca tantùm Ec-
clesia, sed & Latina multis in locis adhuc moris
esse intelligo; etsi moderni Hebræi in odium
Sanctæ fidei nostræ vno omisso Iod, plerunque
duobus tantùm id effigient, vt sequitur ". Sed
de huiusmodi apicibus nominis Dei, eiusque ori-
gine & mysterijs, consule R. Abraham Picol
libro de expositione הניח hoc est apicum, linea
quæ sequentibus verbis incipit.

הנח אני מעוררך על ענין סוד זה הסימן הנדול משבעה אותיות

*Ecce doceo te quid secreti contineatur in signo ma-
gno literarum, vbi præclara quæuis de eo tradit
& Sacram Triadem eo signari doctè demonstrat.
Itaque clarè patet, hos 3 apices mysticos esse,
& aliud non significare nisi nomen Dei. ".
Iah Iah Iah. ex hisce verbis Exodi. 3. v: 14.*

אח ה אשר אח ה כה תאמר אח ה שלהני אליכם

hoc est, *Ego sum qui sum, qui est misit me ad vos*
extractum: quasi per tertio reperitum אהיה mani-
festè diceret הניח אהיה וניח Ego sum ille Deus, ego
ille Deus, sic dices אהיה יחיה qui est Deus ipse misit
me ad vos. vt ex citati Rabbini verbis, patet, &
pulchrè declarat Archâgelus Burgus. in Cabali-
sticis dogmatis fol. 152. & l. 2. de declaratione
nominis Iesu. Tres igitur apices hosce idè esse cū

212 Cap. VIII. De Utilitate Ling: Copt:

In revela-
tore arca-
norum

nomine Dei ⲓⲛⲓ ex sequentibus clarè liquebit. Sicut enim nomen Dei Ⲛⲉⲧⲁⲓⲥⲁⲓⲙⲁⲧⲟⲛ , ⲓⲛⲓ teste R. Hakkadosch, Deum generatè, & per consequès trinū denotat, eo modo, vt per ⲓ principiū seu primā persona Patris; per ⲛ filius, secundā; per ⲓⲛⲓ , deniq; nexus, seu vinculū aut amor, videlicet Spiritus sanctus per duo vero ⲛ he duplex respectus secundæ personæ producti scilicet, & producētis, vel etiam naturarum in Christo *duas* designatur; ita, inquam, per 3 hosce apices, quorum vnusquisque circulo gaudet, 3 personas diuinas, seu hypostases coæternas, & consubstantiales, Patrem videlicet per primum; filium per secundū, (qui & cū mediis sit, non sine causa duobus circulis cōstat, vt videlicet duplex paulò ante memoratus in secunda persona respectus, vel *duas* naturarum in Christo, diuina videlicet & humana designaretur.) per tertium deniquè apicem Spiritum sanctum, hunc Scriptorem indicasse verisimile est. Certè Galatinus dicta adeò clarè demonstrat, vt meas in hoc nomine exponendo partes assumpsisse videatur. ita enim l. 2. c. 10. fol: 49. & 50. disserit. *Litera itaque nominis Dei ⲓⲛⲓ quo ad numerum sunt 4, vnde Ⲛⲉⲧⲁⲓⲥⲁⲓⲙⲁⲧⲟⲛ dicitur. In veritate tamen non sunt nisi 3. scilicet ⲓⲛⲓ . Tres igitur huius nominis literæ 3 diuinas designāt hypostases. prima quidem, quæ principium interpretatur, eò quòd omnium aliarum*
prin-

principium sit; cùm ab ea vnaqueque originem scriptura habeat, ipsa que à nulla originem sumat, rectè Patrem in diuinis insinuat; qui cùm à nullo sit; aliaque persona ab eo emanent, principium sine principio dicitur. secunda verò scilicet π , quæ esse vel viuere significat, filiũ aptissimè innuit, per quẽ omnia facta sunt, & esse ceperunt, & quicquid factũ est, in ipso vita erat. Tertia autem scilicet γ , quæ copulatiuam particulam, &, denotat, Spiritum sanctum optimè exprimit, qui cùm sit amor Patris & filij, quo se vicissim amant, rectè scilicet nexus vtriusque nuncupatur. π verò geminatur ad insinuandum, solum filium, qui secunda est in Trinitate persona, duplicè habere respectum. Nam Pater cùm sit tantum produciens & non productus; vnum etiam duntaxat quo ad hoc respectum habet; Filius autem cùm productus sit, & produciens; duos habet respectus: Nam & à Patre produciatur, & vnà cum Patre producit Spiritum sanctum. Quamobrem in antiquis Hebraeorũ Codicibus hoc nomẽ Iod per 3 Iod literas scriptũ reperitur, quæ & circulo clauduntur, & eis punctus *Canex* supponitur hoc modo. in quo duo insinuantur arcana, quorum primum est, quia Iod idem est quod principium; et si igitur principium in operibus Trinitatis intrinsecis soli Patri conueniat, in operationibus tamen extrinsecis, tribus personis commune est. tria igitur Iod tres sunt hypostases, vnica verò *Canex* tribus Iod
 sup-

214 Cap. VIII. De Utilitate Ling: Copt:

supposita, diuina natura est, quæ unicuique hypostasi, tota impartibiliter communicatur: circulus autem quo tria Iod includuntur, est ipsa naturæ identitas, qua simul ipsæ diuinæ hypostases tãquam vnicum principium, & vna prima causa, ad omnium actiones cõcurrüt. Alterum arcanum est, quod 3 Iod æqualia trium personarum æqualitatem significant. Hactenus Galatinus; Ex quibus etiam patet, cur reliquis literis huius scripturæ plerisq; partim 2 partim 3 circuli inscripti sint. Certè ad nil aliud meo iudicio, nisi vel ad mysteriũ incarnationis, vel duas in Christo naturas, aut ad 3 hypostases diuinas indicãdas. Forſan per vocis עלמח, מ hoc loco clausum, & duobus circulis signatum, ad mysteriosum illud לטרבח חמשה hoc est, multiplicabitur imperiũ eius, Isa: 9. Scriptor alludit. Est enim hoc loco ם medium præter naturam clausum. & in sacris literis nunquam alibi reperitur. Certè plerique commentatores in hunc locum portam illam Orientalem mysticam videlicet ilibatam Deiparæ virginitatem, intelligunt. Prætereà & duas filiationes in Christo, nomen item B. Virginis, מרים: Tempus denique annorum à prophetia huius vsque ad aduentum Messię, scrutinio admodũ subtili eruunt. Sed de his vide Galatin: l. 7. c. 13. Hoc vnum addam, omnes ductus harum literarum mysticos esse, & mysterijs ingentibus refertos. quæ tamen sagaci Lecto-

Remarck
hämischra.

Miriam

tori vltteriùs inuestiganda relinquo . Alterum
 vocabulum **אלמטה** *almatha* idem significat ac
 Virginem; quam eodem nomine Hebræi **מלטה**,
 Syri, **آلمتھا** *Aleimtha*, Chaldæi siue Babylonij
אלמתה *Almatha*, sine Iod in medio, hoc est, *Virgi-*
nem iuenculam & absconditam appellant . Vt ex
 lexicis eorum patet . Nota hoc loco ; primam &
 vltimam literam huius vocis ad Syrorum literas
أ *Aiu* & **و** *Olaph* proximè accedere , atque sic
 vulgò has literas veteres Hebræos expressisse,
 Abram Balmis l. **מקנה** fol. 6. lin. 15. docet, & an-
 tiquum Hebræorum Syrorumque Alphabetum
 apud Claudium Duretum l. de linguarum ori-
 gine in sine peculiari folio impressum luculenter
 demonstrat . Reliqui verò characteres **מל** ad
 Hebraicarum literarum formam propiùs acce-
 dere cuius perito facilè patebit . Vnde colligo
 hos characteres antiquos Hebræorum esse, &
 hanc scripturam ante inuentionem punctorum
 vocaliù incisam ; imò Syras, Arabicas, Samarita-
 nasq; quicquid alij dicât, aliunde nò profluxisse, ni-
 si ex antiquo hoc caractere; suo loco ostédã. nũc
 hæc tãtũm indicasse sufficiat . Tertia vox sequẽ-
 tia verba in se concludit **μνογερματιωσ** inserta
בן ותבטן בן hoc est, *concipere faciet, & pariet*
filium, quorum primum futuri temporis, 3 pers:
 mascul: in Aphil **בטן** *concipere facere seu gra-*
uidam reddere; alterum fut: temp: pers: fæmin: à
 ver-

Del'origi-
 ne des lâ-
 gues de
 ce st vni-
 uers.

verbo *bten* (vel à nomine Chaldæo בטן aut Hebræo בטן , quod *ventrem* significat, diductum) idem quod *fatum ex ventre producere, seu parere*, significat. ita Fabricius Boderianus in suo Lexico Syro-Chaldaico voce docet, quæ consule. Non ignoro verbum Syriacum , magis concipere, quàm, parere significare. Targumica tamen phrasi idem esse, ac parere, multa loca apud Ionathan & Onkelos paraphrastas Chaldæos, docent, quæ vide citato Lexici loco.

Atque ex his omnibus tandem cōcludo. Hanc Scripturā antiquissimā esse, & multis ante Christi aduētum sæculis (quod tūm phrasis, characteres, eorumq; profunda vetustissimaque in rupe incisio, tūm scripturæ ipsius non factum; sed futurum Virginis partum apertè indigitātis sensus; traditio deniq; Indigenarū indubitatè monstrat) vel à Propheta, vel ab alio quopiam viro singulari ut ad illud Esaiæ $\text{והנה העלמה חורה וילד בן}$. *Ecce Virgo concipiet*, alluderet, incisam. Atque hanc scripturā ante Christi aduentum exaratā fuisse, libenter hinc demonstrarem, verūm cūm hæc materia plura & maiora, quàm vt prodromus iste ferre possit, supponat, Oedipo eam commodiùs referuauit: vbi & hanc scripturam penitiùs discutiemus. Secundò, hanc scripturam eodem in loco incisam esse, in quo Deus Moyfi olim in Rubo incōbusto apparens oretenus locutus dicitur, & in quo

Isa: 7.
v: 14.

quo primùm nomen suum admirabile, de quo in præcedentibus diximus, Moyfi, vt per id omnia mirabilia perpetraret, reuelauit. hoc autem ad radicem montis Oreb contigisse sacra pagina docet, c. 2. Exodi. *Moyfes autem pascebat oues Iethro socii sui Sacerdotis Madian, cumq; minasset gregem ad interiora deserti, venit ad mâtē Dei Oreb; apparuitq; ei Dominus in flâma ignis, de medio Rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur.* Quæ loci descriptio, exactè quadrat, loco, in quo memorata scriptura, teste P. Thoma, incisa dicitur. Ex quo etiam apparet, quo fine harum exarator literarum rubi huic dictam inscripserit sententiã. Cùm enim primam hoc loco redemptionis humane delineationē *τυχιών* adumbratã fuisse cognosceret; altissima prætereã vti sub nomine Dei *יהוה* aut *יהוה* hoc loco Moyfi primùm manifestato, ita & sub rubo incõbusto abscondita consideraret; prophætico imbutum Spiritu, ea claris quidem verbis; sed mystica quadam & intricata scribendi ratione tectis, vt ad dicta mysteria alluderet, incidere voluisse; quasi sub pauculis hisce verbis totum hunc sequentem sensum implicite contentum indicare voluerit. *Deus qui hoc loco Moyfi in rubo incõbusto apparet; seipsum ei reuelando dixit יהוה אלהינו יהוה Ego sum qui sum Deus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob; ille nouissimis temporibus*

Hæc Scriptura incisa fuit ea in rupe, in qua Moyfes rubū quoddam vidit incõbustum.

Virginem, cuius rubus incombustus hoc loco visus, typus quidam erat, concipere faciet, & illa pariet filium Iesum Messiam qui saluū faciet populum suū a peccatis eorum. Non defuerunt hoc loco, qui viso & examinato hoc corollario, senserint ab ipso Moysē fortassis hāc scripturā, eo in loco ubi dux populi Dei primò declaratus fuerat, & in quo sub visione hac grādi rubi incombusti mysteria redemptionis humanæ cognorat, vt ad ea alluderet, incisam. Quicquid sit ex hac scriptura duo maxima & præcipua Christianæ Religionis mysteria colliguntur, videlicet SS. Trinitatis & incarnationis, illud quidem, per mysticum Dei nomen de quo supra, hoc, per rubum incombustum. Quid enim aliud rubus iste incobustus indicat, nisi Beatissimam illam Virginem, Dei matrem, quæ sine vllō carnalis concupiscentiæ ardore, Iesum verum Messiam & humani generis Seruatorem, conceptum, inuiolato pudoris clastro mundo miro modo peperit. Atque hæc sunt quæ de hac scriptura dicēda existimaui in qua si quicquam præstitisse videbor, D. O. M. eiusq; Sāctissimæ matri id acceptum velim. Ego certe, partim ex summo, quo erga hanc Virginem Deiparam feror, affectu; partim ingentibus mysterijs sub hac scriptura reconditis, alijsque emolumentis, quæ suo tempore Ecclesiæ sanctæ hanc interpretationem adferre posse videbam, motus, eam

Maxima
christianæ
Religionis
mysteria
sub scri-
pturā hac
latent.

C. Vlt. Literæ Copt: inter Hieroglyph: 216

posteritati per Prodromum hunc promulgatam inuidere nolui.

Porro plures antiquo caractere Hebraico in deserto Sin rupibus incisas, mihi supra allegatus Pater obtulit, quarum aliæ locum 70 palmarum, & collectionis mannae; aliæ locum contractionis tabularum Mosaicarum, aliæ alia indicant, quas absque vilo ferè labore primo intuitu solutas libenter hîc proponerem, nisi Oedipo nostro eas reseruassem; Huius itaque sacri hieroglyphici expositione præmissa, nil restat, nisi vt ad profani quoque hieroglyphici interpretationis speciem quoddam exhibendum nos accingamus.

CAPVT VLTIMVM.

Vtrum vulgares AEgyptiorum caracteres & Nomina, Hieroglyphicis inserta reperiantur.

Solent ij, qui in paupere Domo conuiuium instruunt, caput cenæ plerunq; in extremos missus reseruare, ita prorsus mihi accidisse videtur; præmissis enim ijs, quæ de lingua Copta, siue AEgyptiaca pro ingenij suppellestilisq; tenuitate dicenda videbantur, præcipuam Prodromi nostri partem consultò huc reseruare visum est; vt

circa hanc materiam vti difficilem, ignotam, & à nemine pertractatam, ita raram, sterilem, & infæcundam oborta. Lectori tædia, hac ratiocinatione haud forsan ingrata, veluti vltimo missu, eoque (nisi mea me fallit opinio) haud insipido attemperarem. Quæritur itaque; vtrum veteres Aegyptiorum Hieromant hæ vulgaris linguæ characteres, & nomina, hieroglyphicis notis inferre sint soliti? Hæreo; cum qui de proposita quæstione è classicis Authoribus quicquam tradiderit, reperiam neminem, plerisque Aegyptios veteres præter sacras literas alias prorsus habuisse nullas opinantibus. iuxta illud Luc: l. 3.

*Nondum flumineas Memphis contexere biblos
Noverat, & saxis tantum volucresque ferasque
Sculptaque servabat, magicas animalia linguas.*

Quam quidem erroneam opinionem inde ortam existimo, quod, quamnam prisca Aegyptij vernaculam, quamnam communem scribendi rationem, quam denique habuerint, inter characteres vulgares & sacros differentiam, ignorarint. Verum nos adhibito exacto dictæ difficultatis scrutinio, frequentique singulorum characterum ad inuicem comparatione, rem paulò scrupulosius ponderantes, eam multò aliter sese habere comperimus. Attamen vt circa argumentum ad id nouum, insolens, & *παραδοξον*, aliquid certi statuatur, veritasque opinionis nostræ luculen-

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 22 E

lentius demonstratur, de literis & scripturis Veterum Aegyptiorum, quædam breuiter, & non nisi ex mente aliorum prælibare visum est. Nota itaque tres apud Aegyptios characterum species v̄sitas fuisse, videlicet ἐπιστολογραφικῶν, ἱερατικῶν, & ἱερογλυφικῶν; de quibus Clemens Alexan-

Apud Aegyptios triplex literarum generis.

drinus l. 5. Strom: his verbis. Αὐτίκα οἱ παρ' Αἰγυπτίων παιδιδόμοιοι πρῶτον μὲν πάντων τῶν Αἰγυπτίων γραμμάτων μέθοδον ἐκμαρθαίουσιν, τῶν ἐπιστολογραφικῶν καλεμμένων. δῶτερον δὲ τῶν ἱερατικῶν ἢ χερῶν) οἱ ἱερογραμμάτων. ὑστέρῳ δὲ καὶ τῆς δὲ τῶν ἱερογλυφικῶν, ἢς ἢ μὲν ἐστὶ δὲ τῆς πρῶτων σοιχείων κρυπτολογικῆ. ἢ δὲ συμβολικῆ. τὸ δὲ συμβολικῆς, ἢ μὲν κρυπτολογικῆ) καὶ μίμναι. ἢ δὲ ὡσπερ ἱερατικῶν γραφῆς). ἢ δὲ αἰτικῆς ἀλληγορικῆ) κατὰ τινὰς αἰνίγματα. ἢ λίον γὰρ ἐν γράφῃ βελόμοιοι, κύκλον ποιεῖσι, σιλήνῳ δὲ ἄμμα μίμναι. &c.

Qui ab Aegyptijs instituantur, primum quidem omnium eam Aegyptiarum literarum viam & rationem addiscunt, quam ἐπιστολογραφικῶν vocant.

ἐπιστολογραφικῶν

videlicet, qua tunc temporis, v̄tpote toti Aegypto communi, in literis vulgari lingua conscribendis, passim v̄tebantur, quam quidem aliam non fuisse, quam Coptam è sequentibus patebit.

Epistolaris scriptura alia non erat quam Copta.

Secundam autem ἱερατικῶν seu Sacerdotalem, quam v̄tuntur οἱ ἱερογραμματῆς, scilicet ἡ, qui de rebus sacris scribunt. Hoc est, qui arcana Theologiæ aut philosophiæ suæ mysteria, arcana quodam characterum, è varijs formis similitudinibusque rerum naturalium, artificialiumque figuris à sapientibus Aegypti, institutorum genere consignabant

ἱερατικῶν seu Sacerdotalis.

Hieroglyphi quomodo distinguantur

bant; cuiusmodi minutum illum characterem, quem mumijs, Canopis, Isiacis statuis, ac hieroglyphicis schematicis in Bembina tabula appictum videmus, fuisse, alibi demonstrabimus, quæ & ego ob dictas rationes aliter vocare non soleo, nisi characterem hieroglyphicum currentem, non enim ab hieroglyphicis differre videtur, nisi, quod ille proprius esset ἱερογλυμματιῶν, quorum officium erat, ea quæ ob artis defectum pingere nequirent, minutori caractere & ad scribendum aptiori exprimere; hic verò ἱερογλύφων, quorum erat sacra symbolorum schemata maiora saxi & lapidibus iuxta artis sculptoriæ regulas incidere. Non desunt tamen, qui hanc scripturam Sacerdotalem ex mysticis certi cuiusdam alphabeti figuris conflata assertant, cuiusmodi in appendice diuersarum linguarum introductionis suæ in ling: Orient: Ambrosius Theus adducit, verum cum nulla inter hieroglyphicorum in monumenta huius alphabeti vestigia reperiam, merito cæteris id supposititijs annumerandum censeo. Etsi, eos præter communes literas, quarum apices mysterijs non omninò carebant, aliud mysticum quoddam alphabetum quoque habuisse certum sit, & in Oedipo abundè demonstratur. *Ultimam autem scripturæ speciẽ, ἱερογλυφικῶν, id est sacram, quæ insculpitur scripturã, cuius vna quidem est per prima elementa κορυφαίη id*

ἱερογλυφικῶν
φικῶν
ἱερα.

C. Vlt. Literæ Copt: inter Hieroglyph: 223

id est propriè loquens ; siue quæ res per consimiles
characteres exprimit . altera verò symbolica, id est
per signa significans ; symbolica autem vna quidem
propriè loquitur per imitationem, alia verò scribitur
veluti tropicè , alia verò apertè sumitur allegoricè.
per quædam enigmata . Qui Solem itaque volunt
scribere, faciunt circulum. Lunam autem, figuram
Lunæ cornuum formam præferentem, conuenienter
ei formæ quæ propriè dicitur. Tropica siue transla-
titia est, quæ varias diuersarum rerum, præsertim
animalium formas, figurasque transfert, ad signifi-
ficandam vel Deorum, vel aliarum rerum ad di-
uinum cultum spectantium dignitates, & myste-
ria ; ita Ibide & Accipitre. Scarabæoformi indi-
cant hieroglyphicè à Sole Lunam pulchritudi-
nem suam participare, nempè lucem, quæ diui-
næ pulchritudinis imago quædam est, & per Ac-
cipitrem innuitur; sicuti Sol & Luna per Scara-
bæum & Ibim. His igitur præmissis, & veluti
præsuppositis dico, hieroglyphicis non sacros
tantum, aut eos quos *κρητολογικῆς* seu *ιερατικῆς*
vocant; sed & vulgaris linguæ Coptæ characteres
nominaque inserta esse ; dogma multis ante-
hac non *παρὰ τὸ εἶδος* tantum; sed & quibusdam etiã,
quod amplius, prorsus *ἀδύνατον*. Verùm dicta
exemplis declaremus.

Nemini ignotum esse arbitror ; celeberrimū
illud antiquitatis monumētum hieroglyphicum,
quod

Κρητολογικῆς
γικῆς

Τροπικῆς

224 C.Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:

Fabula
Bembina

Hierogly-
cum sche-
ma.

quod Tabulam Bembinam , ab Amplissimo Cardinale Petro Bembo, (in cuius manus Pauli III. Pont:Max: munere primùm incidit,) vulgò vocant. In huius itaq; Tabulæ à diuersis postmodum æri incisæ, inferiori limbo, secúdo loco hieroglyphicum schema , monstri sub Scarabæi indumento humanam faciem mentientis similitudine effigiatú occurrit. Cuius capiti Lunæ crescentis species imminēs cornibus in se cõuersis figuram exprimit circuli, è cuius centro character in crucis similitudinē diffusus , nescio quid mystriofum indigitat. Cõtinet prætereà Scarabæus ille *αιθροπίμορφος* chelarum deductarum intercapedine, conclusam Tabellam quandam veluti scriptoriam , seu pugillares , quibus antiquo Copto

charactere hoc nomē exaratum reperio, $\Phi\lambda\theta$, quod antiqua Aegyptiaca lingua seu Copta ni-

hil

hil aliud, quàm amorem significare, & hieroglyphici schematis cōtextus, & dictionariū nostrum Copto-arabicum in Scala nominum in O desinentium, clarè testatur, vbi ΦϣΛΟ idem quod **ⲁⲓⲉ** id est amorem Author explicat .cui Græca utpote ab eo deriuata vocabula, *φιλῶν, φίλος, φιλία*, admodum affinia sunt. Etsi autem primus character, vel negligentia sculptorum, aut vetustate tēporum obliteratus, ita clarè expressus non videatur, illum tamen Φ Coptum esse, tūm exemplar **AENEAE** Vici iuxta prototypon ipsū Bembinū immediatè summa cura adumbratum, in quo memoratus character perfectiūs quàm in exemplari Herwartiano elucescit; tūm reliqui sequētes characteres **ΛΟ**, quos eisdē in omnibus exemplaribus reperio, apertè demonstrant. Hanc autem in tabella expressam scripturam verè Coptam esse, atque ipsam eandem, quam *ⲉⲛⲓⲉⲛⲟⲗⲟⲅⲉⲁⲓⲉⲛⲟⲗⲟⲅⲉⲁⲓⲉⲛⲟⲗⲟⲅⲉⲁⲓ* Clemens vocat, seu qua in AEGYPTO vulgò quondam utebantur; duo potissimū me ad id indubitanter sentiendum inducunt; Primum est, summa dictorum characterum ad Coptos hoc tempore superstites affinitas. Alterum est non hoc loco tantū, sed & in cæteris quoque AEGYPTIORUM monumentis, similia nomina quædam Copto caractere exarata hieroglyphicis inserta commistaque reperiri, quod nescio an ab aliquo hucusque sit notatum; verissimū tamen est, vt

Mahha beth.

Φϣ
ΛΟ
Copta
vox est.

Mumia,
quid per-
ficē.

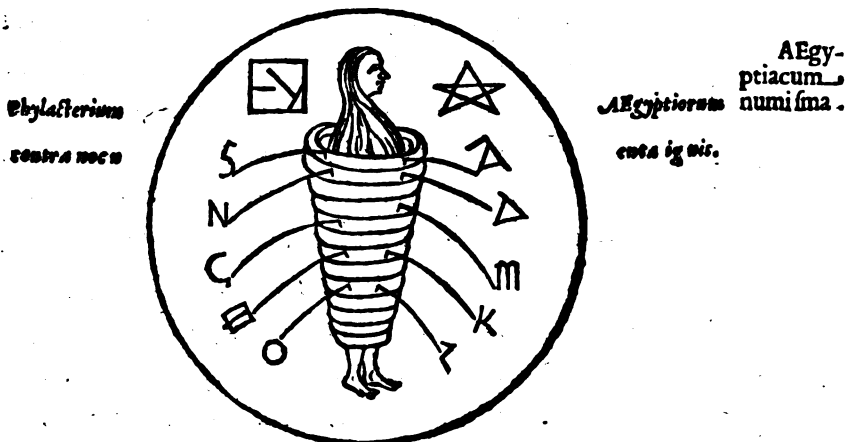
ex sequētibus patebit. Sunt in domo Petri à Val-
le, quem supra laudauimus duæ mumix, hoc est
corpora humana ab immemorabili tempore va-
ria vnguentorum atque aromatum cōmitione
condita, *مومي* *mumi* à Persis dicta. Has ipse
propria manu, dum Aegyptum lustraret, è Py-
ramidum ruinis eruta Romam secum aduexit;
in vnus horum masculi videlicet inuolucro, cæ-
teris hieroglyphicis symbolis commistam quoq;
videmus, hanc clarissimè expressam vocem Co-
ptam *ΕΥΤΥΧΙ*, quam idem significare, ac
ΕΥΤΥΧΙ prosperetur, & dictionarium nostrum Coptum
docet, & ex inscriptione c. 7. allegata, vbi idem
vocabulum occurrit, patet. Characteres quoque
ijs, quos supra è tabula Bembina eruimus, præ-
fertim V nequaquam dissimiles sunt. Vti mani-
festum vnum cū altero comparanti fiet. vbi &
illud nota. Ψ psilon Coptum olim omninò si-
mile fuisse V latino, cuius & pronunciationem
affectat. Prætereà in variarū antiquitatum offi-
cina Petri Stephanoni Ciuis Romani Aegyptia-
cum numisma est, in cuius vtraque superficie
characteres variij incisi conspiciuntur; qui qui-
dem alij non sunt quàm Aegyptij, atque ex eo-
rum, quos paulò ante produximus, numero. Figu-
ra numismatis impressa vnà cum characteribus
sequitur.

ΕΥΤΥΧΙ
vox Co-
pta inter
hierogly-
phica scri-
pta repe-
ritur.

Hoc

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 227.

Hoc autem Aegyptiacum monumentum, esse, præter hieroglyphica ei adiuncta, in eo quo-

que Canopi Ignis victoris repræsentata historia satis demonstrat. quæ, teste Suida, & Ruffino, ita sese habet. Olim vt fama fert, Chaldæi suum Deum, qui est ignis, magnificis verbis extollentes, passim circûferebant, vt cum omnibus Prouinciarum Dijs compararetur, & vt ille, qui cæteros vicisset, ab omnibus iudicaretur Deus. Cæterarum autem Prouinciarum & nationum Dij, quod ex ære, vel argento, ligno, aut lapide, vel alia huiusmodi materia confecti, & in templo, locisque sacris essent collocati, & huiusmodi materia facilè ab igne consumeretur, necesse erat, vt vbique ignis semper vinceret; hoc audito Canopi Sacerdos, quoddam huiusmodi callidum consilium inijt; In varijs Aegypti partibus ficti-

Historia
& origo
Canopi.

les hydriæ minutis, & continuis foraminibus interpunctæ fieri solebant; vt per illa foramina aqua turbida percolata, pura redderetur & lipida Canopi Sacerdos cum harum vnam accepisset, & illa foramina obturasset cera, & varijs coloribus depinxisset, in Græco est *καὶ ἀπόδοσις ζωογραφίας ζωώμασι*, hoc est, varijs animalium hieroglyphicis figuris, coloribusque delineatis, aqua repletum, vt Deum collocavit; cumque veteris statuæ caput amputasset, quæ Menelai cuiusdam Gubernatoris fuisse dicebatur, id illi suæ nouæ statuæ imponens accuratè accommodauit. Aduenerunt postea Chaldæi: accensus est ignis, & cera qua obturata erant illa foramina liquebat; Hydria autem sudante & aquam eijciente per foramina, ignis extinguebatur. Hac igitur calliditate & versutia, Canopus victor Chaldæorum declaratus est, & ab eo tempore vt Deus colitur. Atque hæc quidè historiam exactè refert numismatis paulò ante propositi figura; quam Aegyptij postmodum more suo in omne superstitionis genus præcipites, iuxta relatæ historiæ seriem in certa materie effingentes, inter sacra symbola collocarunt. eoque phylacterij loco postmodum illos contra ignis flammarumque violentiam vsos, *πρωτολα* seu *πρωτομμον* à latere ei adiunctum, abundè docet; hoc enim eò quòd hanc vocem Græcam ΤΡΕΙΑ quod salutem significat variò

Symbolum salutis.

situ

situ referat, prosperitatis symbolū apud Aegyptios fuisse, tritum est ex historia Antiochi Soteris, qui contra Galatas decertaturus, huius symboli vexillis impositi subsidio, de quo faciendo in somno monitus fuerat, insignem victoriam reportasse fertur. Quadratum autem ex altera parte nihil aliud quàm *μονόγραμμα* nominis Monogramma Canopi. Kanub hoc est Canopi esse ostendunt literæ **K** **A** **U** **B**, quæ omnes in dicto monogrammate continentur: Et ratio scribendi fuit Aegyptijs propria, ut alibi dicitur. Atque hisce duobus symbolis Canopi Numinis contra ignis flammarumque nocumenta prophylacticam imaginem adhibendam esse, *ἱερογλυφικῶς*, significarunt. Literas verò singulis vasis canalibus appositas Coptas esse, alia quidē ad id probādū autoritate opus esse non arbitror, nisi parallela quadā ditorū characterū inter se facta cōparatione, quā Lectori relinquo ex hac tabula iudicandam.

<i>AEgypt:</i>	<i>Copt:</i>	<i>AEgypt:</i>	<i>Copt:</i>
∫	ϸ	Δ	ⲁ
N	Ⲁ	Δ	Ⲃ
ϸ	ϸ	ⲓ	Ⲅ
⊖	Ⲗ	K	Ⲇ
o	o	Z	Ⲉ

Ve-

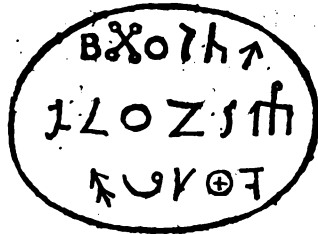
Verùm cùm hæ literæ initiales verborum sint, ac proinde peculiarem vrentium mentem ac sensum respiciant, eas hucusque, vtpote extrahumanæ cognitionis limites longè constitutas, quid sibi velint, inuestigare non licuit; si tamen augurari liceat, dicerem eos esse, qui mysteriosum quendam numerû in se continerent effectus & operationes Canopi connotantem; Verùm de his fusior dabitur in Oedipo dicendi materia; sufficiat interim, has literas Coptas esse, demonstrasse. Scio futuros quosdam, qui dum hæc legent, hæc literas cum Ephesijs, aut etiam ijs, quibus in amuletis suis Gnostici portentosa illa nomina **ΑΒΡΑΧΑΒ, ΓΕΒΑΩ, ΙΑΩ** &c. exarare solebāt, consuluri, huiusmodi inscriptiones Græcorum, non Aegyptiorum figmenta dicent. Verùm hosce manifestè redarguent monumenta hieroglyphica, quibus huiusmodi literas passim insertas videmus, vt in obelisco Lateranensi col: 2. sch: 3. in inferiori quoque limbo tabulæ Bembinæ inter nauem Osiridis, & Androsphyngem. in hieroglyphica denique Isiacæ statuæ in Thesauro hieroglyphico num: 62. notata inscriptione: ex horum quoque numero sunt literæ Amuleti Aegyptiaci, quas ex Thesauro hieroglyphicorum figura 61. depromptas hic inferere libuit.

Gnostici
Hæretici.

Quod

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 231

Quod quidē amuletū etſi Gnoſticorū appareat, AEgyptiacum tamen eſſe, literæ Coptæ, quibus

inter hieroglyphica ſimiles paſſim, vti dictum eſt, reperiuntur, clarè oſtendunt: accedit quod Gnoſtici nihil non ab AEgyptijs deſumpſerint. Tempus me deficeret, ſi omnia huius materiæ propria hîc coaceruare vellem, quare qui plura deſiderabit, Oedipum noſtrum conſulet, vbi fuſus de his tractabitur.

Porro priſcos AEgyptios huiusmodi monogrammis, ac myſticis characterum apicibus non ſecus ac Hebræos, à quibus id forſitan edocti ſunt, vſos eſſe, præter eos, de quibus paulò ante diximus characteres, quam plurimi alij obeliſcis cæterisque AEgyptiorum monumentis hinc inde inſerti luculèter oſtendunt; è quorum numero hoc quoque *μορόγχαμμορ* **A** ex Δ & **A** compoſitum, in nullo non **A** obeliſco frequentiſſimum AEgyptiacarum vocum **ΑΓ** & **ΘΟ** **ΔΕΕΩΝ** quibus bonū Geniū Deltæ Nilii ſeu AEgypti ſignant, index; cum præter dictarum vocum capitales literas, eius quoque AEgypti

Monogrammis AEgyptij vſi ſunt inter hieroglyphica.

Character A monogramma Agathodæmonis

232 C.Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyphicæ

pti portionis figuram, quam Δ passim vocant, clarè dictum *μονόγεαμμος* exprimat. Atque hanc rem ita sese habere apertissimè docent hieroglyphica Simulacra Osiridis, Isis, Anubidis, Ammonis, plerisque in obeliscis obuia, quorum manibus hunc characterem vel gestari, vel à latere ijs apponi passim reperias; vbiçunque igitur hanc notam repereris, illa Agathodæmonem Aegypti signari noueris; Rem exemplo manifestam facio; Obuia fit passim in obeliscis sacra quædam imaginis *ισακομόρεσι* sculptura cum caractere A, eî à latere adiuncto, qua quidem nihil aliud significare volunt quàm Osiridem, seu Solem lucis & caloris fontem Genium Aegypti, ita quidem, vt per Accipitris fulgentissimos oculos, & calorem, quo abundat, naturalem, teste Porphyrio, lucem & calorem Solis, per A verò Genium Aegypti bonum *ισεγλυφικῶς* præfigurando indicent. Analysim schematis vnâ cum methodo eam legendi subiungendam duxi.

Quid accipitris oculi hieroglyphicè.

● *Diuus*

*Osiris, id est, Sol
fons lucis, & caloris.*

*ΑΓ&ΘΔC ΔΕΛΛΟΝ εν
bonus Genius Aegypti.*

Con-

C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph: 233

Confirmat hæc egregiè *μονόγραμμα* aliud figuræ 38 Thesauri hieroglyphici insertum, vbi è dextro Anubidis Crocodilo insistentis latere, Ammonis arietino capiti hic character subiunctus, nil aliud significat nisi has voces Coptas **Δεεη ΔΓΑΒΩC ΔΕΕΩη**. Ammon Bonus Genius Deltæ Nili, seu AEgypti; cùm omnes literæ vocis **Δεεη** in eo expressæ cernantur. Vnde non sine ratione Asterismum deltoton super caput Arietis, cui subiectam credebant AEgyptum, veteres Astrologi posuerunt. Verùm ne quicquam proprio ingenio confixisse, aut etiam vaga quadam coniectura affirmasse videamur, modò rationes singulorum dicemus, vbi tamen priùs dictorum characterum monogramorum institutionem, primamque originem recensuerimus. Ferunt prisca AEgyptiacarum rerum Scriptores Herodotus, Diodorus, Strabo, alijque, hanc inferiorem AEgypti partem mari olim rectam fuisse; Osiridem autè primum AEgypti Regem (quidam Herculem, alij Mercurium fuisse tradunt; sed perinde est, cùm vterq; cum Osiride passim confundatur) cum ex ingenti limi arenarumq; ex AEthiopia aduectarum coaceruatione Nili defluxu facta, hunc maris sinum nescio quid terreste parturire cerneret; Nili aquis in alueos certos ductis, terram intermediam ab aquis separatam, habitatoribus non aptam tantùm, sed &

Mono-
grammum
Ammonis

Cur tri-
gulum su-
per caput
Arietis
ponatur.

Origo
huius mo-
nogrammi

A

G g

iu-

234 *C.Vl: Literæ Copt: inter Hieroglyph:*

Ab Ibi in-
uenta li-
tera.

iucundam reddidisse. ingenti verò serpentum,
è putrefacto limo natorum copia locum conti-
nuò infestum reddēte, cū multi quotidie è ser-
pentum morsibus, inter quos & Osiridis Nau-
clerus Canopus, perirent; magnam Osiridem
vim Ibiūm hisce locis immisisse, qui deuoratis
serpentibus, locum breui tempore expurgatum,
à periculis immunē reddiderunt. Multiplicatis
itaque Ibibus, cū posteri notarent, dictas aues
rostro, duorumque crurum diuarcatione eam
figuram, quam Mercurius olim simili occasio-
ne inuentā, inter sacras iam notas primam posue-
rat, & quam terræ Nili aquis circumfusæ figura
triqueetra referret, exprimere; accedentibus mul-
tis alijs beneficijs ab Ibide collatis, eam Agatho-
dæmona seu Genium AEgypti, è monogrammo
illo quod pedibus effigiabat, appellare cœperunt.
Atque ex eo tempore Ibis semper boni ominis
auis habita, & in sacrorum Animalium album
relata, in sui venerationem totam imposterum
traxit AEgyptum, adeò quidem, vt locum ipsum,
in quo primò comparuerunt Ibes, illud videlicet
Nili brachium, quod Africam respicit & arenas
Libiæ seu catabathmum, AEgypti alio nomine
non appellarint, quàm Agathodæmona, quod &
maiorum traditione edoctus Ptolemæus docet.

Ibis à fi-
gura quæ
pedibus
exprime-
bat dicta
Agatho-
dæmon.

Brachium
Nili dici-
tur Agatho-
dæmon

Δέλτα μέγιστον ἐκείνη καλεῖται καὶ ὁ ἐκείνηται ὀμύγας
πόταμός. λεγόμενος Ἀγαθὸς Δαίμων. Delta magnum,

in-

C. Vl. Literæ Copt: inter Hieroglyph: 235

inquit, vocatur id iuxta quod diuertitur fluiuis dictus Agathodæmon. Porro Ibin rostro diuaricatis cruribus transuersum inserto, figuram non ab- similem Latino A, quam postea Ibin dictam, pri- mam literarum constituerit Mercurius, expref- sisse Plutarchus docet. *Ἰβίς δὲ ποιεῖ τῆ ἴσῃ ποδῶν ὑπο- σάσῃ πρὸς ἀλλήλους, & πρὸς τὸ εἶγκος ἰσόπλευρον ἑξηκων.*
Ibis, inquit, pedum diuaricatione eorum inter se, & cum rostro comparatione triangulum representat æquilaterum. & l. 9. sympo: q. 3. Ερμῆς λέγει ὅτι ὡς ἐν Αἰγύπτῳ γεόμενα πρῶτος ἄρην, διὸ καὶ τὸ ἴβιν γεόμενά- των Αἰγύπτῳ πρῶτον Ἰβιν γεόμενον ὡς Ερμῆ πρῶτον ἔκτισται.
Mercurius primus Deorum in AËgypto traditur inuenisse literas, atque Ibin AËgyptij signum primam literam faciunt, veluti Mercurio conuenientem. Quæ omnia clarius à Valeriano l. 17. hierogl. I de Ibi exponuntur his verbis. Est alia, inquit, ratio cur AËgyptum hieroglyphicè significarent Ibes, nempe cum ea regio Delton à Δ Græce literæ figura nun- cuparetur, eam cum Ibis similitudinem habet, quod alites hæc literam eo incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, signare videntur, idemque rostrum patefactum signat. Et l. 47. de 7. literis. Mercurium, inquit, qui primus literas AËgyptijs communicauit, Ibin primam literam esse voluisse, refert quidem ea in incessu triangularem effigiem, cruribus ita dispositis, vt suo loco dictum est. & quæ prima apud nos & Græcos litera est, ad iso- scelis trianguli facië accommodatur. Atq; huc forsan

Plutarchus
 sympo: 5.
 et l. 9. sym-
 po: q. 3.

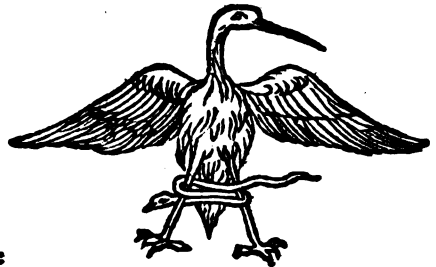
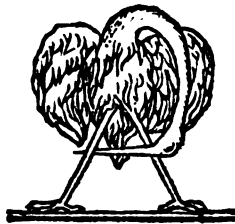
Pier: l. 17.
 hieroglyph:
 de Ibi

236 C.Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglyph:

In exposit:
tab: in fine

respicere videtur gemma apud Pignoriam, in qua Mercurius *κωμοπέσωπις* è regione Ibidis serpente diuaticatis cruribus circumuoluto perfecte literam A exprimentis, quasi eam hoc situ admirabundus data opera obseruaret, non sine mysterio effectus spectatur.

Ibis
Litera
pri-
ma à
Mer-
curio
inuen-
ta.

Ibis una è
4. literis

Clem: Alex:

Comasia
Deorum
quid?

Porro Ibim non huius tantum literæ, sed & complurium aliarum rerum inuentricem fuisse, atque eam ob causam locum inter 4 aureas literas, quas per compita platearum publica pompa quotannis circumferre consueuerunt, meruisse. Clemens l. 5. Strom: tradit his verbis ἡ δὲ δὲ καὶ ταῖς καλυμμέναις παρ' αὐτοῖς κωμοσίαις τῶν Θεῶν χρυσὰ ἀγάλματα, δύο μὲν κύναι, ἕνα δὲ ἰέρακα, καὶ Ἴβιν μίαν ὀρεφέρισι, ἔκαλυψεν αὐτὰ τέσσαρα τῶν ἀγαλμάτων ἕδωλε τέσσαρα γράμματα, Iam verò in ijs quæ ab alijs vocantur Deorum Comasia, aureas imagines Deorum, duos quidem canes, vnum accipitrem, & vnam Ibim circumferunt, & vocant 4 illa simulacra, 4 literas. Et paulò post de Ibi ita dicit. ἀειδμὲ γὰρ ὀπινοίας καὶ μέγρη μάλισα τῶν ζώων ἢ Ἴβις ἀρχὴν παρεχῆσθαι τοῖς Αἰ-
γυ-

C.Vlt:Literæ Copt:inter Hieroglyph: 237.

γυπτιοῖς δοκῆ ὡς τῆς κύκλων λογῆς. *Numerum enim in-
ventionis & mensuræ maximè ex animantibus vi-
detur præbuisse Aegyptijs, sicuti ex circulis obli-
quus. Atque ex his omnibus ita probatis patet,
hunc Ibiacum characterem A non sine mysti-
cis rationibus Bonum Geniū præfigurasse; cum
enim, præterquam, quod ipsum nomen Aegy-
ptiacum ΑΓΑΘΟΣ ΔΕΕΩΝ perfecto mono-
grammo, sicuti Δ Niliacum exprimat, è Genia-
lis quoq; volucris incessu ab ipso Aegypti Aga-
thodæmone Mercurio primò inuentus fuerit,
vt dictum est, certè congruentius ei symbolum
nulla ratione conuenire poterat. Dicta autem
postmodum hæc Ibiaca litera à Cadmo Alpha,
eò quòd ἄλφα *Aluph* (ita enim lingua phœnicum
quibus Aegyptias literas primus tradebat Cad-
mus, Bouem vocant) maximum Aegyptio-
rum Numen, eorumque veluti Dux & caput ha-
beretur. quod indè ad Græcos, & hinc ad Roma-
nos, & cæteras Nationes postea traductum,
inter omnes populorum literas principatum
tandem obtinuit; ita Plutarch: l.9. Sympos: q. 3.*

Ibiaca li-
tera A
à Cadmo
cur Alpha
dicta.

Plutarchus
l.9. Symp:
q.3.

Κάδμοι, φασι, τὸ ἄλφα πάντων πρῶτον εἶναι τῶν Φοίνι-
και, ἔτι καλῶν τὸν βῆν, ἔδ' ὄντιον, ἔδ' εἶτον (ὡσαύτε Ησίο-
δος) ἀλλὰ πρῶτον τίθειται τῆς ἀγαθαίων. *Cadmum fe-
runt ideò Alpha primam literam posuisse, quod εἶς
ita Phœnicum lingua dicitur, quem non secundum,
aut tertium, vti Hesiodus, sed primum locum inter*

res

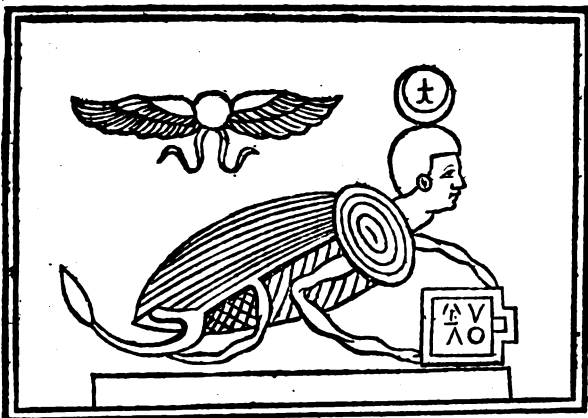
238 *C. Vlt: Literæ Copt: inter Hieroglypho*
res necessarias existimant . Multa hoc loco mihi
 de alijs Coptis characteribus , vti **Φ. †. ⊙. U**
M. X. V. Λ. quæ passim inter sacras sculpturas
 reperiuntur, dicenda essent. Verùm quia ex parte
 de ijs dictum est, & in Oedipo nostro fusissimè
 veluti proprio loco de ijs tractaturi sumus, hìc
 ne Prodro-mo festinanti remoram obijcerem,
 longior esse nolui . Nil igitur restat nisi vt me
 sine mora ad aliquod hieroglyphicæ interpreta-
 tionis specimen ostendendum accingam. Deus
 Optimus Maximus fortunet molimina.

Specimen Hieroglyphicæ Interpreta-
tionis in sequenti Schemate ex-
hibendum.

C Vm occasione Coptarum literarum , in
 hoc hieroglyphicū schema inciderimus,
 extra propositum scopum nequaquam me colli-
 neaturum existimaui; si id, quod vnicè multi de-
 siderabunt, in curiosi Lectoris gratiam videlicet
 hieroglyphicæ explanationis specimen quoddā
 hoc loco exhiberem, cūm, vt quantam & quam
 admirabilem rerum abstrusissimarum copiam
 & varietatem in Oedipo nostro prodituri simus,
 ex hac veluti minima eius particula Lectori pa-
 tesceret; tūm etiam, vt quam in similiū symbo-
 lorum , operumque secutororum hieroglyphicis
 eno-

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 239

enodationibus methodum esse seruaturus, hoc supramemorato hieroglyphico schemate ceu in prototypo quodam declararem. quod dum facio ad pleniorum singularum partium expositionem, Anatomicos imitaturus, totum hieroglyphicū corpus in suas partes, ut quid pars unaquæque sibi velit, quæ mysteria alijs connexa indicet, quo fine denique à Sapientibus instituta sit, clariùs repræsentetur, dissoluam.

Sex itaq; distinctis symbolis, quorum vnumquodque insignium mysteriorum virtutumque maximarum index est, hic mysticus schematicus constituitur.

Primum horum Scarabæi corpus est, per quæ, quod ad mundi figuram eius accedat fætus procreatio Aegyptij mundum, eiusque conuersiones ac motus siderum cælorumque indigitare, ut postea patebit, solebant. Alterum facies hu-

Quid per
Scarabæi

ma-

240 *C.Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:*

Quid
per caput
humanum

mana est ita corpori Scarabæi adaptata, vt vnum quid *πολύμορφον* cum eo constituere videatur, atque hoc symbolo Orum, seu Solem mundi mētem intellectu, & prudentia singula mundi gubernantem designabant. Tertium concentricos

Quid cir-
culi

aliquot circulos continet, orbitarum cœlestium, totiusque mundi cyclicis rationibus constantis

Quid Lu-
næ facies.

symbolum *κλειρολογέμενον*. Quarto loco cornuta Lunæ crescentis facies in circulum abiens occurrit, quæ innixa Solis symbolo Oro, phases Lunares, quas menstrua circumuolutione cum Sole efficit, signat. Quintò è centro Lunari circuli

Quid
character
crucis.

character in crucis similitudinem diffusus ponitur, quo 4 elementorum, prout Solis & Lunæ influxibus substant, motus, arcana quadam naturæ similitudine exprimuntur. Sextò Tabella cum

Quid
Φ
Χ
Λ
Ο

inscriptione vocis *ΦΧΛΟ* spectanda exhibetur, quo indicat has mundi partes conseruari nequaquam posse, nisi amore veluti totius vniuersi glutino quodam coaduniantur, qui amor iuxta eorum opinionem, cum aliunde quàm ab anima mundi, cuius amor affectio quædam est, non procedat, ideò Septimum symbolum apposuerunt, globum videlicet alatum, ex eius concauo serpentibus hinc inde profilientibus, dictæ mundi animæ omnia permeantis, & vitali calore animantis symbolum. Analyfi itaque totius hieroglyphici schematis proposita; nunc ne temerè,

Quid glo-
bus alatus.

aut

C. Vlt. Specimen Interpret: Hierogl: 24 v

aut proprio iudicio freti, quicquam asseruisse videamur; ipsa incognitæ disciplinæ ratio postulare videtur, ut dictorum veritatem congruis Antiquorum probatorumque Scriptorum testimonijs autoritatibusque, ea qua in hoc moli- mine decet, fide comprobemus & stabiliamus.

Scarabæus mundum significat.

Primo itaque Scarabæi symbolo mundum significari apud veteres Aegyptios, præter Eusebium Pamphilum, Manethonem, Hecataemque apud Laertium, aliosque, clarissimis verbis Horapollon l. 1. hierogl: 50 hierogl: docet.

Horapollon.

μονογενὲς δὲ δηλουῶτες, ἢ γίνεσιν, ἢ πατίεα, ἢ κόσμον, ἢ αἰδέα, Καίθαεν ζωγαφῶσι. *Vnigenitum, inquit, aut ortum, aut patrem, aut mundum, &c. significantes, Scarabæum scribunt.* Et paulò post, κόσμον δὲ, ἐπεὶ δὲ κόσμος δὲ τὴν γένεσιν ποιεῖ. *mundum verò significant per Scarabæum, quod ad mundi figuram eius procreatio & fetus accedat.* Nam certo anni

Natura Scarabæi,

tempore bubulum excrementum nactus, materiam eam sibi suscipit elaborādā, quod primò statim pacis suæ versu mordet Aristophanes αἶρε, αἶρε μάζαν ὡς τάχις αὐτὸ καθαίρω, quo loco μάζαν Poeta pro excremento ponit, utcunque primùm ex eo pilulas conficit. Ut iam mundi ipsius formam initio imitetur, vel ut Clemens ait. ἐπεὶ δὲ κυκλω- τερὲς ἐκ τῆς βοείας ὄνθη χῆμα πλασόμεναι, ἀντιπροσωπεύουσαι κυλίνδρον, id est, mox eas ab ortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rota-

Aristophanes.

Clemens Alex: l. 5. Strom:

tione protrudit, ipse interim auersus Orbem
 spectat, quasi de industria det operam, ut ipsius
 cœli exemplar intuendo imaginem eius expri-
 mere conetur. Quid verò illud, quod inter tru-
 dendum à Subsolano in Africum fertur, quasi
 astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui
 quidē proprio motu ab Africo in Subsolanum
 est? Plinius l. 30. c. 11. n. 7. *Scarabæus*, inquit, *qui*
pilulas voluit; propter hunc AEgypti magna pars
Scarabæos inter numina colit, curiosa Apionis in-
terpretatione, colligit Solis operum similitudinem
huic animali inesse ad excusandos gentis suæ ritus.
 Certè in ea veneratione vile animal, nullo non-
 tempore AEgyptijs fuisse comperio, ut per pu-
 blicas semitas viasque incedentes, hoc vnicum
 summa cura cauere viderentur, ne Numen illud
 fimosum sibi fortè obuium incauti pedibus ob-
 tererent; atque huc facit, quod in tract: arabico
 qui dialogus duorum peregrinorum inscribitur,
 de Persa & AEgyptio iter facientibus, ad pro-
 positū Scarabæi cultū haud iniucundè narratur.
 Persa enim dum Scarabæum luteum orbem per
 semitam hinc inde volutantem fortetortuna
 calcaffet; fertur calamitosū casum intuitus AE-
 gyptius manibus in Cœlum sublatis, omnia
 Numina, ab hoc se scelere immunem esse con-
 testatus. Persa verò, quid hac insolita cōtestatio-
 nē sibi vellet, rogante, neq; tu, inquit AEgyptius,
 vin-

Plinius

Historia
iucunda

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 243

vindictam Deorum formidas, qui sacrā & magnam Dei nostri Osiridis imaginem in qua habitans nos cœlorum motus, omnemque agriculturæ rationem docet; adeò temerè, & indignè tractare audes? hac interpretatione emendatus Persa in posterum cautiùs incescit, ne lutosum hunc Deastrû fortassis lædēdo indignationē Numinum incurreret. Verba Arabica subdo.

وكانا رجلان قريبي ومصري سايران الى صورة
بعيدة فبينما كانا ماضيان في الطريق راى
الرجل المصرى الرجل الفرسى انه يدوس
بالاتفاق على الخنافس الذى هو مارعا دكرة من
الشريقين وصرخ المصرى بصوت عظيم شهد كل
التهتم انه كان نقى من هذه الخطية فلما سألته
الفرسى سبب هذا العوبل فاجاب هل انت
تخاف قضي الهتنا الذى لصورتهم هكذا امتهنت

Duo viri Persa & AEgyptius proficiscentes in Regionem longinquam, ijs ambulanti bus, cum AEgyptius videret quod Persa Scarabæum, qui pilulam è Stercore Asini conglobatã voluebat, fortè calcaret, miserabili ploratu omnes Deos testatus est, ab hoc crimine immunem se esse, cumq; insolita eiulationis causam Persa rogaret, respondit AEgyptius, non ne tu Dei nostri vindictam times, qui imaginem eius, ita indignè tractare audes? Sed hæc animi gratia.

Plura hoc loco de admirandis obseruationibus AEgyptiorum circa Scarabæi naturam & proprietates maiori mundo profus analogas proferre possem, vt, quomodo totius mundi partes in corpusculo suo expressas teneat; quoniam Solis & Lunæ motû per Zodiacum imitetur; aliaque non minus iucunda, quàm erudita proferre possem, verùm quia ea omnia Oedipo nostro reseruauimus, superuacaneum esse ratus sum ijs diutius hic inhære, qui interim de Scarabæo plura desiderat; præter Latinos Græcosque naturalium rerum Scriptores consulat, Pandectarium quoque Arabicum voce *حنافس* Elluchasem l. de animalibus. R. Eliezer in comment: in Leuit: in *תורה הגדלה* lineæ 58. quæ incipit *חנב ידוע* *משלי שועלים* Tractatum denique de *משלי שועלים* parabolis vulpium. parabolæ de Scarabæo & aquila. Atque hæc de Scarabæo sufficiant.

Orus
sub forma
pueri vit-
tati & fa-
scijs inuo-
luti pingi-
tur.

Secundum symbolum humani capitis Scarabæo coaptatam figuram exhibet, qua nota nihil aliud denotari, quàm Orum Isidis & Osiridis filium Bembina Tabula clarè docet, quæ sub vittati pueri ac fascijs, reticulatoque amictu inuoluti specie passi m exprimit. (vide figuram secundam infimi spacij Tabulæ Bembinæ) quo habitu in plurimis gemmis quoque effectus cernitur. A Sacerdotibus quoque sub forma infantis certis solennitatibus Ori imaginem circumferri so-
li-

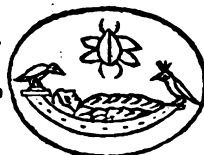
C.Vlt. Specimen Interpret: Hierogl: 245

litum, Epiphanius l. 3. hæresit: 2 fol. 3 & 4, sequen-
tibus verbis luculenter demonstrat. *Quot autem* *Epiphani,*
sunt apud alios, veluti hi, qui apud Butum ciuita-
tem Harpocratem nutriunt instar nutricum, qui
senes iam sunt etate, quique in mensis solennitate
imaginarias Ori Numinis afflationes perficere ex
Demone coguntur? vnusquisque autem ciuis & val-
de senex, vnà cum adolescentibus contribulibus, &
alijs etatibus puberibus, Sacerdotes eiusdem Ori
videlicet, & Harpocratis existentes, capite rasi,
vnusquisque, inquam, fert impudenter seruire ac
detestabile signum; & furiosi & desipientes pulti-
culis farine ac similaginis atque alijs huiusmodi
confectionibus primùm facie obliti, postea impertiunt
per manum de facie abstergentes, vnicuique peten-
ti; vt particeps fiat; atque hoc sanitatis ac medele
morborum gratia; Huius Ori dicta ratione cir-
cumlati vestigia clarè quoque monstrat apud *Pignorij*
Pignoriam Numus Adriani Imperatoris in quo *Gemma*
Isis puellum Orum vberibus exertis admouet,
vti & gemma hieroglyphica è doctissimi Nico-
lai Fabricij de Peresc Gazophylacio deprom-
pta, vbi Orus puer in Baride virgata veste,
indutus pedibus iacet indiscretis, quem hinc
inde mediante Scarabæo duæ stipant vpupæ,
quo symbolo ingens rerum varietas, quam Sol
per vastissima cœlorum spacia quodam veluti
naugio delatus, influxu suo in. vniuerso causa-
tur

246 C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:
tur, hieroglyphicā; indicatur . Gemma sequitur.

Sol motu suo omnis

rer um

in mundo varietatis

causa est.

Horus ita
depictus
symbolum
Solis fuit.

Porro Orum hac pueri forma depictum So-
lem symbolicè significasse, Plutarchus docet l.

Plutarchus. Ερμῆ λεγομένης βιβλοῖς ἰσορῆσι . γέγραπται περὶ τῶν ἰερῶν
ὀνομάτων, ὅτι τὸ μὲν ἐπὶ τῷ ἡλίῳ φεφορᾶς τεταγ-
μένη δυνάμει, Ὄρον, Ἑλλῆσι δὲ Ἀπόλλωνα καλοῦσι.

Macrobius

Ita Macrobius quoque l. 1. Satur: c. 27. l. 63. *Apol-
lo, inquit, qui est Sol, apud eosdem Orus vocatur, ex
quo et 24 horæ quibus dies noxque conficitur, no-
men acceperunt et 4 tempora, quibus annuus orbis
impletur, horæ vocantur.* Fingitur autem puerili

Isidorus.

forma, quod Sol (vci l. 8. orig: Isidorus docet)

Phornotus.

quotidiè oriatur, & noua luce reparatur; siue vt
Phornuto placet, ad Solis indicandam pulcritu-
dinem, sicut enim nihil in hac rerūniuersitate
Sole pulchrius cōparet, ita nulla ætas adolefentiū
ætate pulchrior est; aut certè, quod Solis vis ca-
lorque vnde vitam cuncta hauriunt, idem sem-
per sit, neque senescat; iuxta illud Veteris Poetæ.

Fulgentius
10. mythol.

Sol semper iuuenis, rapidum qui diuidis axem.

Quia occidendo (inquit Fulgentius) & renascen-
do semper est iunior, siue, quòd nunquam in sua
virtute deficiat.

Quod

Quòd verò caput Ori Scarabæo coniunctum sit, factum est, vt hac *καρθαρομορφωσις* innueretur vniuersum illud, quod per Scarabæum paulò ante significatum diximus, Solis, quem & ob eam causam inuisibilis Dei visibilem filiù Plato non incongruè dicebat, prouidentia & intellectu gubernari. Atque hoc ita sese habere, facile ex Clemente Alexand: probatur, qui l. 5. Strom: *Clemens.* de Sphyn gum AEgyptiarum cõpositione agens, faciem humanam cuilibet alteri animali cõiunctam, priscis ingenium & prudentiam significasse tradit. Sed hæc clariùs apud Porphyrium l. 4. *Porphyrius.* pag. 76. de abstinentia demonstrantur. *Ad Deorum,* inquit, *fabricam omne animal vnà cum homine assumptum esse ab AEgyptijs, in qua & pecudum, & hominis, & auium, item & hominis corpora commiscuere; Nam & singula apud ipsos Deorum statua, vel vsque ad collum humanam speciem præferunt, faciem verò vel auis, vel Leonis, vel alicuius alterius animalis impositam habent, vel è contrario capiti humano subiectum, alterius animalis corpus præmõstrat.* Orum itaq; dicta ratione *καρθαρομορφωσις*, intelligentiæ Solaris mundi gubernatricis symbolum esse, præ cæteris apertè ostendit gemmæ apud Pignoriã Typus, in quo Solis seu Ori radiosum caput concinnè Scarabæo impositũ, quæ omnia serpens caudam vorans ambit; vt ea daretur intelligi Orum seu Solem temporũ, annorum

rum

248 *C.Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:*
 rum, & omnis cyclicæ conuerſionis in mundo
 Authorem eſſe. Gemma ſequitur.

Orus ſeu Sol Vni
 Tēporum & omnis
 An

uerſi Dominus
 cyclicæ conuerſionis
 ibor

Eusebius l.
 3.c.3. præ-
 par: Euan-
 gelicæ fol:
 50.lin:16:

Tertium ſymbolum circuli ſunt, Scarabæum
 inter & Ori caput intermedij, quibus quidem
 nil aliud niſi cœleſtes orbitas ſuperiores ſignifi-
 cari, è ſuſcepto interpretationis contextu lique-
 bit; ſunt enim ex eorum numero ſymbolorum,
 quæ ſupra ex Clemente *κρυπτολογία*, hoc eſt pro-
 pria, & eam rem quam ſignificant, experimen-
 tia, diximus: cui Porphyrius apud Eusebium ſub-
 ſcribit, de ſymbolis enim Aegyptiorum ibi tra-
 ctans, inde, iquit, *factum eſt, vt omnia candida cœ-
 leſtibus Dijs attribuerentur, pila & rotunda om-
 nia mundo, præcipuè Soli & Lunæ. Circulus autem,
 & quæ circularia ſunt, ſæculo & motui cœleſti, &
 zonis & circulis, qui in Cælo eſſe intelliguntur.*
 Quibus quidem verbis nihil clarius eſſe poteſt,
 quare eo vnico contenti, vt breuitati ſtudeamus,
 omiſſis alijs testimonijs, quas ex varijs Orienta-
 lium monumentis hîc proferre poſſem, ad reli-
 qua ſymbola nos conferamus.

Quartum ſymbolum cornutam Lunæ faciem
 Ori capiti innixam exhibet, quo ipſam Lunam
 eiuf-

eiusque motum, & cyclicas rationes *κυκλογικῶς*
 AEgyptios indigitasse, & ex Porphyrio paulò an-
 tè patuit, & ex Clemente supra allegato luculen-
 tius patet. ἥλιον ὑπὸ οὐδὲ γράψαι βελόιδμοι κύκλον ποιοῦ-
 σι σελήνῳ δὲ χῆμα μλωκαδῆς κττὸ κυκλογικῶδμον ἔδος.
Solem indicaturi, circulum faciunt, Lunam, verò
figuram Lunæ cornuum formam præferentem, con-
venientem ei formæ quæ propriè dicitur.

Quintum symbolum Crucis character est, in-
 tra Lunaris circuli orbitam contentus; sublunaris
 seu elementaris mundi, circa quem Osiris & Isis,
 id est Sol & Luna, teste Diodoro, ambulantes,
 omnem influxibus suis temporum generationū-
 que, atque corruptionum vicissitudines produ-
 cunt, typus proprius. Atque ita se habere egre-
 giè è priscis Scriptorum monumentis ostendit
 Marfilius Ficinus c. 18. l. 3. de vita cœlitus propa-
 ganda; *Postremi, inquit, quidam imaginum Autho-*
res vniversam earum formam ad Cœli similitudi-
nem acceperè rotundam: Antiquiores autem, quem-
admodum in quodam Arabum Collegio legimus, figu-
ram crucis cunctis anteponebant, qui corpora per
virtutem agunt ad superficiem iam diffusam; prima
verò superficies cruce describitur; sic enim imprimis
habet longitudinem, primaque figura est, & omniū
recta quàm maximè & 4 rectos angulos continet,
effectus verò cœlestiū maximè per rectitudinem ra-
diorum, angulorumque resultant. Tunc enim stellæ

Diodorus

Crucis
 character
 elementa-
 ris mundi
 symbolum

250 C.Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:

magnoperè sunt potentes, quando 4 cœli tenent angulos, imò cardines, Orientis videlicet, Occidentisq; & medij vtriusque cœli; sic verò dispositæ radios ita coniungunt in se invicem, vt crucem inde constituent. Crucem ergo veteres figuram esse dicebant, tum Stellarum fortitudinæ factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum (videlicet mundum elementarem quadripartitum). & paulò post. Hæc autem opinio ab Aegyptijs vel inducã est, vel maximè confirmata, inter quorum characteres crux vna erat insignis. Hæc Marsilius. In Saracenicæ quoque Cabalæ fragmentis, quæ arabicè scripta apud me extant, Philosophos, & Medicos Aegyptiorum, Persarum, Indorum, & Græcorum significaturos elementa, Crucis figuram scripsisse inuenio.

Philosophi & medici Aegyptiorum, Persarum, Indorum, significantes elementa, crucem pingebant

أهل الفلسفة وطباً مصر و فرسي الهند والروم كانوا يدلون العناصر و يكتبونهم مربع بصورة الصليب.

Nec mirũ, elemētis enim extra suas sedes naturales dimotis ea suos ad easdem reditus, naturaliter per rectas facere lineas, dislocatæ eorundem homogeneæ partes experientē docebūt. nequaquam igitur incongruè Sapientes dicti per has 4 rectas, ab vnico puncto, seu centro circuli indiuiduo in contrarias partes excurrentes, 4 elementorum mysteriũ indigitarūt Crucis autem inferior curuatura, nescio quid circulare affectans mysterio nulla ratione caret; Cùm enim nec circulus sine

Curuilinea Crux quid?

re-

recta, nec sine puncto recta artificiosè fieri possit, puncti proinde monadisq; ratione, res & esse cæperint primò, & peripheria affectę partes centralis puncti ministerio neutiquam carere possint; certè clarum est, per hanc curvilineam crucem primam, simplicissimamque rerum omnium existentium, tum in naturæ latentium inuolucris in lucem productionem, repræsentationemque à Sapientibus denotatam fuisse. Idque Deenus pulchrè docet in monade hieroglyphica. & Riüera l. de mundo magico.

Creatio rerum expuncto per lineam in circulo

Præterea cum hæc naturæ fabrica plena mysterijs, atque adeò cöcinna singularum partium ex puncto in infinitam propè peripheriarum amplitudinem emanantium adaptatio sine vinculo consistere non possint, aptè sanè inter Scababæi Chelas tabellam $\Phi\lambda\sigma$, id est amoris nomine insignitam, reposuerunt, ut eo videlicet, mundum sine amore conseruari nequaquam posse, indigitarent. iuxta illud Orphei

Vinculum vniuersi amor:

Μῦθος γὰρ τέτων πάντων αἰκίμα κρατώει.

Verum ut Lectori patefiat, quam nulla res apud AEgyptios mysterio caruerit; & quanta sub minimis etiam similitudinum umbris mysteria abdiderint; mysticam dictorum characterum significationem hoc loco exponendam existimaui; Constat itaque vox $\Phi\lambda\sigma$ quatuor literis, quarum prima pyramidis inuersæ; alte-

ra rectæ; tertia globi figurâ exprimit: quibus omnibus tot ac tanta mysteria indicantur, vt ijs singulis explicandis, non dicam hæc pagina, sed nec volumen quidem magnum sufficiat. Quare aliqua earum, adeòq; generalia tantùm hoc loco attingam, vt de alijs Lector iudicium faciat: ac primò quidem character Φ ex circulo & linea cõpositus, quid significet paulò ante indicauimus, & de eo c. 7. tractatum est. videlicet, rerum ex centro per lineas rectas in circulorum peripherias diffusarum primordia, reliquis verò tribus literis V Λ O. aptissimè sanè & elegantissimè amoris in hoc mundo vim, & à centro ad circumferentiam, & ab hac ad illud reciprocum motus processum, exprimētibus: Amor enim nõ tantùm versus inferiora, demittit radios, quo cuncta viuificet, verùm & virtute naturali, seu magica naturarum cognatione sursum attrahit, & in amplexus mutuos plena conuersione compellit; sic enim progressus vel descensus à Deo, seu vt Platonicè loquar, anima mundi per mundi res vniuersas, vsque ad materiam, quem processum descensumque aptè pyramidalis litera Λ refert. Et hinc per naturam denuò reditus, ad naturæ præsidem, videlicet monadem illam indiuiduam, pyramidis mundanæ apicem. Similiter ascensus ad vastissimas Cœlorum peripherias per intermedia mûdi spacia à cetro vniuersi nõ ab-

Hæc litera amoris in mundo processû denotat.

aburdè per radiosam seu, inuersæ pyramidis literam V indicatus amoris ascensus, quid aliud significat, nisi *magicam* illam amoris superiora inferioribus connectentem catenam, in reciproca singularum partium cōspiratione defixam. Vnde non malè amorem ita summus Philosophus Areopagita definit. vt quidā sit *circulus à bono in bonum perpetuò reuolutus*; Nam, vt à Deo incipit, & allicit, perfectæ pulchritudinis rationem præferret; vt autem in mundum transit, amor potissimum dicitur. Voluptas denique prout in Authorem remeans pulcho exemplari, pulchram imaginem, pulchra reuolutione conuertit. In hoc circuitu per omnia penetrans sursum eadem secum, deorsumque volui continuò facit; non secus ac Solis simplex radius per se vniformis in Cœlo lucem, splendorem in æthere, in elementis lumē, in mistis corporibus colorem lucidum creat. Patet itaque quòd amatorius ordo, sit causa conuersionis in rebus omnibus ad diuinam pulchritudinem, & formam principem, atque (vt verbis Procli utar) reducat sequentia ad illam omnia, eique coniungens, & coniuncta confirmans; & mox inde sequentia replens, diuini luminis dotes inde scaturientes per vniuersa distribuat. Quod quidem Aegyptijs aliud non fuit quàm anima mūdi, rerum omnium in mundo causa & origo; quam aptissimè sanè expresserunt in hoc hierogly-

Quid amor
proprie sit
iuxta Dio-
nyssium.

Amato-
rius ordo
causa rerū

Macrobins
Martianus
Apuleius

glyphico schemate, alati globi serpentibus hinc inde profilientibus circumsepti, mundano systemati supraposita figura. Atque globus quidem nihil aliud, quam orbem vniuersi, designat ut in præcedentibus probatum est. Alis teste Macrobio, Martiano, & Apuleio vis subtilis & celer omnia penetrās in mūdo, denotabatur, ut vel hinc Alatam animam AEgyptios tradidisse, mirum non sit, cū plerique Platonici, è Zorastris doctrina AEgyptiorumque id passim doceant. Serpentem verò fæcūdi spiritus symbolum esse, Porphyrius apud Eusebium l. 3. c. 3. Euangelicæ præpar: abundè docet; adeòque clarè à Virgilio ostenditur, ut ad hoc symbolum animæ mundi omnia penetrantis viuificantisque vnicè respexisse videatur, dum canit.

Porphyrius

*Principio Cælum ac terras, camposque liquètes
Lucentemque globum Lunæ Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totumque infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.*

Virgil: Mæ-
ro l. 6. AE-
neid:

Meminit huius hieroglyphici Barachias Albenephi, Arabs, l. de veterum AEgyptiorū disciplinis; quem volente Deo breui latinitati donatum publici iuris faciemus. ita autem dicit.

في
مسألة
فرعون

De obeliscis Pharaonis.

Barachias
Albenephi

والدور مجيخ مخلق يجيات هو علامة نفس
روح العالم

Globus, inquit, alatus, serpentibus circumdatus, dum

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 255:

dum pingebatur, symbolum erat animæ seu spiritus mundi. Et ex Tabula Bembina id clarum fit, vbi ijs hieroglyphicis schematis, quæ magna mysteria continere censebantur, plerunque hoc symbolum ad faciliorem animæ mundi attractum ponebatur; patet hoc ex eo, quòd sub Throno pantomorphæ naturæ eiusdem tabulæ hisce hieroglyphicis expressum ponitur. vbi super alatum globum serpente sceptrigero instructum, characteres sacri currrètes, circulus, hemispheriũ atq; character $\epsilon\chi\mu\alpha\tau\omicron\varsigma$ figura posita, hunc sensum faciunt. Coniungitur inferius ei quod superius virtute animæ mudi omnia viuificatis, cuius imperio omnia subsunt. Hieroglyphica vnà cum lectione eorundem sequuntur.

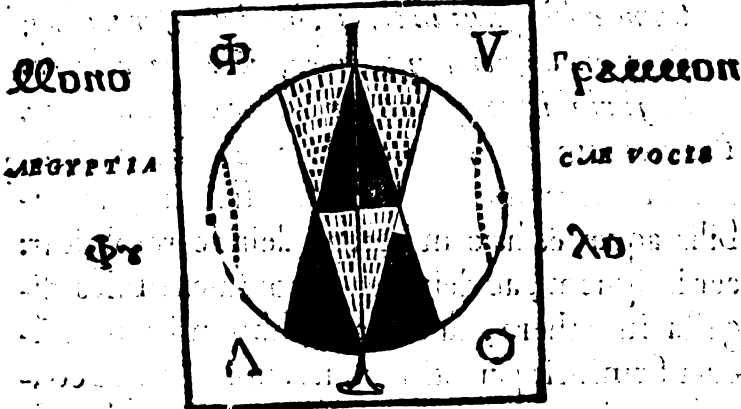
Atque hanc lectionem certam & veram iuxta mentem hierogrammateon esse, libenter fusè hìc ostenderem; verùm quia hi characteres plura supponunt, quàm vt hoc Prodro-mo tradi possint, idèò Lectorem ad Oepidum remittimus vbi

Amoris de-
finitio.

vbi omnia fusè tractata & probata inueniet. Sa-
tis interim me fecisse arbitratus, hoc loco Lectori
irritamētum quoddam ad alia secutura obiecisse.
Porrò quomodo amor animam mundi moueat,
ad omnibus mundi partibus sese insinuandam,
pulchrè declarat Hierotheus. Ait enim *amorem*
esse vim quandam Animæ mūdi propriam, rebusque
institiciam, quæ superiora mouet ad inferiorum provi-
dentiam: inferiora, vt versus sublimia conuertan-
tur. equalia denique ad socialem inuicem sui com-
munionem. Vnde, meo quidem iudicio, Amorem
rectissimè statuas, vt desiderium quoddam boni
pulchrique, vel bonitatis per pulchritudinem
ipsam conferendæ vel accipiendæ, videlicet, cu-
ius potestas veluti vnius sit magnitudinis dima-
natio, cuius punctum vel apex sit primus in Deo,
progressus per mundum triplicem tripliciter di-
stributum, finis autem in ipsa materie, cuius de-
nique quædam sit infinitudo circa verticem,
potentiæ meræ infinitudo circa materiem, con-
nexionis virtus infinita per omnes naturæ inter-
medios gradus. Quæ omnia pulchrè dictis chara-
cterum figuris referuntur. vbi vides Φ inferioris
mundi symbolum. V amoris à centro versus
suprema; Λ à Cælo, quod circularis litera O
exprimit, versus inferiora processus $\Upsilon\kappa\tau\upsilon\omega\nu$.
Vnde & nobilissimum illud $\mu\omicron\nu\acute{o}\gamma\epsilon\alpha\mu\mu\omicron\nu$ vocis
 $\Phi\tau\lambda\omicron$ AEgyptijs vsitatum, quod in Tabula

Bem-

Bembina haud infrequentèr occurrit, refultat, quo omnia quae hucusque de anima mundi et amore mundano dicta sunt, sub forma sphaerae mundanae admirabili quadam ratione exprimentur. vt sequitur. Ego characterem in meliorem formam redactum, hic subiungo.

Qui quidem si pauca excipias non differre à characterem qui passim in Bembina Tabula occurrit, mundi quadripatis symbolum. & forsan idem *μοιόγεμον* cum precedente est, cum omnes literas vocis *Φλo* contineat. Sed hoc in Geometria Aegyptiaca melius discutere. Nunc ad amorem redeamus, cuius prior effectus est vniuersum. *Amor enim*, teste Dionysio, *non permisit Regem omnium sine germine permanere*. Idem propagandi studium ab Authore primo in omnibus eisdem imaginibus dimanauit. Per huiusmodi intelligentia caelos mouent, & sequentibus con-

Dionysius
Amor causa omnium

K k

ni-

258 C. VII: Specimen interpret: Hierogly

nibus sua munera largiuntur. Per hunc sidera suum lumen in elementa diffundunt; ignis aeri, aer vim suam comunicat aquæ, aqua terræ; elementa simplicia mistis quibusque siue compositis rebus; plantæ & animalia speciei suæ multiplicadæ desiderio largiuntur, iuxta illud Georg: 3.

Omne adeo genus in terris, hominūq; ferarumq;

Et genus æquoreum, pecudes, piæque volucres

In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem.

Per eiusdem amoris impulsū obediunt vicissim inferiora supernis maximè; sic terra tractabilis aquæ, & hæc in aerem deinde resoluitur: aer in ignem, ac dein per poros insensibiles digesta in æthera, sublunaris substantiæ porriūcula firmioris paulatim concretionis, atque coaguli particeps, rapitur altius in cœli occultas fibras, vbi quemadmodum in animantibus fieri solet, elaborata magis magisq; apponitur, primū inde agglutinata assimilatur penitus, & in cœlestem indolem transmutatur. Quis igitur iam nō videt, quàm appositè monogrammum illud vocis *Ϣϣϩ* vniuerso adaptetur? certè cū hoc paulò profundius scrutaretur, tunc illud Iamblichii verum esse cognoui; *Characteres AEgyptiorum, haudquaquam fortuito, aut temerè, sed magno ingenio ad naturæ exemplar fabricatos esse.* Vt in hoc vel maximè elucescit, in quo sub duabus pyramidibus contrario processu implicatis,

Iamblichus

in caractere spherico Φ , subito coluri, meridiani, tropici, & æquator, amoris mundi, id est Solis semitæ (in Sole enim maximè amor viget mundanus,) tota denique amoris sphaera elucescit; vt vel hinc intelligeretur, Amorem per vniuersum diffusum omnibus in rebus esse. Cùm verò magna rerum in hoc mundo sit diuersitas, necessarium est, eum ex contrarijs sæpè nasci, neque enim vlla pars mudi alteram odit, nisi amore sui, vt pulchrè in explicatione conuiuij Marfilii docet; & rursùm eum contrariorum maximè effectricem causam, vnde illud Plautinum, oppidò eleganter.

*Diua Astartha hominum, Deorumque vis, vita,
Salus, rursùm eademque est*

*Pernicies, mors, interitus, mare, tellus, cælum, sidera
Iouis quacunque templa colimus, eius ducuntur
nutu, & obtemperant.*

Hinc Orpheus in Argonauticis non sine causa hunc Amorem, vt mundi genium, & magnum antiquissimumque laudat. Cùm enim Chaos ante mundum posuerit, ante Saturnum Iouem, & cæteros Deos, Amorem sanè in sinu ipsius Chaos constituit. eundem adèò sic definiens, vt principium, quo res informis ornamentum seu κόσμος perfectionemque desiderat. Cui & illud Maronis consonat.

K k a

Vul-

Vulcani Martisque dolos, & dulcia furtiva.

Atque chaos, densos Diuum referebat amores.

Vbi sanè & ad 3 mundi principia tacitè visus est & ad AEgyptiorū mētem alluisse, per Martem, vti AEgyptij per Osiridem, agendi principium, subintelligens, veluti formam; per Venerem, vti AEgyptij per Isidem, passionis, vim seu materiam agentibus formis vbique substratam: Per Vulcanum denique, vt AEgyptij per Horum, omnia connectentem spiritum, vel proportionem, mediam. Quæ omnia clarissimè ex hieroglyphico schemate nostro cognosci possunt, vbi inter Osiridem *Καρδαμύκρον* & Isidem sublunarem mundum superiores scilicet & inferiores circulos mundi mens Horus, seu Sol inter duplicem quinarium constitutus, veluti in arbore

Sephiroth

ספירות Sephiroth seu numerationum, *מלכות* copulata cū *מלכות* Malkuth, remanet amoris habitaculum, decus & gloria cœli, omnium artifex, nodus & copula totiusque machinæ fundamentum, vniuersi denique, vt cum Orpheo loquar, clauiger. Atque hæc de explicatione singularum partium huius schematis sufficiant. Nunc videamus quis sensus eius sit, aut qua ratione id in partes resolutum legi possit. Scripturam enim hanc quandam esse certum est, non eam quidem, qua ex literis, verbis, nominibus, certisque orationis partibus composita, nos plerunque vtimur. Sed mul-

Ratio legēdi hieroglyphicæ scripturæ.

multò excellentiorem, sublimiorem, & abstractis mentibus viciniorem, qua integra sæpe numerò ratiocinatio rerumq; altissimarum conceptio, aut insigne aliquod in naturæ aut diuinitatis sinu delitescens mysterium, hoc vel simili artificioso symbolorum contextu intellectui sapientis vno intuitu obijeitur; oportet igitur in huiusmodi scripturis, relictis orationis circūstantijs quarum nulla ratio habetur; ab apparente foris imagine duci ad rerum abditas formas, & à sensibili obiecto, ad intelligibilis notionem. iuxta illud cōmune Kabalistarū *רמון מצאתי תוכו אבלתי קליפתו ורקתי* id est *malogranatum inueni, interiora comedi corticem abieci*. Quia tamen conceptus hieroglyphicus mentalis, sine conceptu rerum per nomina, voces, aliasque orationis partes indicatorum minimè concipi potest, ob formalis conceptus ab obiecto, seu rebus sensibilibus dependentiam, Lectio quædam ijs nominibus, & verbis quibus res per symbola significabantur, positis, instituebatur, cuius vt specimen aliquod curiosus Lector videat, Lectionis *Ἐξ ἀρχῆς* subiungendum duxi, quod cū generalissimum sit, & omnes analogarum rerum species comprehendat, ei varios quoque sensus pro diuersis analogiæ rationibus inter dicta tamen analogiæ limites, competere necesse est, vti ex sequente sc heniare patet.

Pa

Paradigma
Lectiois Hieroglyphicæ.

<i>Iuxta sensum proprium ita legi potest.</i>	<i>Α διάσεις schematicis in suas partes</i>	<i>Iuxta sensum Anagogicū, Mysticū, Magicum.</i>
<i>Anima mundi vita rerum</i>		<i>Hemepht, siue supremus intellectus</i>
<i>Vniuersam mundi machinam</i>		<i>Osiridis</i>
<i>Cælorū orbitas</i>		<i>Cælestes Genij</i>
<i>Solem</i>		<i>Horus</i>
<i>Lunam</i>		<i>Isis</i>
<i>Elementa, superiora videlicet inferioribus amore connectit, connexa in suo esse conseruat.</i>		<i>Dæmones sublunares, fascinati hoc similitudinario typo, veluti potenti catena trabuntur.</i>
		

Cum

Cum verò mundi diuersi, à diuersis vti mundus minor seu humanus, politicus, ethicus, chemicus, & iuxta variam, quam cum maiori tenet analogiam, constituentur, variam quoque lectionem huius symbolicæ scripturæ resultare necesse est. Hinc medici sic legere possent; Anima, corpus organicum & singulas partes, &c. membra vitalia, cor, cerebrum, partibus inferioribus miro fædere coniuncta in suo esse cõseruat. Ethici verò ita; Anima rationalis totum hominem, potentias superiores, intellectum, voluntatem, cum inferioribus & exterioribus sensibus rectæ rationis dictamine concordet facit; & sic de cæteris quæ Lectori applicanda relinquimus. Vides igitur, quàm multarum rerum, & altissimarum, simplici hoc hieroglyphico schemate, quanto ingenio indigitarint Aegyptij, quomodo ad vnã mundanam ideam, omnes reliquas ei analogas concatenatas veluti traxerint; ita quidem vt non vno sensu contenta, sed per innumeras rerum analogas species exporrecta, occulta quadam similitudine omnium processum seriemq; , etiam ipsa Christianorũ mysteria expressisse videãtur. An non huc respicit ad mirandũ illud in *בראשית* *beresith* elucescens mysterium, quod metathetica quadam Cabalicæ disciplinæ methodo resolutum, sensum ei, quem hieroglyphicum schema non absimilem his verbis exprimit.

Iuxta analogiam
variã
variè legi
potest.

אב בכר רשית שבת ברא
ראש אששת רב איש
ברית טוב

Christia-
nis myste-
rijs appli-
cari opti-
mé potest

Pater per
globum
alatum

Christus
per Scara-
bæum

S. Aug:

Hoc est, *Pater in filio, principium, quietem & fi-
nem, creavit caput, ignem, fundamentum hominis
magni, federe bono.* Quid aliud per alatum glo-
bum, nisi circulus ille, cuius centrum vbique
circūferentia nusquam, vt Trismegistus loqui-
tur, denotatur; videlicet intellectus ille abstra-
ctus, supramundanus, mens prima, Pater inquam
cœlestis; quid aliud per Scarabæi corpus nisi
vnigenitus filius eius, quem Pater principium,
quietem, & finem constituit rerum omnium,
per quem facta sunt omnia, & sine ipso factum
est nihil. Ne verò quispiam indignum clamitet,
Deum ipsum, omni admiratione maiorem, in-
secto omnium vilissimo, teterrimo, putidissi-
moque assimilari, ille audiat, quid de admiran-
da Christi humanitate in soliloquijs suis magnū
Ecclesiæ lumen S. Augustinus dicat. *Bonus, in-
quit, ille Scarabæus meus, non ea tantum de causa,
quòd vnigenitus, quòd ipsemet sui Author; morta-
taliū speciem induerit; sed quòd in hac fece nostra
sefe voluarit, & ex ipsa nasci homo voluerit.* Ne-
que enim veritus est Săctus iste Theologus, pie-
tatis & integritatis columen, dum in nitidissimo
Dei fulgore contemplando, hominisque ex op-
po-

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 265

posita parte Cloacalé quendam, vt cum Catone loquar, putorem expendendo; subturpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauseam, delicatiori habitam derisui, qui satis exploratum haberet, Deum se vermem etiam per Prophetam appellasse, quo loco multi Scarabæum vertunt: vt sic vilitas conditionis humanæ, qua infinita maiestas Dei induta in mundum venit, indicaretur. Per hunc itaque filium, æternam sapientiam, & verum Osiridem mûdus creatus est, magnus ille homo, cuius caput Angelicus mundus, fons cognitionis; cuius ignis Sol est cœlorum cor, fons motus, vitæ & caloris; cuius fundamentum denique sublunaris mundus cōtinuis vicissitudinibus veluti ventris inferiores partes, obnoxius. Quid aliud per $\Phi\lambda\Delta$ amorem designatur, nisi Spiritus ille ספני על פני הים , qui succubans aquis, omnia igne amoris sui viuificat, sæcundat, & conglutinat sædere bono, sædere, inquam, pacis & amicitia ex naturarum cognatione, & mutuo consensu exorto coniungit; dicitur autem bonum, quia ad Deum qui est ipsum bonum ita dirigitur & ordinatur; Vt quemadmodum inter se totus mundus vnus, ita & cū suo Authore postremò sit vnum. Sed tempestiuè hoc loco pedem retrahens ad magis faciliora me confero; ne ab hoc impenetrabili profunditatis abyssu absorptus temerarij scrutiniij pœnas luam.

Spiritus S.
per
 $\Phi\lambda\Delta$
id est amorem.

L I

Por-

Porro præter dicta varijs sensibus in hieroglyphico symbolo expressa, alia quàm plurima adhuc continentur mysteria quorū aliqua particulatim hìc indicare vi sum est: Primò igitur Aegyptij hoc schemate ideali summo ingenio totius mundi systema, corporum seriem, omnemque partium mundanarum nexum designabāt, quod verum esse ex sequentibus patebit. Tradit Albumazar, alijque Arabum Astrologi, Aegyptios Solem inter duos mūdi quinaros posuisse, nempe super hunc, planetas quinque; sub hoc, Lunam, & quatuor elementa, vt sequitur.

	1 Πεφαι	زحل	<i>Saturnus</i>
	2 Πιζερε	المشتري	<i>Juppiter</i>
	3 ελοδοχ	المريخ	<i>Mars</i>
	4 Κοροτ	الزهرة	<i>Venus</i>
	5 Πιερενε	عطارد	<i>Mercur:</i>
	Πιρη	الشمس	<i>Sol</i>
	1 Πιοε	القمر	<i>Luna</i>
	2 Πιγρωε	لنار	<i>Ignis</i>
	3 Πιθηοτ	الهوا	<i>Aer</i>
	4 Πιεωοτ	الما	<i>Aqua</i>
	5 Πικασι	الارض	<i>Terra</i>

Quod

Quod sanè tunc verùm esse cognoui, cùm primùm in abdita huius sacræ sculpruræ pertu- ni. Vides quàm aptè in eo Orus seu Sol veluti cœli Rex ac Dominus vnicus, duos inter quina- rios medius superiorem 5 planetarum, & infe- riorem Lunæ elementorumq; constituatur? Sed audiamus de his Marsilium Ficinum l. de Sole c. 6. Solem, inquit, quasi Dominum omnes in mun- do medium, quamuis diuersa ratione, constituere; Chaldei quidem medium planetarum; AEgyptij verò inter duos mundi quinariorum, nempe super hunc pla- netas 5. sub hoc Lunam & 4 elementa, propinquo- rem verò terræ, quàm firmamento positum à prou- dentia putant, vt eius feruente spiritu, & igne, Lunæ, aeris, aquæ humor, & crassa terrenorum materia foueretur. Quàm hæc vera sint figura hieroglyphi- ca clarè ostendit. eique eruditissimus Rambam AEgyptius l 2 מרה נביכים more nebuchim c. 9. subscribit, ubi ita clarè hoc mundi systema AE- gyptiacum depingit, vt ex hac sacra sculptura ve- luti ex $\omega\epsilon\tau\epsilon\tau\omega\omega$ quodam id adumbrasse videat- tur. verba eius sunt.

Marsilius

Systema
cœlorum

R. moyses
AEgyptius
Ben Maimō

דע פני גלגל נוגה וכוכב יש מחלקת בהם בין הראשונים מאנשי
הלמדים אם הם למעלה בין השמש או תחת השמש מפני שאין
שם מוקפת יורנו על סדור שניהכדורים האלה והיה דעת הראשונים
כולם שבדורי נוגה וכוכב למעלה מן השמש וברע זה ותפניתו
מאד ואחר כן בא פטלמיוס וחבריו חיתם מתחת ואמר שהוא
הנאות בענין הטבעי שהוא השמש באמצע ושלוש כוכבים למעלה
L 1 2

ושלשה למטה סוף דבר יהיה העניין כן או לא יהיה הנח הראשונים
 פולם חד מסדרים נוגה וכוכב למעלה מן השמש זהו מונים
 הנדורים הנדור ירית למטה וכדור השמש אשר הוא למעלה
 ממנו כחברה וכדור החמשה תכוכבים יולכים וכדור הכוכבים
 עומדים והגלגל מקיף בכל אשר אין כוכב בו

Scito ergò, quòd in spheris Veneris & Mercurij,
 controuersia fuit inter Antiquos, qui studebant in
 mathematicis. Vtrum supra Solem sint an infra?
 non enim vlla est demonstratio, ordinis harum
 spherarum: omnium tamè Antiquorum opinio fuit,
 quod istæ duæ sphaerae, scilicet Veneris & Mercurij
 sint supra Solem. Intède ergò in hoc & scito. Vnde
 secutus est postea Ptolemaeus, & sub Sole eos
 constituit, asserens conuenientius esse naturæ Solem
 in medio planetarum, ita vt 3 supra, 3 infra po-
 nantur, ordinare. Quicquid sit, omnes primi Sapien-
 tes Venerem & Mercurium supra Solem ordinaue-
 runt. & idcirco duas sphaeras numerauerunt. Spha-
 ram Lune quæ sine dubio propinqua est nobis, &
 sphaeram Solis quæ supra Lunam est necessariò.
 Sphaeras autem 5 planetarum pro vna reputabant.
 Sphaeram stellarum fixarum pro alia, & cælum
 circum omnia in quo non sunt stelle. Quòd si isa
 est, dicemus, quòd numerus spherarum in quibus
 sunt formæ stellarum, (sic enim stellas Antiqui vo-
 cabant, vt scitur ex libris eorum), Quaternarius
 est: sphaera scilicet stellarum fixarum; sphaera 5 pla-
 netarum; sphaera Solis, & sphaera Lune; supra omnes
 verò

Mercurij
 & Veneris
 sphaera su-
 pra Solem
 sunt iuxta
 Veteres
 Aegyptios

4 Sphaera
 Aegyptijs

C. Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 269

verò sphaeras quaedam, in qua nulla stella est. Hæc Rambam: An non hic quaternarius sphaerarum clarè in nostro hieroglyphico schemate expressus videtur? certè expressius nihil. Quid enim aliud fulgida illa ac radiosa Scarabæi pterygia nisi rutilam stellarum fixarum sphaeram, significant, in qua 12 signa Zodiaci per 12 Scarabæi digitos maiores, indicata reponuntur? quid aliud globus ille 5 circulorum, nisi sphaeram 5 planetarum, notat? vides sphaeram Solis in Hori capite, & Lunæ sphaerâ in propria figura repræsentatam, elementarem mundum includentem. quæ omnia ambit globus alatus, sphaera videlicet inuisibilis de qua paulò ante Rambam locutus est.

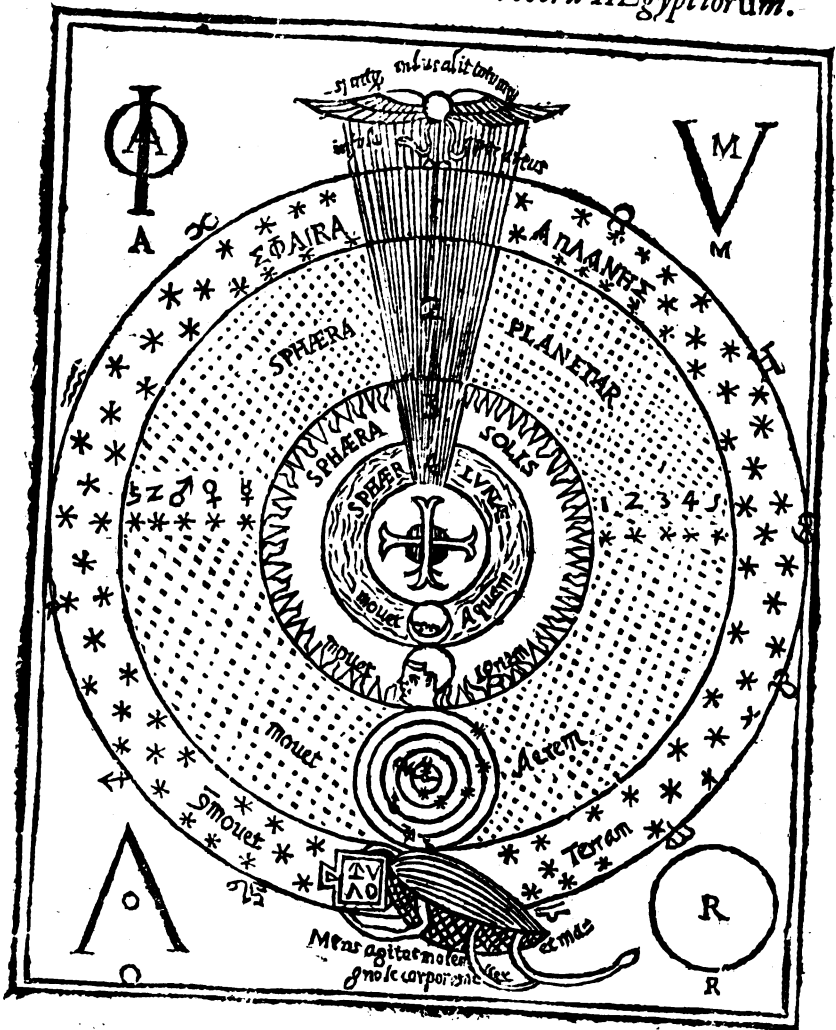
Ne verò hunc quaternarium gratis ab Aegyptijs cõfictum quispiam existimet, eius mysteriũ hic indicandum duxi. Aegyptij itaque cum ex admirabili illa rerum omnium nexu & concatenatione deprehendissent, superiora corpora, inferiora valdè potèter mouere; & 4 elemèta, 4 sphaeris veluti principijs actiuis substerni; præterea sphaeræ Lunari vim quandam efficacem inesse ad elemètum aquæ cõmouendum, Solarĩ ad ignem, ad aerem ob varias radiorum cõmissiones 5 planetarum sphaeræ; ad terram denique alterandam ipsi firmamento; quis non videt, eos magno ingenio hanc quadruplicem catenam, quadruplicia inferioris & superioris mundi similia

Quatuor
sphaeræ re
spondent
4 elemèti

cor-

corpora similibus connectentem sub quaternario numero, seu cubo mystico indigitasse? certe qui mentem nostram hic viderit facile myste-

Systema mundi iuxta mentē veterū Aegyptiorum.

rium

rium illius Cabalistici intelliget. אין לך עשב ועשב. למטה שאין לו מול ברקיע מפה אותו ואומר גרל. *Non est tibi herba seu planta aliqua inferius, quæ non stellam habeat in firmamento, quæ percutiat eam et dicat cresce.* Atque ex his patet, quàm concinnè AEgyptij rerum omnium nexum sub hoc symbolico schemate repræsentarint. Verùm cum à nemine adhuc quod sciam, systema cælorum iuxta mentem Veterum AEgyptiorum productum sit. ego in gratiam Philosophorum & Mathematicorū id primus ab immemorabili temporum vetustate vindicatum hoc loco proponere volui.

Demum, cū in hoc mundo maiore vna circumferētia ita alteri adnexa sit, vt ad conuersionem orbis superioris inferna conuersio quælibet gubernetur, totiusq; circuitus ratio per amorem in quadam attractione & pulsione reciproca collocetur. Præterea cū in circumfusa mundi machina connexis corporibus cuncta, naturas mutuent inuicem, & mutentur, ex cōmuni autem hac cognatione cōcomitanter nascatur amor, ex amore similibum attractus, & propulsio contrariorum, verè Amorem vel eo nomine magum rectissimè Veteres appellarunt; quicumque in arte quauis, & facultatum genere eo vsque peruenire potuit, vt ex analogia agentium rerum ad res passibiles, similibum ad

Amor magus.

si-

272 C.Vlt: Specimen Interpret: Hierogl:

similes, contrariorū ad cōtrarias, naturalitū operū rationē proximè visus est imitari; hunc, inquam, Veteres magum, & verè Sapientem, incātamento & fascino potentem, in Diuorū penè numerū relatū nuncupauerūt. Nam vt rectè Mor Isaach in philosophia sua Syra c. 6. philosophatur.

Mor Isaac

لا شيا بهه مكي سلا مكلها مدم مدم مدم مدم
 مدم مدم مدم مدم مدم مدم مدم مدم مدم مدم
 حمر اسكها

Scientiæ enim magicæ ratio à supremis perficitur potentijs, vnà cum materijs terrenis, familiaritatem item ac conuenientiam supernis cum inferioribus quæ sub Luna sunt, habentibus, quibus cognitis, mira patrari posse quis non videt? Est enim hoc præcipuum doctrinæ magicæ caput, præceptumque, vt vnum ab alio naturæ affinitate alliciatur, vel eiusdem dissimilitudine repellatur. Atque in hac scientia præ cæteris AEgyptij excelluisse feruntur. Hos enim, cum inferiorum effigies cœlestibus vultibus subiectas cognoscerent, scilicet

In quo
 Magia
 naturalis
 consistat

Zoroaster

صورات
 الارض لصورات السموات

Haly

è certis mundi materijs imagines certas, quas ab effectu diuinas illices Zoroaster appellat, eò quòd ijs magnā prodigia operarentur, facere sub certo siderum positu, consueuisse, Haly Arabs tradit .l. de imaginibus cœlestibus. cuiusmodi

vt

C.Vlt: Specimen Interpret: Hierogl: 273

vt innumeras alias , de quibus exprofessò in Oedipo tractabitur, prætereã, hæc præfens figura hieroglyphica vna fuit , cuius virtutes magicas vnà cum ritibus cærimonijsque, quibus in eiusmodi cõficiendis vtebantur, libens proferrem; sed cùm humani generis hostis plerumq; huiusmodi operationibus eorum sese occultè immiscere sit solitus , multaq; circa confectionem earum Christianæ pietati prorsus contraria , & à S. Matre Ecclesia iam dudum prohibita occurrant, ne tenerioribus mentibus ijs recitandis offendiculo sim, vt nunc , ita in alijs libens supprimam , nisi Ecclesiæ bonum , cui studeo , aliud suadeat ; sed hoc ijs, quibus hac in parte subsum, iudicandum relinquo. Habes igitur hieroglyphicum systema pulcherrimum sanè & prorsus musicum , quod interuallis iunctum imparibus; sed tamen pro rata proportione distinctis, acuta cum grauibus temperans, varios æqualiter concētus efficit, etsi illum aures non capiant nostræ, quippe ad sublunares turbines, affectuumque procellas varias, yeluti ad catadupa Nili obsurdescentes; habes omnia philosophiæ recondita in hoc vnico symbolico schemate, in totius mundi veluti compedio quodam & ἀνακεφαλαιώσῃ arcana rerum similitudine adumbrata . Cuius quidem vniuersam gloriam ab ipso vestibulo spectandam pròtinus exhibere nolui; tùm quòd illius ambitum, ac latè

M m

ex-

exporrectam ditionē nemo perlustret facilè nisi ingressus altiùs, vel adusque penetralia mentem direxerit suam; tùm quòd eiusdem fulgor atque infanda acies, sic omnes perstringat animi nervos, omnemq; exuperet dicēdi facultatē, robur, & copiam, vt nullum sit adeò fecundum ingenij flumen, nulla tam studiosè affectata oratio, quæ veræ laudis huiusmodi, aut speciem, aut magnitudinem comprehendat. Præstat igitur hęc scribendi rationem non tam longè quæsitis encomijs persequi, quàm (quod fieri in huiusmodi Aegyptiorum mysterijs solebat) solo silentio, Numinis instar venerari, contenti scilicet vsus istius imagine quadam rudiuscula, dum sese Silenus hęc prorsus aperiat, radioque diuinitatis repentino cuncta perfundat. Hoc vnicum addo, qui mentē Aegyptiorū sub hac sculptura latentē penetrauerit, facilè quid mysticum illud חמקבלים Hammekkalim pronunciatum velit, intelliget.

סוד החבור תפארת עם חמלכות כיסוד אין סוף ומציאות
חכמת מאין יצליח במאמרי וידע סוד החרים הרמים

Qui norit quomodo in arbore spherotico coniungatur Tipheret & Malkuth mediante Ensuph, & exitus fiat Sapietiae de Meain; illustrabitur in verbis hisce, & altissimorum montium secreta sciet. Cognoscet quoque quòd vergant ænigmatica verba Algazielis Arabis Philolphi l. de influentijs.

כ

Turba
Philoso-
phorum

Ponunt ij Solem imperatorem, speculorum fontem, characterum fontem, incognitis signis, & symbolis incumbentem, & summitates fontanas Apollinis, Osiridis, Mercurij. Quorum mysteria disquiruntur apud Balgũ, Eximidium, Ariastem, aliosque in turba Philosophorũ. Ex hoc luculenter deniq; patebit sagaci animo, quomodo Amor mũdi sit excellentissimus metaphysicus, Physicus, Astrologus, musicus, Geometra, Arithmeticus, Dialecticus, Rhetor, Poeta, Historiographus, Iuriscõsultus, Ethicus, Medicus, Nauta, Agricola, Architectus, Pictor Venator, Hortulanus, Augur, & Παντοκράτης, verbo absolutissimus Magus. Nemo igitur naturam adeat qui hunc Pana non attraxerit. Verũm tempestiuè finio, ne immensum hunc vastitatis Oceanum ingressus, pedem referre non liceat. Atque hæc sunt Benevole Lector, quæ antequam Thesaurum linguæ Coptæ, & post illum Oedipum Aegyptiacum luci darem, per hunc Prodromum meum, de utraque Aegyptiorum lingua vulgari, & hieroglyphica, tibi intimare volui; cumq; hic præmittere, vt expeditior & cũ maiori voluptate, secutura opera adires, simulque ad ea intelligenda hisce præsuppositis fieres instructior. Ad methodum tamen huius Prodromi quod atrinet, fateor multã me hic præterijisse, quæ cùm explicatione longa & exacta indigerent, commodius

ad

ad Oedipum nostrum rennissimus, plura me quoque eorum, quorum certa notitia haberi non poterat, obmisisse, aut obscuriora iusto saepius inculcasse, ut fert ipsarum partium affinitas summa, rerumque tractandarum difficultas, ut fert demum prima quæque inuentio, de qua non dubito vii venire mihi, quod mille alijs solet ut, usus, ætas, ratio scilicet semper aliquid apponent noui, sintque vulgato pōuerbio.

Ἄλτιςται φερντίδης σοφώτισται.

Interim Beneuole & candide Lector si quæ tibi antiquitatis hieroglyphica monumenta; si libri huius argumenti, si Gemmæ, Mumix, Canopi, Idola, aut alia, in quibus huius generis Aegyptum redolentia symbola effigiata cernuntur suppetant. pro cura qua bono Reip. Lit: promouendo tangeris, ea mecum, ut ea operi meo inserta sub nomine tuo publicentur, communicare ne graueris, memor illius Hebraici:

כל המוסף מוסיפין לו והגורע גורעין לו

Addenti addetur, & subtrahenti subtrahetur.

Ἀεθονω, ἢ ἀπ' Μουσῶν θύρα. Expertes enim sunt Musarum

Ianua inuidia. Sic enim fiet, ut sicuti laboris me-

cum, ita & fructus sis particeps, ego verò

tua opera fretus, verè dicere possim

Nunc te marmoreū pro tempore fecimus; at tu

si fatura gregem suppl.uerit, aureus esto.

Finis Prodromi.

Nota.

Cum expedito Prodromo aliquot hoc loco folia vacarent, opere pretium me facturum existimaui, si in eorum gratiam qui variorum characterum studio delectantur, earum linguarum, quas ad confirmationem rerum assertarum hic prodromus adduxit, alphabeta quoque subiungerem; ne quicquam, quod Amanti literarum commodo & emolumento esse posset, obmississe viderer.

	Aethiopicum sive Abyssinum							Hebraeum	Syriacum	Chaldaei:	Ebraeico	Samaritan:		
	A	V	I	A	E	O								
	bre: lóg: lóg: lóg: lóg: bre:													
H	ሀ	ሁ	ሂ	ሃ	ሄ	ህ	ሆ	א	ܐ	ܐ	א	א	A	
L	ለ	ሉ	ሊ	ላ	ሌ	ሎ	ሎ	ב	ܒ	ܒ	ב	ב	B	
H	ሐ	ሑ	ሒ	ሓ	ሔ	ሕ	ሖ	ג	ܓ	ܓ	ג	ג	G	
M	መ	ሙ	ሚ	ሜ	ሚ	ሞ	ሞ	ד	ܕ	ܕ	ד	ד	D	
S	ሠ	ሡ	ሢ	ሣ	ሤ	ሥ	ሦ	ה	ܚ	ܚ	ה	ה	H	
R	ረ	ሩ	ሪ	ራ	ራ	ሮ	ሮ	ו	ܘ	ܘ	ו	ו	V	
S	ሰ	ሱ	ሲ	ሳ	ሴ	ሶ	ሶ	ז	ܙ	ܙ	ז	ז	Z	
K	ቀ	ቁ	ቂ	ቃ	ቄ	ቅ	ቆ	ח	ܚ	ܚ	ח	ח	H	
B	በ	ቡ	ቢ	ባ	ቤ	ቦ	ቦ	ט	ܛ	ܛ	ט	ט	T	
T	ተ	ቲ	ቲ	ታ	ቲ	ቶ	ቶ	י	ܝ	ܝ	י	י	I	
Hh	ኀ	ኁ	ኂ	ኃ	ኄ	ኅ	ኆ	כ	ܟ	ܟ	כ	כ	K	
N	ነ	ኑ	ኒ	ና	ኔ	ኖ	ኖ	ל	ܠ	ܠ	ל	ל	L	
A	አ	አ	አ	አ	አ	አ	አ	מ	ܡ	ܡ	מ	מ	M	
C	ሐ	ሐ	ሐ	ሐ	ሐ	ሐ	ሐ	נ	ܢ	ܢ	נ	נ	N	
V	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ዐ	ס	ܣ	ܣ	ס	ס	S	

h	Ini	i	1P	G	ح	ح	ح	ح
ل	Liun	I	30	Hh	ح	ح	ح	ح
ه	Che	chh	40	Ch	ح	ح	ح	ح
د	Za	z	50	D	ح	ح	ح	ح
4	Ghien	gh	60	D	ح	ح	ح	ح
س	Hho	hh	70	D	ح	ح	ح	ح
ز	Zza	zz	80	R	ح	ح	ح	ح
چ	Chat	ch	90	Z	ح	ح	ح	ح
ج	Ge	g	100	S	ح	ح	ح	ح
م	men	m	200	Si	ح	ح	ح	ح
ر	Hi	hi	300	S	ح	ح	ح	ح
ن	No	n	400	S	ح	ح	ح	ح
س	Scia	sc	500	D	ح	ح	ح	ح
و	Vo	u	600	T	ح	ح	ح	ح
ع	Cia	c	700	D	ح	ح	ح	ح
ب	Be	b	800	Ain	ح	ح	ح	ح
چ	Cteh	cc	900	Gaiu	ح	ح	ح	ح
ر	Rra	rr	1000	F	ح	ح	ح	ح
س	Se	f	3000	K	ح	ح	ح	ح
و	Vieu	uu	3000	C	ح	ح	ح	ح
د	Diun	d	4000	L	ح	ح	ح	ح
ر	Re	r	5000	M	ح	ح	ح	ح
ز	Zo	z	6000	N	ح	ح	ح	ح
ح	Hiun	hi	7000	He	ح	ح	ح	ح
چ	Piur	P	8000	W	ح	ح	ح	ح
ع	Che	cch	6000	La	ح	ح	ح	ح
ل	Iecunieu	ieu	10000	I	ح	ح	ح	ح
ف	Fe	f						
و	O							

PRIMITIAE LINGVAE COPTAE

sive

AEGYPTIACAE ANTIQVAE

Ad Eminentiss: Principem S. R. E. Card:
FRANCISCVM BARBERINVM.

Præfatio.

Cum ita nobis, Eminentissime Princeps, à natura comparatum sit, ut ijs rebus, quas aut ob novitatem suspicimus aut quarum cognoscendarum feruente tenemur desiderio, haud planè acquiescamus, nisi plenam & integram de ijs instructionem capiamus, quod cum in alijs omnibus, tum potissimum in rebus ad scientiam pertinentibus locum habere quotidie experimur. Certè rem haudquaquam ingrati auidis & curiosis Lectoribus me facturum existimaui, si Prodròmo iam expedito, in quo de lingue Coptæ proprietatibus non nisi generatim tantum, à me disceptatù fuit. Specialem quandam, breuem ac perspicuam de huius lingue præceptionibus ac regulis tractationem hoc loco quoque subijcerem, ne quicquam ad res Coptas plenè intelligèdas in Prodròmo nostro omisisse viderer. Discussa itaque sine mora ingenti sanè Grammaticarum Coptarum, quas partim The-

N n

sau-

sauro nostro Coptarabico, partim alijs Codicibus Vaticanis præfixas reperi farragine; epitomen præsentem compilare aggressus sum, quam iuxta consuetas nostrorum Grammaticorum leges, ab omni confusione vindicatam, ea methodo disposui, ut quæcunque vel in Arabica versione obscura, aut ob peregrinam tradendi methodum essent difficilia; ea Tyronum ingenijs accommodata, hic breuiter, clarè ac dilucidè traderentur. Ne quoque Lector forsitan ob ignotæ linguæ spinosas traditiones, unà cum tædio animum ad ea addiscenda abijceret: minutiorum rerum seu particularum quarundam plus difficultatis habentium tractationem Thesauro Copto reseruauit, in quo Lector omnia ea quæ ad linguam eam perfectè intelligendam pertinent, Coptarabicolatinè tractata plenius & penitus reperiet. Vale itaq; munificentissime Princeps atque hisce pauculis interim fruere.

LINGVAE COPTAE

seu

AEGYPTIACAE ANTIQVAE.

PARS PRIMA

CAPVT PRIMVM.

De literis Coptitarum.

Habent Coptitæ in vniuersum literas 32. quarum
 figuras, nomina, potestates, in sequente
 schemate contemplare.

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Α α	Αλφα	Alpha	A
Β β	Βιτα	Vida	V
Γ γ	Γαμμα	Gamma	G
Δ δ	Δαλτα	Dalda	D
Ε ε	Ει	Ei	E
Σ σ	Σο	So	S
Ζ ζ	Ζιτα	Zida	Z
		N n 2	H

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Η κ	ΗΙΤΑ	Hida	I
Θ ϑ	ΘΙΤΑ	Thita	Th
Ι ι	ΙΑΥΤΑ	Iauda	I
Κ κ	ΚΑΠΑ	Kabba	K
Λ λ	ΛΑΥΤΑ	Lauda	L
Υ υ	ΥΙ	Mi	M
Ν ν	ΝΙ	Ni	N
Ξ ξ	ΞΙ	Exi	X
Ο ο	Ο	O	O
Π π	ΠΙ	Bi	P
Ρ ρ	ΡΟ	Ro	R
Σ σ	ΣΙΕΑ	Sima	S
Τ τ	ΤΑΥ	Dau	T
Υ υ	ΥΕ	H	E
Φ φ	ΦΙ	Phi	F
Χ χ	ΧΙ	Chi	Ch
			U

Figura	Nomen	Nomen	Potestas
Ω ω	Ω ω	O	O
Ϟ ϙ	Ϟ ϙ	Scei	Sc
Ϝ ϝ	Ϝ ϝ	Fei	F
Ϡ ϡ	Ϡ ϡ	Chei	Ch
Ϟ ϟ	Ϟ ϟ	Hori	H
Ϟ Ϡ	Ϟ Ϡ	Giorgia	Gi
Ϟ ϡ	Ϟ ϡ	Scima	Sc
Ϟ Ϣ	Ϟ Ϣ	Dei	Di
Ϟ ϣ	Ϟ ϣ	Ebfi	Ps

CAPVT SECVNDVM.

De Literarum quarundam
pronunciatione.

- B,** Videlicet consonans, pronunciatum ut β: velut
Βηθανια & Βιθανια. Bethania.
- H,** Videlicet similis est literæ Græcæ Ἡ, quæ I longum est: pronunciatum, ut I declinans ad E; sed quādo inuenitur cum accentu desuper Ἡ, pro-

- pronunciatur, I, clarum. prioris exemplum
 ΗΤΕ quasi ΗΤΕ . ΗΕΕΙΝ . imin.
- ΗΝ**, Ni. in fine dictionis mutat formam, &
 scribitur sic J. sicut Hebraicum: in fine J.
 Exemplum. Πρετοριου J κεκλου J.
- Θ**, Thida vt θ VG. Θωουτ. Thoth men-
 sis primus Aegyptiorum.
- Π**, Bi. pronūciatur vt P. Ex. G. πιρωει πιromi.
- T**, Dau. cum sit T. pronūciatur tamen vt D.
 Ex: C. τετενηαδ J tetennahdi credidit.
- Υ**, He. profertur aliquando vt I, & y, & post a
 est v, vocalis. Exem: C. Θυβι, Thybi,
 ετιμαυ etimau.
- Φ**, Phi. aliquando P, declinans ad B. Ex: C.
 Φιλix Philix aut Bilix.
- Χ**, Chi. absque aspiratione pronūciatur eâ fe-
 rè ratione quâ Galli pronūciare solent χ
 Græcum.
- Ψ**, Ebsi, vt ψ pronūciatur. Ex: C. ψυχη
 psychi.
- Ω**, Scēi, Scē, pronūciatur vt Ω Scin Hebræum &
 ش Arabicum. Ex: C. Ναυχωπ Nauschop.
- Η**, Ch. cum aspiratione vt Η Hebræorum vel
 ح Arabum. vt Ηεν hhen.
- Ζ**, Hori h. vt Hebræorum Η vel Arabum ه.
 X

X, Giangia profertur vt I, iota Hispanicū. vt hijo
Ō, Scima, Sc, similis in pronunciatione est, superioriori literæ **ry** Schei.

† **Ⲑ**, Hebræorum æquiualeat, simile est Thau Samaritanorum mystico, hoc est literæ Tau antiquorum Hebræorum, à quibus Aegyptij mutuati videntur. sic autem scribitur: †. à Coptis pronūciatur Di. EG. † phtha, phda.

CAPVT TERTIVM

De varia diuisione Literarum.

Coptitæ quoque ad valorem & potestatem literarum melius dignoscendam, Hebræos imitati literas has in 5 veluti classes distinxerunt, secundum quinque præcipua organa, quæ natura cuique sono distinctè efferendo destinauit, nempe in literas Gutturis, Linguae, Palati, Dentium, & Labiorum.

Gutturis siue Gutturales sunt, quæ spiritu in Guttore formato efferuntur; suntque sequentes.

Α Ε Η Ι Υ Ζ Ω

Linguae siue linguales sunt, quæ lingua ad radi-

radices dentium affixa, & inde ad inferiores relabente pronunciantur. suntque sequentes.

Α Θ Λ Η Τ Τ †

Palati siue Palatinæ, aere ad palatum oris protruso pronunciantur. vt

Γ Κ Ι Χ ς Χ

Dentium siue dentales, quæ dentibus ante rioribus linguae pulsatis effèruntur. vt

ζ ε ρ σ ψ σ

Labiorum siue Labiales, quæ è labijs compressis erumpunt. vt

Β γ Π Φ Ψ ϣ

CAPVT QVARTVM.

De particulis seu literis quibusdam genus dictionum distinguentibus.

Notandum hîc primò in Coptis dictionibus seu nominibus genus nequaquam ex fine, quemadmodum apud Latinos, Græcos, & Hebræos, aut per articulos, dignosci; sed ex præfixis quibusdam literis seu signis vt ipsi vocant, quæ articulorum ad instar sunt, totam nominum generis distinctio-

tionem desumendam esse vt in exemplo.

I. Omnis dictio quæ præfixum habuerit signum Πι, indicat nomen masculinum singulare determinatum articulo, quod Arabes cognoscunt per | & √. vt Exem: C
 πραιεις Vir. πραιτηρ Saluator.
 πραιιτ Semita. πραιρτρος Testis.

Exceptio.

Nomina propria hoc signo carent. vti etiam apud Latinos, Græcos. vt

Μαρκος	Marcus	(πραιρκος
Σιμων	Simon.	non (πραιμων
Σαυλος	Saulus.	(πραισλος
Παυλος	Paulus.	(ππαισλος

2 Omnis dictio quæ habuerit præfixum signum † significat nomen femininum determinatum, quod Arabes per | & √ cognoscunt.

† εκκλησια Ecclesia. † παρθενος Virgo.
 † διαθηκη Testamentum. † ειρηνη Pax.

Signum † quoque indicat hominem (vt iuxta Arabum idioma loquar) de se ipso loquentem in prima persona singulari.

† ησαση loquar. † ηερσητε incipiam.
 † ησωνη surgam. † ηερδελης sperabo.

Omnia dictio quæ initio habuerit præfixum signum Νι, indicat pluralitatem nominum, vel femininorum vel

290 C.III. De partic: genus distinguentibus .

masculinorum , determinatè seu cum articulo I & J ab Arabibus cognitam.

Αἰρῶες		Viri.
Νιθῖδες		Mulieres.
Νιθαλειοὺ	pluralis numeri.	Fontes
Νιφθοί		Cœli.
Νιτωὺ		Montes
Νιὰγγελοῦ		Angeli

Omnis dictio quæ signum οὐ habuerit præfixum ; significat nomen masculinorum vel fæmininorum indeterminatè ; hoc est sine articulo .

οὐρῶες	Vir.	οὐκί	Domus.
οὐκίς	Mulier.	οὐκίς	Pater.

Omnis dictio quæ præfixum habuerit signum Ζαν, indicat nomina pluralia indeterminatè sine articulo, vel sine I & J cognita .

Ζανὰγγελοῦ	Angeli.	Ζανῶες	Matres.
Ζανπροφήτης	Prophetæ.	Ζανρῶες	Virī.

CAPVT. V.

De octo literis Seruilibus mensurantibus omnem dictionem tam in nominibus quàm verbis.

Nota . Quemadmodū in cæteris linguis Orientalibus, literæ quædam sunt, quarū additione vel subtractione, in cer-

certã alicuius dictionis significationem deuenimus, quas & ideò seruiles vocant, sic etiam in lingua Copta octo tenentur Literæ, quarum vnaquæque iterum alia 4 signa habet. quibus omnis dictio in nominibus & verbis mensuratur. Sed de his in sequentibus.

P A R S II.

De Nomine.

In nominibus Copticis 5 consideranda sunt; Qualitas, Species, Genus, Numerus, Casus, de quibus breuiter totidem capitibus agendum.

CAPVT. I.

De qualitate Nominum Aegyptiorum.

Qualitate apud Aegyptios, & Coptitas, sicuti & apud cæteras gentes, nomen aliud est substantiuum, aliud adiectiuum. Substantiuum verò iterum est vel

Proprium	vel	Appellatiuum
Ιωαννης	Ioannes	πρωτος Vir
vt Ιακωβος	Iacobus	vt πατηρ Pater.
Μαρκος	Marcus	πικραδι Terra
Πετρος	Petrus.	πηλωδ Aqua.

Adiectiuorum verò

aliud est

aliud est

proprie dictum adiectiuum : adiectiuum demonstrat;

σαμαριτης		(σαμαρια	Samaria
λευιτης		(λευι	Leui.
σιριος	deducuntur à	(σιρια	Siria.
σωματικον		(σωμα	corpus.

His quoque annumerari possunt, nomina deriuatiua locorum, quæ formantur præfixa particula, *πυρε* ut

πυρεακο	Alexandrinus.
πυρεαζαρι	Nazarenus.
πυρερω	Romnus a
πυρενικη	Nicænus

Sunt præter hæc multa alia deriuatiua nomina, ueluti loci, temporis, instrumenti, actionis, vicis, possessionis, diminutionis, similiaque; Verùm ne similibus nominum monstris horrorem Lectori inferamus, utpote ad nostrum institutum non magni momenti futurorum, consultò hoc loco ea omittenda censuimus.

CAPVT. III.

De genere Nominum.

Genus duplex est, masculinum & fæmininum; Fæminina sunt ex significatione .1. Nomina mulierum, & ea quæ mulieribus tantùm conueniunt, ut *Μαρια* Maria. *Λουκια* Lucia. *Καθαρια* Catharina. 2. Nomina Regionum & Urbium. ut *Χηαι* Aegyptus. *Αλεξανδρια* Alexandria. *Ταραβια* Ara-

Arabia. **Κυπρὸς** Cyprus. **Σεβαστα** Sebastia.
& sic cæteris.

3. Omnia nomina appellatiua facillimè cognoscuntur ex præfixo sibi articulo, quo nunquam carent. cuius rei cape sequentem regulam.

Omnia nomina masculina vno ex his 4 signatur articulis.

Π. Πι. Φ. Φη.

Exemplum

Πρεσβυτερος Magister.	πικροσενος Mundus.
πρωτος Vir homo.	πλογιον Rationale.
φραν Nomen	πυρωε Ignis.
φνετχωλενος dicens	πηνος Aer.
ππια Spiritus.	ππειωτ Aqua.
πσαντ Creatio.	πκαθι Terra.

Regula 2.

Omnia nomina quæaliquè ex his 5 habuerint præfixū articulū, erunt generis fæminini. Articuli autem sunt isti.

Θ. Θ. Θα. Θε. †.

Exempla.

Θ	Θβακι		Κιuitas.
Θ	Θερμη		Ραχ.
Θα	Θαπρυη	hoc est.	Τοπαρχα
Θε	Θελμη		Voluntas.
†	†μηχι		Venter.
†	†σπηρια		Salus.

Ho-

Horum ¶ omnium dictorum articulorum vsitatiffimus est, & frequentiffimus.

Règula 3.

Omnis dictio quæ signum **ⲟⲩ** initio habuerit præfixum, significat nomen fæmininum vel masculinum indeterminate, sine articulo.

ⲟⲩⲣⲱⲗⲗⲓ Vir.

ⲟⲩⲏⲓ Domus

ⲟⲩⲮⲓⲗⲗⲓ Mulier.

ⲟⲩⲮⲟ Frater.

ⲟⲩⲓⲱⲧ Pater.

ⲟⲩⲗⲗⲁⲩ Mater.

Quomodo verò specificetur hæc particula, in arabica lectione suprâ diximus.

CAPVT. IIII.

De numero Nominum Aegyptiacorum

Numeri nominum apud Coptitas sunt tres. Singularis, dualis, pluralis. De singulari, eiusque significatione in præcedentibus dictum est; de duali & plurali cape sequentes regulas.

Regula I. Omne nomen pluralis numeri determinate significationis, siue id masculinum fuerit, siue fæmininum, designatur per præfixos hosce articulos.

ⲏⲓ . ⲏⲉ . ⲏⲏ . ⲏ .

ⲓ

Sing:		Plural;	
πρωεις	homo.	πρωεις	homines.
πθελωουτ	mortuus.	πθελωουτ	mortui.
πφικ	futurum.	πηφικ	futura.
πεχωρη	nox.	πεχωρη	noctes.
ουρθιει	mulier.	πιθιδει	mulieres.
†φ	cælum	πιφηι	cœli.

Regula 2. Omne nomen indeterminatum pluralis numeri, siue id fuerit masculini, siue fœmini generis, designatur per præfixum articulum. Ζαν.

Sing:		Plur:	
ουρωεις	homo.	Ζανρωεις	homines.
ουρθιει	mulier.	Ζανουρθιει	mulieres.
ουειαρ	mater.	Ζανειαρ	matres.
παγγελου	Angelus.	Ζαναγγελου	Angeli.

Ex quibus patet Cophtam linguam in inflexione nominum, nullam cum Græcis habere communionem; Apud Græcos enim pluralis cognoscitur ex fine nominis; secus apud Cophtitas; apud quos ipsa substantia nominis semper manet intacta, sola mutatione facta in additione particularum dictarum.

Regula 3. Omne nomen siue id masculinum fuerit siue fœmininum, cuius initium signatur articulo Ζαν aut Ηι & finis litera Β, quod duo Cophtitis significat, dualis est numeri. Vt

ουρωεις	Viri.	ΖανρωειςΒ	duo Viri.
		ουρθι	

ΟΥΓΖΙΕΙ mulier. ΖΑΠΟΖΙΕΙΒ duę mulieres.
 ΠΙΔΓΓΕΛΩC Angelus. ΖΑΠΔΓΓΕΛΩCΒ duo Ang:
 ΟΥΛΕΑΥ mater. ΖΑΠΕΛΑΥΒ duę matres.
 ΠΙΕΔΘΗΤΗC discipulus. ΠΙΕΔΘΗΤΗCΒ duo discip:
 ΤΦΕ Cœlum. ΠΙΦΠΟΥΙΒ duo Cœli.
 ΠΙΟΥΡΟ Rex. ΠΙΟΥΡΑΟΥΒ duo Reges.

Tota igitur generis nominum cognitio consistit in hisce signis seu literis præfixis. quæ si diligenter aduerte- ris, nullam difficultatem inuenies in cognoscendo gene- re nominum Coptorum.

Masc:sing: Fæm:sing: Com:sing: Plur:com: Plur:com:

Π	Θ	ΟΥ	ΝΙ	ΖΑΠ
ΠΙ	Τ	ΟΥ	ΝΕ	ΖΑΠ
Φ	ΤΔ	ΟΥ	ΝΗ	ΖΑΠ
ΦΗ	ΤΕ	ΟΥ	Ν	ΖΑΠ
	†			

CAPVT V.

De Casu Nominum.

Quemadmodum apud Hebræos, Chaldæos, Arabes, Aethiopes, quibusdam articulis nominibus præfixis constituuntur casus; sic etiam apud Coptitas, quamuis eorum non tanta ratio habeatur, vt in linguis Occidetalibus. cum affixa fermè omnè eorum defectû facilè supplere possint.

Præter particulas tamè sequentes ΠΙ. † ΟΥ. ΝΙ. ΖΑΠ.

P p

quæ

quæ nominatiuis casibus tam in singulari quàm plurali aut duali vti dictum est, inseruiunt; alias quoque particulas cæteris casibus promiscuè seruientes Coptitis reperio. suntque sequentes.

ἡ τε. η. εε.

Η τε. Genitiui particula est. maximèque conuenit nomini quod est in regimine. Quemadmodum in sequentibus exemplis patet.

ἡ τῆς οὐρανοῦ ἡ τῆς οὐρανῶν Cœli Cœlorum.

ἡ τῆς μητρός ἡ τῆς μητρὸς Mater Dei.

ἡ τῆς ὄψεως ἡ τῆς ὄψεως facies terræ.

ἡ τῶν βασιλέων ἡ τῶν βασιλέων Reges terræ.

ἡ τῶν χειρῶν τῶν ἐχθρῶν ἡ τῶν χειρῶν τῶν ἐχθρῶν de manibus inimicorū.

ἡ τῆς καρπῆς ἡ τῆς καρπῆς fructus ventris tui.

ἡ τῆς δεξιᾶς ἡ τῆς δεξιᾶς salus dexteræ tuæ.

ἡ τῶν ὀφθαλμῶν ἡ τῶν ὀφθαλμῶν Lumē oculorū meorum.

ἡ τῆς ἐλπίδος ἡ τῆς ἐλπίδος virtus spei meæ.

Particulas verò alteras ἡ. & εε. sæpè quoque genitiuo præfixas reperio. vt

ἡ τῆς σαρκὸς ἡ τῆς σαρκὸς Corpus Domini.

ἡ τῶν τριῶν ἡ τῶν τριῶν Tribus Iuda.

ἡ τῆς σημεῖας ἡ τῆς σημεῖας signum aduentus tui.

Plerumque tamen hæ particulæ promiscuè datiuo & accusatiuo inseruiunt.

In datiuo exempla sunt sequentia

ἡ τῆς

ΠΛΗΘΟΙ ΕΠΙΡΩΕΙ	Veruntamen vae homini.
ΟΥΗΡΗΣΟΝ	Quot vicibus.
ΗΔΙΩΣ ΕΛΕΑΘΗΤΗΣ	Discipulis suis &
ΗΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΕΘΥΑΒ	Apostolis sāctis(dedit)
ΨΕΠΕΤΡΟΣ ΗΠΙΤΕΒ	da Petro denarium.
ΑΥΨΗΠΙΣΗΚΙ	dedit pauperibus.

In Accusatiuo exempla.

ΑΥΒΙΠΟΥΚ	Acccepit panem.
ΠΟΣ ΕΥΕΝΘΕΕ ΗΠΙΘΕΚΙ	Dominus saluat iustos.
ΠΘΚΕΤΣΩΟΥΗ)	tu scis sessionem meam
ΗΤΑΧΙΝΘΕΕΙ)	& resurrectionem meam.
ΠΕΕΤΑΧΙΝΤΑΠΤ	
ΕΥΕΟΥΡΠΥΗΧΕ)	mittet Deus misericordiā suā
ΦΨΕΠΕΥΗΑΙ)	

Verum hæ duæ particulae η, & εε. quando Datiuo, Accusatiuo, aut genitiuo inferuiant; aut quæ sint Regulae ad id cognoscendum cum fusioem tractationem requirant, in Thesaurum distulimus dicere; ibi enim Regulas singularum harum particularum volente Deo fusius declarabimus. Quare eo Lectorem remittimus.

Porro Vocatiuus & Ablatiuus propria quoq; sibi vendicant præfixa. Vocatiuus quidē Ηα. ω. Ζω. χε. vt
 ΩΥΤΕΕΝΑΠΛΑΘΟΣ audi o popule meus. ωΨεΖε.
 εει ô mulier. Ζωαπρος Domine.. vel χεπρος.

300 Cap. V. De genere Nominum.

Quamvis Ablatiuum Copiæ non habeant, exprimunt tamen eum per adiunctas particulas **ΙΧΕΙΝ**. **ΔΕΙΝ**. **ΕΒΟΛ**. **ΕΒΟΛΖΕΙΝ**. hoc est, de, in, ex, ab. quemadmodum in alijs linguis fieri solet.

Paradigma declinationis.

Sing: Num:

Nom:	Ἦσραιες	Vir.
Gen:	ἡτεπραιες	Viri.
Dat:	ἐπραιες	Viro.
Accus:	ἦσραιες	Virum.
Voc:ô	ὦπραιες	Vir.

Ablatiuo præponunt **ΕΒΟΛ**. **ΕΒΟΛΖΕΙΝ**. **ΔΕΙΝ**. vt **ΕΒΟΛπραιες**. **ΕΒΟΛΖειπραιες**. **ΔΕΙΝτιραιες** à Viro.

Plura: Num:

Nom:	Ἦσραιες	Viri.
Gen:	ἡτεπραιες	Virorum.
Dat:	ἐπραιες	Viris.
Accus:	ἦσραιες	Viros.
Vocat:	ὦπραιες	ô Viri.

Loco Ablatiui præponunt nomini **ΕΒΟΛ** **ΔΕΙΝ**.
Pars

PARS III.

De Pronomine.

Nominis vicem subeunt Pronomina; quæ sunt separata, vel alijs vocibus affixa. Separata sunt triplicia, Personalia, Demonstratiua, & Relatiua, quæ generibus & numeris variantur.

CAPVT I.

De Pronomine Personali.

	I Personæ .	2 Personæ .	3 Personæ .
Sing.	ego.com: εγω	tu. mas: εγω) tu. fam: εγω)	ille mas: εστω illa fam: εστω
	nos.com: εμεις	vos. εστω	illi. εστω
Plur.			

Datiuos pronominum hisce vocabulis exprimunt Co-
pitæ. εμει mihi. εστω tibi. εστω illi. vel fam:
εστω. Plural: εμεις nobis. εστω vobis. εστω
illis. Reliqui casus Pronominum separati à nominibus
& verbis quibus affiguntur, esse nõ possunt, vti videbitur.

CAPVT II.

De Pronomine Demonstratiuo & Relatiuo.

Demonstratiuum duplex est, propinquum & remotum.
Pro-

	Propinquum.	Remotum.	Relatiuum.
Sing:	(maf: Φ & i Hic.	ΦΗ ΤΕΛΕΛΕΛΑΥ	ΦΗ Qui.
	(fem: Θ & i Hęc.	ΕΤΕΛΕΛΕΛΑΥ Iste.	ΘΗ Quæ.
		ΘΗΕΤΕΛΕΛΕΛΑΥ	
		ΕΤΑΥ Ista.	
Plural:	ΝΗ Ηι.	ΝΗΕΤΕΛΕΛΕΛΑΥ Illi.	ΝΗ qui.com:

Nota ΦΗ. ΘΗ. ΝΗ. relatiua admittūt etiā ΕΤΑΥ. vt ΦΗΕΤΑΥ, ΘΗΕΤΑΥ. qui, quæ. aliquando etiam vsurpantur reiecto ΦΗ. ΘΗ. vt Πιρωει ΦΗΕΤΑΥ ΧΦΟΥ. hic vir qui genuit. omisso ΦΗ sic dicitur. Πιρωει ΕΤΑΥ ΧΦΟΥ idem, ΨΖωει ΘΗΕΤΑΥ ωις ωωωω. hæc mulier quæ genuit. sic redditur. ΨΖωει ΕΤΑΥ ωις ωωωω. Sed de reliquis relatiuis & interrogatiuis fusiùs tractabimus in sectione de aduerbijs

PARS IV.

De affixis & prefixis eorumque Ratione apud Coptitas.

Affixa vocantur Pronomina inseparabilia à fine nominibus adiuncta, innuuntque significationem possessiuam. in quorum positionem Coptitæ à cæteris Orientalibus discordant; subinde enim ea ponunt in fine, subinde initio; in medio quoque verborum ea poni ex sequentibus patebit; vtuntur ad omnem possessiuam significationem indicandam octo. potissimum literis, tot nimirum quot diuer-

diuersis modis alicuius rei possessio considerari potest. Suntque sequentes de quibus & fusiùs alibi.

Α. Ι. Κ. Ν. ΤΕΝ. Ε. ΡΕ. Ψ. Θ. Υ.

1. **Α** in dictione occurrens indicat personam loquētem de seipsa, hoc est iā personam singul: numeri **ΠΑΘC** Dominus meus. **ΠΑΙΩΤ** Pater meus. **ΠΑΘΥ†** Deus meus: vbi nota initialem literam **Π** articulum gen: masc: coniunctam literæ **α** constituere vocem possessiuam in prima persona masc: gen: vt **ΠΙΡΩΕΙ** Vir, cum affixo **Παρωει** Vir meus.

2. **Ι** litera idem significat person: primā singul: num: quæ ponitur nūc in principio, nūc in fine. vt **ΠΕΤΕΖΙΝΙ** voluntas mea. **ΑΙCΑΧΙ** locutus sum. **ΝΗΙ** mihi.

3. **Κ** indicat secundam personam masculini gen: E. C. **ΠΕΚC** Dominus tuus. **ΠΕΚΩΤ** Pater tuus. **ΠΕΚΝΟΥ†** Deus tuus. **ΑΚCΑΧΙ** locutus es. **ΒΑΡΟΚ** tibi

4. **Ν** significat primam personam pluralis numeri loquētē de seipsa: vt **ΠΕΝC** Dominus noster. **ΠΕΝΩΤ** Pater noster. **ΑΝΝΖ†** credimus. **ΕΡΘΙ** à nobis.

5. **ΤΕΝ** indicat 2 personam pluralis numeri. vt E. G. **ΠΕΤΕΝC** verba vestra. **ΠΕΤΕΝC** Dominus vester. **ΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ** locuti estis **ΝΩΤΕΝ** vobis.

6. **Ε** indicat personam 2 præsentem vt **ΠΕC** Dominus tuus, **ΤΕC** Domina tua.

7. **ΡΕ** indicat 2 personā præf: vt **ΑΡΕCΑΧΙ** locuta es.

8. Ψ

304 *Pars IV. De affixis apud Coptitas.*

8. **ϣ** significat 3 personam masculinam. vt **πεϣραι** nomen eius. **αϣχιει** inuenit: **ϣωϣ** ei.

9. **Ϣ** significat fæmin: in 3 persona loquentem. vt **πεϢουϣ** Deus eius.

10. **Υ**. 3 personæ plural: num: vt **πυουϢ** Dominus eorum. **αυϢωντ** fecerunt. **ητυουϣ** eis.

Paradigma expansum.

Paradigma Nominis affixati.

Singularis.

Α	ΠαουϢ	Dominus meus.
Κ	ΠεκουϢ	Dominus tuus.
Ϣ	ΠεϢουϢ	Dominus tuus fæm:
ϣ	ΠεϣουϢ	Dominus suus vel eius.
Ϣ	ΠεϢουϢ	Dominus eius fæm:
Η	ΠεηουϢ	Dominus noster.
Τει	ΠετεουϢ	Dominus vester.
Υ	ΠυουϢ	Dominus eorum.

Pluralis.

Α	ΠαουϢ	Domini mei.
Κ	ΠεκουϢ	Domini tui.
ϣ	ΠεϣουϢ	Domini sui masc:
Ϣ	ΠεϢουϢ	Domini eius f.
Η	ΠεηουϢ	Domini nostri.
Τει	ΠετεουϢ	Domini vestri.
Υ	ΠυουϢ	Domini eorum.

aliud

	Sing.	Aliud.	Plus.	M.
Α	παζα	facies mea.	παζαζα	facies mee.
Κ	πακζα	facies tua.	πακζαζα	facies tue.
Υ	παυζα	facies eius.	παυζαζα	facies eius.
С	παεζα	facies eius f.	παεζαζα	facies eius f.
Н	παηζα	facies nostra.	παηζαζα	facies nostre.
ΤΕΝ.	πατενζα	facies vestra.	πατενζαζα	facies vestre.
Υ	παυζα	facies eorum.	παυζαζα	facies eorum.

Non secus reliqua nomina masc: generis, occurrenceia formanda sunt, vt παρπαεις homo, υιρ, παρπαεις Vir meus. πακπαεις, παυπαεις, παεπαεις, παηπαεις, πατενπαεις, παυπαεις, παεπαεις, παηπαεις, πατενπαεις, &c. Sic quoque υιουτ Pater! vt dictum est. παυιουτ Pater meus. πακιουτ, παυιουτ, παειουτ, παηιουτ. & sic de reliquis.

Paradigma Nominum feminini gen: cum affixis.

Α	πααβσ	Domina mea.
Κ	πακβσ	Domina tua.
Υ	παυβσ	Domina eius.
С	παεβσ	Domina eius.
Н	παηβσ	Domina nostra.
ΤΕΝ.	πατενβσ	Domina vestra.
Υ	παυβσ	Domina eorum.

Aliud.

Α	παζαρηνη	Pax mea.
Κ	πακρηνη	
Υ	παυρηνη	
С	παερηνη	
Н	παηρηνη	
ΤΕΝ.	πατενρηνη	
Υ	παυρηνη	

K	ⲧⲉⲕⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax tua.
Ⲙ	ⲧⲉⲕⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eius.
Ⲛ	ⲧⲉⲕⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eius f.
Ⲟ	ⲧⲉⲛⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax nostra.
Ⲥ	ⲧⲉⲧⲉⲛⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax vestra.
Ⲣ	ⲧⲟⲓⲣⲏⲏⲏ	Pax eorum.
	Aliud Sing:	
Ⲍ	ⲧⲉⲕⲉⲁⲧ	mater mea.
Ⲓ	ⲧⲉⲕⲉⲁⲧ	mater tua.
Ⲙ	ⲧⲉⲕⲉⲁⲧ	mater sua.
Ⲛ	ⲧⲉⲕⲉⲁⲧ	mater eius f.
Ⲟ	ⲧⲉⲛⲉⲁⲧ	mater nostra.
Ⲥ	ⲧⲉⲧⲉⲛⲉⲁⲧ	mater vestra.
Ⲣ	ⲧⲟⲓⲛⲉⲁⲧ	mater eorum.
	Plural:	
Ⲍ	ⲛⲉⲕⲉⲁⲧ	matres meae.
Ⲓ	ⲛⲉⲕⲉⲁⲧ	matres tuae.
Ⲙ	ⲛⲉⲕⲉⲁⲧ	matres eius.
Ⲛ	ⲛⲉⲕⲉⲁⲧ	matres eius f.
Ⲟ	ⲛⲉⲛⲉⲁⲧ	matres nostrae.
Ⲥ	ⲛⲉⲧⲉⲛⲉⲁⲧ	matres vestrae.
Ⲣ	ⲛⲉⲧⲟⲓⲛⲉⲁⲧ	matres eorum.

Atque ex his & similibus exemplis facile cognoscet
 qua ratione quoduis aliud verborum, quo ad affixa sua
 formandum sit.

PARS V.

De Verbo eiusque particulis.

Multa mihi hic de varia verbi subdiuisione Coptitis
 vfitata, dicenda forent. verum quandoquidem eam tra-
 ctationem Thesauro nostro relictuauimus; solum hic
 methodum, qua in verborum inflexione vtuntur, a no-
 stra admodum diuersam, ostendemus. Vt methodus no-
 stra spinosioribus minutij; remotis Tyronibus facilior
 reddatur & planior. Notandum itaque Coptitas octo
 characterum, vel potius particularum nunc in a, & alia
 signa diuisarum subsidio, omnem cum nominum: tum
 verborum inflexionem metiri. Sunt autem dictæ parti-
 culæ veluti signa quædam seu indices generis, numeri, ca-
 sus, personæ, modorum, temporum, aliarumque circum-
 stantiarum, quæ in nominibus & verbis, passim à Gram-
 maticis considerantur. Huiusmodi itaque particularum
 cognitionem si haberis, difficile non erit, quoduis ver-
 bum Coptum coniugare, particulæ sunt sequentes.

ε | η | ι | κ | λ | μ | ν | ο | π | ρ | σ | τ | υ | φ | χ | ψ | ω . ΕΡΤΕΝ.

Verum vt maiori claritate procedamus, tractatū hunc
 de verbo in totidem partes, quot particulæ sunt, subdiui-
 demus, vt singularū particularum seu notarum in nomi-
 nibus, & verbis occurrentiū, officia melius percipiantur.

Diuisio prima.

Ac primū quidem signum ε. η. indicat personā de
 seipso loquētē in nominibus, hoc est denotat affixū primæ

Q 9 2

pri-

JOB Pars V. De Verbo & eius particulis

personę. Ac primò quide in hominibus. hæc signa habet.

- 1 **נא נאדע** Dominus meus.
- 2 **נא נאדע** Domini mei.
- 3 **נא נאדע** Domina mea.

In verbis verò præteriti temporis habet hæc signa.

- Signa** Exemplum.
- 1 **נא נאדע** Locutus sũ, vel loquebar.
 - 2 **נא נאדע** Cum locutus sim.
 - 3 **נא נאדע** Locutus era vel loquebar.

In verbis verò futuri temporis hæc signa habet.

Exemplum futuri.

- 1 **נא נאדע** loquar.
- 2 **נא נאדע** volo loqui.
- 3 **נא נאדע** ut loquar.
- 4 **נא נאדע** loquar.
- 5 **נא נאדע** qui loquar.
- 6 **נא נאדע** quia loquar.

In verbis verò temporis præsentis habet hęc signum

- 1 **נא נאדע** ego loquor.

Divisio Secunda

Litera N. significat hominem, seu personam loquentem de seipso & de alio, id est persona conjuncte habetque signa quindecim. Ac primo quidem in nominibus hæc signa habet.

ΠΕΝ	1	ΠΕΝΟC	m. Dominus noster.
ΠΕΝ	2	ΠΕΝΟC	m. Dominini nostri.
ΤΕΝ	3	ΤΕΝΟC	f. Dominae nostrae.

In verbis verò præteriti temporis hæc 4 signa habet.

ΑΝ	1	ΑΝΟ&ΑΙ	Locuti sumus.
ΕΤΑΝ	2	ΕΤΑΝΟ&ΑΙ	(cùm locuti fuerimus.
ΠΑΝ	3	ΠΑΝΟ&ΑΙ	(vel cùm loqueremur
ΥΑΝ	4	ΥΑΝΟ&ΑΙ	Locuti fuimus.
			(Quia locuti sumus vel
			(vt locuti fuerimus.

In verbis futuri hæc octo signa habentur.

ΕΒΡΕΝ	1	ΕΒΡΕΝΟ&ΑΙ	Vt loquamur.
ΠΕΝ	2	ΠΕΝΟ&ΑΙ	Loquemur.
ΕΝΝΑ	3	ΕΝΝΑΟ&ΑΙ	Volumus loqui.
ΗΤΕΝ	4	ΗΤΕΝΟ&ΑΙ	Vt loquamur.
ΑΕΡΕΝ	5	ΑΕΡΕΝΟ&ΑΙ	Loquamur.
ΕΤΕΝ	6	ΕΤΕΝΟ&ΑΙ	Qui loquemur.
ΤΕΝ	7	ΤΕΝΟ&ΑΙ	Loquemur.
ΥΑΝ	8	ΥΑΝΟ&ΑΙ	Quia loquemur.

In verbis denique præsentis temporis hoc signum habet, vt ΕΙC&ΑΙ loquimur vel loquentes sumus.

Divisio 3.

Tertia verò **Licitia** significat tertiam personam præsentem sive affinitivam personam habere que signa r4. ac

310 Pars V. De Verbo eius particula.

ac primò quidem in nominibus 3 signa habet .

- נַעַךְ 1 נַעַךְוָע m. Dominus eius vel suus.
- נַעַךְ 2 נַעַךְוָע m. Domini eius, vel sui.
- נַעַךְ 3 נַעַךְוָע f. Domina eius, vel sua

In verbis præteriti temporis habet signa, tria vt sequitur.

- אָךְ 1 אָךְעָאָחַי Locutus est. (ille videlicet)
- אָךְ 2 אָךְעָאָחַי Cum locutus esset.
- אָךְ 3 אָךְעָאָחַי Locutus erat vel loquebatur.

In verbis verò futuri temporis, 7 signa habet. vt sequitur.

- עָךְ 1 עָךְעָאָחַי Loquetur.
- עָךְ 2 עָךְעָאָחַי velit loqui seu locuturus est.
- עָךְ 3 עָךְעָאָחַי Vt loquatur.
- אָךְ 4 אָךְעָאָחַי Vt loquatur
- אָךְ 5 אָךְעָאָחַי Loquetur.
- עָךְ 6 עָךְעָאָחַי Qui loquetur.
- עָךְ 7 עָךְעָאָחַי Quia loquetur.

In verbis præsentis temporis habet עָךְ. vti עָךְעָאָחַי ipse loquens est, seu loquitur.

Diuisio 4.

Quarta litera **K** indicat secundam personam præsentem masculinam, hoc est affixum *sui*. habetque signa 14. Ac primò in nominibus 3 signa habet. vt sequitur.

- נַעַךְ 1 נַעַךְוָע Dominus tuus m.
- נַעַךְ 2 נַעַךְוָע Domini tui m.
- נַעַךְ 3 נַעַךְוָע Domina tua f.

In

In verbis præteriti temporis habet 3 signa.

- Λακ** 1 **Λακασι** Loquebaris seu locutus es.
Ετακ 2 **Ετακασι** Quando locutus es.
Νακ 3 **Νακασι** cum locutus eras vel loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa, vti sequitur.

- Εκε** 1 **Εκεασι** Loquêris.
Εκηα 2 **Εκηασι** Velis loqui.
Επεκ 3 **Επεκασι** Vt loquaris.
Ητεκ 4 **Ητεκασι** Vt loquaris.
Λαρεκ 5 **Λαρεκασι** Loquêris.
Ετεκ 6 **Ετεκασι** Qui loquêris.
Ψακ 7 **Ψακασι** Quia loquêris.

In verbis verò præsentis temporis habet tantum si-
 gnum **εκ** **εκασι** loquens tu es, seu loqueris.

Diuisio 5.

5 **ε** Indicat personam fæmininam absentem, habetq;
 signa 14. In nominibus quidem vt sequitur.

- Πεε** 1 **Πεεοε** Dôminus eius fæm:
Νεε 2 **Νεεοε** Dômini eius fæm:
Τεε 3 **Τεεοε** Dôminæ eius.

In verbis præteriti tēporis habet 3 signa. suntq; sequētia.

- Λεε** 1 **Λεεασι** Locuta est vel loquebatur.
Εταε 2 **Εταεασι** Quando locuta est.
Ναε 3 **Ναεασι** Locuta fuit vel loquebatur

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

εεε

312 Pars V. De Verbo $\epsilon\varsigma$ eius particulis.

$\epsilon\varsigma\epsilon$	1	$\epsilon\epsilon\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquetur.
$\epsilon\varsigma\eta\alpha$	2	$\epsilon\epsilon\eta\alpha\chi\iota$	Velit loqui.
$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\varsigma$	3	$\epsilon\epsilon\upsilon\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquatur.
$\eta\tau\epsilon\varsigma$	4	$\eta\tau\epsilon\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquatur. fem.
$\alpha\lambda\pi\epsilon\varsigma$	5	$\alpha\alpha\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquatur.
$\epsilon\tau\epsilon\varsigma$	6	$\epsilon\tau\epsilon\alpha\chi\iota$	Quæ loquetur.
$\psi\alpha\varsigma$	7	$\psi\alpha\alpha\varsigma\alpha\chi\iota$	Loquatur.

In verbis præsentis temporis habet $\epsilon\epsilon$. vt $\epsilon\epsilon\alpha\chi\iota$ ipsa loquitur.

Diuisio 6.

Sexto Literæ $\epsilon\pi$ indicat 2 personam fæmininam præsentem, habetque 14 signa. ac in nominibus quidem 3.

$\pi\epsilon$	1	$\pi\epsilon\omicron\varsigma$	Dominus tuus.)
$\delta\eta$	2	$\delta\eta\omicron\varsigma$	Domini tui.)f.
$\tau\epsilon$	3	$\tau\epsilon\omicron\varsigma$	Dominæ tuæ.)

In verbis præteriti temporis habet similiter 3 signa.

$\lambda\pi\epsilon$	1	$\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Locuta es.
$\epsilon\tau\pi\epsilon$	2	$\epsilon\tau\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Quando locuta es.
$\eta\lambda\pi\epsilon$	3	$\eta\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquebaris.

In verbis futuri temporis habet 7 signa vt sequitur.

$\epsilon\pi\epsilon$	1	$\epsilon\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loqueris.
$\epsilon\pi\eta\alpha$	2	$\epsilon\pi\eta\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\epsilon\upsilon\pi\epsilon$	3	$\epsilon\upsilon\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\eta\tau\epsilon$	4	$\eta\tau\epsilon\alpha\chi\iota$	Vt loquaris.
$\alpha\lambda\pi\epsilon$	5	$\alpha\lambda\pi\epsilon\alpha\chi\iota$	Loquaris.

$\epsilon\tau\epsilon$

$\epsilon\tau\epsilon$ 6 $\epsilon\tau\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ Quæ loqueris.

$\psi\alpha\rho\epsilon$ 7 $\psi\alpha\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ Loqueris.

In verbis temporis præsentis habet signum $\epsilon\rho$ vt $\epsilon\rho\sigma\alpha\chi\iota$ loqueris fæm:

Diuisio 7.

Septimò. Hæ literæ $\text{O}\rho$ $\text{A}\rho$ significant nomina pluralia absentia, siue affixum 3 personæ. ac in nominibus primò 3 signa habet.

$\text{N}\rho\alpha$ 1 $\text{N}\rho\alpha\sigma$ Dominus eorum.

$\text{N}\rho\alpha$ 2 $\text{N}\rho\alpha\sigma$ Domini eorum.

$\text{D}\rho\alpha$ 3 $\text{D}\rho\alpha\sigma$ Dominae eorum.

In verbis futuri temporis habet signa 3 vt sequitur.

$\text{A}\rho\alpha$ 1 $\text{A}\rho\alpha\sigma\alpha\chi\iota$ (Loquebantur
(vel locuti sunt.

$\text{E}\tau\alpha\rho$ 2 $\text{E}\tau\alpha\rho\sigma\alpha\chi\iota$ Quando locuti sunt.

$\text{N}\alpha\rho$ 3 $\text{N}\alpha\rho\sigma\alpha\chi\iota$ Locuti fuerunt.

In verbis futuri temporis habet 7 signa.

$\text{E}\rho\epsilon$ 1 $\text{E}\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ Loquentur.

$\text{E}\rho\iota\alpha$ 2 $\text{E}\rho\iota\alpha\sigma\alpha\chi\iota$ Volunt loqui.

$\text{E}\rho\rho\alpha$ 3 $\text{E}\rho\rho\alpha\sigma\alpha\chi\iota$ Vt loquantur.

$\text{N}\tau\alpha\rho$ 4 $\text{N}\tau\alpha\rho\sigma\alpha\chi\iota$ Loquantur.

$\text{A}\rho\rho\alpha$ 5 $\text{A}\rho\rho\alpha\sigma\alpha\chi\iota$ Loquantur.

$\text{E}\tau\alpha\rho$ 6 $\text{E}\tau\alpha\rho\sigma\alpha\chi\iota$ Qui loquentur.

$\psi\alpha\rho$ 7 $\psi\alpha\rho\sigma\alpha\chi\iota$ Loquentur.

In verbis præsetis tēporis habet signū $\text{E}\rho$ vt $\text{E}\rho\sigma\alpha\chi\iota$ loquentur.

Diuisio 8.

ΤΕΙΤ, demum indicat secundam personam pluralem, habetque signa 4. In nominibus quidem 3.

ΠΕΤΕΝ	1	ΠΕΤΕΝΟC	Dominus vester.
ΝΕΤΕΝ	2	ΝΕΤΕΝΟC	Domini vestri.
ΘΕΤΕΙ	3	ΘΕΤΕΝΟC	Dominę vestrę.

In præterito habet totidem signa.

ΑΡΕΤΕΝ	1	ΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Locuti estis.
ΕΤΑΡΕΤΕΝ	2	ΕΤΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Quando locuti (estis.
ΝΑΡΕΤΕΝ	3	ΝΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquebamini.

In futuro habet signa septem sequentia.

ΕΡΕΤΕΝ	1	ΕΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini.
ΘΕΤΕΝ	2	ΘΕΤΕΝCΑΧΙ	Voletis loqui.
ΕΘΡΕΤΕΝ	3	ΕΘΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΗΤΕΤΕΝ	2	ΗΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Vt loquamini.
ΜΑΡΕΤΕΝ	4	ΜΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Cum loquamini.
ΕΤΕΤΕΝ	6	ΕΤΕΤΕΝCΑΧΙ	Qui loquemini.
ΩΑΡΕΤΕΝ	7	ΩΑΡΕΤΕΝCΑΧΙ	Loquemini.

In præsentī hoc signum habet **ΤΕΤΕΝ**, vt **ΤΕΤΕΝCΑΧΙ** loquimini.

Tabella Notarum verbis ad genera, personas, & tempora significanda præfixarum.

	Nota Præteriti Perfecti.	Nota Præteriti Imperf.	Nota Particip. presentis Ind: modi	Nota Futuri.	Pronomi- na corre- spondenti- tia.
Singularis num:	(1) N&I	ΔI	GI	ΓIE	Ego
	(2) m. N&K F. N&pe	m. ΔK F. Δpe	m. EK F. ep	m. EKE F. epe	Tu
	(3) m. N&γ F. N&C	m. Δγ F. ΔC	m. Eγ F. EC	m. EγE F. ECE	Ille Illa
Pluralis num:	(1) N&N	ΔN	EN	REN	Nos.
	(2) N&pe- TEN	ΔpeTEN	EpeTEN	EpeTEN	Vos.
	(3) N&γ	Δγ	Eγ	EγE	Illi. illæ.

Ex hac tabula dicto citius disces coniugationem alicuius verbi, quemadmodum in sequentibus exemplis patet. vbi radicibus verborum **caxi** dicere. **caute** audire. **cau** & petere. **cauix** surgere. alijsq; si præfixeris particulas in hac præcedente tabula contentas, totam coniugationem verbi absolueris. Sed hæc omnia praxis & exercitium frequens reddent faciliora.

167

R 1 2

Para-

Paradigma 2.

Præteritum Perfectum.

Singul:

Plural:

1. ἤκουσται Ἀυδίου.	1. ἠκούσαμεν ἀυδιούμυ.
2. ἤκουσται ἰστί.	2. ἠρετενκούσται διστί.
3. ἤκουσται διυ.	3. ἤκουσται ἀυδιέρυ.

Præteritum Imperfectum.

1. ἄν Ἀυδιεβᾶ.	1. ἄν Ἀυδιεβᾶμυ.
2. ἄνκούσται diebas.	2. ἄρετενκούσται batis.
3. ἄν Ἀυδιεbat.	3. ἄν Ἀυδιεbant.

Participium præsens.

1. εἰ Ἀυδιο.	1. εἰ Ἀυδιούμυ.
2. εἰκούσται Ἀυδισ.	2. εἰτετενκούσται ditis.
3. εἰ Ἀυδιτ.	3. εἰ Ἀυδιούμυ.

Futurum

1. εἰε Ἀυδιᾶμυ.	1. νεκ Ἀυδιέμυ.
2. εἰεκούσται udies.	2. εἰτετενκούσται dietis.
3. εἰε Ἀυδιέτ.	3. εἰε Ἀυδιέντ.

Imperat: ἄκούσται.

Non secus alia verba τῶνκ surgere. ὡπκ ἀυδιῶρε. τῶβ & petere. coniugabis.

Quare duo tantum hîc proposuisse sufficiat.

Para-

Paradigma coniugationis verbi iuxta communem
Orientalium rationem

Præteritum perfectum.

Singul:	Plural:
1. $\eta\alpha\iota\sigma\alpha\chi\iota$ locutus fui.	$\eta\alpha\eta\sigma\alpha\chi\iota$ locuti fuimus.
2. $\eta\alpha\kappa\sigma\alpha\chi\iota$ locutus fui. $\alpha\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ fæm: (sti.)	$\eta\alpha\rho\epsilon\tau\epsilon\eta\sigma\alpha\chi\iota$ (locuti fuistis.)
3. $\eta\alpha\upsilon\sigma\alpha\chi\iota$ locutus $\alpha\sigma\sigma\alpha\chi\iota$ fæm: (fuit.)	$\eta\alpha\tau\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ locuti fuerunt.

Præteritum Imperfectum.

1. $\alpha\iota\sigma\alpha\chi\iota$ loquebar.	$\alpha\eta\sigma\alpha\chi\iota$ loquebamur.
2. $\alpha\kappa\sigma\alpha\chi\iota$ loquebaris. $\alpha\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ fæm:	$\alpha\rho\epsilon\tau\epsilon\eta\sigma\alpha\chi\iota$ (loqueba- mini.)
3. $\alpha\upsilon\sigma\alpha\chi\iota$ loquebatur. $\alpha\sigma\sigma\alpha\chi\iota$ fæm:	$\alpha\tau\sigma\alpha\chi\iota$ loquebantur.

Participium præsens Indicativi modi.

1. $\epsilon\iota\sigma\alpha\chi\iota$ Ego loquor.	$\epsilon\eta\sigma\alpha\chi\iota$ loquimur.
2. $\epsilon\kappa\sigma\alpha\chi\iota$ tu loqueris. $\epsilon\rho\sigma\alpha\chi\iota$ fæm:	$\epsilon\rho\tau\epsilon\eta\sigma\alpha\chi\iota$ (loqui- mini.)
3. $\epsilon\upsilon\sigma\alpha\chi\iota$ loquitur ipse. $\epsilon\sigma\sigma\alpha\chi\iota$ fæm:	$\epsilon\tau\sigma\alpha\chi\iota$ loquuntur.

Futurum.

1. $\epsilon\iota\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ loquar.	$\epsilon\eta\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ loquemur.
2. $\epsilon\kappa\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ loqueris. $\epsilon\rho\epsilon\sigma\alpha\chi\iota$ fæm:	$\epsilon\rho\epsilon\tau\epsilon\eta\sigma\alpha\chi\iota$ loquimini. $\epsilon\upsilon\epsilon$

3) **ΕΙΠΕΤΟ** loquetur. **ΕΙΠΕΤΟ** loquentur
ΕΙΠΕΤΟ fæm: **ΕΙΠΕΤΟ** loquentur

Imperatiuus

ΛΟΛΟΥΕ . Loquere , loquere fæm: loquimini . Semper manet inuariabilis , solum plarale cognoscitur ex adiunctis vti supra dictum est.

De Imperatiuo.

Nota in verbis aliquando tempora esse sine dictis signis , quemadmodum in Imperatiuo vt sequitur .

ΕΓΙΓΕΝ	surge	masc:
ΕΓΙΓΕΝ	surge	fæm:
ΕΓΙΓΕΝ	surge	com:
ΕΓΙΓΕΝ	abi	M.
ΕΓΙΓΕΝ	abi	F.
ΕΓΙΓΕΝ	abite	C.
ΕΓΙΓΕΝ	veni m.	veni f.
ΕΓΙΓΕΝ	veni	venite.

Aliquãdo sũt sine signis & illud est omne verbũ actiuũ.

	m.	f.	com:
ΕΓΙΓΕΝ	ede	ede	edite.
ΕΓΙΓΕΝ	bibe	bibe	bibite.
ΕΓΙΓΕΝ	serua	serua	seruate.
ΕΓΙΓΕΝ	accipe	accipe	accipite.
ΕΓΙΓΕΝ	da	da	date.
ΕΓΙΓΕΝ	ambula	ambula	ambulate.
ΕΓΙΓΕΝ	dic	dic	dicite.

αὐτὰρ	vide	vide	videte.
κούτε	audi	audi	audite.
ἄρτι	fac	fac	facite.

Et hæc signa.

κούτε ἄρτι ἀκούετε ἀκούετε ἀκούετε. audi o filii

κούτε ἄρτι οὗτος id est audite o populi

κούτε ἄρτι ἀκούετε ἀκούετε ἀκούετε. audi o filii

De particula negatiua in Imperatiuo usurpanda. Coprite prohibitionis indicantes, Imperatiuo proponis particulam negatiuam ἀνεπε ne non. ὕδωρ V. G. ἄνεπε ποταμῶν ἵσθαι ne comedas. ἀνεπε ἄρτι ἄνεπε facias

Aliquando particula non usurpatur tantum in Imperatiuo, sed in reliquis modis, & personis. vt in futuro seu coniunctiuo. præfixa hac particula ἄνε non. vt

ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne comedam. ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne bibam.

ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne comedas. ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne bibas.

ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne comedant. ἄνε ποταμῶν ἵσθαι ne bibant.

Sunt quoque Aegyptijs tot diuersæ particulae negatiuæ, quot diuersæ sunt literæ mutantes significationem rerum in numero & persona: quarum quidem supra & numerauimus, quibus singulis respondent singulae particulae negatiuæ sequentes. ἄνε non ego. ἄνετε non nos.

ἄνε σὺ non ille. ἄνε σὺ non tu. ἄνε σὺ non illa. f.

ἄνε σὺ non tu. ἄνε σὺ non illi. ἄνε σὺ non vos.

ἄνε σὺ non loquar. ἄνε σὺ non loquatur. f.

ἄνε

ἄνετε

ἐΠΕΝCΑΧΙ	obiv	loquamur.
ἐΠΕCΑΧΙ	obiv	loquantur.
ἐΠΕΚCΑΧΙ	non	loquaris.
ἐΠΟΥCΑΧΙ	non	loquamini.
ἐΠΕΤΕΑCΑΧΙ	non	loquātur.
ἐΠΕCΑΧΙ	non	loquaris tu f.

Ex quibus colliges mutationem nullam in ipso verbo CΑΧΙ, fieri, sed in particula negatiua idem significante. quam rem si bene perceperis, magnam quoque partem difficultatis Grammaticæ Coptæ superaueris. Sed de his pluribus, suo loco.

CAPVT VI.

De affixorum ratione.

Que madmodum apud omnes Orientales, uti Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabas, Aethiopas, pronomina possessiua, non sicut apud nos indicatur, per separata pronomina; sed per particulas quasdam, quas, quia nominibus & verbis affigi solent in fine, affixa dicuntur; sic & Aegyptij, particulis quibusdam utuntur, que nominibus & verbis adnexæ, affixorum rationem obtinent. Sūtq; duplices uti sequitur.

2 ἐπῖ	1 pers. sing.	com.	ἐεεοῖ	me.
2 ἐποι	1 pers. plur.	com.	ἐεεον	nos.
2 ἐποϥ	3 pers. sing. mal.		ἐεεοϥ	illum eū
2 ἐποκ	2 pers. sing. mal.		ἐεεοκ	te
2 ἐποϥ	3 pers. sing. fem.		ἐεεοϥ	illā eam.

επο

ερω 2 pers: siug: fem. εεεα te.
 ερωου 3 pers: plur: com. εεεουε illos eos.
 ερωυτεν 2 pers: plur: εεεουτεν vos

Exemplum in verbo εϥναε vidit.

Præteritum perfectum.

Αϥναεροι Vidit me.
 εταϥναεροκ hoc est. Cum vidit te
 ναϥναερο Vidit te. fæm:

Futurum.

εϥναερωου Videbit eos.
 εϥναερωυτεν Videbo vos.
 εερεϥναερο Vt videat te.
 ητεϥναεροι Vt videat me.
 εερεϥναερωου Videat eos.
 ετεϥναεροϥ Qui vidit eum.
 υαϥναερον Cum vidit nos.

In presenti εϥναεροϥ, videt eum. In Imperati-
 οναεροϥ vide eum. εναεροι videme. &
 sic de cæteris. Demum ne quiquam Grammaticæ nõ-
 stræ Coptæ deesset visum est hoc loco subiungere tabu-
 lam quandam compendiosam in qua quicquid hucusque
 dictum est veluti in anacephaleosi quadm contineretur.
 Vfus eius iste est. data radice verbi quære tempus, perso-
 nam, genus, numerum à dextra. & possessiua modusque
 & tempora in calce tabulæ & angulus communis dabit
 affixum radici addendum.

Synõ

322 *Synopsis totius Grammaticae.*
Synopsis Literarum et signorum earundem, quibus

Signa	1	2	3	4	5	6	7	
1	Α	ΠΑ	ΠΑ	ΤΑ	ΔΙ	ΕΤΑΙ	ΝΑΙ	ΕΙΕ
2	Κ	ΠΕΚ	ΝΕΚ	ΤΕΚ	ΔΚ	ΕΤΔΚ	ΝΔΚ	ΕΚΕ
3	Υ	ΠΕΥ	ΝΕΥ	ΤΕΥ	ΔΥ	ΕΤΔΥ	ΝΔΥ	ΕΥΕ
4	Ερ	ΠΕ	ΝΕ	ΤΕ	ΔΡΕ	ΕΤΔ ΡΕ	ΝΔΡΕ	ΕΡΕ
5	С	ΠЕС	ΝЕС	ΤЕС	ΔС	ΕΤΔС	ΝΔС	ЕСЕ
6	Н	ΠΕΝ	ΝΕΝ	ΤΕΝ	ΔН	ΕΤΔН	ΝΔН	ΕΝΕ
7	ΕΡ ΤΕΝ	ΠΕ ΤΕΝ	ΝΕ ΤΕΝ	ΤΕ ΤΕΝ	ΔΡΕ ΤΕΝ	ΕΤΔ ΡΕ ΤΕΝ	ΝΔΡΕ ΤΕΝ	ΕΡΕ ΤΕΝ
8	ΔΥ ΟΥ	ΠΟΥ	ΝΟΥ	ΤΟΥ	ΔΥ	ΕΤΔΥ	ΝΔΥ	ΕΥΕ
Valor Signorum	affixa m. sing.	affixa plur.	affixa Fam.	Imperf:	Optar: Coniun:	Præter: Perfect:	Futur:	
Litteræ.	Π	Ν	Τ	Δ	ΕΤΔ	ΝΔ	Ε ΕΙ	
Pro Nominibus				Pro præterito verborum				

ΕΙΤΑ

Coptita utuntur in Nominum & Verb: inflexione.

8	9	10	11	12	13	14	15
ΕΙΝΑ	ΕΘΡΙ	ΗΤΑ	ΑΑ ΡΙ	ΕΤ	ΕΙ	ΤΗΑ	mas: 1 pf:
ΕΚ ΝΑ	ΕΑ// ΡΕΚ	ΗΤΕΚ	ΑΑ ΡΕΚ	ΕΤΕΚ	ΕΚ	ΥΑΚ	mas: 2 pf:
ΕΥ ΝΑ	ΕΒ// ΡΕΥ	ΗΤΕΥ	ΑΑ ΡΕΥ	ΕΤΕΥ	ΕΥ	ΥΑΥ	mas: 3 pf:
ΕΡ ΝΑ	ΕΘΡΕ	ΗΤΕ	ΑΑ ΡΕ	ΕΤΕ	ΕΡ	ΥΑ ΡΕ	Fam. 2 pf:
ΕΣ ΝΑ	ΕΒ// ΡΕΣ	ΗΤΕΣ	ΑΑ ΡΕΣ	ΕΤΕΣ	ΕΣ	ΥΑΣ	Fam. 3 pf:
ΕΠ ΝΑ	ΕΑ// ΡΕΠ	ΗΤΕΠ	ΑΑ ΡΕΠ	ΕΤΕΠ	ΕΠ	ΥΑΠ	Com. plur. 3 pf:
ΤΕ ΤΕΠ	ΕΘΡΕ ΤΕΠ	ΗΤΕ ΤΕΠ	ΑΑ ΡΕ ΤΕΠ	ΕΤΕ ΤΕΠ	ΤΕ ΤΕΠ	ΥΑ ΡΕ ΤΕΠ	Com. plur. 1 pf:
ΕΥ ΝΑ	ΕΒ// ΡΟΥ	ΗΤΟΥ	ΑΑ ΡΟΥ	ΕΤΟΥ	ΕΥ	ΥΑΥ	Com. plur. 3 pf:
Volo	Vt	Quod	Qui	Cum	Præsens		
ΕΝΑ	ΕΘΡ	ΗΤ	ΑΑΡ	ΕΤ	Ε	Υ	

Pro Futuro verborum

Pro præf:

§ 2

Seccio

SECTIO VI.

*De Aduerbijs vlyjsque particulis Copti-
tis vfitatis*

CAPVT I.

Numerant Coptitæ quamplurima huiusmodi particu-
larum genera penes varias earum significationes & con-
structiones. Potissima quidem hæc sunt.

Γαρ	Nam, enim.	ἄλλοτε	Adhuc, si.
ἀλλὰ	Sed.	ἐνῶπιον	Cum, quādo,
πλὴν	Vt, sed, verūtamē.		(quia, ecce.
ἐκπρ	Super, supra, con-	ἐπι	Coram, ante.
	(tra, à, ab, ex, pro, de.	ἔξω	Retro.
ὡς	Vsq; , dum, donec.	ὕστερ	Post.
εἰ	Vsq; , dum, donec.	ἔμπροσθεν	Ante
ὑπὲρ	In	ὑπο	Infra
ἐξ ὧν	In, de, à, ex.	ὑπερ	Supra.
ἄνευ	Præter, nisi.	ἠνευ	In.
ἄνευ	Præter, nisi	ἠνευ	In.
ὡς	Quomodo, qualiter.	ὑπερ	Supra.
ἐκ	E, ex.	ὄχι	Et non.
ὅτι	Quod, sanè, quasi.	ὅτι	Inter.
ὡς	Vt.	καί	Et.
οὐ	Ne.	ὅτι	Quoniã, quia.
ἄνευ	Ne.	ὅτι	Ne forte.
			ἔτι

εθε	Non, quando.	εη)	
αν	Ne, Vtrum.	οτ)	Nonne, non.
εοτ	Ne forte.	εγαν)	
αυμπ	Quasi.	ατηρ	Quomodo.
οη	Etiam.	κατ	à, ab, apud.
κε	Etiam.	εο	Etiamsi.
εβολ	De, à, ex.	ναυωη	Fuit, est, non
χε	Quoniã, quia.		(manet.
φη	Qui sing:	η, ηε.	Idem.
ηη	Qui plur:	αγερ	Fit, existit
θη	Quæ sing:		(factum est.
ηαι	Quæ plur:	ωρη. γε	Partic: iurandi,
θα	Hic, ille.	αα. τε	Ita, maxime,
φαι	Hic, ille.		(ecce.
ησογ	Ille, ipse iste.	επερ)	
ησοκ	Tu, maf:	επε)	Non, ne,
ησο	Tu, fæm:	εφωρ)	haud, nondum
ησοτην	Vos.	επε)	
ησο	Illa.	η	ò. quando. in plur:
ησωοτ	Illi.	ω & ζω	Quando fæ-
ανον	Nos.		(mina vocatur.
ανοκ	Ego.		

Cap:

CAPVT II.

De Numeris Coptitarum.

Ἐἓνα	Vnum	ᾠ	1
Δύο	Duo	ᾠ̄	2
Τρία	Tria	ᾠ̄̄	3
Ἐτεσσαρα	Quatuor	ᾠ̄̄̄	4
Ἐπεντε	Quinque	ᾠ̄̄̄̄	5
Ἑξ	Sex	ᾠ̄̄̄̄̄	6
Ἑφθασι	Septem	ᾠ̄̄̄̄̄̄	7
Ὀκτε	Octo	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄	8
Ἐνα	Nouem	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄	9
Δεκα	Decem	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄	10
Ἐντεκα	Vndecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	11
Δοδεκα	Duodecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	12
Δεκατρια	Tredecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	13
Δεκατεσσαρα	Quatuordecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	14
Δεκαπεντε	Quindecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	15
Δεκαεξ	Sexdecim	ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	16
		ᾠ̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄̄	Δεκα

Cap: II. De Numeris Copitarum. 327

ΔΕΚΔΕΦΘΕ	Septendecim	Ϛ̄	17
ΔΕΚΒΟΚΘΕ	Octodecim	ϛ̄	18
ΔΕΚΒΗΝΙΑ	Nouendecim	Ϝ̄	19
ΙΚΟΣ	Viginti	Ϟ̄	20
ΙΚΟΣΙ ΜΟΝΑ	Viginti Vnum	ϟ̄	21
ΙΚΟΣΙ ΔΥΟ	Viginti duo	Ϡ̄	22
ΙΚΟΣ ΤΡΙΑ	Viginti tria	ϡ̄	23
ΙΚΟΣΙΘΕΙΣΣΑΡΑ	Viginti quatuor	Ϣ̄	24
Et sic de cæteris vsque ad 30.			
ΔΡΙΑΝΤΕ	Triginta	λ̄	30
ΣΕΡΑΝΤΕ	Quadraginta	Ϡ̄	40
ΠΕΝΤΗΝΤΕ	Quinquaginta	Ϟ̄	50
ΕΞΗΝΤΕ	Sexaginta	Ϛ̄	60
ΕΠΤΑΗΝΤΕ	Septuaginta	ο̄	70
ΟΚΤΩΗΝΤΕ	Octoginta	π̄	80
ΕΝΕΗΝΤΕ	Nonaginta	ϙ̄	90
ΕΚΑΤΟΝ	Centum	Ϡ̄	100
ΔΙΑΚΟΣΕ	Ducenta	Ϛ̄	200

328 Cap. II. De Numeris Copiitarum.

ΔΙΑΡΟΚΟCΕ	Ϟ	200
ΘΕΡΑΣΚΟΝ	ϙ	400
ΠΕΝΤΗΚΟCΕ	Ϛ	500
ΕΞΑΚΟCΕ	ϛ	600
ΕΒΤΥΚΟCΕ	Ϝ	700
ΕΚΤΟΚΟCΕ	ϝ	800
ΕΠΤΑΚΟCΕ	Ϟ	900
ΧΙΛΙΕ	α	1000
ΧΙΛΙΕ ΔΙΟ & sic vsque ad 1000.	β	2000
ΔΕΚΑ ΧΙΛΙΕ	Ια	10000
ΙΚΟΣΙ ΧΙΛΙΕ Vsque ad 100000	Κα	20000
ΕΚΑΤΟΝ ΧΙΛΙΕ	Ρα	100000
ΔΙΑΚΟCΕ ΧΙΛΙΕ Vsque ad millena millia.	Ca	200000
ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΑ	αα	1000000
ΔΙΟ ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΑ	βαα	2000000
ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΕ ΧΙΛΙΕ & sic in infinitū deinceps.	ααα	1000000000

Atque

Cap. III. De Computu Ecclesiast. Copti. 329

Atq; hos quidem numeros Coptitæ à Græcis mutua-
ti sunt. Porro præter hos alios numeros habent, qui ipsis
propriij sunt vt sequitur.

Numerandi ratio propria Coptitis.

1	2	3	4	5	6	7
Ⲡⲗⲁⲓ ⲥⲏⲁⲗ	ⲗⲟⲩⲉ	ⲉⲩⲧⲱⲟⲗ	ⲡⲟⲗ	ⲥⲟⲟⲗ	ⲗⲁⲗⲗⲉ	
8	9	10	20	30	40	50
ⲗⲟⲩⲉⲛⲥ	ⲡⲓⲧ	ⲗⲉⲧ	ⲗⲟⲩⲧ	ⲗⲉⲗⲡ	ⲥⲗⲉ	ⲧⲁⲓⲟⲡ
60	70	80	90	100	200	300
ⲥⲉ	ⲗⲟⲩⲉ	ⲗⲉⲛⲉ	ⲡⲓⲥⲧⲁⲗ	ⲗⲟⲩⲉ	ⲗⲟⲩⲉ	ⲗⲟⲩⲉ
1000	2000					
ⲗⲟⲩⲟ	ⲗⲟⲩⲟ					

CAPVT. III.

De Computu Ecclesiastico Coptitarum.

Habent Coptitæ menses duodecim & vnum intercala-
rè, de quibus sic legitur in ipsorū libris.

Ⲡⲓⲗⲗⲟⲩⲉⲛⲥ ⲧⲁⲓⲟⲡ ⲓⲗⲗⲟⲩⲉⲛⲥ ⲧⲁⲓⲟⲡ
ⲡⲉⲗⲟⲩⲉⲛⲥ ⲧⲁⲓⲟⲡ ⲓⲗⲗⲟⲩⲉⲛⲥ ⲧⲁⲓⲟⲡ
ⲧⲁⲓⲟⲡ ⲧⲁⲓⲟⲡ ⲧⲁⲓⲟⲡ ⲧⲁⲓⲟⲡ. Hoc est menses

Coptici duodecim, quoru decimus tertius Nisi, qui consistit ex
quinque dierum intercalatione, singulis 4 annis facta. &c.
Residuos verò 5 dies intercalares seu *ⲧⲁⲓⲟⲡⲓⲗⲟⲩⲉⲛⲥ* vel
etiam Nisi ob serpentis caudam mordentis eos expri-
mentis hieroglyphicum symbolum vocant, vti Onoma-
sticum ostendit.

سنتهم ثلثااية وخمسة سنين يوماً

خامس المنى يوم الكيس في كل أربع سنين بدو السنة

S f

النوروز

النوروز اوي لفظ فارسيه .
 Hæc est annus eorum 365 dies continet . 5 dies Nisi singulis 4 annis intercalantur initio anni Nuruz &c. Quid Nisi sit supra c. 4. Prodrumi vidimus; & paulò ante quoque inuimus . Quid Nuruz sibi velit paulò post explicamus .
 Sciendum igitur quòd quemadmodum AEgyptij annum suum *Canicularem* vocabant , qui ex 4 simplicibus & die aduentitio constabat . Ita etiam Persæ Veteres suum quadriennium نوروز *Neuruz* vocabant . *Neuruz* enim illis est initium veris , quod ad verbù est nouus dies , quasi diceret *νιψείας* . Nam vt AEgyptij ortum Caniculae propter quem Nili incrementa fiebant , obseruarunt , ita etiam Persæ ad hunc vsque diem principia veris non solum temporum ciuilium epocham , & titulum statuunt ; sed etiam epulis & pompa prosequuntur . vt testatur Fernandus Lopez l. Ind: rer: c. 46. Hodie verò illud nomen *Neuruz* non apud Persas solum plurimum est in ore ; sed etiam apud alias nationes , adeò vt Turcæ annum solarem *Neuruz* نوروز vocent . Et cum ætatem alicuius indicare volunt , tot *Neuruz* dicunt etiam habere , quot annos natus est . Persæ itaque annum suum *Neuruz* vocabant , vt AEgyptij *Canicularem* . Quin etiam vt AEgyptij *ενιαυτος* , sic illi *سال خودی* *Saal chookur* , annum Dei seu Solis . Vnde periodum annorum Solarium in ætatis vitæ humanæ Astrologi vocant *Salchodar* . Sed hoc differabant AEgyptij à Persis & Chaldæis , quod illi suo *Thoth* habenas permitterent , neque intercalarent . Nam quot dies erant à nouifunio *Thoth* primi , tot quadriennia , & annos

cani-

caniculares, siue *caniculis* *omnibus*, numerabant. Chaldei & Perse, quia singuli dies unius mensis appellationibus *Hororum* aut *Regum* cognominabantur, primarium quadriennium nomine *primi diei* vocabant. secundum, nomine *secundi*; de quibus omnibus volente *Deo* *yberius* in 3 p. *Oedipi nostri Aegyptiaci*. Nunc ad Coptum computum revertamur.

Aeram itaque annorum suorum, ut in *Prologo* dixi, Coptitæ statuunt primum *Diocletiani* annum. cuius initium imperij incidit iuxta *Theonis* epilogismos in annum *Actiacæ* victoriæ *Augustalem*, qua epocha hactenus ad tempora *Aegyptij* usi fuerant. quo tempore *Iudæicæ* *périodi* annus agebatur 4997. *cyclo Solaris Actiaci V*. Et quavis cõsummatio *Martyrij Coptici* contigerit 19 anno *Diocletiani*, era tamen *martyrum* nequaquam confurgit ex hoc anno, sed ex primo. ut diximus, cuius illa ratio videtur esse, quia non *Aegyptij* solum, sed & *Romani* quoque hac æra *Diocletiani* utebantur. Ne igitur a *Romanorum* & *Aegyptiorum* æra recederent, eandem æram usitatam retinuerunt, quam & *Martyrum* dixerunt, *Romani* verò sub *Constantino* dictam *Diocletiani* æram in *Indictionum* epocham verterunt. Annos porro ab hac æra *Martyrum* *revolutos*, in *cyclos* quosdam dispeſcunt, quos ipsi, cum *Latinis*, vocant, *πικυλάδης* *ἢ* *τετρη* id est *Cyclo Solaris*. Quorum subsidio mensem paschalem inquirent. ut suo loco docebimus. Habent præterea Coptitæ *Christiani* sua festa seu solennia, per totius anni decursum celebranda, suntque sequentia.

- البشارة Hoc est Annunciatio . 25 Martij seu
 ultimo Phatmuchi.
 المولد Natalis Scilicet D. N. I. CH. 25 Dec: 28
 اديس Aduis seu Athyr.
 الجميع Epiphania . 6 Ian: 24 Toubi. vel Thybi.
 دخول الرب Introitus Domini seu purificatio B. V.
 بطرس بولس Petrus Paulus. id est Festum Apostolorum
 Petri & Pauli 29 Iun: 4 Ephebi.
 التجلي Reuelatio seu transfiguratio Christi 6 Aug:
 15 Mescupr. Mesori.
 الانتقال Translatio seu Assumptio B. V. M. 15 Aug:
 7 Mescupr.
 الصليب Crux. dicitur etiam in Calendario Copt:
 وجود الصليب Inuentio Crucis.

Præter hæc festa celebranda alia non inuenio.

Atque hæc sunt quæ de Computu Copto breuiter dicenda duximus. Qui porro plura de eorum computandi ratione temporumq; partibus disponēdis desiderat, adeat Gymnasium Hieroglyphicorū Oedipi nostri, in eo enim de Aegyptiaco computu fusè & variè tractatū inueniet.

ΠΙΕΠΕΝΟC ΗΦΤΨ ΠΡΕΨΑΚΙΟ ΠΕΕ ΙΗC ΧC
 ΠΥΨΙ ΠΕΨΨΙ ΠΕΕ ΠΠΠΑ ΕΘΥΑ Β ΦΨ
 ΦΗΕΑΚΗΕ Β ΟΛ ΠΠΥΑ ΕΠΕΣ ΠΠΕΠΕΣ
 ΔΑΕΠ.

I D E A

sive

ICHNOGRAPHIA OEDIPI

AEGYPTIACI.

Porrò nil modo restat, nisi vt eorum, quorum causa ad Remp: Literariam Prodromum hunc praemisimus, secutororum videlicet operum ideam quandam seu *ἰχνογραφίαν*, vti in Praefatione ad Lectorem polliciti sumus hoc loco quoque subiiciamus. Quo praestito futurum spero, vt omnes, qui aliquid de simili argumento vel legerint vnquam, vel obseruatu dignum, alibi in quacunque lingua vel facultate id fuerit, notarint; pro cura qua boni communis promotione tanguntur, mecum ea communicare non sint recusaturi.

Ac primò quidem si Deo Optimo Maximo ita placuerit, Prodromo & Thesauro Arabico-copto-latino, (de cuius diuisione, vtilitate, & praestantia supra c. 8. fol. 196. & 197. egimus) proximè succedet Oedipus Aegyptiacus opus tripartitum, cuius primam partem *Templum Aegyptiacum*. Alteram *Gymnasium Hieroglyphicum*. Tertiam denique *Theatrum Hieroglyphicum* notauimus. Verùm huius tripartiti operis Ideam in sequentibus contemplare.

Oedi-

OEDIPI AEGYPTIACI

PARS I.

TEMPLVM AEGYPTIACVM.

*In sex Syntagmata veluti in adyta quaedam diuisum
in quo origines Idololatriæ, & fontes primæ
superstitionis à fundamentis aperiuntur
& demonstrantur.*

SYNTAGMA I. Δ NILOTICVM

In quo

De situ Aegypti & natura, de Nili origine & incremento, alijsque proprietatibus. Item de Regum Aegyptiorum gestis & politia, de successione à diluuiò mundi vsque ad Christi aduentum facta, variè agitur.

Syntagma II. Connubia Deorum.

In quo

De Veterum Aegyptiorum Dijs, primæque Idololatriæ institutione tractatur. in eoque parallela quadam comparatione, omnium Græcorum & Veterum Romanorum Numina non aliunde quàm ab Aegypto promanasse docetur.

Syntagma III. Pantheon Hebræorum.

In quo

De omnibus & singulis Hebræorum Dijs, item de Idololatria, superstitionibus, ritibus, cerimonijs eorundem. Præterea Hebræorum Numinum colo-

nias

nias ex AEgypto primùm traductas esse in Assyriam præcipuus huius Syntagmatis scopus est, è varijs Auctorum monumentis demonstrare.

Syntagma IV. Simia Aegyptiaca.

Indos, Perfas, Sinas, Iaponas, Tartaros, AEthiopas, imò noui Orbis incolas in suis sacrificijs Deorumque cultu, AEgyptiorum ueterum ritus in hunc diem adhuc affectare docet. verbo, de Aegyptiacæ superstitionis per totum mundum facta propagatione.

Syntagma V. Mystagogia Aegyptia.

Quo in multitudine Deorum ac varietate ad mysticas, allegoricas, tropologicas, anagogicasque rationes AEgyptios Sapientes respexisse ex varijs antiquitatum monumentis docetur.

OEDIPI AEGYPTIACI

P A R S II.

GYMNASIVM HIEROGLYPHICVM

In sex classes distributum.

In quibus

De omnibus & singulis Veterum AEgyptiorum artibus & scientijs sacris & profanis, veris & superstitionis, licitis & illicitis tractatur.

Clas

Classis I. Grammaticæ Hieroglyphicæ.

In qua

Varia Aegyptiorum literatura, philologia, eiusque; ad Hebræorum Cabalâ vicinitas, prima denique hieroglyphicorum per parallelam Cabalæ comparisonem institutio disquiritur.

II. Classis Physicæ Hieroglyphicæ.

In qua

Occulti naturæ characterismi, singularumque rerum naturalium *signaturæ*, (vt vocant) è quibus hieroglyphicos characteres Veteres formare solebant, explicantur.

III. Classis Medicinæ Hieroglyphicæ.

In qua

Medica ars & varia Aegyptiorum medendi ratio hieroglyphicè repræsentata exponitur; continetque in se scientiam Simplicium; veluti lapidum, plantarum, arborum, fructuum, seminum, aromatum, olerum, animalium, virtutumqueijs abditarum, occultam & incognitam scientiam pandit.

IV. Classis Mathematicæ Hieroglyphicæ

Continet in se Arithmetica, Geometria, Musica, Astronomia, Architectonica, Statica, Thaumaturgicam, siue de prodigiosis veterum Aegyptiorum machinis, quorum mysteria sub hieroglyphicis latentia eruuntur.

V. Classis Magiæ Hieroglyphicæ.

Discutit vtramque Veterum Aegyptiorum Magiâ; quæ continet sub se Chymiam, Imaginum Astrologicarum
fabri-

fabricam . Ex omnibus denique rebus naturalibus diuini-
candi scientiam, item Incantationum, adiurationum, &
amuletorum artem ijs propriam, quo tamen argumēto;
ita conabimur procedere, vt impias veterū super-
stitiones vnà cū recentiorū deliramentis tot iā sacris Ca-
nonibus proscrip̄tis euertamus, & funditus extirpemus.

VI. Classis Theologiae Hieroglyphicae.

In qua de vera Aegyptiorum Theologia docetur, vide-
licet de supremo Ente, seu Emepht eiusq; asseclis intelli-
gentijs . Item de Genijs mundi & Dæmonibus; eorumq;
varijs classibus & choris . Item de eorum per varias dis-
positiones attractu . Docetur, autem in hoc Theologiam
Platonicam Pythagoricam, Orphicam, Hermeticam, non
esse aliud nisi arcanam Aegyptiorum sapientiam Hieroglyphicis symbolis contentam.

OEDIPUS AEGYPTIACUS

PARS III.

THEATRUM HIEROGLYPHICVM.

In 6 Scenas distributum . In quo quicquid in præce-
dentibus variè allatum est, ad praxim reducitur; & hieroglyphicis disciplinis comprehendi docetur .

Adytum Isiacum.

In quo Mysteria pyramidum & obeliscorum in genere
discutiuntur .

Scena I. Exhibet Obeliscos à Romanis Imperato-

T t

ri-

338 *Idea seu Ichnographia OEdipi Aegypti:*

ribus quodā ex Aegypto in Urbem delatos, quos voco, Lateranensem, Flamineum, Barberinum, Salustianum, Hippodromæum, Medicæum, Palatinum, Mahutæum, eorumque historiam & interpretationem.

Scena II. Mensas & Tabulas, seu Abacos hieroglyphicos adducit, ac primò quidem loco celeberrimam Tabulam, quam Bembinam vocant, eiusq; integram & sinceram interpretationem.

Scena III. Canopos exponit, eorumque historiam, significationes, vsumque fusè deducit.

Scena IV. Sphynxes producit, eorumque mysteria & significationes, enodat.

Scena V. Mumias eruit, eorumque historiam, originem & mystica inuolucra explicat.

Scena VI. Statuas Isiacas, aliaque hieroglyphicis insignita monumenta promit.

In quibus quidem omnibus, nihil diuini Numinis adiuuante gratia asseremus, quod ex omnigenis antiquitatū monumentis, abditisq; Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Syrorum, Arabum, Chaldæorum, Aethiopum, Samaritanorum, Persarum, Indorum, aliorumque archiuijs stabilitum non sit, ac legitima autoritate confirmatum.

Atque hæc est Idea Oedipi nostri cuius primā quidē partē, omnibus numeris iam absoluiimus, in 2 verò & 3 concinnāda tota nōstra modo desudat industria. faxit Deus O.M. vt ad nominis sui gloriā, S. Matris Ecclesiæ, vtilitatē, totiusq; Reipub. literariæ bonum vnice, cedat.

MUTIVS VITELLESCVS
SOCIETATIS IESV
PRAEPOSITVS GENERALIS.

Cum Prodrum Coptum, seu Aegyptiacum P. Athanasij Kircheri, nostrae Societatis, tres eiusdem Societatis, quibus id commissum fuit, recognouerint; & in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ita Reuerendissimo Domino Vicegerenti, & Reuerendissimo P. Magistro Sacri Palatij videbitur. In cuius rei fidem has literas, manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus. Romae 23. Aprilis. 1635.

Mutius Vitellescus.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. Patri Mag.
Sacri Palatii Apostolici.

A. Torniellus Vicefg.

I Vssu Reuerendissimi Patris F. Nicolai Riccardij S. Palatii
Apostolici Magistri; librum P. Athanasij Kircheri Societa-
tis Iesu, qui *Prodromus Coptus*, seu *Aegyptiacus*, notatur,
rite & ordine censui; In eo, non solum nihil offendi Religioni
Catholicae & bonis moribus pugnant, sed contra, quae plurima
ex abditis sacrae vetustatis, & mysticis Aegyptiorum pene-
trantibus, ingeniose tracta argumenta, quae cum ob genuinam
multarum linguarum cognitionem, tum ob reconditam rerum
peregrinarum eruditionem ex ipsis fontibus haustam, ortho-
doxa veritatis robur & fundamentum sufficiunt, errores &
haereses labefaciunt. Dignum initium, unde caetera aestimentur.
Vigebitque diu, repertitium felicitate laboris & ingenij stu-
dium, nulli non eruditioni Sacrae & profana, lampada (quod
dicitur) tradens. Ita censeo. Roma, ex Domo professa,
Iunij 15. An. 1636.

Melchior Inchofer .Soc. Iesu.

Imprimatur.

Fr. Nicolaus Riccardius S.P.A.M.

DOCTORVM ORIENTALIVM
De Prodromo Copto
Testimonia Encomiastica.

AD LECTOREM.

Cum omnem Aegyptiacam antiquitatem instaurandi nobis sit animus, certè ipsius argumenti difficultas suadere videbatur, ut ab ea re, quæ totius antiquitatis veluti clavis erat, ab ipsa, inquam, veterum Aegyptiorum vernacula antiqua, quam Coptam, seu Pharaonicam appellamus, totius operis auspicaremur exordium. Huius enim, quàm ingens in omni facultate, arte, & scientia sit usus; quantum non ad profana tantùm, sed & sacra literatura cultum, verbo, ad omnem eruditionem antiquitatemque eruderendam conferat, et si Prodrōmus isto varijs in locis id abundè & variè doceat; Oedipum tamen Aegyptiacum varia sua eruditione, quam huius ope eruit, id non clariùs tantùm & abundantius demonstraturum, sed & id quoq; apud reconditoris literaturæ Amantes effecturum spero, ut hanc recens Europæ natam linguam non æstiment tantùm sed & omne quoq; studium industriamq; ad eam addiscendam conferat, ad quod maiori facilitate præstandum, dictæ linguæ institutiones in fine operis huius adnectere volui, ut interim sese in eis exerceret Lector, & ad futura intelligenda aptiorem redderet capacioremque. Non aliam ob causam totius Oedipi quoque Aegyptiaci Ideam hīs apposuimus, nisi ut quantum ex utriusque literaturæ restitutione Reip: literariæ emolumentum sperari possit Lectori innotesceret. Certè norunt id amici, quibus abdita eius vel per rimas quasdam ostendi, qui novitate rerum commoti, cum alia ratione nequirent, certatim id encomiasticis metris Prodrōmo præponendis extollere sat agebant. Verùm, ne laudibus acceptis hominum diuino favori obicem ponerem, neue huiusmodi solatiola auidius am-

Ad Lectorem.

ambuisse, aut etiam ante victoriã triumphos egisse viderer, eorum benevolentia laudata, ea qua par eras modestia recusavi; exceptis eorum Eulogijs, qui non tam Encomiastæ, quàm rerum variarũ Testes erant futuri, approbatoresq;. Nam cum hic presens liber, Oedipi operis omninò noui, rari, difficilis, & argumenti multorum opinione incredibilis, sit Prodrõmas; cum pleraque præterea, è reconditis inuisisque Orientalium monumentis deprompta Europæos linguarum cognitione destitutos omninò lateant, adeoque multi forsàn in rebus ad eò nouis de fide mea dubitare, aut de impostura & fucò aliquo suspicari possent. Vt in re magni momenti maiori ingenuitate, fide & sinceritate procederem, simulque monstrarem linguarum, quas in operibus passim ad rerum dictarum confirmationem adducturus sum, me diuina gratia haud ignarũ: istius testes admittere volui, ipsos Græcos, Hebræos, Syros, Chaldæos, Arabes, Armenos, Aethiopes, Abyssinos, Samaritanos, aliosque quibus mea literaria supellex nota est, quique mea omnia lustrarunt, reuiderunt: quique susceptum opus consilio auxilioque nullo non tempore de proprijs suis aliqua communicantes pro viribus promouere contendunt. Atque hæc sunt beneuole Lector, de quibus te primò monitum volebam; quod si in ijs quicquam laude dignum inueneris, non mihi, sed Deo, bonorum omnium largitori, qui infantium linguas solus disertas facit, imputes velim. Vale.

ABRAHAMI ECCELLENSIS

Syri Maronite In Romane Sapientie gym-
nasio Arabice Linguae ordinarij

Professoris

Ad Reuerendum P. Athanasium Kircherium

è Soc: Iesu

Carmen Syriacum.

ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ

ܡܪܝܢܐ ܡܪܝܢܐ

ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ
ܐܘܪܝܢܐ ܕܥܘܠܡܐ ܕܡܪܝܢܐ

Eiusdem Interpretatio.

S Apbnatphabnah, qui abscondita nobis declarat,
Intellectu splendenti ad Regiones sapientie volauit,
Thesaurus inuenit apud Aegyptios, nemoque ausus est
Eorum seriem corrumpere, ipse uero solus aperuit.
Ecce circumfertur super currus & triumphat
Et omne idioma misit ad eum nuncios, ut eum laudaret.

شعر عنده عربي لابراهيم الجعلاقي

Aliud Arabicum
eiusdem Abrahami Ecchellenfis.

يامن فاز على كل الـورى
بعلم حازه بتعب جموع .
هم يجسدوك بما خصصت به .
ولا يكون قولهم عنديك اسموع
فلوقسم الليت اذلافا لما اكلت
منه الكلاب ولومانت الجوع .

Eiusdem traductio.

O *Qui excellis in omni doctrina, quam possedisti, labore collectam. Invidiant tibi malevoli propter id, quod tibi peculiare fecisti. Verum eorum disteria siendus mutas tranfeas. Si enim diuisus fuerit leo tres in partes, non comedunt ex eo canes, etsi perirent fame.*

Aliud Estranghelo metro Balai eiusdem:

דגדג דגדג דגדג דגדג
דגדג דגדג דגדג דגדג

דגדג דגדג דגדג דגדג
דגדג דגדג דגדג דגדג
דגדג דגדג דגדג דגדג
דגדג דגדג דגדג דגדג

رجبه مسمیة الاله محمد بن اسماء
 مجدداً لخدمته وبنی وفتح الحق وفتح
 وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً
 وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً
 وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً وفتحاً

Eiusdem Interpretatio verbalis.

Pater mi Doctor Venerabilis, clarissime Athanasi qui in
 tuis doctrinis imitari niteris Magnum Doctorem Athana-
 sium, Electas stellas splendidaeque Basilium, imitaris in
 scientia tua Solem Ecclesiae Gregorium. Ingenium sublime
 dedit tibi Dominus noster in abundantia misericordiarum
 eius. Et intelligentiam omnium philosophorum, Armis om-
 nium scientiarum induit te, ut decet eos, qui ad praecleara ex-
 pedita mittuntur. Virtus eius adiuuit te, discere voces sicut
 electos eius. Beatitudinem magnam dent animae tuae intelli-
 gentis, portui, & amicis tui, & magistris, Doctoresque, quia
 sapientiam omnium Orientalium & linguarum plurimarum
 scientiam super alios declaras, inter Doctores doces, ser-
 monum variorum idiomata didicisti celeriter, manifestasti
 facillime. Librum quem impressisti, & alios quos imprimere
 intendis, cum declaratione & commentatione verborum fa-
 cillime dilucidas, voces obvias subtiliter voluis & pene-
 tras & multum laboras, breuiterque ponis & eleganter. Su-
 scipe hanc hymnodiam, quam ex corde ad te mitto praecle-
 are Doctor, cui Syriace offero. Gloria Bono qui direxit te &
 deduxit te vere, gratiarum actio Spiritui, qui adduxit te ad
 finem sine offensione.

Oraçio Dominica Aegyptiacè.

ΠΕΡΙΩΤ

ΕΤΘΕΝΝΙΦΗΟΥΤΙ

ΛΕΡΕΥΤΟΥΒΟΥΧΕ

ΠΕΚΡΑΝ

ΛΕΡΕΥΙΝΧΕΤΕΚΕΕΤΟΥΡΟ

ΝΕΤΕΒΠΑΚΕΛΕΡΕΥΩΠΙ

ΛΕΦΡΗΤΘΕΠΤΦΗΠΕΛΕΣΙ

ΧΕΠΠΙΚΑΣΙ

ΠΕΚΩΙΚΗΤΕΡΑΣΤ

ΛΕΝΙΥΠΑΝΕΦΟΥ

ΟΥΘΥΑΠΗΤΕΡΟΝ

ΠΑΝΕΒΟΛΕΦΡΗΤΘΑ

ΗΤΕΠΧΩΕΒΟΛ

ΗΠΗΕΤΕ

ΟΥΘΟΛΕΠΕΡΤΕΝΕΘΟΥ

ΕΠΙΡΑΣΕΟΥΣΑΛΛΑΠΑΣ

ΛΕΝΕΒΟΛΘΕΠΠΙΠΕΤΘΕΟΥ nos à malo

Pater noster

qui es in caelis

sanctificetur

nomen tuum.

adueniat Regnū tuū

voluntas tua fiat.

sicut in caelo

ita & in terra.

panē nostrū quōtidia-

nū da nobis hodiē

& dimitte nobis

debita nostra

sicut & nos dimittim⁹

debitoribus nostris

& ne nos inducas

in tērationē sed libera

Salutatio Angelica.

ΧΕΡΕΘΗΕΘΑΕΣΠΘΕΟΥ

ΠΟΥ ΠΕΛΙ

ΕΤΕΣΕΛΡΑΟΥΤΗΘ

ΗΠΠΑΣΙΘΑΚΑΟΥΘ

ΥΕΛΡΑΟΥΤΗΧΕΟΥΤΑΣ

ΗΤΕΤΗΣΙ ΙΗΣ

Aue Maria gratia plena

Dominus tecum.

Benedicta tu

inter mulieres

& benedict⁹ fructus

ventris tui Iesus.

†ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΑ
 ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ
 ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΕΧΕΙΝ ΗΜΩΝ
 ΑΜΕΤΕΛΕΣΤΩΝ
 †ΟΥΧΗΝ ΟΥΚ ΠΑΡΕΛΗΘΕΝ
 ΤΑΧΥ Η ΤΕ ΤΕΛΕΛΕΘΥ

Sancta Maria
 Mater Dei
 ora pro nobis
 peccatoribus
 nunc & in hora
 mortis nostrae

Errata sic corriges .

Fol. 13. l. 9. lege Oraculi pro oraculis .
 Fol. 18. l. 13. lege Cap. 8.
 Fol. 24. l. 1. تاريخ pro تاريخ
 Fol. 29. تاريخ
 & lin. 32. مبارك
 Fol. 47. ad marg. 1.
 Fol. 49. lin. 13. lege ipsa pro ipso .
 Fol. 50. lin. 17. incidi, omittatur .
 Fol. 50. lin. 20. lege consecratum .
 Fol. 61. lin. 7. lege à virtutibus .
 Fol. 62. lin. 16. lege quod, pro quod .
 Fol. 79. lin. 3. lege gouerna .
 Fol. 87. lin. 23. lege profecto .
 Fol. 89. lin. 1. victima lege quoniam .
 Fol. lin. 1. lege hycnis .
 Fol. 92. lin. 17. lege מלכות
 Fol. 92. lin. 22. □ dele & lege מ
 Fol. 65. lin. 12. lege nihil, pro nihil .
 Fol. 101. lin. 20. lege lingua, pro lingua .
 Fol. 103. lin. 18. lege igitur, pro ilhitur .
 Fol. 111. lin. 1. nota Marg. leg: Meliapore .
 Fol. 111. lin. 13. lege patefaerem .
 Fol. 113. lin. 5. & 6. leg: infesti p. infesti .
 Fol. 114. lin. 4. leg: fu pro fe .
 Fol. 115. lin. 9. leg: initari pro initari .
 Ibid: lin. 8. leg: tempore pro tempora .
 Fol. 119. lin. 4. leg: abud. bāt p. abudāt .
 Ibid: lin. 18. lege certē ipsi .
 Fol. 124. liu. 20. lege iuxta pro iuxta .
 Fol. 125. lin. 24. lege טבא
 Ibid: lin. 4. leg: mutauitq; Pro mutauitq;

Ibid: lin. 13. lege nomen .
 Ibid: lin. 14. leg: consentit .
 Fol. 127. lin. 13. lege terra, pro terra .
 Ibid: lin. ultima. leg: lingua p. linquo .
 Fol. 131. lin. 7. leg. corruptum .
 Fol. 132. lin. 7. lege Aegypti .
 Ibid: lin. 12. lege Aegyptia .
 Fol. 139. lin. 1. victima leg: Aethiopicis .
 Fol. 140. l. 7. leg: 18 pro 19 .
 Et lin: 11. 25. pro 26 .
 Fol. 142. l. 9. leg: significabāt, p. finificabā
 Ibid: lin. 23. lege quasi pro quasi .
 Fol. 143. nota marg: 2. leg: caucula .
 Fol. 144. lin. 23. lege אש
 Fol. 145. lin. 1. lege אדם
 Ibid: lin. 13. lege olim postulasse .
 Fol. 160. lin. 20. terra pro terram .
 Fol. 170. lin. 17. propositu cypum .
 Fol. 176. lin. ult. זכרוו pro זכרו
 Fol. 189. lin. 6. lege descripti
 Ibid: lin. 12. leg: Melori p. masori .
 Fol. 191. l. penult: leg: scripsit p. scripsi .
 Fol. 122. l. 2. leg: sapientis pro sapicnis .
 Fol. 193. lin. 10. אכר
 Fol. 195. lin. 12. lege nostri pro nosti .
 Fol. 233. lin: antepenult: leg: terrestres
 (pro terrestre .
 Fol. 264. lin: 1. lege ראשית Pro ראשית
 Fol. 261. lin: antepenult: lege facilia
 (pro faciliora .
 Fol. 300. linea. 17. 17. 12 20. lege
 מפועל pro מפועל

